

ARENDAL KOMMUNE

Handlings- og økonomiplan 2022-2025

Vedtatt av Arendal bystyre 16.12.2021

Innholdsfortegnelse

A.	Handlings- og økonomiplan 2022-2025	3
B.	Bystyrets vedtak 16.12.2021	3
C.	Vedlegg	9
	<i>Vedlegg 1: Obligatoriske oversikter Arendal kommune</i>	<i>9</i>
	<i>Vedlegg 2: Enhetenes økonomiske rammer</i>	<i>17</i>
	<i>Vedlegg 3: Obligatoriske oversikter kommunale foretak</i>	<i>18</i>
	<i>Vedlegg 4: Betalingssatser Arendal kommune</i>	<i>30</i>
	<i>Vedlegg 5: Tilskudd og overføringer til andre</i>	<i>57</i>
D.	Kommunedirektørens forslag	59

A. Handlings- og økonomiplan 2022-2025

Arendal bystyre behandlet i møte 16. desember 2021 formannskapetets innstilling til handlings- og økonomiplan for 2022-2025, herunder årsbudsjett 2022 (sak 233/2021). Bystyrets vedtak framkommer i protokoll fra bystyrets møte (jf. kapittel B).

I samsvar med bystyrets vedtak er følgende oversikter oppdatert:

- obligatoriske oversikter for Arendal kommune, jf. vedlegg 1
- enhetenes økonomiske rammer, jf. vedlegg 2
- obligatoriske oversikter for kommunale foretak, jf. vedlegg 3
- priser for betaling av kommunale ytelser eller tjenester, jf. vedlegg 4
- tilskudd og overføringer til andre, jf. vedlegg 5

Kommunedirektørens forslag til handlings- og økonomiplan følger etter bystyrets vedtak og oppdaterte vedlegg i dette dokumentet.

B. Bystyrets vedtak 16.12.2021

A. Handlings- og økonomiplan for perioden 2022-2025

1. Arendal bystyre vedtar fremlagt forslag til handlings- og økonomiplan for Arendal kommunekonsolidert for perioden 2022-2025. Med endringer som fremkommer under.
2. Handlings- og økonomiplanens drifts- og investeringsrammer for perioden 2022-2025 legges til grunn for planlegging og drift av virksomhetene.

B. Årsbudsjett for 2022

1. Arendal bystyre vedtar forslag til budsjett for 2022 som fremstilt i skjema bevilgningsoversikt drift, bevilgningsoversikt drift pr. enhet, bevilgningsoversikt investering og brutto investeringer pr. prosjekt.
2. Arendal bystyre vedtar Enhetenes økonomiske rammer.
3. Arendal bystyre vedtar endringene som framgår i egen tabell i saken som følge av fremlagt tilleggspolisproposisjon 8. november (endringer ift. kommunedirektørens opprinnelige forslag) og endringer som fremkommer under.
4. Arendal bystyre vedtar bevilgningsoversikt drift, bevilgningsoversikt investering og bruttoinvesteringer pr. prosjekt for Arendal eiendom KF og Arendal havnevesen KFslik det er fremstilt i vedlegg 3 i kommunedirektørens forslag og endringer som fremkommer under.
5. Arendal bystyre vedtar, i medhold av eiendomsskatteloven §§ 2 og 3 bokstav a), at:
 - * Eiendomsskatt skal skrives ut for alle faste eiendommer i hele kommunen forskatteåret 2022.
 - * Det skrives ut skatt på det særskilte skattegrunnlaget fra «verk/bruk» redusert med fire syvendedeler i 2022, jfr. overgangsregel til eiendomsskattelovens §§ 3 og 4, første ledd.
 - * Den generelle skattesatsen settes til 3,7 promille av eiendomsskattegrunnlaget.
 - * Med hjemmel i eiendomsskatteloven § 12 bokstav a settes skattesatsen for bolig og fritidseiendommer til 4 promille av eiendomsskattegrunnlaget.
 - * Eiendomsskattegrunnlaget for bebygde bolig- og fritidseiendommer er lik 70 % av eiendomsskattetakst.
 - * Bolig- og fritidseiendommer tilordnes et bunnfradrag på 225 000 kroner. Dokumentnr.: 21/2271-3
 - * Skattesats for det særskilte skattegrunnlaget settes til 7 promille.

- * Arendal bystyre vedtar i medhold av eiendomsskatteloven § 7 bokstav b, at bygning som er fredet iht. lov, fritas for eiendomsskatt.
 - * Eiendomsskatten skal betales i minst to terminer.
 - * Ved taksering og utskriving av eiendomsskatt benytter kommunen vedtekter vedtatt av bystyret 24.09.2020.
6. Arendal bystyre vedtar eiendomsgebyr, salgs- og leiepriser i henhold til kommunedirektørens innstilling i vedlegg 4. For barnehagene gjelder ny nasjonal sats for oppholdsbetaling. Lokalt fratrekk på 500 kroner pr. barn i kommunale barnehager utgår fra 1.8.22
 7. Arendal bystyre vedtar å gi kommunedirektøren fullmakt til å kunne fordele sentralt avsatte midler på kommunedirektørens enhet 1101 og 1103 til respektive enheter (lønnsmidler, pensjon, fagmidler under stabene).
 8. Arendal bystyre vedtar å gi kommunedirektøren fullmakt til å gjennomføre lokale lønnsforhandlinger etter de ulike lokale forhandlingshjemlene i hovedtariffavtalen.
 9. Arendal bystyre vedtar å oppta lån til investeringsformål etter kommunelovens § 14-15 i alt 495,099 mill. kroner i 2022 i samsvar med investeringsbudsjettet, jf. vedlegg 1, økonomisk oversikt investering. Avdrag beregnes i tråd med forskrift og krav til minimumsavdrag.
 10. Arendal bystyre vedtar at kommunens utlån til Arendal eiendom KF til investeringsformål belastes kommunens gjennomsnittlige innlånsrente. For lån til Arendal havnevesen KF belastes rente iht. Kommunalbankens flytende p.t. rente.
 11. Arendal bystyre gir kommunedirektøren fullmakt til å benytte inntil 150 mill. kroner av trekkrettigheten i Sparebanken Sør.
 12. Arendal bystyre vedtar å oppta startlån på 150 mill. kroner hos Husbanken for videre utlån jf. vedlegg 1, bevilgningsoversikt investering.
 13. Arendal bystyre vedtar at mottatte investeringsinntekter i løpet av 2022 (salg avtomter, avhending av utstyr og lignende) avsettes til investeringsfond. Dette gjelder også for salgsinntekter i de kommunale foretakene.
 14. Arendal bystyre vedtar at ved avslutning av investeringsprosjekter skal eventuelle ledige lånemidler avsettes til egen balansekonto for ubrukte lånemidler, avsluttede prosjekter. Disse nyttes til ekstraordinære avdrag på opptatte investeringslån. Ubrukte lånemidler fra avsluttede investeringsprosjekter kan alternativt benyttes til reduksjon av låneopptak. Kommunedirektøren gis fullmakt til å velge det alternativet som passer best for forvaltningen av kommunens gjeld.
 15. Arendal bystyre gir kommunedirektøren, innenfor vedtatt budsjetttramme, fullmakt til å overføre driftsmidler til investeringsbudsjettet når utgiftene i henhold til budsjett- og regnskapsforskriften skal føres i investeringsregnskapet.
 16. Arendal bystyre vedtar at resultatenheter med mer-/mindreforbruk i 2021 avregnes mot den enkelte enhets disposisjonsfond, iht. vedtatt reglement.
 17. Arendal bystyre gir kommunedirektøren fullmakt til å flytte midler mellom kommunale barnehager og stab ved endringer i barnetall/bemanning.
 18. Arendal bystyre gir kommunedirektøren fullmakt til å justere budsjettet, inkl.enhetenes rammer, i tråd med endelige budsjettforutsetninger fra pensjonskassene.
 19. Arendal bystyre vedtar å videreføre konsernbidrag fra Arendal eiendom KF med 6 mill. kroner og Arendal havnevesen KF med 1 mill. kroner i tråd med vedtaket i desember 2020.
 20. Arendal bystyre vedtar å legge til rette for avdragsfrihet for Arendal havnevesen KF i 2024 og 2025 og opprette en avtale for tilbakebetaling.
 21. Arendal bystyre vedtar at justeringer knyttet til vedtak av statsbudsjettet dekkes ved bruk av disposisjonsfond.

Endringer til kommunedirektøren investeringsbudsjett				
	2022	2023	2024	2025
Endringer investering				
Endring demografi/oppfølging skolebruksplan	kr 2 000 000	kr 8 000 000	kr 8 000 000	kr 8 000 000
Fremskynning av nytt privat BOF II . Ferdigstilles 2025	kr 1 000 000	kr 15 000 000	kr 5 000 000	-kr 9 000 000
Fremskynning av nytt privat BOF III. Ferdigstilles 2025	kr 1 000 000	kr 14 000 000	kr 15 000 000	-kr 15 000 000
Øke fra 7 til 10 bofellesskap i perioden		kr 30 000 000	kr 30 000 000	kr 30 000 000
Omsorgsbygg/helsehus ferdigstilles i 2025	kr 10 000 000	kr 200 000 000	kr 200 000 000	-kr 130 000 000
Røed BOS rehabilitering, gjennomføres etter at helsehuset er ferdig				-kr 19 000 000
Legevakt forsinket	-kr 30 000 000	kr 30 000 000		
Legevakt inventar	-kr 19 800 000	kr 19 800 000		
Fellesvaskeri og kjøkken ferdigstilles samtidig med helsehus		-kr 22 000 000	kr 10 000 000	kr 12 000 000
By- og sentrumsutvikling, kunst, utgår	-kr 300 000	-kr 300 000	-kr 300 000	-kr 300 000
Bomuldsfabriken, mulighetsstudie park utgår	-kr 300 000			
Økte/reduerte låneopptak	-kr 36 400 000	kr 294 500 000	kr 267 700 000	-kr 123 300 000

Endringer til kommunedirektøren driftsbudsjett				
	2022	2023	2024	2025
Økte inntekter/reduerte utgifter				
Økt skatteinnngang	kr 12 500 000	kr 12 500 000	kr 30 000 000	kr 50 000 000
Byjubileet får noe redusert ramme	kr 300 000	kr 1 000 000		
Økte leieinntekter bofellesskap				kr 1 000 000
Nasjonal nedgang i barnehagepris - lokal kommunal reduksjon utgår fra 1.8	kr 1 200 000	kr 2 750 000	kr 2 750 000	kr 2 750 000
Økt inntekter endring budsjettforlik Stortinget (barnetrygd/sosialhjelp)	kr 1 760 000	kr 5 400 000	kr 5 400 000	kr 5 400 000
Ta ut støtten til Kilden, i tråd med tidligere vedtak	kr 500 000	kr 500 000	kr 500 000	kr 500 000
Sum	kr 16 260 000	kr 22 150 000	kr 38 650 000	kr 59 650 000
Økte utgifter/reduerte inntekter				
Økt bemanning, nye bofellesskap			kr 12 000 000	kr 20 000 000
Sosialhjelp - ikke regne barnetrygd som inntekt	kr 4 000 000	kr 8 000 000	kr 8 000 000	kr 8 000 000
Avlastning røde dager, styrking	kr 600 000	kr 600 000	kr 600 000	kr 600 000
Driftstøtte til lag og foreninger, inkludert anleggstøtte	kr 1 250 000	kr 1 250 000	kr 1 500 000	kr 1 500 000
Driftstøtte til foreningseide fritidsklubber og mekkeklubber	kr 400 000	kr 400 000	kr 400 000	kr 400 000
Driftstøtte til Fritidsforum Tromøy, etter søknad	kr 650 000	kr 700 000	kr 700 000	kr 700 000
Støtte til økte strømutfgifter Tromøy Fritidsklubb	kr 50 000			
Idrettsleieren	kr 75 000	kr 75 000	kr 75 000	
Investeringsstøtte til renovering eller etablering av kunstgressbaner	kr 1 000 000	kr 1 000 000	kr 1 000 000	kr 1 000 000
Investeringsstøtte til Barbu menighetshus	kr 500 000			
Endring i renter	- 305 000	1 939 000	7 105 000	7 928 000
Endring Minimumsavdrag		- 1 172 000	7 698 000	15 403 000
Helsestasjonen. Ny stilling - seksuell helse, 0,7 årsverk	kr 500 000	kr 500 000	kr 500 000	kr 500 000
Økt støtte Fontenehuset, pga tidligere åpning	kr 125 000			
Økt strømpris - Arendal Eiendom	kr 5 000 000			
Kutte konsernbidrag fra Arendal Havn 2023-2025		kr 1 000 000	kr 1 000 000	kr 1 000 000
Inn på Tunet og andre tiltak for å styrke elevmestring i grunnskolen	kr 1 000 000	kr 1 500 000	kr 2 000 000	kr 2 000 000
Utpøring utvidet åpningstider SFO/barnehage (foreldre som jobber skift)	kr 700 000	kr 700 000	kr 700 000	kr 700 000
Innvesteringsstilskudd landbruk	kr 250 000	kr 250 000	kr 250 000	kr 250 000
Økt bemanning Torbjørnsbu/rusomsorg	kr 700 000	kr 700 000	kr 700 000	kr 700 000
Støtte til lysløyper drevet av idrettslag	kr 100 000	kr 100 000	kr 100 000	kr 100 000
Økt støtte til Gatejuristene (Høyre)	kr 50 000	kr 50 000	kr 50 000	kr 50 000
Fastlege tiltak	kr 2 000 000	kr 1 500 000		
Sum	kr 18 645 000	kr 19 092 000	kr 44 378 000	kr 60 831 000
Forventet netto driftsresultat/disponering mot fond	-kr 2 385 000	kr 3 058 000	-kr 5 728 000	-kr 1 181 000

Vedtatte tilleggsforslag:

1) Salgs og utstillingslokale for hjelpemidler og velferdsteknologi

Bystyre ber om en sak hvor det belyses muligheten til å etablere et salgs og utstillings lokale for velferdsteknologi og hjelpemidler. Etableringen må være et spleiselag med aktuelle leverandører. Det er naturlig å se på samarbeid med UIA, I4Helse og Østre-Agder. Inspirasjon kan hentes fra DokkX i Århus.

2) Regulering av barnehagetomt Saltrød

I forbindelse med regulering av nytt helsehus bør det også reguleres inn en barnehage.

3) Effektivisering skoledrift

Bystyret ber om at komite for oppvekst drøfter spørsmålet om felles innkjøp av læremidler, og andre tiltak som kan lette arbeidet på den enkelte enhet.

4) Bolig

Saken om boligstrategi bør også belyse hvordan kommunen organisere sitt boligarbeid.

5) Etterlysning: Fattigdom

Handlingsplan mot fattigdom som ble bestilt i sist budsjett etterlyses.

Bystyret forventer at denne kommer til behandling senest innen utgangen av februar.

6) Psykisk akuttmottak

Bystyret ber om en sak, hvor det beskrives et forprosjekt for å opprette et felles døgnåpen lavterskel tilbud i psykiatri og rus med akutte senger på Agder. Dette skjer i samarbeid mellom kommunene på Agder og Sørlandets sykehus.

7) Psykisk helse-Tidlig innsats.

Barn og unge skal motta tjenester som ivaretar, utvikler og styrker deres ressurser. Når sykdom, motgang og kriser inntreffer skal alle innbyggere møte et tjenesteapparat som sikrer kontinuitet og gir omsorg, trygghet og ivaretar håp om bedring. Målsettingen er at færrest mulig av våre innbyggere skal måtte søke hjelp i spesialhelsetjenestene.

8) Leksefri skole

Det innhentes erfaringer fra andre kommuner vedrørende leksefri skole som utgangspunkt for å iverksette 1-2 pilotprosjekter med leksefri skole i Arendal.

9) Mer tilpasset opplæring – venstreforskyvning innen oppvekst

Bystyret ber kommunedirektøren utrede et pilotprosjekt som har til hensikt å flytte ressurser fra spesialundervisning til tilpasset opplæring. Det som er prøvd ut i Dovre kommune kan være til inspirasjon. Både omdisponering av egne ressurser og ekstern finansiering bør vurderes. Piloten bør prøves ut i to skoler. Oppvekstkomiteen bør konsulteres når mandatet utformes.

10) Tilskudd til veldedige tiltak

Foreninger som får et tilskudd over 200.000 i 2022 må sende inn årsmelding for året 2022 senest den 1. juni 2023. Kommunedirektøren lager en samlingsak til formannskapet i august 2023.

Kommunedirektøren setter en søknadsfrist i forbindelse med budsjettet 2023 for tilskudd, slik at alle har samme sjanse til å få tilskudd.

11) Kollektiv taxi

Bystyret ber om at det utvikles et tilbud med kollektivtaxi i kommunen etter samme modell som den tidligere «Risemerra». NAV og Jobbklar anses som naturlige samarbeidspartnere.

12) Husbanken. Kommunedirektøren bes om å utvikle et samarbeid med husbanken knyttet til boliger for mennesker med spesielle behov.

13) Leve hele livet. Kommunedirektøren bes legge fram en sak som orienterer om kommunens implementering av reformen "leve hele livet" i tjenestene til innbyggerne. I saken skal det legges fram hvor stor kostnad det er anslått at kommunen har for å gjennomføre hele

reformen. Kommunedirektøren bes legge frem en sak om hvordan man påser at alle beboere i kommunens institusjoner får gode, næringsrike måltider og hvilken påvirkning dette har på trivsel og helse.

- 14) Inkluderingsdugnad.** Arendal bystyre ber om at det igangsettes/videreføres/prioriteres en inkluderingsdugnad med mål om at fem prosent av nyansettelser i kommunen skal være mennesker med hull i CV-n eller mennesker med nedsatt funksjonsevne.
- 15) Åpenhet.** Kommunestyret ber om at brukerundersøkelsene kommunen gjennomfører skal være tilgjengelig for innbyggere som ønsker å lese dem.
- 16) Digitale tjenester – universell utforming.** Bystyret ber om å få en orientering om hvordan de kommunale hjemmesidene oppfyller kravene om universell utforming og en plan for hvordan dette skal oppfylles i løpet av 2023.
- 17) Samboergaranti i kommunen.** Alle eldre gifte og samboende skal få bo og leve sammen på sykehjem når de ønsker det.
- 18) Prøveordning med AKT Svipp.** Agder fylkeskommune vil test ut «AKT Svipp» i 2 nye kommuner i Agder. AKT Svipp er nå i gang i Kristiansand og er et prosjekt som samkjører og driver kollektiv med forhåndsbestilling. Arendal bystyre ønsker at kommunen skal søke om bli en pilot i prosjektet.
- 19) Ung invest og jobbskolen.** Disse ungdomstiltakene er Agder fylkeskommunes ansvar knyttet til videregående opplæring. Dette er 2 svært gode tiltak som komplementerer hverandre og bidrar til et helhetlig og svært viktig tilbud. Tiltakene skal bidra til at flere elever gjennomfører og består VGS. Arendal kommune forventer at fylkeskommunen kjører begge disse tiltakene på en helhetlig måte fra høsten 2022.
- 20) Tilpassede boliger for barn med spesielle behov.** Arendal kommune må i samarbeid med utbyggere og pårørende til barn med spesielle behov tilrettelegge for bygging i områder med gode boforhold og at dette tidlig kartlegges i gode prosesser og kommer inn i aktuelle reguleringsplaner.
- 21) Forskuttering av spillemidler.** Arendal bystyre ønsker å utvikle og ta vare på sine nærmiljøanlegg. De fleste av disse eies av velforeninger eller idrettslag. Problemet, i sær for velforeningene, er at de ikke har særlig egenkapital og må oppta private lån inntil det kommer spillemidler.
Arendal bystyre ønsker å ta i bruk samme modell som for eksempel Froland og Kristiansand kommune nytter, nemlig at kommunen forskutterer kostnadene til nærmiljøanleggene inntil spillemidlene utbetales. Bystyret ber om en sak på dette.
- 22) Ledelsesutvikling:** Kommunedirektøren anmodes om å vise moderasjon når lederutviklingsprogrammet nå videreføres. Bystyre anbefaler kommunedirektøren om å vurdere andre og mer moderate alternativer enn den foreslåtte ledersamlingen i Spania.
- 23) Boplikt:** I lys av den nye situasjonen med kraftig økning i behovet for boliger, vil Arendal kommune innføre boplikt. I løpet av 2022 skal det bli avgjort hvordan dette skal gjennomføres med tanke på utforming av regelverk og geografisk omfang.

24) Klimarapportering: Vesentlige avvik fra vedtatte klimamål rapporteres i tertialrapportene som leveres til bystyret i 2022, 2023 og 2024.

25) Skolehager: Vi ber om at kommunedirektøren ser på mulighetene for at det kan etableres skolehager/parseller i tilknytning til alle kommunens grunnskoler. Vi mener at dette er tiltak som vil gi et særlig positivt tilskudd til barnas utdanningsløp.

C. Vedlegg

Tabeller som ikke er obligatoriske er merket med *

Vedlegg 1: Obligatoriske oversikter Arendal kommune

Bevilgningsoversikt drift

Tall i hele 1 000	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Opprinnelig budsjett 2021	Regnskap 2020
Rammetilskudd	-1 388 836	-1 430 038	-1 435 038	-1 440 038	-1 279 758	-1 388 626
Inntekts- og formuesskatt	-1 328 889	-1 311 413	-1 328 913	-1 348 913	-1 259 743	-1 167 063
Eiendomsskatt	-148 500	-152 500	-156 500	-160 500	-144 000	-97 014
Andre generelle driftsinntekter	-34 200	-32 407	-30 991	-31 423	-72 572	-83 492
Sum generelle driftsinntekter	-2 900 425	-2 926 358	-2 951 442	-2 980 874	-2 756 073	-2 736 195
Sum bevilgninger drift, netto	2 712 405	2 710 832	2 725 409	2 709 099	2 593 070	2 611 512
Avskrivninger	100 760	100 760	100 760	100 760	95 010	95 010
Sum netto driftsutgifter	2 813 165	2 811 592	2 826 169	2 809 859	2 688 080	2 706 522
Brutto driftsresultat	-87 260	-114 766	-125 273	-171 015	-67 993	-29 673
Renteinntekter	-63 070	-79 005	-84 266	-76 053	-59 603	-80 286
Utbytter	-29 800	-39 800	-39 800	-39 800	-23 640	-42 565
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	101 765	124 868	139 982	149 830	81 798	113 959
Avdrag på lån	181 048	189 679	211 578	232 592	166 784	154 558
Netto finansutgifter	189 943	195 742	227 494	266 569	165 339	145 666
Motpost avskrivninger	-100 760	-100 760	-100 760	-100 760	-95 010	-95 010
Netto driftsresultat	1 923	-19 784	1 461	-5 206	2 336	20 983
Overføring til investering	14 226	14 226	13 991	13 991	14 125	20 671
Netto avsetninger til eller bruk av bundne fond	-5602	300	300	300	-994	1 407
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-10 547	5 258	-15 752	-9 085	-15 466	-42 827
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk og udisponert beløp	0	0	0	0	0	-234
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-1 923	19 784	-1 461	5 206	-2 336	-20 983
Fremført til inndekning i senere år	0	0	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt drift - netto pr enhet

	Tall i hele 1 000	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Opprinnelig budsjett 2021	Regnskap 2020
1101	Kommunedirektøren m/stab	148 491	121 181	86 521	58 025	144 074	122 427
1102	Felles finansiering drift	-113 506	-115 714	-110 267	-121 873	-92 495	-107 037
1103	Felles overføringer og drift	870 176	890 834	905 713	899 360	805 521	741 724
1207	Østre Agder	4 266	3 897	3 897	3 897	5 332	15 927
1201	Kommunalteknikk og geodata	-50 661	-52 965	-53 086	-53 086	-45 496	-43 911
1202	Kultur	77 939	78 429	76 666	76 591	72 309	65 013
1203	Brann	32 549	32 612	32 612	32 612	32 942	31 102
1204	Innovasjon og kompetanse	0	0	0	0	0	17 572
1205	Vitensenteret	5 323	4 323	4 323	4 323	5 736	942
1206	Arendal voksenopplæring	33 907	32 457	32 423	32 423	35 917	30 396
1306	NAV Arendal	140 680	144 850	145 021	145 241	139 098	146 982
1302	Koordinerende enhet	124 069	129 996	134 922	134 922	119 811	145 859
1303	Mestring og habilitering	175 049	180 520	205 143	237 143	154 037	124 930
1304	Hjemmebaserte tjenester	251 248	250 971	250 694	250 694	240 531	248 763
1305	Institusjon 1	138 313	137 941	137 574	137 574	139 928	211 584
1307	Østre Agder krisesenter	4 575	4 575	4 575	4 575	4 668	5 702
1308	Legevakten	14 539	14 539	14 539	14 539	14 245	20 043
1310	Institusjon 2	62 492	62 342	62 188	62 188	60 339	0
1403	Lunderød skole og ressurscenter	25 873	25 871	25 869	25 869	23 266	22 413
1410	Birkenlund skole	36 273	36 313	36 308	36 308	34 998	36 542
1411	Asdal skole	40 434	40 495	40 489	40 489	39 569	40 906
1412	Stuenes skole	43 479	43 547	43 539	43 539	42 498	42 103
1413	Nedenes skole	39 584	39 631	39 626	39 626	38 295	38 607
1414	Stinta skole	42 934	42 995	42 989	42 989	42 448	41 417
1415	Roligheden skole	40 062	40 124	40 120	40 120	38 937	39 470
1416	Hisøy skole	36 053	36 092	36 088	36 088	34 644	37 897
1417	Eydehavn skole	12 476	12 474	12 472	12 472	11 808	11 953
1418	Flosta skole	9 226	9 225	9 223	9 223	10 281	9 817
1419	Moltemyr skole	32 900	32 935	32 927	32 927	34 491	40 125
1420	Myra skole	19 888	19 885	19 882	19 882	20 224	21 167
1421	Nesheim skole	9 988	9 987	9 986	9 986	9 860	10 977
1422	Rykene oppvekstsenter	21 007	20 865	20 860	20 860	20 215	19 061
1423	Sandnes skole	18 790	18 788	18 785	18 785	18 565	20 879
1424	Strømmen oppvekstsenter	20 554	20 371	20 369	20 369	19 748	21 273
1450	Tromøy barnehagene	10 015	9 739	9 736	9 736	9 663	9 846
1451	Stemmehagen barnehage	14 178	13 917	13 916	13 916	13 336	13 305
1452	Gullfakse barnehage	8 544	8 316	8 314	8 314	8 899	10 523
1453	Strømsbuåsen barnehage	11 834	11 500	11 498	11 498	11 062	12 231
1454	Jovannslia barnehage	8 139	7 956	7 955	7 955	10 459	14 010
1455	Engene barnehage	8 191	7 983	7 982	7 982	6 642	8 061
1456	Lia Barnehage	6 546	6 389	6 388	6 388	2 580	0
1301	Livsmestring	103 462	103 279	106 421	106 421	94 491	73 252
1402	Spesialpedagogiske tjenester	39 741	38 716	37 691	35 691	42 304	45 574
1404	Barnevern	103 657	103 538	103 420	103 420	88 239	97 441
1406	Helsestasjon	29 128	29 113	29 098	29 098	29 050	41 615
1405	Avlastning og bosetting	0	0	0	0	0	52 655
1501	Interk. arb.g.kontroll i Agder	0	0	0	0	0	371
Sum		2 712 405	2 710 832	2 725 409	2 709 099	2 593 069	2 611 512

Økonomisk oversikt etter art – drift*

Tall i hele 1 000	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Opprinnelig budsjett 2021	Regnskap 2020
Rammetilskudd	-1 388 836	-1 430 038	-1 435 038	-1 440 038	-1 279 758	-1 388 626
Inntekts- og formuesskatt	-1 328 889	-1 311 413	-1 328 913	-1 348 913	-1 259 743	-1 167 063
Eiendomsskatt	-148 500	-152 500	-156 500	-160 500	-144 000	-97 014
Andre skatteinntekter	-300	-300	-300	-300	-300	-416
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-33 900	-32 107	-30 691	-31 123	-72 272	-83 076
Overføringer og tilskudd fra andre	-511 047	-508 955	-503 508	-515 114	-489 341	-662 605
Brukerbetalinger	-100 351	-102 303	-102 303	-102 303	-96 098	-95 784
Salgs- og leieinntekter	-347 466	-347 466	-347 466	-348 466	-340 024	-399 445
Sum driftsinntekter	-3 859 288	-3 885 081	-3 904 719	-3 946 757	-3 681 537	-3 894 029
Lønnsutgifter	1 754 104	1 738 802	1 734 909	1 736 473	1 682 060	1 780 148
Sosiale utgifter	490 726	490 417	489 765	489 765	479 085	419 173
Kjøp av varer og tjenester	1 230 550	1 244 569	1 255 754	1 249 561	1 177 764	1 336 671
Overføringer og tilskudd til andre	195 889	195 768	198 258	199 183	179 625	233 353
Avskrivninger	100 760	100 760	100 760	100 760	95 010	95 010
Sum driftsutgifter	3 772 029	3 770 315	3 779 445	3 775 741	3 613 543	3 864 356
Brutto driftsresultat	-87 260	-114 766	-125 273	-171 015	-67 993	-29 673
Renteinntekter	-63 070	-79 005	-84 266	-76 053	-59 603	-80 286
Utbytter	-29 800	-39 800	-39 800	-39 800	-23 640	-42 565
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	101 765	124 868	139 982	149 830	81 798	113 959
Avdrag på lån	181 048	189 679	211 578	232 592	166 784	154 558
Netto finansutgifter	189 943	195 742	227 494	266 569	165 339	145 666
Motpost avskrivninger	-100 760	-100 760	-100 760	-100 760	-95 010	-95 010
Netto driftsresultat	1 923	-19 784	1 461	-5 206	2 336	20 983
Overføring til investering	14 226	14 226	13 991	13 991	14 125	20 671
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	-5 602	300	300	300	-994	1 407
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-10 547	5 258	-15 752	-9 085	-15 466	-42 827
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk - utgår fra 2020	0	0	0	0	0	-234
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-1 923	19 784	-1 461	5 206	-2 336	-20 983
Regnskapsmessig mindreforbruk - utgår fra 2020	0	0	0	0	0	0
Fremført til inndekning i senere år	0	0	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt investering 2022-2025

Tall i hele 1 000	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Opprinneli g budsjett 2021	Regnskap 2020
Investeringer i varige driftsmidler	175 715	349 253	254 980	191 025	236 738	291 605
Tilskudd til andres investeringer	4 500	3 750	3 750	3 750	4 500	3 500
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	11 600	11 600	11 600	11 600	11 500	11 619
Utlån av egne midler	297 907	524 087	450 818	72 200	297 907	234 000
Avdrag på lån	0	0	0	0	0	22 009
Sum investeringsutgifter	489 722	888 690	721 148	278 575	507 600	562 733
Kompensasjon for merverdiavgift	-6 893	-24 091	-8 446	-4 065	-14 488	-22 424
Tilskudd fra andre	-2 625	-45 724	-23 750	-500	-1 200	-15 199
Salg av varige driftsmidler	0	0	0	0	0	0
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	-733
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån	-465 979	-804 650	-674 961	-260 020	-477 787	-484 581
Sum investeringsinntekter	-475 497	-874 464	-707 157	-264 585	-493 475	-522 936
Videreutlån	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000	155 997
Bruk av lån til videreutlån	-150 000	-150 000	-150 000	-150 000	-150 000	-155 997
Avdrag på lån til videreutlån	34 000	40 131	40 365	41 009	35 095	31 071
Mottatte avdrag på videreutlån	-34 000	-40 131	-40 365	-41 009	-35 095	-55 081
Netto utgifter videreutlån	0	0	0	0	0	-24 011
Overføring fra drift	-14 226	-14 226	-13 991	-13 991	-14 125	-20 671
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0	0	4 018
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	0	0	0	0	0	867
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-14 226	-14 226	-13 991	-13 991	-14 125	-15 787
Fremført til inndekning i senere år udekket beløp	0	0	0	0	0	0

Brutto investeringer pr. prosjekt

Tall i 1 000	Prosjekt	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025
ØABV	Østre Agder Brannvesen - Biler og utstyr	1 625	5 513	2 450	4 375
Oppvekst	Oppkjøp barnehage eller annen bærekraftig utvikling av barnehager	3 000	-	-	-
Oppvekst	Oppvekst - inv. møbler/utstyr	740	760	780	800
Kultur	Aktivitets- og frivillighetsverktøy	200	-	-	-
Kultur	Arendal by - og regionhistorie - bind 3	1 250	100	-	-
Kultur	Biblioteket - biblioteksystem	600	-	-	-
Kultur	Biblioteket - teknisk utstyr	100	150	200	250
Kultur	Bomuldsfabriken kunsthall	600	300	-	-
Kultur	Dagsturhytte - Agder prosjekt	-	1 280	-	-
Kultur	Kanalgården/Kilden - teknisk utstyr	200	150	150	150
Kultur	Kulturenheten - Rehabilitering underlag skøytebanen	1 000	30 000	-	-
Kultur	Kulturenheten - Turstier nærområder	300	300	300	300
Kultur	Kulturskolen - fornying instrumenter og teknisk utstyr	200	-	150	-
Kultur	Lekeplassutstyr	500	-	500	-
Kultur	Maskinkjøp park/idrett	1 000	-	1 000	-
Kultur	Musikkbinger	-	750	750	-
Kultur	Rehabilitering turløype Asdal	750	-	-	-
Kultur	Skilting og nytt kart turveier/stier og byløyper Arendal	200	200	200	200
Kultur	Tilrettelegging friområder	500	500	500	500
Kommunalteknikk	Asfaltering grusveger	500	500	500	500
Kommunalteknikk	Etablering av snødepot	-	500	-	-
Kommunalteknikk	Forsterkning av veikroppen	500	500	500	500
Kommunalteknikk	Infrastruktur Kunnskapshavna del 3	-	54 500	20 000	-
Kommunalteknikk	Infrastruktur/Geodata: biler og maskiner	2 000	2 000	2 000	2 000
Kommunalteknikk	Laserfotografering	400	-	-	-
Kommunalteknikk	Marin grunnkartlegging	-	250	250	-
Kommunalteknikk	Opprustning av bruer	1 500	1 500	500	500
Kommunalteknikk	Opprustning av murer og veisikring	1 500	750	750	750
Kommunalteknikk	Parkeringsautomater	200	-	-	-
Kommunalteknikk	Reasfaltering	2 500	2 500	2 500	2 500
Kommunalteknikk	Rehabilitering gatelys	8 000	8 000	2 700	1 000
Kommunalteknikk	Trafikksikkerhetstiltak	1 000	3 000	1 500	1 500
Kommunalteknikk	Utskifting brøyteutstyr og sommerutstyr	500	500	500	500
Kommunalteknikk	Veidatabase	350	350	-	-
Helse	Enhet funksjonshemmede - utskifting bil Ellengård	-	-	300	-
Helse	Koordinerende enhet - Utskifting biler	-	850	-	-

Tall i 1 000	Prosjekt	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025
Helse	Transporttjenesten - buss	-	850	-	-
Helse	Utstyr omsorgsenhetene	4 000	4 000	4 000	4 000
Andre	Eyde Energipark kjølevann	3 000	88 000	47 000	-
Andre	Kirkegårder	2 250	1 500	1 500	1 500
Andre	Kirker	1 250	1 250	1 250	1 250
Overføring fra drift	Egenkapitaltilskudd AKP	10 000	10 000	10 000	10 000
Overføring fra drift	Egenkapitaltilskudd KLP	1 600	1 600	1 600	1 600
Overføring fra drift	Avsetning tap startlån	1 000	1 000	1 000	1 000
Selvkost - VA	Fornyelse ledningsanlegg	48 000	52 000	55 000	45 000
Selvkost - VA	Forsterkning hovedanlegg/forbedr. renseprosesser	81 000	78 000	100 000	115 000
Selvkost - VA	Utbygging nye utb.områder	8 000	10 000	10 000	10 000
Selvkost - oppmåling	Landmålerutstyr	-	700	-	700
Sum brutto investeringer i Arendal kommune		191 815	364 603	270 330	206 375

Brutto investeringer 2022-2025 pr. prosjekt med finansiering*

Tall i 1 000 Enhet	Prosjekt	Brutto investeringer 2022-2025	Mva- kompen- sasjon	Tilskudd og andre inntekter	Bruk av lånemidler
ØABV	Østre Agder Brannvesen - Biler og utstyr	13 963	2 793	1 500	9 670
Oppvekst	Oppkjøp barnehage eller annen bærekraftig utvikling av barnehager	3 000	600	-	2 400
Oppvekst	Oppvekst - inv. møbler/utstyr	3 080	616	-	2 464
Kultur	Aktivitets- og frivillighetsverktøy	200	40	-	160
Kultur	Arendal by - og regionhistorie - bind 3	1 350	-	1 275	75
Kultur	Biblioteket - biblioteksystem	600	120	-	480
Kultur	Biblioteket - teknisk utstyr	700	140	-	560
Kultur	Dagsturhytte - Agder prosjekt	1 280	256	724	300
Kultur	Kanalgården/Kilden - teknisk utstyr	650	130	-	520
Kultur	Kulturenheten - Rehabilitering underlag skøytebanen	31 000	6 200	7 000	17 800
Kultur	Kulturenheten - Turstier nærområder	1 200	240	-	960
Kultur	Kulturskolen - fornying instrumenter og teknisk utstyr	350	70	-	280
Kultur	Lekeplassutstyr	1 000	200	-	800
Kultur	Maskinkjøp park/idrett	2 000	400	-	1 600
Kultur	Musikkbinger	1 500	150	500	850
Kultur	Rehabilitering turløype Asdal	750	150	-	600
Kultur	Skilting og nytt kart turveier/stier og byløyper Arendal	800	160	-	640
Kultur	Tilrettelegging friområder	2 000	400	-	1 600
Kommunalteknikk	Asfaltering grusveger	2 000	400	-	1 600
Kommunalteknikk	Etablering av snødepot	500	100	-	400
Kommunalteknikk	Forsterkning av veikroppen	2 000	400	-	1 600
Kommunalteknikk	Infrastruktur Kunnskapshavna del 3	74 500	14 900	59 600	-
Kommunalteknikk	Infrastruktur/Geodata: biler og maskiner	8 000	1 600	-	6 400
Kommunalteknikk	Laserfotografering	400	80	-	320
Kommunalteknikk	Marin grunnkartlegging	500	100	-	400
Kommunalteknikk	Opprustning av bruer	4 000	800	-	3 200
Kommunalteknikk	Opprustning av murer og veisikring	3 750	750	-	3 000
Kommunalteknikk	Parkeringsautomater	200	40	-	160
Kommunalteknikk	Reasfaltering	10 000	2 000	-	8 000
Kommunalteknikk	Trafikksikkerhetstiltak	7 000	1 400	2 000	3 600
Kommunalteknikk	Utskifting brøyteutstyr og sommerutstyr	2 000	400	-	1 600
Kommunalteknikk	Rehabilitering gatelys	19 700	3 940	-	15 760
Kommunalteknikk	Veidatabase	700	140	-	560
Helse	Enhet funksjonshemmede - utskifting bil Ellengård	300	60	-	240

Tall i 1 000		Brutto	Mva-	Tilskudd og	Bruk av
Enhet	Prosjekt	investeringer	kompensasjon	andre inntekter	lånemidler
		2022-2025			
Helse	Koordinerende enhet - Utskifting biler	850	170	-	680
Helse	Transporttjenesten - buss	850	170	-	680
Helse	Utstyr omsorgsenhetene	16 000	3 200	-	12 800
Andre	Eyde Energipark kjølevann	138 000	-	-	138 000
Andre	Kirkegårder	6 750	-	-	6 750
Andre	Kirker	5 000	-	-	5 000
Overføring fra drift	Egenkapitaltilskudd AKP	40 000	-	40 000	-
Overføring fra drift	Egenkapitaltilskudd KLP	6 400	-	6 400	-
Overføring fra drift	Avsetning tap startlån	4 000	-	4 000	-
Kultur	Bomuldsfabriken kunsthall	900	180	470	250
Overføring fra drift	Markedsbidrag Norac Stadion	-	-	5 562	-5 562
Selvkost - VA	Fornylse ledningsanlegg	200 000	-	-	200 000
Selvkost - VA	Forsterkning hovedanlegg/forbedr. renseprosesser	374 000	-	-	374 000
Selvkost - VA	Utbygging nye utb.områder	38 000	-	-	38 000
Selvkost - oppmåling	Landmålerutstyr	1 400	-	-	1 400
Sum brutto investeringer med finansiering		1 033 123	43 495	129 031	860 597

Vedlegg 2: Enhetenes økonomiske rammer

Tall i hele 1 000	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Opprinneli g budsjett 2021	Regnskap 2020
1101 Kommunedirektøren m/stab	145 043	121 181	86 521	58 025	142 743	122 545
1102 Felles finansiering drift	-2 816 856	-2 826 781	-2 835 676	-2 830 972	-2 691 001	-2 641 080
1103 Felles overføringer og drift	870 176	890 834	905 713	899 360	814 891	751 395
1207 Østre Agder	3 897	3 897	3 897	3 897	3 849	15 213
1201 Kommunalteknikk og geodata	-52 818	-52 965	-53 086	-53 086	-40 747	-31 597
1202 Kultur	77 211	78 664	76 666	76 591	72 484	74 075
1203 Brann	32 612	32 612	32 612	32 612	32 692	32 426
1204 Innovasjon og kompetanse	0	0	0	0	0	16 711
1205 Vitensenteret	4 323	4 323	4 323	4 323	4 336	4 014
1206 Arendal voksenopplæring	32 491	32 457	32 423	32 423	35 917	25 138
1306 NAV Arendal	140 680	144 850	145 021	145 241	135 095	85 776
1302 Koordinerende enhet	124 069	129 996	134 922	134 922	119 811	140 821
1303 Mestring og habilitering	175 049	180 520	205 143	237 143	153 847	126 258
1304 Hjemmebaserte tjenester	251 248	250 971	250 694	250 694	240 531	246 050
1305 Institusjon 1	138 313	137 941	137 574	137 574	139 928	208 872
1307 Østre Agder krisesenter	4 575	4 575	4 575	4 575	4 668	4 915
1308 Legevakten	14 539	14 539	14 539	14 539	14 245	16 812
1310 Institusjon 2	62 492	62 342	62 188	62 188	60 339	0
1403 Lunderød skole og ressurscenter	25 873	25 871	25 869	25 869	23 266	22 574
1410 Birkenlund skole	36 273	36 313	36 308	36 308	34 998	36 621
1411 Asdal skole	40 434	40 495	40 489	40 489	39 569	40 889
1412 Stuenes skole	43 479	43 547	43 539	43 539	42 498	41 544
1413 Nedenes skole	39 584	39 631	39 626	39 626	38 295	38 607
1414 Stinta skole	42 934	42 995	42 989	42 989	42 448	41 463
1415 Roligheden skole	40 062	40 124	40 120	40 120	38 937	39 385
1416 Hisøy skole	36 053	36 092	36 088	36 088	34 644	37 897
1417 Eydehavn skole	12 476	12 474	12 472	12 472	11 808	12 182
1418 Flosta skole	9 226	9 225	9 223	9 223	10 281	10 511
1419 Moltemyr skole	32 900	32 935	32 927	32 927	34 491	39 530
1420 Myra skole	19 888	19 885	19 882	19 882	20 224	21 542
1421 Nesheim skole	9 988	9 987	9 986	9 986	9 860	10 809
1422 Rykene oppvekstsenter	21 007	20 865	20 860	20 860	20 215	18 990
1423 Sandnes skole	18 790	18 788	18 785	18 785	18 565	20 721
1424 Strømmen oppvekstsenter	20 554	20 371	20 369	20 369	19 748	21 309
1450 Tromøy barnehage	10 015	9 739	9 736	9 736	9 663	9 827
1451 Stemmebogen barnehage	14 178	13 917	13 916	13 916	13 336	13 555
1452 Gullfakse barnehage	8 544	8 316	8 314	8 314	8 899	10 523
1453 Strømsbuåsen barnehage	11 834	11 500	11 498	11 498	11 062	12 118
1454 Jovannslia barnehage	8 139	7 956	7 955	7 955	10 459	14 225
1455 Engene barnehage	8 191	7 983	7 982	7 982	6 642	8 061
1456 Lia Barnehage	6 546	6 389	6 388	6 388	2 580	0
1301 Livsmestring	103 462	103 279	106 421	106 421	94 291	72 744
1402 Spesialpedagogiske tjenester	39 741	38 716	37 691	35 691	42 304	45 555
1404 Barnevern	103 657	103 538	103 420	103 420	88 239	97 423
1406 Helsestasjon	29 128	29 113	29 098	29 098	29 050	39 993
1405 Avlastning og bosetting	0	0	0	0	0	22 688
1501 Interk. arb.g.kontroll i Agder	0	0	0	0	0	371
Sum	0	0	0	0	0	0

Vedlegg 3: Obligatoriske oversikter kommunale foretak

Bevilgningsoversikt drift Arendal eiendom KF

Tall i hele 1 000	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Opprinnelig budsjett 2021	Regnskap 2020
Rammetilskudd	0	0	0	0	0	0
Inntekts- og formuesskatt	0	0	0	0	0	0
Eiendomsskatt	0	0	0	0	0	0
Andre generelle driftsinntekter	0	0	0	0	0	0
Sum generelle driftsinntekter	0	0	0	0	0	0
Sum bevilgninger drift, netto	-123 030	-143 450	-158 712	-158 146	-111 675	-130 320
Avskrivninger	82 000	82 000	82 000	82 000	82 000	80 710
Sum netto driftsutgifter	-41 030	-61 450	-76 712	-76 146	-29 675	-49 610
Brutto driftsresultat	-41 030	-61 450	-76 712	-76 146	-29 675	-49 610
Renteinntekter	-1 600	-1 600	-1 600	-1 600	-1 200	-1 792
Utbytter	0	0	0	0	0	0
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	47 375	59 620	63 099	54 643	39 521	54 736
Avdrag på lån	77 255	85 430	97 213	105 103	73 354	69 294
Netto finansutgifter	123 030	143 450	158 712	158 146	111 675	122 238
Motpost avskrivninger	-82 000	-82 000	-82 000	-82 000	-82 000	-80 710
Netto driftsresultat	0	0	0	0	0	-8 081
Overføring til investering	0	0	0	0	0	1 140
Netto avsetninger til eller bruk av bundne fond	0	0	0	0	0	6 534
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0	0	407
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	0	0	0	0	0	8 081
Fremført til inndekning i senere år	0	0	0	0	0	0

Økonomisk oversikt etter art - drift Arendal eiendom KF*

Tall i hele 1 000	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Opprinnelig budsjett 2021	Regnskap 2020
Rammetilskudd	0	0	0	0	0	0
Inntekts- og formuesskatt	0	0	0	0	0	0
Eiendomsskatt	0	0	0	0	0	0
Andre skatteinntekter	0	0	0	0	0	0
Andre overføringer og tilskudd fra staten	0	0	0	0	0	0
Overføringer og tilskudd fra andre	-320 508	-341 383	-357 381	-356 815	-295 829	-319 119
Brukerbetalinger	0	0	0	0	0	0
Salgs- og leieinntekter	-67 076	-67 076	-67 076	-67 076	-62 754	-62 901
Sum driftsinntekter	-387 584	-408 458	-424 457	-423 891	-358 583	-382 020
Lønnsutgifter	68 033	70 818	70 986	70 986	62 973	65 632
Sosiale utgifter	20 857	21 654	21 702	21 702	19 686	18 381
Kjøp av varer og tjenester	146 338	143 815	144 244	144 244	136 675	142 164
Overføringer og tilskudd til andre	29 325	28 722	28 813	28 813	27 574	25 524
Avskrivninger	82 000	82 000	82 000	82 000	82 000	80 710
Sum driftsutgifter	346 554	347 008	347 745	347 745	328 908	332 410
Brutto driftsresultat	-41 030	-61 450	-76 712	-76 146	-29 675	-49 610
Renteinntekter	-1 600	-1 600	-1 600	-1 600	-1 200	-1 792
Utbytter	0	0	0	0	0	0
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	47 375	59 620	63 099	54 643	39 521	54 736
Avdrag på lån	77 255	85 430	97 213	105 103	73 354	69 294
Netto finansutgifter	123 030	143 450	158 712	158 146	111 675	122 238
Motpost avskrivninger	-82 000	-82 000	-82 000	-82 000	-82 000	-80 710
Netto driftsresultat	0	0	0	0	0	-8 081
Overføring til investering	0	0	0	0	0	1 140
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0	0	6 534
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0	0	701
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk - utgår fra 2020	0	0	0	0	0	-294
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	0	0	0	0	0	8 081
Regnskapsmessig mindreforbruk - utgår fra 2020	0	0	0	0	0	0
Fremført til inndekning i senere år	0	0	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt investering Arendal eiendom KF

Tall i hele 1 000	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Opprinnelig budsjett 2021	Regnskap 2020
Investeringer i varige driftsmidler	309 980	479 234	640 100	216 500	371 006	121 896
Tilskudd til andres investeringer	0	0	0	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	0	0	0	0	0	0
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	309 980	479 234	640 100	216 500	371 006	121 896
Kompensasjon for merverdiavgift	-39 996	-86 247	-121 420	-36 700	-66 876	-13 569
Tilskudd fra andre	-6 577	-900	-121 863	-110 600	-69 016	-9 182
Salg av varige driftsmidler	-5 000	-10 000	-10 000	-25 000	-12 950	-9 015
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån	-258 407	-382 087	-386 818	-44 200	-222 163	-91 345
Sum investeringsinntekter	-309 980	-479 234	-640 100	-216 500	-371 006	-123 111
Videreutlån	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån til videreutlån	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån til videreutlån	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på videreutlån	0	0	0	0	0	0
Netto utgifter videreutlån	0	0	0	0	0	0
Overføring fra drift	0	0	0	0	0	-1 140
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av ubundne investeringsfond	0	0	0	0	0	2 355
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	0	0	0	0	0	1 215
Fremført til inndecking i senere år - udekket beløp	0	0	0	0	0	0

Brutto investeringer Arendal eiendom KF

Tall i 1 000	Prosjekt	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025
Oppvekst	Endring skolestruktur/demografi	6 000	8 000	8 000	8 000
Oppvekst	Ny barnehage Marisberg	17 250	2 250	-	-
Oppvekst	Ny barnehage Marisberg - inventar	-	3 700	-	-
Oppvekst	Rehabilitering barnehager og skolebygg	2 000	3 000	3 000	7 000
Næring	Eiendomsutviklingsprosjekter	5 000	5 000	5 000	5 000
Idrettsanlegg	Asdal idrettshall	-	-	35 000	-
Idrettsanlegg	Moltemyr - idrettshall	-	-	10 000	-
Idrettsanlegg	Ny flerbrukshall Sør amfi	48 000	-	-	-
Helse - Privat BOF	BOF Marisberg - privat - 7 leiligheter	10 000	24 000	-	-
Helse - Privat BOF	BOF Natvig - privat - 6 leiligheter	1 000	5 000	25 000	-
Helse - Privat BOF	BOF nytt privat I - 6 leiligheter	-	1 000	15 000	14 000
Helse - Privat BOF	BOF nytt privat II Nyli - 4 leiligheter	1 000	16 000	15 000	-
Helse - Privat BOF	BOF nytt privat III - 6 leiligheter	1 000	14 000	16 000	-
Helse - Privat BOF	BOF nytt privat IV - 6 leiligheter	-	30 000	-	-
Helse - Privat BOF	BOF nytt privat V - 6 leiligheter	-	-	30 000	-
Helse - Privat BOF	BOF nytt privat VI - 6 leiligheter	-	-	-	30 000
Helse - mestring og habilitering	4 (2+2) boliger med bemanning - rus og psyk.	-	-	3 000	6 000
Helse - mestring og habilitering	BOF kommunal II - 6 leiligheter	-	1 000	10 000	19 000
Helse - mestring og habilitering	BOF Moldfaret - kommunal - 6 leiligheter	15 800	10 000	-	-
Helse - mestring og habilitering	Utbygging Flosta, avd. C	3 800	-	-	-
Helse - livsmestring	Lassens - Drømmenes hus	2 000	-	-	-
Helse - livsmestring	Lassens hus - inventar	1 500	-	-	-
Helse - legevakt	Inventar - legevakt/KØH - inkl. korttidsplasser	-	19 800	-	-
Helse - legevakt	Legevakt/KØH - inkl. korttidsplasser	31 190	36 384	-	-
Helse - institusjon	Felles vaskeri og produksjonskjøkken	1 000	4 000	10 000	12 000
Helse - institusjon	Hjelpemiddellager	1 000	22 000	-	-
Helse - institusjon	Koordinerende enhet - Ombygging skyllerom / rent lager og lager for medisinsk forbruksmateriell	400	-	-	-
Helse - institusjon	Omsorgsbygg	15 000	215 000	400 000	70 000
Helse - institusjon	Oppgradering Røed	-	-	-	1 000
Helse	Frisklivssentralen (sentrum)	-	-	10 000	-
Helse	Færvik BOS - ombygging	10 690	-	-	-
Helse	Krisesenter for menn	1 950	-	-	-
AEKF	Brukerstyrte endringer	3 000	3 000	3 000	3 500
AEKF	Eksisterende svømmebasseng	1 000	1 000	1 000	-
AEKF	ENØK-tiltak	3 000	3 000	1 000	1 000

Tall i 1 000	Prosjekt	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025
AEKF	Erverv av tomt til boliger	5 000	5 000	5 000	5 000
AEKF	Fjellsikring	800	800	500	500
AEKF	Fullsprinkling av Færvik BOS og Saltrød BOS (for lang utrykningstid etter flytting av brannstasjonen)	11 200	-	-	-
AEKF	Kjøp av boliger	3 000	3 000	3 000	3 000
AEKF	Kultur- og idrettsbygg	1 000	1 000	1 500	1 500
AEKF	Ladestasjoner el-biler i hjemmesykepleien	1 000	-	-	-
AEKF	Lovpålagt - myndighetskrav	3 000	4 000	4 000	4 000
AEKF	Marisberg	15 000	15 000	-	-
AEKF	Marisberg, videre utvikling	8 000	20 000	20 000	20 000
AEKF	Rehabilitering omsorgsbygg	2 000	3 000	3 000	6 000
AEKF	Tilrettelagte boliger for rus psykisk helse med lav boevne	3 100	-	3 100	-
AEKF	Kjøp aksjer Kanalgården	74 000	-	-	-
AEKF	Utskifting flere kjøkken (Jovanntunet, Oddenveien, Myra bofellesskap)	300	300	-	-
Sum brutto investeringer Arendal eiendom KF		309 980	479 234	640 100	216 500

Brutto investeringer Arendal eiendom KF 2022-2025 med finansiering*

Tall i 1 000	Prosjekt	Brutto investeringer 2022-2025	Mva-kompen- sasjon	Tilskudd og andre inntekter	Tilskudd - fellesprosj.	Bruk av lånemidler
Oppvekst	Endring skolestruktur/demografi	30 000	6 000	-	-	24 000
Oppvekst	Ny barnehage Marisberg	19 500	3 900	6 250	-	9 350
Oppvekst	Ny barnehage Marisberg - inventar	3 700	740	-	-	2 960
Oppvekst	Rehabilitering barnehager og skolebygg	15 000	3 000	-	-	12 000
Næring	Eiendomsutviklingsprosjekter	20 000	-	-	-	20 000
Idrettsanlegg	Asdal idrettshall	35 000	7 000	7 000	-	21 000
Idrettsanlegg	Moltemyr - idrettshall	10 000	2 000	-	-	8 000
Idrettsanlegg	Ny flerbrukshall Sør amfi	48 000	9 600	-	-	38 400
Helse - Privat BOF	BOF Marisberg - privat - 7 leiligheter	34 000	6 800	27 200	-	-
Helse - Privat BOF	BOF Natvig - privat - 6 leiligheter	31 000	6 200	24 800	-	-
Helse - Privat BOF	BOF nytt privat I - 6 leiligheter	30 000	6 000	-	-	24 000
Helse - Privat BOF	BOF nytt privat II Nyli - 4 leiligheter	32 000	6 400	25 600	-	-
Helse - Privat BOF	BOF nytt privat III - 6 leiligheter	31 000	6 200	24 800	-	-
Helse - Privat BOF	BOF nytt privat IV - 6 leiligheter	30 000	6 000	24 000	-	-
Helse - Privat BOF	BOF nytt privat V - 6 leiligheter	30 000	6 000	24 000	-	-
Helse - Privat BOF	BOF nytt privat VI - 6 leiligheter	30 000	6 000	-	-	24 000
Helse - mestring og hab.	4 (2+2) boliger med bemanning - rus og psyk.	9 000	1 800	-	-	7 200
Helse - mestring og hab.	BOF kommunal II - 6 leiligheter	30 000	6 000	-	-	24 000
Helse - mestring og hab.	BOF Moldfaret - kommunal - 6 leiligheter	25 800	5 160	8 784	-	11 856
Helse - mestring og hab.	Utbygging Flosta, avd. C	3 800	760	-	-	3 040
Helse - livsmestring	Lassens - Drømmenes hus	2 000	400	-	-	1 600
Helse - livsmestring	Lassens hus - inventar	1 500	300	-	-	1 200
Helse - legevakt	Inventar - legevakt/KØH - inkl. korttidsplasser	19 800	3 960	-	-	15 840
Helse - legevakt	Legevakt/KØH - inkl. korttidsplasser	67 574	13 515	58 229	6 577	-10 746
Helse - institusjon	Felles vaskeri og produksjonskjøkken	27 000	5 400	-	-	21 600
Helse - institusjon	Hjelpemiddellager	23 000	4 600	-	-	18 400
Helse - institusjon	Koordinerende enhet - Ombygging skyllerom / rent lager og lager for medisinsk forbruksmateriell	400	80	-	-	320
Helse - institusjon	Omsorgsbygg	700 000	140 000	-	-	560 000

Tall i 1 000	Prosjekt	Brutto investeringer 2022-2025	Mva- kompen- sasjon	Tilskudd og andre inntekter	Tilskudd - fellesprosj.	Bruk av lånemidler
Helse - institusjon	Oppgradering Røed	1 000	200	-	-	800
Helse	Frisklivssentralen (sentrum)	10 000	2 000	-	-	8 000
Helse	Færvik BOS - ombygging	10 690	2 138	-	-	8 552
Helse	Krisesenter for menn	1 950	390	-	-	1 560
AEKF	Brukerstyrte endringer	12 500	2 500	-	-	10 000
AEKF	Eksisterende svømmebasseng	3 000	600	-	-	2 400
AEKF	ENØK-tiltak	8 000	1 600	-	-	6 400
AEKF	Erverv av tomt til boliger	20 000	-	-	-	20 000
AEKF	Fjellsikring	2 600	520	-	-	2 080
AEKF	Fullsprinkling av Færvik BOS og Saltrød BOS (for lang utrykningstid etter flytting av brannstasjonen)	11 200	2 240	-	-	8 960
AEKF	Kjøp av boliger	12 000	-	2 700	-	9 300
AEKF	Kultur- og idrettsbygg	5 000	1 000	-	-	4 000
AEKF	Ladestasjoner el-biler i hjemmesykepleien	1 000	200	-	-	800
AEKF	Lovpålagt - myndighetskrav	15 000	3 000	-	-	12 000
AEKF	Marisberg	30 000	-	-	-	30 000
AEKF	Marisberg, videre utvikling	68 000	-	-	-	68 000
AEKF	Rehabilitering omsorgsbygg	14 000	2 800	-	-	11 200
AEKF	Tilrettelagte boliger for rus psykisk helse med lav boevne	6 200	1 240	-	-	4 960
AEKF	Kjøp aksjer Kanalgården	74 000	-	-	-	74 000
AEKF	Utskifting flere kjøkken (Jovanntunet, Oddenveien, Myra bofellesskap)	600	120	-	-	480
AEKF	Salg eiendom	-	-	50 000	-	-50 000
Sum		1 645 814	284 363	283 363	6 577	1 071 512

Bevilgningsoversikt drift Arendal havnevesen KF

Tall i hele 1 000	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Opprinnelig budsjett 2021	Regnskap 2020
Rammetilskudd	0	0	0	0	0	0
Inntekts- og formuesskatt	0	0	0	0	0	0
Eiendomsskatt	0	0	0	0	0	0
Andre generelle driftsinntekter	0	0	0	0	0	0
Sum generelle driftsinntekter	0	0	0	0	0	0
Sum bevilgninger drift, netto	-15 768	-16 391	-14 741	-18 725	-12 652	-16 245
Avskrivninger	0	0	0	0	0	9 816
Sum netto driftsutgifter	-15 768	-16 391	-14 741	-18 725	-12 652	-6 429
Brutto driftsresultat	-15 768	-16 391	-14 741	-18 725	-12 652	-6 429
Renteinntekter	-250	-250	-250	-250	-250	-358
Utbytter	0	0	0	0	0	0
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	5 112	8 802	10 584	10 827	2 503	5 354
Avdrag på lån	10 592	10 947	3 093	6 834	7 504	6 714
Netto finansutgifter	15 454	19 499	13 427	17 411	9 757	11 710
Motpost avskrivninger	0	0	0	0	0	-9 816
Netto driftsresultat	- 313	3 108	-1 313	-1 313	-2 895	-4 535
Overføring til investering	0	0	0	0	0	443
Netto avsetninger til eller bruk av bundne fond	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	313	-3 108	1 313	1 313	2 895	6 613
Mindreforbruk	0	0	0	0	0	-2 520
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	313	-3 108	1 313	1 313	2 895	4 535
Fremført til inndekning i senere år	0	0	0	0	0	0

Økonomisk oversikt etter art - drift Arendal havnevesen KF*

Tall i hele 1 000	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Opprinnelig budsjett 2021	Regnskap 2020
Rammetilskudd	0	0	0	0	0	0
Inntekts- og formuesskatt	0	0	0	0	0	0
Eiendomsskatt	0	0	0	0	0	0
Andre skatteinntekter	0	0	0	0	0	0
Andre overføringer og tilskudd fra staten	0	0	0	0	0	0
Overføringer og tilskudd fra andre	0	0	0	0	0	-1 384
Brukerbetalinger	0	0	0	0	0	0
Salgs- og leieinntekter	-40 985	-44 385	-47 018	-51 798	-34 285	-43 644
Sum driftsinntekter	-40 985	-44 385	-47 018	-51 798	-34 285	-45 028
Lønnsutgifter	10 779	10 959	11 192	11 465	9 430	7 177
Sosiale utgifter	2 666	2 899	2 900	3 055	2 070	1 670
Kjøp av varer og tjenester	10 773	14 136	18 186	18 554	9 133	18 598
Overføringer og tilskudd til andre	1 000	0	0	0	1 000	1 338
Avskrivninger	0	0	0	0	0	9 816
Sum driftsutgifter	25 217	27 994	32 277	33 073	21 633	38 600
Brutto driftsresultat	-15 768	-16 391	-14 741	-18 725	-12 652	-6 429
Renteinntekter	-250	-250	-250	-250	-250	-358
Utbytter	0	0	0	0	0	0
Gvinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	5 112	8 802	10 584	10 827	2 503	5 354
Avdrag på lån	10 592	10 947	3 093	6 834	7 504	6 714
Netto finansutgifter	15 454	19 499	13 427	17 411	9 757	11 710
Motpost avskrivninger	0	0	0	0	0	-9 816
Netto driftsresultat	- 313	3 108	-1 313	-1 313	-2 895	-4 535
Overføring til investering	0	0	0	0	0	443
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	313	-3 108	1 313	1 313	2 895	6 613
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk - utgår fra 2020	0	0	0	0	0	-2 520
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	313	-3 108	1 313	1 313	2 895	4 535
Regnskapsmessig mindreforbruk - utgår fra 2020	0	0	0	0	0	0
Fremført til inndekning i senere år	0	0	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt investering Arendal havnevesen KF

Tall i hele 1 000	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Opprinnelig budsjett 2021	Regnskap 2020
Investeringer i varige driftsmidler	39 500	142 000	64 000	28 000	34 350	45 101
Tilskudd til andres investeringer	0	0	0	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	0	0	0	0	0	43
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	39 500	142 000	64 000	28 000	34 350	45 143
Kompensasjon for merverdiavgift	0	0	0	0	0	0
Tilskudd fra andre	0	0	0	0	-1 651	-3 079
Salg av varige driftsmidler	0	0	0	0	0	0
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån	-39 500	-142 000	-64 000	-28 000	-32 699	-41 622
Sum investeringsinntekter	-39 500	-142 000	-64 000	-28 000	-34 350	-44 701
Videreutlån	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån til videreutlån	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån til videreutlån	0	0	0	0	0	0
Netto utgifter videreutlån	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på videreutlån	0	0	0	0	0	0
Overføring fra drift	0	0	0	0	0	-443
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	0	0	0	0	0	-443
Fremført til inndekning i senere år - udekket beløp	0	0	0	0	0	0

Brutto investeringer Arendal havnevesen KF

Tall i hele 1 000	Prosjekt	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025
Kommunale kaianlegg og infrastruktur	Fergekai lokalferger	-	1 000	-	7 000
Kommunale kaianlegg og infrastruktur	Pollen oppgradering	-	-	-	500
Kommunale kaianlegg og infrastruktur	Rådhusbrygga	-	-	-	1 500
Kommunale kaianlegg og infrastruktur	Kommunale brygger	-	-	1 500	-
Kommunale kaianlegg og infrastruktur	Gjestehavn	3 000	1 000	1 000	-
Kommunale kaianlegg og infrastruktur	Småbåthavner	2 500	1 500	-	1 500
Teknisk utstyr/infrastruktur	Teknisk utstyr/infrastruktur - hovedprosjekt	2 500	2 500	2 500	2 500
Teknisk utstyr/infrastruktur	Kran/convei/transportbelte	-	40 000	20 000	-
Teknisk utstyr/infrastruktur	Ny havnebåt	-	2 500	-	8 000
Eydehavn Masterplan	Areal (tilrettelegging og kjøp)	-	10 000	14 000	-
Eydehavn Masterplan	Hotellheia	6 000	6 000	-	-
Eydehavn Masterplan	Sanering/forurensning	3 000	-	-	2 000
Eydehavn Masterplan	Nabokjøp	-	-	5 000	5 000
Eydehavn Masterplan	Ny kai - Eydehavn	-	60 000	20 000	-
Eydehavn Masterplan	Infrastruktur Eydehavn inkl. ro-ro	15 000	15 000	-	-
Eydehavn Masterplan	Sandvikodden	7 500	2 500	-	-
Sum brutto investeringer Arendal havnevesen KF		39 500	142 000	64 000	28 000

Brutto investeringer Arendal havnevesen KF 2022-2025 med finansiering*

Tall i hele 1 000	Prosjekt	Brutto investeringer 2022-2025	Mva-kompensasjon	Tilskudd og andre inntekter	Bruk av lånemidler
Kommunale kaianlegg og infrastruktur	Fergekai lokalferger	8 000			8 000
Kommunale kaianlegg og infrastruktur	Pollen oppgradering	500			500
Kommunale kaianlegg og infrastruktur	Rådhusbrygga	1 500			1 500
Kommunale kaianlegg og infrastruktur	Kommunale brygger	1 500			1 500
Kommunale kaianlegg og infrastruktur	Gjestehavn	5 000			5 000
Kommunale kaianlegg og infrastruktur	Småbåthavner	5 500			5 500
Teknisk utstyr/infrastruktur	Teknisk utstyr/infrastruktur - hovedprosjekt	10 000			10 000
Teknisk utstyr/infrastruktur	Kran/convei/transportbelte	60 000			60 000
Teknisk utstyr/infrastruktur	Ny havnebåt	10 500			10 500
Eydehavn Masterplan	Areal (tilrettelegging og kjøp)	24 000			24 000
Eydehavn Masterplan	Hotellheia	12 000			12 000
Eydehavn Masterplan	Sanering/forurensning	5 000			5 000
Eydehavn Masterplan	Nabokjøp	10 000			10 000
Eydehavn Masterplan	Ny kai - Eydehavn	80 000			80 000
Eydehavn Masterplan	Infrastruktur Eydehavn inkl. ro-ro	30 000			30 000
Eydehavn Masterplan	Sandvikodden	10 000			10 000
Sum		273 500			273 500

Vedlegg 4: Betalingssatser Arendal kommune

Innholdsfortegnelse

Samfunnsutvikling	31
<i>Kulturskole.....</i>	<i>31</i>
<i>Voksenopplæring norsk kurs og prøver</i>	<i>31</i>
<i>Vitensenteret Sørlandet</i>	<i>32</i>
<i>Arendal og omegn skøytebane.....</i>	<i>32</i>
<i>Stinta Svømmehall.....</i>	<i>32</i>
<i>Bibliotek</i>	<i>32</i>
<i>Betalingssatser kommunale bygg og anlegg.....</i>	<i>32</i>
<i>Betalingssatser Arendal idrettspark/Sparebanken Sør Amfi</i>	<i>33</i>
<i>Leie av lokaler – Arendal bibliotek</i>	<i>34</i>
<i>Leie av lokaler – Arendal gamle rådhus.....</i>	<i>34</i>
<i>Leie av lokaler – Eureka kursrom</i>	<i>34</i>
<i>Gebyr for prøver.....</i>	<i>35</i>
<i>Bevillingsgebyr</i>	<i>35</i>
Personrettede tjenester	35
<i>Helse- og levekårstjenester.....</i>	<i>36</i>
<i>Transport i helse- og levekårstjenesten</i>	<i>37</i>
<i>Vaksinasjonskontor</i>	<i>37</i>
<i>Barnehage.....</i>	<i>37</i>
<i>Skole-SFO</i>	<i>38</i>
Teknisk	39
<i>Parkering.....</i>	<i>39</i>
<i>Skiltplaner</i>	<i>39</i>
Selvkost	40
<i>Vann og avløp.....</i>	<i>40</i>
<i>Slamtømming, utslippstillatelser, kontroll og tilsyn</i>	<i>42</i>
<i>Renovasjon</i>	<i>43</i>
<i>Oppmåling.....</i>	<i>44</i>
Bygg og reguleringsplaner	49
<i>Byggesaksgebyrer</i>	<i>49</i>
<i>Plansaksgebyr.....</i>	<i>52</i>
Østre Agder brannvesen.....	54
Kirkeverge.....	56
<i>Gravfesteavgift</i>	<i>56</i>
Regnskap	56
<i>Fakturagebyr</i>	<i>56</i>
Heis til Fløyheia - utenom ordinære åpningstider.....	56

Samfunnsutvikling

Kulturskole

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
					All økning innføres fra skoleåret 2021-2022
Vokal-/instrumentundervisning	1 950	1 950	1 950	0 %	Pr. halvår
Visuell kunst	1 950	1 950	1 950	0 %	Pr. halvår
Scenekunst/drama	1 950	1 950	1 950	0 %	Pr. halvår
Samspillgruppe gylne saksofon	650	700	1 000	43 %	Pr. halvår
Korall kor		1 000	1 000	0 %	Pr. halvår
Kulturskolekoret		1 000			Pr. halvår
Fake news band		700	1 000	43 %	Pr. halvår
Frikar duo		700	1 000	43 %	Pr. halvår
Aktivitetsgrupper på Helsestasjonen og institusjoner	5 850	5 850	5 850	0 %	Ved salg av en klokke time pr. uke pr. halvår
Instrumentkarusell pakke		17 550	17 550	0 %	Pr. halvår
Instrumentkarusell ind.		1 000	1 000	0 %	Pr. halvår
Leie av instrument	450	500	500	0 %	Pr. halvår (Eks moms)
Søskenmoderasjon/deltakelse i flere aktiviteter	25 % red.	25 % red.	25 % red		
Instruktørtjenester aspirantkorps, juniorkorps, Arendals Unge Strykere en klokke time pr uke	5 850	5 850	5 850	0 %	Pr. halvår
Makspris per familie med samme betaler	8 000	9 000	9 000	0 %	Pr. halvår

Voksenopplæring norskkurs og prøver

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
Dagtid 17 t/uke		11 300	11 600	3 %	Pr. semester
Dagtid 14 t/u		9 300	9 500	2 %	Pr. semester
Kveld 6 t/uke	5 650	5 750	6 000	4 %	Pr. semester Varighet 12 uker
Kveld 3 t/uke	3 500	3 600	3 600	0 %	Pr. semester Varighet 12 uker
50 t samfunnskunnskap	3 700	3 800	3 800	0 %	Pr. semester
Nettkurs		1 500	4 500	200 %	Pr. semester
Jobbfokus			9 800		Pr. semester
Samfunnskunnskapssprøve	600	800	850	6 %	
Statsborgerprøve	600	800	850	6 %	
Norskprøven, muntlig del	600	800	850	6 %	
Norskprøven, skriftlig 3 deler	600	800	850	6 %	
Norskprøven, delprøver	300	400	450	13 %	
Norskprøven skriftlig og lytte C1			1 000		Pr. prøve
Norskprøven lese og muntlig C1			1 500		Pr. prøve
MOT		10 500	10 800	3 %	Pr. semester

Vitensenteret Sørlandet

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
Barn u/2 år	Gratis	Gratis	Gratis		
Barn	120	130	130	0 %	1 -15 år
Voksen	120	130	130	0 %	
Årskort barn	480	480	520	8 %	
Årskort voksen	480	480	520	8 %	
For øvrige priser ved Vitensenteret henvises det til nettsiden.					

Vi vurderer høysesongpris på kr 150,- pga. flere aktiviteter og økt tilbud.

Arendal og omegn skøytebane

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
Enkeltbillett familie	100	100	100	0 %	2 voksne og 2 barn.
Enkeltbillett voksne over 16 år	60	60	60	0 %	
Enkeltbillett barn	25	25	25	0 %	
Sesongkort voksne over 16 år	750	750	750	0 %	
Sesongkort barn	375	375	375	0 %	
Leie av skøyter	60	60	60	0 %	Pr. gang
Sliping av hockeyskøyter	60	60	60	0 %	Pr. gang
Sliping av lengdeløpskøyter	110	110	110	0 %	Pr. gang
2. gangs purregebyr voksne	100	100	100	0 %	Ingen endring

Stinta Svømmehall

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
Barn under 16 år	25	30	35	17 %	Pr. gang
Pensjonister/studenter	35	40	45	13 %	Pr. gang
Pensjonister/studenter	280	320	330	3 %	Klippekort 10 klipp
Voksen	45	50	55	10 %	Pr. gang
Voksen	340	400	425	6 %	Klippekort 10 klipp

Bibliotek

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
1. gangs purregebyr voksne	50	50	50	0 %	
2. gangs purregebyr voksne	100	100	100	0 %	
1. gangs purregebyr barn	0	0	0	0 %	
2. gangs purregebyr barn	0	0	0	0 %	
Etter 2. purring blir det sendt ut erstatningskrav.					

Purregebyrer regnes ikke som en ordinær inntekt, det er mer en «straff» for å sikre omløp av samlingen. Størrelsen på gebyret må tilpasses det vi ser fra andre bibliotek, og utviklingen nå er at stadig flere bibliotek avvikler purregebyrer.

Betalingsatser kommunale bygg og anlegg

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
Lag og foreninger i Arendal kommune	-	-			Vedtatt av bystyret 20.06.2013
Kommersielle/private/utenbys:					
Grupperom/klasseom ol inntil 100 m2	180	190	200	5 %	Pr. time

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
Gymsaler ol inntil 300m2	230	240	250	4 %	Pr. time
Idrettshaller/utendørsanl. 300 m2	290	300	310	3 %	Pr. time
Spesialrom (musikkrom, kjøkken ol)	180	190	200	5 %	Pr. time
Svømmebasseng 12,5 m	290	300	310	3 %	Pr. time
Svømmebasseng 25 m	350	360	370	3 %	Pr. time
Grendehus Roligheden skole, amfi	500	510	520	2 %	Pr. time
Grendehus Roligheden skole, kantine med kjøkken	180	190	200	5 %	Pr. time
Grendehus Roligheden skole, amfi, kantine med kjøkken	700	1 000	1 100	10 %	Pr. time
Depositum nøkler/nøkkeltkort	600	650	750	15 %	Pr. time
Dersom byggdrifter på grunn av leietakers forhold må møte utenfor vanlig arbeidstid, faktureres leietaker, uavhengig av gratisprinsippet. Det samme gjelder dersom leieforholdet medfører økte renholdskostnader. (Manglende rydding, fjerning av søppel, etc.)					
	Hverdag etter arbeidstid 2021	Helg 2021	Hverdag etter arbeidstid 2022	Helg 2022	
Pris for fremmøte byggdrifter pr. gang	1 300	1 900	1 400	2 000	
Pris renhold pr. påbegynte time	700	1 100	800	1 200	
Dersom bygget forlates med åpne/ulåste dører eller vinduer faktureres 2 000 kroner i tillegg.					

Betalingssatser Arendal idrettspark/Sparebanken Sør Amfi

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
Flerbrukshallen - begge baner	1 800	1 900	2 000	5 %	Pr. time
Flerbrukshallen - Bane 1	950	1 000	1 100	10 %	Pr. time
Del A	290	300	310	3 %	Pr. time
Del B	290	300	310	3 %	Pr. time
Del D	290	300	310	3 %	Pr. time
Flerbrukshallen- Bane 2	950	1 000	1 100	10 %	Pr. time
Del A	290	300	310	3 %	Pr. time
Del B	290	300	310	3 %	Pr. time
Del C	290	300	310	3 %	Pr. time
Oppvarmingsflata	570	590	600	2 %	Pr. time
Turnhallen u/utstyr	1 800	1 900	2 000	5 %	Pr. time
Tennishallen	2 400	2 500	3 000	20 %	Pr. time
Bane 1	290	300	310	3 %	Pr. time
Bane 2	290	300	310	3 %	Pr. time
Bane 3	290	300	310	3 %	Pr. time
Bane 4	290	300	310	3 %	Pr. time
Møterom:					
104 - Blokk - 60m2 - 20pl.	290	300	310	3 %	Pr. time
119 - Innkast - 50m2 - ikke noe utst. 8 pl.	240	250	260	4 %	Pr. time

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
120 - Tandem - 40m2 - ikke noe utst. 8 pl.	240	250	260	4 %	Pr. time
204 - Rundvandt - 74m2 - 32pl.	290	300	310	3 %	Pr. time
205 - Airball - 56m2 - 24pl.	290	300	310	3 %	Pr. time
206 - Zorro - 56m2 - 24pl.	290	300	310	3 %	Pr. time
207 - Bøtte - 93m2 - 30pl.	370	390	400	3 %	Pr. time
214 - Straffekast - 70m2	290	300	310	3 %	Pr. time
215 - 2 min - 70m2 - 20pl.	290	300	310	3 %	Pr. time
104 - Blokk - 60m2 - 20pl.	290	300	310	3 %	Pr. time
Baner og møterom leies kun ut pr. time. Ved leie ut over 12 timer og/eller døgn, vil Arendal eiendom KF fastsette en pris i hvert enkelt tilfelle.					

Administrasjonsgebyr ved kjøp av kommunal eiendom kr 2 500,-

Leie av lokaler – Arendal bibliotek

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
Auditoriet innenbys foreninger og organisasjoner	350	350	350	0 %	Tillegg 600 kroner for bruk av høyttaleranlegg og videokanon
					Tillegg høyttaler-/video kr. 750
Auditoriet utenbys lag og næringsliv	840	840	840	0 %	
Bruk av høyttaleranlegg, mikrofoner og/eller projektor	750	750	750	0 %	
Kursrom-næringsliv, pr time		840	840	0 %	Pr. time

Ingen endring grunnet kraftig økning i 2020. Egne priser gjelder for Arendalsuka

Leie av lokaler – Arendal gamle rådhus

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
Alle festlokaler	6 800	7 000	7 200	3 %	Ved større arrangement som bryllup må alle lokaler leies. Eksklusiv rengjøring
Festiviteten	3 700	3 800	3 900	3 %	Eksklusiv rengjøring
Grønnsalen	3 400	3 500	3 600	3 %	Eksklusiv rengjøring
Blåsalen	3 400	3 500	3 600	3 %	Eksklusiv rengjøring
Jurysalen	3 400	3 500	3 600	3 %	Eksklusiv rengjøring
Renhold utføres av rådhusets renholdspersonale og kommer i tillegg. Hvis behov for rengjøring utover dette kan Arendal kommune sende tilleggsregning. All form for servering avtales direkte med kjøkkenet på telefon 37 06 53 08/ 991 55 214.					

Leie av lokaler – Eureka kursrom

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
					Be om pristilbud for lengre leieperioder
Kursrom 1 og 2 (Amfiet) – HEL DAG	3 800	3 900	4 025	3 %	61 plasser
Kursrom 1 og 2 (Amfiet) - 3 TIMER	2 150	2 200	2 275	3 %	61 plasser
Kursrom 3 - HEL DAG	2 150	2 200	2 275	3 %	22 plasser

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
Kursrom 3 - 3 TIMER	1 650	1 700	1 750	3 %	22 plasser
Kursrom 4 - HEL DAG	2 150	2 200	2 275	3 %	16 plasser
Kursrom 4 - 3 TIMER	1 650	1 700	1 750	3 %	16 plasser
Kursrom 5 - HEL DAG	2 150	2 200	2 275	3 %	20 -22 plasser
Kursrom 5 - 3 TIMER	1 650	1 700	1 750	3 %	20 -22 plasser
Kursrom 6, Datarom - HEL DAG	2 150	2 200	2 275	3 %	19 plasser
Kursrom 6, Datarom - 3 TIMER	1 650	1 700	1 750	3 %	19 plasser

Gebyr for prøver

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
Kunnskapsprøven	400	400	400		Pr. prøve
Etablererprøven	400	400	400		Pr. prøve

Bevillingsgebyr

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
Skjenkebevilling – minstegebyr pr. år	5 300	5 400	5500		
Salgsbevilling – minstegebyr pr. år	1 700	1 740	1760		
En enkelt bestemt anledning	5 200	5 400	5500		
Liten enkeltanledning	780	780	780		
Ambulerende skjenkebevilling pr. gang	370	390	400		

* Oppdateres i desember

Personrettede tjenester

Helse- og levekårstjenester

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
Praktisk bistand (pr. time):					
Under 2G (pr. mnd.)	210	210	210	0 %	Maks (settes lik statens satser vedtatt i statsbudsjettet)
2 -3G	278	286	295	3 %	Pr. mnd. - Tak 1 653
3 -5G	437	450	464	3 %	Pr. mnd. - Tak 2 499
Over 5G	513	528	544	3 %	Pr. mnd. - Tak 4 127
Vask av tøy:					
Leie av håndklær og sengetøy	222	230	239	4 %	Pr. mnd.
Vask av privat tøy	438	451	469	4 %	Pr. mnd.
Enkeltoppdrag kun vask	64	66	69	5 %	Pr. kg - Vask av privat tøy inkl. sengetøy + moms
Enkeltoppdrag inkl. stryking/rulling	100	103	107	4 %	Pr. kg - Enkeltoppdrag kun vask + moms
Leie/kjøp av kommunale hjelpemidler:					
Leie av kommunalt utstyr	125	150	150	0 %	Pr. gjenstand. Maksbeløp 400 kr
Kjøp av utstyr	Selvkost + 125	selvkost + 125	Utgår, har ikke salg av hjelpemidler		Tilleggspris pr. gjenstand
Mat:					
Middag kafeteria	100	100	100	0 %	Pr. stk.
Middag hjemmeboende	90	90	90	0 %	Pr. stk.
Frokost/ kveld	45	45	45	0 %	Pr. stk.
Alle måltider	4 200	4 326	4 326	0 %	Pr. mnd.
Dagopphold/dagavdeling	90	95	95	0 %	Pr. døgn (settes lik statens satser vedtatt i statsbudsjettet)
Korttidsopphold sykehjem	170	175	175	0 %	Pr. døgn (settes lik statens satser vedtatt i statsbudsjettet)
Tillegg for transport	54	56	56	0 %	Pr. gang
Leie basseng Bjorbekktunet:					
Grupper funksjonshemmede	440	440	440	0 %	Pr. gang
Andre	93	93	93	0 %	Pr. person
Ansatte	45	45	45	0 %	Pr. person
Trygghetsalarm:					
Under 2G	270	278	287	3 %	Pr. mnd.
Fra 2 – 4G	567	584	602	3 %	Pr. mnd.
Over 5G	688	709	731	3 %	Pr. mnd.

* Arendal kommune vil oppjustere satsene i tråd med vedtak i statsbudsjettet.

Transport i helse- og levekårstjenesten

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
Sats 1 Transport til og fra dag og aktivitetstilbud – alle grupper. Pris for 1 dag pr uke	250	260	268	3 %	Pr. mnd.
Pris 2 dager pr. uke	497	517	533	3 %	Pr. mnd.
Pris 3 dager pr. uke	744	774	798	3 %	Pr. mnd.
Pris 4 dager pr. uke	995	1 035	1 067	3 %	Pr. mnd.
Pris 5 dager pr. uke	1 249	1 299	1 339	3 %	Pr. mnd.
Kjøring med kommunale biler (BVT, oppfølgingstjenesten etc.)	4	4	4	0 %	4 kroner pr. km inntil 20 km, 3 kroner etter 20 km. To personer 2 kr pr. km.
Tak pr. mnd. for kjøring korte turer med kommunale tjenestebiler	1 380	1 435	1 479	3 %	Pr. mnd.
Bolig					
Husleie inkl. alarm v/boliggjøring	7 836	8 071	8 313	3 %	Pr. mnd.
Husleie v/boliggjøring ellers	7 718	7 950	8 188	3 %	Pr. mnd.
Servicepakke v/boliggjøring	141	147	151	3 %	Pr. mnd.

Vaksinasjonskontor

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
Gruppekonsultasjon(2 eller flere) pris pr person)	130	135	135	0 %	Pris pr. konsultasjon
Konsultasjon voksen	200	205	210	2 %	
Konsultasjon barn 0-16 år	100	100	100	0 %	
Oppfølgende konsultasjon	100	100	100	0 %	
Se egne priser for vaksiner på kommunens nettside, disse oppdateres løpende i tråd med gjeldende innkjøpspriser.					

Barnehage

	2020	2021	2022	Endring	Merknad
Oppholdsbetaling barnehager pr måned i forhold til inntektsgrunnlag – full plass = 41 timer pr. uke	3 135	2 730	2 815 (1. halvår)/ 3 050 (2. halvår)	-6,6 %	I første halvår 2022 videreføres kommunal reduksjon i foreldrebetaling på 500 kr utover nasjonal sats. Fom. 1.8. vil kommunen følge nasjonal sats. Søskensmoderasjon: 30 % for barn nr. 2 Søskensmoderasjon: 50 % for barn nr. 3 eller flere
Redusert foreldrebetaling	574 750	592 167	607 750	3 %	Hvis maksprisen er høyere enn 6 prosent av den samlede inntekten til familien eller husholdningen, skal man ha en redusert pris

	2020	2021	2022	Endring	Merknad
Matservering i barnehage	-	350	350	0 %	Prisen justere ved redusert plass
Gratis kjernetid	566 100	583 650	598 825	3 %	Alle 2-, 3-, 4- og 5-åringer, og barn med utsatt skolestart, som bor i husholdninger med lav inntekt rett til å få 20 timer gratis oppholdstid i barnehage per uke.
*Maksimalprisen for barnehageplass og inntektsgrensen for redusert foreldrebetaling og gratiskjernetid vedtas av Stortinget i forbindelse med det årlige budsjettarbeidet. Arendal kommune vil justere satsene i tråd med dette.					

Skole-SFO

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
Full plass (12 timer pr uke eller mer). Prisene inkluderer mat. SFO som ikke har matservering har følgende pris (gitt i parentes)	2 900 (2740)	2 950	3 000	1,7 %	
		(2 790)	(2 830)		
Redusert plass (til og med 11 timer per uke) SFO som ikke har matservering har følgende pris (gitt i parentes)	2 260 (2100)	2 300	2 350	2,2 %	
		(2 140)	(2 180)		
Pr. dag for ukedager barnet ikke ellers går i SFO	250	260	270	3,8 %	

Teknisk

Parkering

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
Betalingssatser på kommunale parkeringsplasser og i Torvet P-Hus					Priser inkludert MVA
Jernbanestasjonen	15	15	15	0 %	Timeparkering
Jernbanestasjonen	90	90	90	0 %	Heldagsparkering
Branntomta	15	15	15	0 %	Timeparkering
Branntomta	90	90	90	0 %	Heldagsparkering
Bendiksklev	35	35	35	0 %	Timeparkering, maks 1 time.
Torvet øst					
Torvgaten, Strandgaten, Peder Thomassons gate, Østregate (nederste kvartal) Østregate 2. kvartal	Gratis	0	0	0 %	Gratis parkering, maks 30 minutter.
Kirkeplassen, Kittelsbukt, Friergangen	25	0	0	0 %	Gratisparkering, maks 30 minutter.
Langbryggenfortau, Nesbakken, Nygaten, Østre gate 3. kvartal, Hylleveien	25	25	25	0 %	Timeparkering, maks 2 timer.
Munkegaten, Østragate (toppen), klevgaten	25	25	25	0 %	Timeparkering, maks 2 timer.
Torvet p-hus, hele døgnet	18	20	20	0 %	Pr. time
Torvet p-hus	150	150	150	0 %	Maks pr. døgn
P-Hus Torvet - leie inne	15 500	16 000	16 000	0 %	Pr. år
P-Hus Torvet - leie på taket	7 500	7 500	7 500	0 %	Pr. år
Sentrum; Tyholmen, Kastellveien, Gml. Kittelsbuktvei - Leieplass	7 500	7 500	7 500	0 %	Pr. år
Sentrumsnære plasser; Skytebanen, Høyveien, Munkejordet, Strømsbuneset, Fløyveien, Hansnesveien og Vrengen - Leieplass	4 700	4 700	4 700	0 %	Pr. år

Skiltplaner

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
Utarbeidelse av skiltplaner	815	815	815	0 %	Pr. time. Minimum 1 630 kroner pr. plan

Selvkost

Ramme for gebyrberegning:

Tjenestene beregnes etter selvkost, som innebærer at det tjenesten koster dekkes i sin helhet inn via gebyrer for tjenesten, jf. kommuneloven §15-1 og selvkostforskriften. Generasjonsprinsippet praktiseres, dette medfører at en generasjons brukere verken skal subsidiere eller bli subsidiert av neste generasjons brukere. Gjennom dette vurderes overskudd og underskudd og avregnes mot bundne fond.

Vann og avløp

Gebyrberegningen for vann og avløp er hjemlet i Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg av 16. mars 2012, samt nasjonale retningslinjer om vann- og avløpsgebyrer fra 2014.

1. Tilkoblingsgebyr

Tilkoblingsgebyr for bolig (pr boenhet), fritidsbolig eller annet bygg på eget gnr/bnr faktureres samtidig med godkjenning av søknad om tilkobling til offentlig vann- og/eller avløpsnett. Tilkoblingsgebyr næringsbygg faktureres etter beregnet areal. Tilkoblingsgebyr for småbåthavn faktureres som næring, minste takst. Gebyret faktureres ved første gangs tilkobling.

2. Årsgebyr

Årsgebyret består av et abonnementsgebyr og et forbruksgebyr.

2.1 Abonnementsgebyr

Abonnementsgebyret er årsgebyrets faste del som skal dekke kommunens faste kostnader for vann- og/eller avløpstjenester.

Abonnementsgebyret differensieres etter brukerkategori:

- Abonnementsgebyr for næring betales av næringseiendommer og offentlige virksomheter. Abonnementsgebyret er delt inn i tretten brukerkategorier i henhold til deres årlige vannforbruk.
- Abonnementsgebyr for forsamlingshus, idrettsforeninger, grendehus og andre lag og foreninger som driver sine hus på ikke kommersielt grunnlag.
- Abonnementsgebyr pr. boenhet.
- Abonnementsgebyr pr. fritidsbolig.
- Abonnementsgebyr for småbåthavn.

Gebyret for næringseiendommer/småbåthavner fastsettes på grunnlag av fjorårets vannforbruk, basert på kommunens kapitalkostnader. Abonnementsgebyr for vann og avløp for næringsbygg baseres på abonnementsgebyr for bolig ganget opp etter beregnet forbruk:

0-200 m ³ x 2	201-500 m ³ x 3,5	501-1 000 m ³ x 5
1 001-2 000 m ³ x 7,5	2 001-4 000 m ³ x 10	4 001-7 000 m ³ x 12,5
7 001-10 000 m ³ x 14	10 001-15 000 m ³ x 15	15 001-25 000 m ³ x 16
25 001-50 000 m ³ x 17	50 001-100 000 m ³ x 18	100 001-150 000 m ³ x 19
over 150 001 m ³ x 20		

2.2 Forbruksgebyr

Forbruksgebyret er et variabelt gebyr basert på grunnlag av målt eller beregnet vannforbruk.

2.2.1 Målt forbruk (vannmåler)

Forbruksgebyret baseres på faktisk vannforbruk (vannmåler) og pris pr. m³. Avløpsmengde regnes lik vannmengde. Unntak fra dette må dokumenteres av abonnenten og gjelder kun for næringsabonnenter.

2.2.2 Beregnet forbruk (areal beregnet ut fra bebyggelsens bruttoareal)

Forbruksgebyret baseres på stipulert forbruk og pris pr. m³. Beregnet forbruk (m³) beregnes slik:
Bruttoareal (BRA, m²) x spesifikt forbruk (m³/m²), der arealet beregnes som bruksareal BRA (m²) etter NS 3940 og spesifikt forbruk er satt til 1,25 m³/m².

3. Årlig vannmålerleie:

Kommunen eier vannmåleren for alle abonnenter. Alle kostnadene for installasjon, drift, avlesning m.m. dekkes av abonnenten. Det betales en årlig leie for måler. Alle priser inkl. mva. vann- og avløpsgebyrene og målerleie faktureres over 12 terminer.

t.o.m ¾"	Kr 210,- inkl mva (168,- uten mva)
25 – 50 mm	Kr 537,50 inkl mva (430,- uten mva)
51 – 150 mm	Kr 1.875,- inkl mva (1.500,- uten mva)
Kombimåler	Kr 1.250,- inkl mva (1.000,- uten mva)

Vann

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
Tilkoblingsgebyr pr boenhet i bolig, fritidsbolig og bygg på eget gnr/bnr	6 250	6 250	6 250	0 %	Inkl. mva., ved tilknytning
Tilkoblingsgebyr næring beregnet etter areal:					
<= 500m ²	9 375	9 375	9 375	0 %	Inkl. mva.
>500m ² <=1 000m ²	15 625	15 625	15 625	0 %	Inkl. mva.
>1 000 m ²	18 750	18 750	18 750	0 %	Inkl. mva.
Tilkoblingsgebyr småbåthavn	9 375	9 375	9 375	0 %	Inkl. mva.
Abonnementsgebyr pr. boenhet i bolig og bygg på eget gnr/bnr	1 140	1 156	1 256	9 %	Inkl. mva.
Abonnementsgebyr pr. fritidsbolig	1 710	1 734	1 884	9 %	Inkl. mva.
Abonnementsgebyr forsamlingslokale	114	116	126	9 %	Inkl. mva.
Abonnementsgebyr næring	Jf. tabell pkt. 2.1	Jf. tabell pkt. 2.1	Jf. tabell pkt. 2.1		Inkl. mva.
Forbruksgebyr pr. m ³	12,71	12,60	13,70	9 %	Inkl. mva.
Tilleggsgebyr for merarbeid (vannmåleravlesning)	1 500	1 500	1 500	0 %	Inkl. mva.

Avløp

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
Tilkoblingsgebyr pr boenhet i bolig, fritidsbolig og bygg på eget gnr/bnr	6 250	6 250	6 250	0 %	Inkl. mva., ved tilknytning
Tilkoblingsgebyr næring beregnet etter areal:					
<= 500m ²	9 375	9 375	9 375	0 %	Inkl. mva.
>500m ² <=1 000m ²	15 625	15 625	15 625	0 %	Inkl. mva.
>1 000 m ²	18 750	18 750	18 750	0 %	Inkl. mva.
Abonnementsgebyr pr. boenhet i bolig og bygg på eget gnr/bnr	2 435	2 375	2 375	0 %	Inkl. mva.

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
Abonnementsgebyr pr. fritidsbolig	3 653	3 563	3 563	0 %	Inkl. mva.
Abonnementsgebyr – forsamlingslokale	244	238	238	0 %	Inkl. mva.
Abonnementsgebyr næring	Jf. tabell pkt. 2.1	Jf. tabell pkt. 2.1	Jf. tabell pkt. 2.1		Inkl. mva.
Forbruksgebyr pr. m ³	20,84	20,50	20,50	0 %	Inkl. mva.

Slamtømming, utslippstillatelser, kontroll og tilsyn

Slamtømming

Gebyrregulativ for slamtømming er hjemlet i Lov av 13. mars 1981 nr.6 om vern mot forurensning og om avfall (forurensningsloven) § 26, § 30 annet og tredje ledd og § 34, samt lokal forskrift.

1. Gebyrsystem

Kommunen fastsetter og regulerer årlige grunngebyret for slamtømming. Grunngebyret (G) danner grunnlaget for beregning av årsgebyret og tilleggsgebyrer.

2. Gebyrgrupper

Gebyrgruppe 1

Slamanlegg som tømmes hvert annet år etter en fastlagt tømmerutine:

Tankvolum inntil	Årsgebyr	Grunngebyr	Grunnlag
4 m ³	A=	G	1
6 m ³	A=	"	1,5
8 m ³	A=	"	2
10 m ³	A=	"	2,5
12 m ³	A=	"	3

Følgende formel benyttes ved beregning av årsgebyret: $\text{Årsgebyr} = \text{Grunngebyr} \times \text{Grunnlag}$

Gebyrgruppe 2

Slamanlegg som tømmes en eller flere ganger i året etter en fastlagt tømmerutine:

Tankvolum inntil	Årsgebyr	Grunngebyr	Grunnlag	Antall tømminger pr år
4 m ³	A=	G	2,0	Y
6 m ³	A=	"	3,0	"
8 m ³	A=	"	4,0	"
10 m ³	A=	"	5,0	"
12 m ³	A=	"	6,0	"

Følgende formel benyttes ved beregning av årsgebyret: $\text{Årsgebyr} = \text{Grunngebyr} \times \text{Grunnlag} \times \text{Antall tømminger pr år}$.

Minste årsgebyr for gebyrgruppe 1 og gebyrgruppe 2 beregnes ut fra tømming av en 4 m³ tank. Gebyr for tanker over 12m³ beregnes ut fra samme prinsipp som vist i tabeller over.

Årsgebyr for fellesanlegg fordeles på antall abonnenter tilknyttet anlegget. Dersom anlegg består av flere slamavskillere som er knyttet sammen, beregnes årsgebyr ut fra det totale tankvolum.

3. Gebyr for ekstratømming

Ved ekstratømming påløper gebyr tilsvarende ordinært slamgebyr for gjeldene anlegg, samt transportgebyr.

4. Gebyr for tømming på anrop

Ved tømming på anrop påløper gebyr tilsvarende gebyrgruppe 2, samt transportgebyr.

5. Tilleggsgebyr

Ikke klargjort etter varsel	0,5 G
Transportgebyr tømming m/bil	0,5 G
Tømming m/bil utenom normal arbeidstid	1,5 G
Slangeutlegg 31 – 49m	0,2 G
Slangeutlegg 50 – 70m	0,4 G
Gebyr for ekstra bil	1,5 G

Slamtømming

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
Grunngebyr for slamtømming (G)	2 065	1 700	1 360	-20 %	Inkl. mva.

Utslippstillatelser og tilsyn

Gebyrregulativ for utslippstillatelser og tilsyn er hjemlet i Forskrift av 1. juni 2004 nr. 931 om begrensnig av forurensning (forurensningsforskriften) § 11-4, jf. lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 52a, samt lokal forskrift.

1. Gebyrsatsene

Det betales ett tilsynsgebyr pr avløpsanlegg. For felles anlegg fordeles gebyret på antall boenheter tilknyttet anlegget. Anlegg som består av separat rensing for gråvann og sortvann betaler ett kontrollgebyr. Av tilsynsgebyr og gebyr for behandling av utslippstillatelser beregnes det ikke mva.

2. Innbetaling av gebyrer

Gebyr for tilsyn er fastsatt som årlig gebyr. Saksbehandlingsgebyr faktureres når søknad om utslipp er behandlet.

Utslippstillatelser og tilsyn

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
Behandlingsgebyr utslippssøknad					
Anlegg 1 – 15 pe	4 720	5 430	6 500	20 %	Unntatt mva.
Anlegg 16 pe og større	6 660	7 660	8 500	11 %	Unntatt mva.
Tilsyn/kontrollgebyr separate avløpsanlegg	500	500	600	20 %	Unntatt mva.

Renovasjon

Gebyrregulativ for renovasjon er hjemlet i Lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 30 annet og tredje ledd, § 31 første ledd samt § 34, samt lokal forskrift.

Agder Renovasjon IKS (ARIKS) ivaretar kommunens oppgaver innen innsamling og behandling av avfall fra husholdninger og fritidseiendommer. I henhold til vedtak i Formannskapet 27.06.2019 har selskapet også

fått ansvar for alle administrative oppgaver innenfor renovasjon inkludert beregning, fakturering og innkreving av renovasjonsgebyrer. Kommunene har imidlertid fortsatt ansvar for fastsettelse av gebyrer og renovasjonsforskrifter. ARIKS er et interkommunalt selskap for Arendal, Froland og Grimstad kommune.

1. Årsgebyr

Årsgebyr består av abonnementsgebyr og restavfallsgebyr.

1.2 Abonnementsgebyr

Årsgebyrets faste del som skal dekke kommunens faste kostnader for renovasjonstjenester.

1.3 Restavfallsgebyr

Årsgebyrets variable del beregnet ut fra volum på restavfallsbeholder, dvs. 140 l, 240 l eller 660 l beholder.

2. Abonnements typer

2.1 Standardabonnement

Et standardabonnement består av 140 liter beholdere. Større volum på restavfall kan bestilles mot økning i restavfallsgebyr.

2.2 Delt abonnement

Årsgebyr for delt abonnement består av abonnementsgebyr og restavfallsgebyr fordelt på antall boenheter som deler abonnementet. Restavfallsgebyr beregnes ut ifra volum for restavfallsbeholder, dvs. 140 l, 240 l eller 660 l beholder.

2.3 Miniabonnement

Årsgebyr for miniabonnement består av abonnementsgebyr og 50 % av restavfallsgebyr tilsvarende 140 l restavfallsbeholder.

2.4 Abonnement for nedgravde containere

Årsgebyr for nedgravde containere består av abonnementsgebyr og restavfallsgebyr tilsvarende 140 l restavfallsbeholder.

2.5 Fritidsabonnement

Fritidsabonnement utgjør 60 % av standard årsgebyr.

3. Tilleggsgebyr og fradrag

Ekstra henteavstand gir 20 % tilleggsgebyr av årsgebyr.

Ekstra volum i delt abonnement tilsvarer restavfallsgebyr for 140 l restavfallsbeholder. Enkeltabonnenter i et delt abonnement kan bestille ekstra volum til restavfall med minimum varighet på 6 måneder.

Hjemmekompostering gir 20% reduksjon av årsgebyr.

Renovasjon

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
Abonnementsgebyr (fast gebyr)	1 066	1 304	1 330	2 %	Inkl. mva.
Restavfallsgebyr (variabelt gebyr) - standardabonnement 140L	3 135	3 043	3 104	2 %	Inkl. mva.
Renovasjon standard (fast og variabelt gebyr) - beholdere 140L	4 200	4 347	4 434	2 %	Inkl. mva.
Restavfallsgebyr pr liter	22,39	21,7	22,17	2 %	Inkl. mva.

Oppmåling

Gebyrregulativet baseres på selvkostprinsippet for tjenesteområdene oppmålingsforretninger og

eierseksjonering. Hjemmel for å kreve gebyrer for saksområdene fremgår av følgende bestemmelser:

- Lov om eiendomsregistrering (1.1.2018) (Matrikkelloven) § 32, og forskrift om eiendomsregistrering (matrikkelforskriften, 26. Juni. 2009) § 16.
- Eierseksjonsloven (1.1.2018) § 15
- Forskrift om unntak fra tidsfrister i saker som krever oppmålingsforretning

(Hjemmel: Fastsatt av Arendal bystyre 10. desember 2009 med hjemmel i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) § 13, jf. forskrift 26. juni 2009 nr. 864 om eiendomsregistrering (matrikkelforskriften) § 18 tredje ledd.)

1 GEBYRREGULATIV FOR ARBEID ETTET MATRIKKELLOVEN

Timepriser som benyttes der gebyrer fastsettes etter medgått tid:

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
Oppmålingsingeniør	1 000	1 000	1 000	0 %	Pr. time. Medgått tid rundes oppover til nærmeste time
merkantil-/oppmålingshjelp	800	800	800	0 %	Pr. time. Medgått tid rundes oppover til nærmeste time

1.1 OPPRETNING AV MATRIKKELENHET

1.1.1 Oppretting av grunneiendom og festegrunn, areal som skal benyttes til utbyggingsformål som krever markarbeid.

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
0 -2000m2	15 000	16 000	16 000	0 %	
2 000 -3000m2	17 000	18 000	18 000	0 %	
3 000 -4000m2	19 000	20 000	20 000	0 %	
4 000 -5000m2	21 000	22 000	22 000	0 %	
5 000 -10000m2	21 000	22 000	22 000	0 %	+ Økning pr påbegynt daa. 1 500 kroner
Over 10000m2	28 500	29 500	29 500	0 %	+ Økning pr påbegynt daa. 750 kroner

1.1.2 Oppretting av grunneiendom og festegrunn, areal som skal benyttes til tilleggsareal, garasjetomt, parkeringsanlegg som krever markarbeid.

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
0 -200m2	5 000	6 000	6 000	0 %	
200 -400m2	7 000	8 000	8 000	0 %	
400 -600m2	9 000	10 000	10 000	0 %	
600 -800m2	11 000	12 000	12 000	0 %	
800 -1 000m2	13 000	14 000	14 000	0 %	
1 000 -2 000m2	15 000	16 000	16 000	0 %	
Over 2 000m2 – gebyrsatser etter punkt 1.1.1					

Ved oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning, se i tillegg punkt 1.2.

For saker som ikke krever markarbeid, se punkt 1.10.

1.1.3 Oppmåling av uteareal på eierseksjon som krever markarbeid.

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
0 -50m2		4 000	4 000	0 %	
50 -200m2		6 000	6 000	0 %	
200 -400m2		8 000	8 000	0 %	
400 -2 000m2		12 000	12 000	0 %	
Over 2 000m2	11 000	12 000 (+)	12 000 (+)	0 %	+2 000 kroner pr. påbegynte dekar

For saker som ikke krever markarbeid, se gebyrpunkt 1.10.

1.1.4 Oppretting av anleggseiendom

Gebyr som for oppretting av grunneiendom faktureres etter medgått tid. Minstegebyr kr 5 000.

1.1.5 Registrering av jordsameie

Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid. Minstegebyr kr 5 000.

1.2 OPPRETNING AV MATRIKKELENHET UTEN FULLFØRT OPPMÅLINGSFORRETNING

1.2.1 Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning

	2 020	2 021	2 022	Økning	Merknad
Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning	1 000	2 000	2 000	0 %	Pr. bruksnummer. kommer i tillegg til gebyr etter pkt.1.1.1 eller 1.1.2

1.2.2 Ved utsatt merking etter avholdt oppmålingsforretning

	2 020	2 021	2 022	Økning	Merknad
1 punkt		2 500	2 500	0 %	
Overskytende grensepunkter		500	500	0 %	Forutsetter merking ved samme forretning

1.3 AVBRUDD I OPPMÅLINGSFORRETNING ELLER MATRIKULERING

Dersom en sak blir trukket før den er fullført, må avvises, ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold eller av andre grunner ikke kan fullføres, betales en andel av tilhørende gebyr tilsvarende det arbeidet kommunen har eller må utføre.

Dersom saken trekkes før forretning er berammet, kreves det ikke gebyr.

Minstegebyr hvis saken er påbegynt, kr 2 500.

1.4 GRENSEJUSTERING

1.4.1 Grunneiendom, festegrunn og jordsameie

Gebyr fastsettes ut i fra aktuelle arealsats i tabellen under.

	2 020	2 021	2 022	Økning	Merknad
0 -200m2	5 000	6 000	6 000	0 %	
200 -400m2	7 000	8 000	8 000	0 %	
400 -500m2	9 000	10 000	10 000	0 %	

1.4.2 Anleggseiendom

Gebyr som for oppretting av grunneiendom faktureres etter medgått tid. Minstegebyr kr 5 000.

1.5 AREALOVERFØRING

1.5.1 Grunneiendom, festegrunn og jordsameie

Gebyr fastsettes av aktuelle arealsats i tabellen under + tillegg.

	2 020	2 021	2 022	Økning	Merknad
0 -200m2	5 000	6 000	6 000	0 %	
200 -400m2	7 000	8 000	8 000	0 %	
400 -600m2	9 000	10 000	10 000	0 %	
600 -800m2	11 000	12 000	12 000	0 %	
800 -1 000m2	13 000	14 000	14 000	0 %	
1 000 -2 000m2	15 000	16 000	16 000	0 %	
Over 2 000m2					Gebyrsatser etter pkt.m 1.1.1
Tillegg pr. overføring	500	2 500	2 500	0 %	

For saker som ikke krever markarbeid, se pkt. 1.10

1.5.2 Anleggseiendom

Gebyr for volumoverføring mellom anleggseiendommer faktureres etter medgått tid. Minstegebyr kr 7 500.

1.6 KLARLEGGING AV EKSISTERENDE GRENSE DER GRENSEN TIDLIGERE ER KOORDINATBETEMT

	2 020	2 021	2 022	Økning	Merknad
1 til 2 punkt		4 000	4 000	0 %	
3 til 5 punkt		1 000	1 000	0 %	Pr. punkt
Grensepunkt utover 5 punkt		550	550	0 %	Pr. punkt

1.7 KLARLEGGING AV EKSISTERENDE GRENSE DER GRENSEN IKKE TIDLIGERE ER KOORDINATBESTEMT

Der grensen følger terrengdetaljer (t.d. steingjerde, fjellfot), regnes 25 løpemeter som ett punkt. Klarlegging av servitutter som medfører merarbeid, gebyrlegges etter medgått tid.

	2 020	2 021	2 022	Økning	Merknad
1 til 2 punkt		5 000	5 000	0 %	
3 til 5 punkt		1 200	1 200	0 %	Pr. punkt
Grensepunkt utover 5 punkt		650	650	0 %	Pr. punkt

1.8 PRIVATE GRENSEAVTALER

Gebyr fastsettes etter medgått tid.

1.9 OPPRETNING AV GRUNNEINDOM, FESTEGRUNN OVER STØRRE SAMMENHENGENDE AREALER TIL LANDBRUKS-, ALLMENN FRITIDS-, OG ANDRE ALLMENNYTTIGE FORMÅL.

Gebyr fastsettes etter medgått tid. Minstegebyr kr 5 000.

1.10 SAKER SOM IKKE KREVER MARKARBEID

Dersom det ikke er nødvendig med markarbeider, betales gebyr med 65 % av gebyrsatsen i aktuelt pkt.

1.11 GEBYRER TIL STATLIGE ETATER

Der kommunen skal kreve inn gebyrer til statlige etater som f.eks. tinglysingsgebyr og dokumentavgift for saker etter dette regulativet, skal disse utgiftene viderefaktureres til rekvirenten. Vedr. utskrivning og innkreving av statlige og kommunale gebyrer, se pkt. 1.13.

1.12 GEBYR VEDRØRENDE UTTAK AV ANDRE OPPLYSNINGER

Kostnader som kommunen påføres i forbindelse med innhenting av relevante opplysninger i forbindelse med oppmålingsforretning, viderefaktureres til rekvirenten. Utskriving og innkreving av statlige og kommunale gebyrer, samt utgifter til uttak av andre opplysninger, skal skje samordnet.

1.13 URIMELIG GEBYRER

Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn, og det arbeidet og de kostnadene kommunen har hatt, kan avdelingsleder Geodata av eget tiltak fast-sette et passende gebyr. Avdelingsleder - Geodata kan under samme forutsetninger og med bakgrunn i grunnlagt søknad fra den som har fått krav om betaling av gebyr, fastsette et redusert gebyr.

1.14 BETALINGSTIDSPUNKT

Gebyret skal kreves inn etterskuddsvis. I spesielle tilfeller kan gebyret kreves inn forskuddsvis.

1.15 ENDRINGER I GRUNNLAGET FOR MATRIKKELFØRING AV SAKEN

Gjør rekvirenten under sakens gang endringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken, reduseres ikke gebyret.

1.16 UTSTEDELSE AV MATRIKKELBREV

	2 020	2 021	2 022	Økning	Merknad
Matrikkelbrev	175	175	175	0 %	Satser iht. Statens kartverk

2 GEBYR FOR BEHANDLING ETTER EIERSEKSJONSLOVEN

Gebyr fastsettes etter medgått tid.

	2 020	2 021	2 022	Økning	Merknad
Saksbehandler seksjonering	1 000	1 000	1 000		Pr. time. Medgått tid rundes oppover til nærmeste time

Generelle bestemmelser/opplysninger.

Der fornyet søknad om seksjonering eller reseksjonering av et bruksnummer fører til godkjenning eller nytt avslag, skal halvparten av tidligere betalt gebyr komme til fratrekk dersom søknaden kommer til kommunen innen tre måneder etter dato for første avslag (Kommer ny søknad på et senere tidspunkt, skal det betales fullt gebyr).

Av oppmålingsgebyr beregnes det ikke mva.

Oppmålingsforretning over uteareal som inngår i en seksjon

Jfr. gebyrsatser i gebyrregulativ for forvaltningsoppgaver etter matrikkeloven, pkt 1.1.3, samt pkt 1.16 (utstedelse av matrikkelbrev)

Avbrudd

Dersom en sak blir trukket før den er fullført, må avvises, ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold eller av andre grunner ikke kan fullføres, betales gebyr tilsvarende det arbeidet kommunen har hatt.

Bygg og reguleringsplaner

Ramme for gebyrberegning:

Bygg og reguleringsplaner leverer tjenester både innenfor og utenfor det som omfattes av kommuneloven §15-1 og selvkostforskriften. Der hvor tjenestene faller innenfor regelverket praktiseres gebyrberegning etter selvkost. Se nærmere beskrivelse under hvert område.

Byggesaksgebyrer

Kapittel A - Alminnelige bestemmelser/opplysninger

A 0 Hjemmelsgrunnlag

Gebyrregulativ er en lokal forskrift etter forvaltningsloven kapittel (kap.) 7 vedtatt av Arendal bystyre med hjemmel i lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven (pbl.)) § 33-1.

Gebyrregulativet trer i kraft fra 1. januar 2021 og gjelder for alle søknader som kommunen mottar etter denne datoen.

Tjenester som kommunen leverer relatert til byggesaksbehandling, herunder innregistrering, føring i lovpålagte registre/statistikker, fakturering, kontorhold m. m. avregnes etter selvkost.

Vurdering av en klage før den går til klagebehandling hos Fylkesmannen, og veiledning etter forvaltningsloven før en sak er kommet til behandling omfattes ikke av selvkostprinsippet.

A 1 Betaling

Den som får utført tjenester etter dette regulativ skal betale gebyr etter satser og retningslinjer som fremgår av regulativet. Gebyrkravet rettes mot tiltakshaver. Faktura utsendes når vedtak fattes.

Gebyr skal være betalt innen 30 dager regnet fra fakturadato. Ved for sen betaling kreves purregebyr på 10 % av inkassosatsen. Må det purres flere ganger, kreves det i tillegg til purregebyr, morarente (forsinkelsesrente) i samsvar med lov om renter.

Dersom det er betalt for mye gebyr tilbakebetales dette. Det utbetales rente 3 % for tidsrommet fra kommunens vedtaksdato til det tidspunkt gebyret tilbakebetales.

Alle priser er oppgitt i norske kroner.

Omsetning av tjenester som ledd i offentlig myndighetsutøvelse er unntatt fra merverdiavgift (merverdiavgiftsloven § 3-9, 1.ledd).

A 2 Annet

Bystyret kan vedta endringer i satsene/justeringer i regulativet ved den årlige budsjettbehandlingen eller ved budsjettendringer.

17 % av gebyrinntektene avsettes til tilsyn.

I saker der kommunen rekvirerer sakkyndig bistand for gjennomføring av tilsyn kan kommunen kreve dekning av faktiske utgifter. Utgiftene belastes tiltakshaver.

Makspris pr. mottatt sak er kr. 160.000,-

A 3 Utrekningsgrunnlag

Satsene angir bruksareal (BRA) som definert i norsk standard (NS 3940). Dersom det søkes om flere bygninger i samme søknad skal bruksarealet summeres. Med mindre annet er angitt vil tiltak som ikke har målbart nytt/endret bruksareal etter NS3940 betale beløp som for 0 m². Dette gjelder f.eks. søknader om kun riving. Bruksareal rundes ned til helt tall (f.eks. 9.9 m² = 9 m²).

Dersom delingssak og byggesak fremmes i samme søknad skal det betales gebyr både etter kap. B og kap. C.

Dersom det også behandles søknad om dispensasjon i tillegg til behandling etter kap. B og C, påløper det i tillegg gebyr for dette jf. kap. D.

Dersom byggesak og reguleringsplan behandles sammen jfr. pbl § 12-15 betales gebyr etter kap. B i tillegg til gebyr for behandling av reguleringsplan.

Kapittel B - Byggesaker (Behandling av søknad etter pbl §§ 20-1,20-3, 20-4)

B 1 - Flyttet til A 3

B 2 Behandlinger av søknader etter pbl § 20-1/§§ 20-3 og 20-4

Alle søknader betaler etter satsene i B3.

Reduksjoner fra B3 og maks satser for særskilte angitt tiltak som fremmes i egne søknader fremgår i tabellen her:

	2 020	2 021	2 022	Økning	Merknad
Dersom en byggesøknad etter kap. B3 avslås	50 % av ordinært gebyr etter kap. B	50 % av ordinært gebyr etter kap. B	5 000	0 %	Etter arealsatsene i B3
Driftsbygninger i landbruket omsøkt etter pbl § 20-3		maks 30 000 av B3	maks 30 000 av B3	0 %	
Driftsbygninger i landbruket omsøkt etter pbl § 20-4, b)		maks 10 000 av B3	maks 10 000 av B3	0 %	
Varig bruksendring etter pbl §20-1, d)	50 % av satsen i B3 for areal som skal endre bruk	50 % av satsen i B3 for areal som skal endre bruk	50 % av satsen i B3 for areal som skal endre bruk	0 %	
Tidsbestemt bruksendring etter pbl § 20, d)		25 % av satsen i B3 for areal som skal endre bruk	25 % av satsen i B3 for areal som skal endre bruk	0 %	
Pbl § 20-4,a) Varig og tidsbestemt bruksendring fra tilleggsdel til hoveddel eller omvendt innenfor en bruksenhet		3 000	3 000	0 %	
Pbl §20-1, g) oppdeling samt annen ombygging som medfører fravikelse av bolig		50 % av B3, maks 30 000	50 % av B3, maks 30 000	0 %	
Pbl §20-1, g) sammenføring av bruksenheter i boliger		3 000	3 000	0 %	
Pbl § 20-1,j) midlertidige bygg/konstruksjoner/enkle uisolerte prefabrikkerte telthaller	betaler maks 30 000 av B3	betaler maks 30 000 av B3	betaler maks 30 000 av B3	0 %	
Pbl § 20-1, f) oppføring, endring eller reparasjon av bygningstekniske installasjoner	3 000	3 000	3 000	0 %	

B 3 Arealats

	2 020	2 021	2 022	Økning	Merknad
0 m2			5 000	0 %	
0 - 15 m2	9 283	9 300	7 000	0 %	
15 - 50 m2	9 283	9 300	9 300	0 %	+210 kr/m2som overskrider 15 m2

	2 020	2 021	2 022	Økning	Merknad
50 - 100 m2	16 560	16 555	16 555	0 %	+155 kr/m2som overskrider 50 m2
100 - 200 m2	24 067	24 300	24 300	0 %	+116 kr/m2som overskrider 100 m2
200 - 600 m2	35 386	35 900	35 900	0 %	+55 kr/m2som overskrider 200 m2
600 - 1 000 m2	56 638	57 900	57 900	0 %	+33 kr/m2som overskrider 600 m2
over 1 000 m2	69 574	71 100	71 100	0 %	+14 kr/m2som overskrider 1000 m2
over 7350 m2			160 000	0 %	

B 4 Særskilte søknader

	2 020	2 021	2 022	Økning	Merknad
Endring av tillatelse uten økt bruksareal (pr. søknad)	3 007	3 000	3 000	0 %	
Endring av tillatelse med økt bruksareal (pr.søknad)	betaler arealsats i B3	betaler arealsats i B3	3 000 +areal sats i B3 for det økt bruksarealet	0 %	
Igangsettingstillatelse (pr. søknad)	3 602	3 700	3 700	0 %	
Midlertidig brukstillatelse (pr. søknad).	1 504	1 600	2 000	25 %	økt arbeid med sakstypen
Ferdigattest.	1 504	1 600	1 600	0 %	

Kapittel C – Delingssaker (behandling av søknader etter pbl, 20-4, d)

	2 020	2 021	2 022	Økning	Merknad
Fradeling av tomt til byggeformål i der tomtedelingen er fastsatt i reguleringsplan	7 530 +1 153 pr. parsell/tomt	8 000	8 000	0 %	
Fradeling av tomter til byggeformål i der tomtedelingen er fastsatt i reguleringsplan, 2 eller flere tomter			12 000	Ny	
Fradeling av tomt til byggeformål, der tomtedelingen ikke fremgår av reguleringsplan	13 559 + 1 153 pr. parsell/tomt	14 000	14 000	0 %	
Fradeling av tomter til byggeformål, der tomtedelingen ikke fremgår av reguleringsplan, 2 eller flere tomter			18 000	Ny	
Alle andre typer tiltak etter pbl § 20-1, bokstav m, der omsøkte fradelte areal er mer enn 1000 m2	7 756	8 000	8 000	0 %	
Alle andre typer tiltak etter pbl § 20-1, bokstav m, bokstav m, der omsøkte fradelte areal er mindre enn 999 m2			4 000	Ny	

Kapittel D– Dispensasjon (behandling av dispensasjon jf. pbl § 19-2)

Dersom det er søkt dispensasjon fra flere bestemmelser skal det tas 100 % gebyr for den dyreste. Det betales det kun for den dyreste.

D1 Fra kommuneplanens arealdel:

	2 020	2 021	2 022	Økning	Merknad
64 150 - Midlertidig dispensasjon			4 000	Ny	Nytt punkt
64 151 - Fra kommuneplanen			6 000	Ny	
64 152 - Fra LNF formål på eiendom med eksisterende bolig/fritidsbolig eller tomt for tilsvarende etablert etter 1.1.2010			3 000	Ny	
64 153 - Fra reguleringsplan			9 000	Ny	
64 154 - Fra reguleringsplan - byggegrense mot veg			3 000	Ny	
64155 - Fra pbl. § 1-8 avsatt andre formål enn bebyggelse og anlegg	9 170	9 200	9 000	-2 %	
64157 - Fra pbl. § 1-8 der eiendommen er avsatt i arealplan til bebyggelse og anlegg	4 116	4 200	4 000	-5 %	
64158 - Fra pbl § 29-4	6 550	9 200	9 000	-2 %	
64159 - Fra pbl §§ 18-1, 18-2	6 550	6 600	9 000	36 %	

Plansaksgebyr

E 0 Hjemmelsgrunnlag

Plansaksbehandling omfatter tjenester innenfor og utenfor regelverket for selvkost, hjemlet i kommuneloven §15-1 og selvkostforskriften. I Plan og bygningsloven §33-1 fremgår det at brukerbetaling maksimalt kan dekke selvkost for tjenesten, og dette omfatter saksbehandling av reguleringsplanen frem til førstegangs behandling, samt mindre reguleringsendringer avregnes etter selvkost.

All saksbehandling etter førstegangs behandling er ikke omfattet av selvkost.

E 1 Generelle bestemmelser

Prisene for plansaker oppført blir vedtatt av bystyret, og omtales som gebyrregulativet.

E 2 Forslag til detaljreguleringsplan, etter pbl § 12-3, 2.ledd

E 2-1

Det gis gebyrfritak for lag og foreninger (ideelle organisasjoner) når det reguleres til fordel for allmennheten. Gebyrene beregnes utelukkende etter det som i planforslaget foreslås regulert til nye bygge- og anleggsformål jf. pbl 08 § 12-5, med avgrensninger av E 2-5.

E 2-2

Dersom planen ikke inneholder areal etter E 2-1 betales minimumspris jfr. E 2-5.

	2 020	2 021	2 022	Økning	Merknad
64200 - E 2-3 For de arealene på plankartet hvor det foreslås formål fastsatt i pbl § 12-5, unntatt formålene nr. 3 Grønnstruktur og nr. 5 LNF.	10 000	14 000	21 000	50 %	Pr. daa.
64200 - E 2-4 For de arealene på plankartet hvor det foreslås gitt hjemmel for oppføring av bygninger høyere enn grensen fastsatt i pbl § 29-4.	25 000	35 000	52 500	50 %	Pr. daa.

	2 020	2 021	2 022	Økning	Merknad
64200 - E 2-5 Minimumspris/maksimumspris	75 000/300 000	105 000/420 000	115 000/630 00	10 %/50 %	
64201 - E 2-6 Tillegg for plan med konsekvensutredning	25 000	35 000	52 500	50 %	
64220 - E 3 Forslag til endringer, pbl § 12-14, 2.ledd. Areal som foreslås endret, mindre enn 2 daa.			20 000	Ny	
64221 - E 4a Forslag til endringer, pbl § 12-14, 2.ledd. Areal som foreslås endret 2,1 til 10 daa.			40 000	Ny	
64222 - E 4b Forslag til endringer pbl § 12-14, 2.ledd. Areal som foreslås endret større enn 10,1 daa.			60 000	Ny	
64230 - E 5a Oppstartsmøte. Fast gebyr for oppstartsmøte (første møte).	1 : >20 000	1 : >28 000	34 000	20 %	
64231 - E 5b Oppstartsmøte. Fast gebyr for oppstartsmøte (pr. møte etter første møte).	2 : <= 10 000	2 : <= 14 000	17 000	20 %	

Østre Agder brannvesen

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
Alarmavgift til brannvesen ved direkte alarmtilknytting:					
Med sprinkelanlegg	7 297	7 480	7 704	3 %	
Andre alarmanlegg	7 297	7 480	7 704	3 %	
Tilknytningsavgift alle anlegg	3 649	3 740	3 852	3 %	
Utrykking til unødige alarmer:					
Bedrifter, institusjoner og andre med overføring av alarm tilknyttet 110-sentralen.	6 105	6 258	6 446	3 %	
Utrykking til helårsboliger med automatisk brannalarm	3 640	3 731	3 843	3 %	Gjelder der ØABV har tegnet avtale om utrykking med vaktsselskap. 3,26 x RI
Utrykking til støtte for kommunal omsorgsetat samt andre tjenester som ikke anses som akutt og livstruende.	6 105	6 258	6 446	3 %	Gjelder hjemmesykepleietjenesten, helsetjenesten mfl.
Utføring av tjenester og oppgaver					
Ansatt/mannskap pr anvendt time (min 1 time) inkl. kjøring	1 000	1 025	1 056	3 %	Endret til min 3 timer (KS satser)
Utrykningskjøretøy pr time. (Min 3 time)	700	718	740	3 %	Endret til min 3 timer
Båt pr anvendt time. (Min 3 time)	600	615	633	3 %	
Småutstyr/verktøy pr anvendt time. (Min 1 time)	200	205	211	3 %	
Bark pr. sekk	110	113	116	3 %	
Absorbent	280	287	296	3 %	
Engangslenser med skjørt (til opptak av olje) 25m	6 000	6 150	6 335	3 %	
Engangslenser 25m	4 000	4 100	4 223	3 %	
Feiertjenester:					
Feiergebyrer	305	320	350	9 %	Gjelder Arendal. Beløp inkl. MVA.
Feiertjenester som ikke er lovpålagt:		640	659	3 %	Feiing av ildsted
Arbeid på fyrkjele i boligenhet	624		630	3 %	
Kamerakontroll på skorstein/pipe	762	781	804	3 %	Pr. kontroll
Fresing av skorstein/pipe pr time	700	718	740	3 %	Pr. mann
Opplysninger til eiendomsmegler	300	308	317	3 %	
Kontroll av nyinstallert ildsted i eksisterende bolig	974	998	1 028	3 %	
Utleie av materiell og utstyr:					
Motorsprøyt pr time	390	400	412	3 %	Eksklusiv drivstoff
Lensepumpe pr time	480	492	507	3 %	
Brannslange pr lengde (25m) pr døgn	100	103	106	3 %	
Leie av Bronto skylift pr time	2 500	2 563	2 640	3 %	
Vannstøvsuger pr døgn	480	492	507	3 %	Eksklusiv drivstoff (nytt min 3 timers krav)
Undervisning, kurs og øvelser					
Slokkeøvelse, varme arbeiderkurs. pr. person	300	300	310	3 %	

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
Priser utarbeides på forespørsler om ekstern øvelse etter henvendelse.					Etter avtale
Brannforebyggende kurs (7,5 timer). Pris pr person inkl. undervisningsmatr, lunsj/bevertning.	2 450	2 511	2 560	3 %	
Kontroll av håndslukkere					Sjekk av manometer og pulver, med attestasjon
Alle apparattyper	150	154	159	3 %	Utføres ikke for privatpersoner lengre.
Kommunale bygg	100	103	106	3 %	
Periodisk trykktesting	450	461	475	3 %	
Annet					
Nedbrenning av hus	43 921	45 019	46 370	3 %	Egen øvelse for ØABV
Leie av ATV Polaris 6-hjuling (på tilhenger med tilhenger)	2 500	2 563	2 640	3 %	Døgnpris

Kirkeverge

Gravfesteavgift

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
Festeavgift pr. år	330	340	350	3 %	
Navnet minnelund innenbys boende		12 000	12 000	0 %	eks. mva
Navnet minnelund utenbys boende		17 000	17 000	0 %	eks. mva
Anonym minnelund innenbys boende		8 000	8 000	0 %	eks. mva
Anonym minnelund utenbys boende		13 000	13 000	0 %	eks. mva

Regnskap

Fakturagebyr

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
Gebyr på papirfaktura	60	65	65	0 %	
Avtalegiro/eFaktura	0	0	0	0 %	

Heis til Fløyheia - utenom ordinære åpningstider

	2020	2021	2022	Økning	Merknad
Årskort			500	-	Tilgang i ett år
Månedskort			75	-	Tilgang i én måned
Døgnkort			25	-	Tilgang i ett døgn

Vedlegg 5: Tilskudd og overføringer til andre

Formål	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Prosjekt/arrangementsstøtte lag /foreninger/ andre		
Musikk/kunst	180 000	180 000
Barn og unge	370 000	170 000
Idrett	150 000	150 000
Øvrige lag/foreninger/andre	120 000	120 000
Økt driftstøtte til lag og foreninger, inkl. anleggsstøtte		1 250 000
Driftstøtte til foreningseide fritidsklubber og mekkeklubber		400 000
Driftstøtte til Fritidsforum Tromøy, etter søknad		650 000
Støtte til lysløyper drevet av idrettslag	100 000	100 000
Støtte til økte strømgifter Tromøy fritidsklubb		50 000
Delvis kompensasjon for bortfall av driftstilskudd	1 080 000	0
Driftstilskudd kulturinstitusjoner		
Kilden, Kristiansand	803 000	0
Sørnorsk filmsenter	100 000	100 000
Scenekunst Sør	83 000	83 000
AAMA/Utbygging Kuben	3 025 000	3 025 000
AAMA/driftsstøtte Kuben	2 420 000	2 420 000
AAMA/driftsstøtte Eydehavn museet	407 000	407 000
Brattekleiv	650 000	650 000
Kløckers hus/ Flaskeskutesamlingen	255 000	255 000
Bomsholmen	115 000	115 000
Boy Leslie	70 000	70 000
Museumstjenesten	185 000	185 000
Arkivet Kristiansand	30 000	30 000
Sørnorsk Jazzsenter	75 000	75 000
Agder musikkråd	105 000	105 000
Agder kunstsenter (tilskudd flyttet fra prosjekt/arr. støtte)	50 000	50 000
Ung klassisk	70 000	70 000
Canal Street	200 000	200 000
Diverse driftstilskudd Kultur		
Friluftsrådet Sør – kr 10,55 pr innbygger	476 000	476 000
Øynaheia løypelag, tilskudd turløyper	273 000	278 000
Granestua tursenter, tilskudd turløyper	400 000	400 000
Tilskudd åpne turhytter (Bjørnebo, Tjenna, Granestua)	18 000	15 000
Kulturhusmillionen	1 000 000	1 000 000
Driftsstøtte kulturhuset	2 300 000	2 500 000
Investeringsstøtte til renovering eller etablering av kunstgressbaner		1 000 000
Kommunal støttet til Eydehavn, Tromøy, Tyholmen og Hisøy		
Frivilligsentral	1 800 000	1 750 000
Frivilligsentralene statlig del*	1 657 000	1 766 000
Utviklingsstøtte idrettsleiren/HoveUKA	100 000	75 000
Diverse driftstilskudd, andre		
Sørlandets Europakontor	370 000	0
Kristent interkulturelt arbeid (KIA)	50 000	50 000
Gatejuristen Arendal	50 000	100 000
Evangeliesentercafeen	50 000	50 000
Kirkens SOS	100 000	100 000
Investeringsstøtte til Barbu menighetshus		500 000

Alternativ til vold	1 092 000	1 099 000
T5 Senteret	1 084 000	1 084 000
Frelsesarmeen, Homestart	578 000	616 000
Tilskudd VTA	4 491 000	4 491 000
Fair play Agder		46 000
Aktiv på dagtid	280 000	290 000
Kirkens bymisjon (gateentreprenørene)	1 000 000	1 000 000
Fontenehuset		250 000
SUM	27 812 000	27 596 000

*Frivilligsentralene statlig del - justeres i tråd med statlige føringer

ARENDAL KOMMUNE

Handlings- og økonomiplan 2022-2025

Kommunedirektørens forslag 04.11.2021

Innholdsfortegnelse

1	Kommunedirektørens innledning	62
2	Organisering	63
3	Overordnede føringer for økonomiplanperioden	65
3.1	Sammenheng handlings- og økonomiplan og samfunnsdel	65
3.2	Økonomiske rammebetingelser	65
3.3	Finansielle måltall	67
3.4	Levekår, folkehelse og demografi	68
4	Prosess HØP 2022-2025	73
4.1	Kommunedirektørens saldering	73
5	Satsingsområder	74
5.1	Godt liv for alle	75
5.2	Grønt samfunn	76
5.3	Regional vekst	76
5.4	Samarbeid for å nå målene	76
6	Klimabudsjett	77
6.1	Arendal kommunes klimamål	77
6.2	Status klimagassutslipp i Arendal kommune (Klimastatistikk)	78
6.3	Prioriteringer i handlings- og økonomiplanperioden	80
6.4	Klimatiltak 2022-2025	80
7	Driftsbudsjett	83
7.1	Hovedtrekkene i driftsbudsjettet for Arendal kommune	83
7.2	Hovedtrekkene i driftsbudsjettet for de kommunale foretakene	93
7.3	Konsolidert driftsbudsjett	94
8	Investeringsbudsjett	96
8.1	Forutsetninger og konsekvenser	96
8.2	Totale investeringer	103
8.3	Investeringer i Arendal kommune	104
8.4	Investeringer i Arendal eiendom KF	106
8.5	Investeringer i Arendal havnevesen KF	107
8.6	Utvikling finansielle måltall - investering	107
9	Arbeidsgiverstrategi	109
9.1	Status	109
9.2	Utfordringer	109
9.3	Prioriteringer	110
10	Administrative tjenester	118
10.1	Beskrivelse av området	118
10.2	Driftsbudsjett med endringer	121
10.3	Investeringsbudsjett	122
11	Kultur, infrastruktur og samfunnsutvikling	123
11.1	Beskrivelse av området	123
11.2	Status	124
11.3	Utfordringer	126

11.4	Prioriteringer	128
11.5	Driftsbudsjett med endringer	133
11.6	Investeringsbudsjett	134
12	Personrettede tjenester	137
12.1	Beskrivelse av området	137
12.2	Status	138
12.3	Utfordringer	141
12.4	Prioriteringer	145
12.5	Driftsbudsjett med endringer	149
12.6	Investeringsbudsjett	152
13	Arendal eiendom KF	153
13.1	Beskrivelse av området	153
13.2	Status	154
13.3	Utfordringer	154
13.4	Prioriteringer	155
13.5	Driftsbudsjett med endringer	156
14	Arendal havnevesen KF	158
14.1	Beskrivelse av området	158
14.2	Status	158
14.3	Utfordringer	158
14.4	Prioriteringer	158
14.5	Driftsbudsjett med endringer	159
Vedlegg	161	
Vedlegg 1: KOSTRA	161	

1 Kommunedirektørens innledning

I 30 år har Arendalsregionen vært en av arbeidsmarkedsregionene i landet med høyest arbeidsledighet. Situasjonen oppsto da områdets store industribedrifter reduserte sin virksomhet og antall ansatte betydelig samtidig som skipsfarten ikke lenger tok imot den ungdommen som søkte arbeid uten å ha vesentlig utdanning.

I hele perioden har storparten av vår egen utdanningssøkende ungdom reist til høyskoler og universiteter andre steder og bedrifter med krav til høyere utdanning har rekruttert utenfra. De av våre ungdommer som ikke har søkt seg til høyere utdanning eller fagutdanning har i denne 30-årsperioden ikke hatt på langt nær tilstrekkelig arbeidstilbud. For dem med foreldre som mistet jobben er 2. og 3. generasjons arbeidsledighet blitt hverdagen.

Disse 30 årene har Aetat, kommunene, NAV jobbet utrettelig for å få alle i arbeid, men mangel på volum og vekst i den delen av næringslivet som har lave utdanningskrav har medført at tiltaksarbeidet i offentlig regi ikke har ledet til varige jobber.

Nå har vi muligheten til å skape en ny virkelighet.

Det industrieventyret som vi ser konturene av med den batterisatsingen som er under utvikling i vårt område har potensiale til å skape tilstrekkelig antall arbeidsplasser til at ungdommen har arbeid å gå til. De som har fagbrev og høyere utdanning, men også de som ikke har skaffet seg omfattende formell kompetanse.

Forutsetningen er at bedriftene som satser lykkes, og at vi som kommune sammen med offentlig sektor for øvrig klarer å legge forholdene til rette for at industrietableringer i stort omfang kan skje.

Det forslag til handlings- og økonomiplan for 2022-25 som her legges frem har som ambisjon å legge til rette for at den grønne industrireisningen som nå er under oppseiling faktisk kan skje.

Mange er trøtte av bærekraft-begrepet. Men skal individer og samfunn ha et godt liv fremover må vi i et langsiktig perspektiv sikre

- **Sosial bærekraft** (arbeid til alle, bolig til alle, helsetjenester til alle, mulighet for alle til et sosialt liv)
- **Økonomisk bærekraft** (inntektssikring for den enkelte person og familie samt balanse i kommunens økonomi for å kunne levere nødvendige og kvalitativt gode tjenester)
- **Bærekraftig klima og miljø** (bevisst naturforvaltning og reduksjon i klimagassutslippene)

For kommunen kommer i den situasjon vi nå er investeringene med tilhørende risiko først, gevinstene og inntektene etter hvert.

Hvis vi i den situasjon vi nå er unnlater å legge til rette tilstrekkelige næringsarealer med fremført veg, vann og avløp, hvis vi unnlater å legge til rette nødvendig havnekapasitet, hvis vi nøler med å bygge og anskaffe bolig til dem som trenger kommunalt tilrettelagt bolig, hvis vi unnlater å legge til rette for boliger til dem som vil flytte hit for å jobbe kan vi komme til å oppleve at den veksten vi nå ser muligheten for flytter seg til andre steder.

Dersom Arendal kommune både gjør tingene riktig og prioriterer de riktige tingene de nærmeste årene, tyder alt på at jubileumsåret 2023 i ettertiden blir stående som året da veksten tok skikkelig av, og alle innbyggerne i Arendal fikk erfare at samfunnet trengte deres aktive innsats i arbeidslivet.

Arendal 25/10-2021

Harald Danielsen

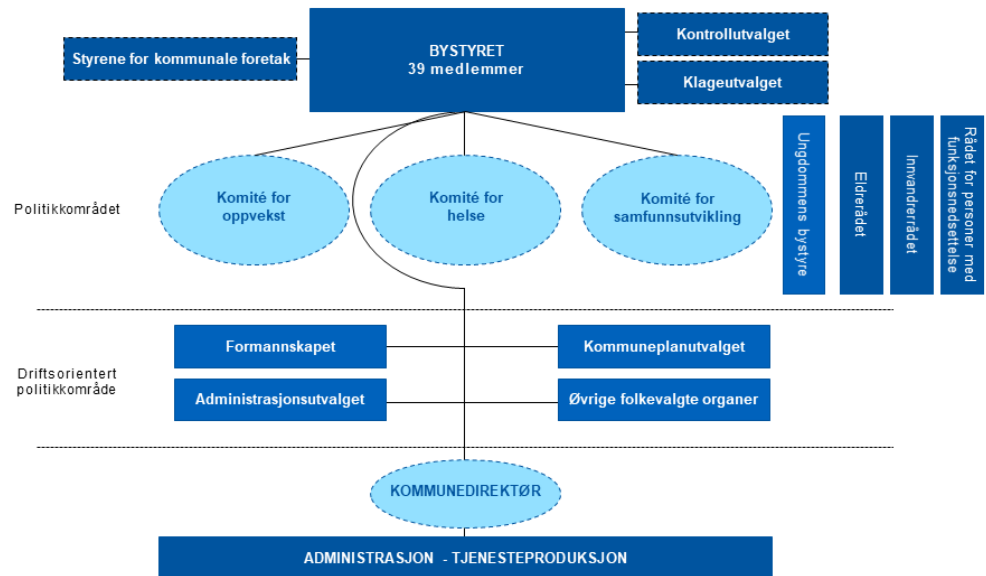
Kommunedirektør

Foto: Mona Hauglid

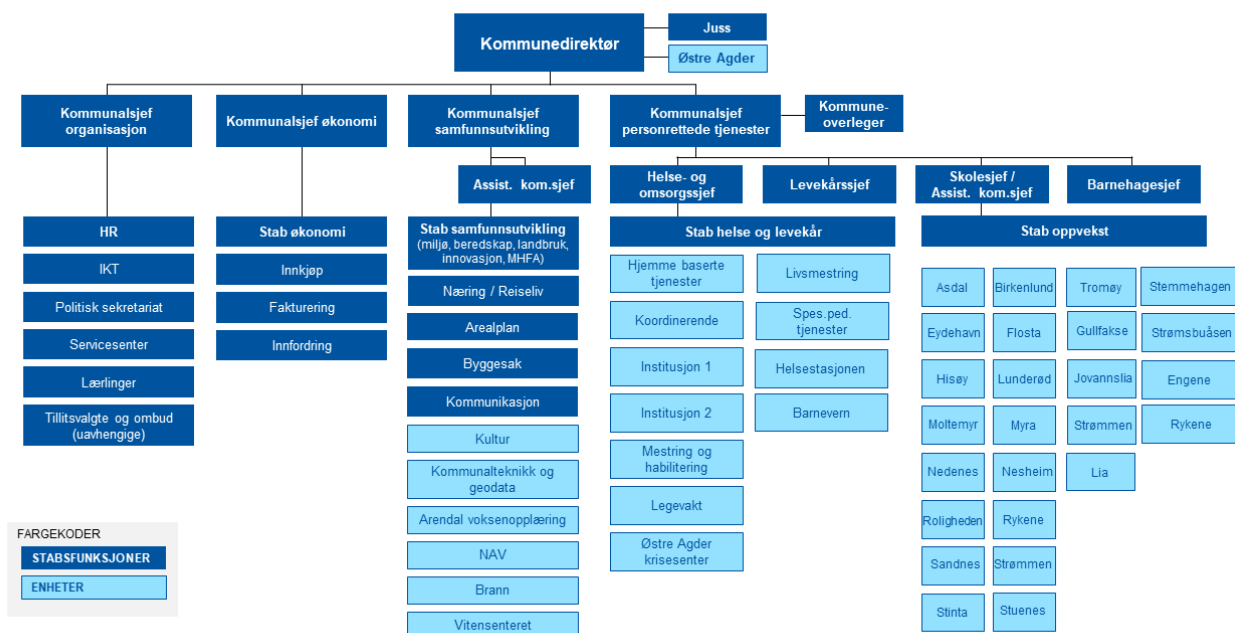
2 Organisering

Politisk organisering

Arendal kommune er politisk organisert etter formannskapsmodellen med bystyret som øverste organ. Dette er hovedmodellen i kommuneloven, og innebærer at formannskapet velges av kommunestyret etter partienes forholdsvis representasjon i bystyret.

Administrativ organisering

Den øverste ledelsen i Arendal kommune består av kommunedirektøren og 4 kommunalsjefer. Kommunalsjef for samfunnsutvikling har en assisterende kommunalsjef. Under kommunalsjef for personrettede tjenester er det 4 tjenesteledere, hvorav en også er assisterende kommunalsjef. Nivået under her igjen består av enhetsledere og avdelingsledere.

Det planlegges, budsjetteres og rapporteres på enhetsnivå.

3 Overordnede føringer for økonomiplanperioden

3.1 Sammenheng handlings- og økonomiplan og samfunnsdel

Handlings- og økonomiplanen samler kommuneplanens handlingsdel, økonomiplan og årsbudsjett i ett dokument. Kommuneloven legger til grunn at det skal være en kobling mellom kommuneplanens samfunnsdel og økonomiplan.

Kommuneplanens handlingsdel viser prioriteringer og tiltak for å nå de langsiktige målene i samfunnsdelen og andre temaplaner. Kommuneplanens handlingsdel rulleres årlig.

Økonomiplanen skal omfatte hele kommunens virksomhet, og gi en realistisk og fullstendig oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver innenfor drift og investering. Økonomiplanen skal omfatte minst en fireårs periode og revideres årlig.

Årsbudsjett er en bindende plan for kommunens midler, og anvendelse av disse i kommende år (Kommuneloven § 14-5). Årsbudsjettet konkretiserer økonomiplanen og gjelder hele kommunens virksomhet. Årsbudsjettet er første året i økonomiplanen og revideres årlig.

3.2 Økonomiske rammebetingelser

I vedtatt handlings- og økonomiplan 2021-2024 ble det lagt inn flere store kutt i tjenestene. Det meste av dette er iverksatt i løpet av 2021, og gir effekt i forhold til rulleringen av planen.

Økonomiske rammebetingelser for 2022 bygger på vedtaket for 2021-2024. De tiltak som ble iverksatt for 2021 videreføres, og det er også tatt hensyn til videre tiltak i perioden. Samtidig viser prognosene at det er behov for omstilling og nye tiltak i kommende periode. I stedet for kutt forutsettes det at omfordelingsprosjektet skal vurdere mulige organisatoriske og strukturelle tiltak for å etablere en bærekraftig økonomi for perioden.

Post-korona så ser vi at 2021 har vært et veldig spesielt år med mange utfordringer, men også en overraskende utvikling på inntektssiden med stor skatteinngang for kommunesektoren. Veksten i skatt er i noe grad videreført til neste periode, og utsikter for bedring av inntektene fremover kan være til stede.

Føringer fra statsbudsjettet

Statsbudsjettet for 2022 er stramt for kommunene. Det er fremmet forslag om kutt i ordningen med finansiering av ressurskrevende tjenester. Det er føringer på en del av de frie inntektene for å legge til rette for flere barnehagelærere i grunnbemanningen, og til satsing på barn og unges psykiske helse.

Kommunesektoren får en vekst i frie inntekter på 2 mrd. kroner fra 2021 til 2022. Kommunenes andel av dette er 1,6 mrd. kroner, og er i tråd med det som ble varslet i Kommuneproposisjonen, i nedre intervallgrense. Samtidig kan prisveksten bli høyere enn lagt til grunn i Kommuneproposisjonen, og innebærer at realverdien av frie inntekter blir lavere enn "lovet".

I statsbudsjettet foreslås det at den kommunale skattøren for 2022 reduseres med 1,2 prosentpoeng til 10,95 %. Skatteinntektene anslås etter dette å utgjøre 40 % av kommunenes samlede inntekter i 2022. I 2022 forventes det en relativt høy vekst i skattegrunnlagene for kommunenes inntektsskatt på grunn av gode vekstutsikter. Anslaget på kommunenes skatteinntekter i 2022 bygger blant annet på sysselsettingsvekst på 1,4 % og en årslønnsvekst på 3,0 % fra 2021 til 2022.

Arendal har en beregnet vekst i korrigerte frie inntekter på 2,2 % fra 2021 til 2022 (oppgitt i vedlegg til statsbudsjettet). Kommunal deflator for 2022 er 2,5 % og angir samlet lønns- og prisvekst. Det betyr at det ikke er realvekst i kommunens inntekter fra 2021 til 2022. En årsak til at det ikke er realvekst henger sammen med den høye skatteveksten i 2021, utover RNB-nivået.

Tilleggsproposisjonen, den nye regjeringens forslag til endringer i Solberg-regjeringens budsjettforslag,

legges frem senest 10. november. Kommunedirektøren forventer økte overføringer til kommunen i tilleggspolisjonen. Det er en mindretallsregjering som legger frem tillegget og det er først når statsbudsjettet vedtas i desember at kommunens inntektsramme blir klar. Dette skaper noe usikkerhet inn i økonomiplanperioden.

Statlig finansiering av omsorg (SIO)

I forslag til Statsbudsjett fra avgått regjering, er SIO foreslått avvirket fra 1.1.2022. Dette er samtidig som Arendal kommune skulle med i ordningen. Kommunedirektøren opplever det som et brudd i forutsetningene når forsøket avvirket tidligere enn det kommunene ble forespeilet ved invitasjon til forsøket. Dette svekker tilliten til staten som samarbeidspartner. Kommunedirektøren har innarbeidet de økonomiske konsekvensene av at SIO er foreslått avvirket i handlings- og økonomiplanen.

I 2022 var det lagt inn en forventning om 38,1 mill. kroner i aktivitetsøkning, og at dette ville bli dekket via det aktivitetsbaserte tilskuddet i SIO. Inntektspåslaget på 29 mill. kroner er foreslått redusert med 40% og det blir da på 17,4 mill. kroner. Det betyr et forventet totalt tap i 2022 på ca. 50 mill. kroner. Det er ikke klart hva tilskuddet totalt ville blitt i 2022. Det er videre foreslått redusert inntektspåslag i årene som kommer, noe som gir tap i 2023 på 5,8 mill. kroner og på 11,6 mill. kroner i 2024.

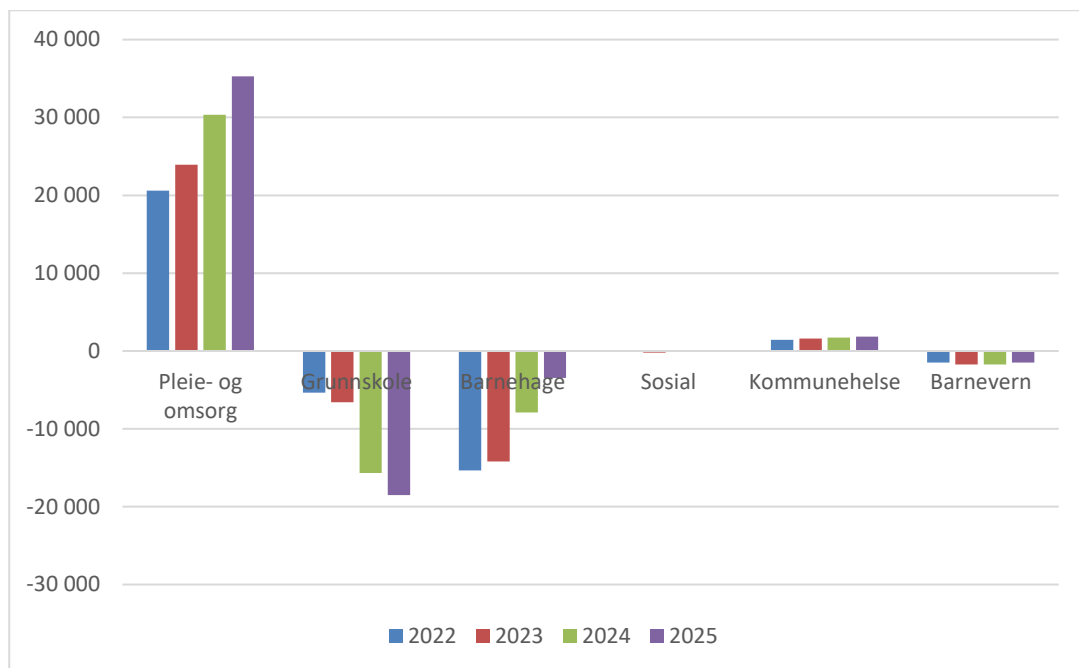
Kommunedirektøren har erfart at arbeidet med å forberede innføring av SIO har vært svært lærerikt for organisasjonen, og prosjektets metodikk videreføres internt uavhengig av inngang i SIO. Økt bevissthet på vedtakstimer og vedtaksdøgn sett opp mot enhetspriser og bemanning gir viktig innsikt i helse, omsorg og levekårssektoren. Kommunedirektøren vil bruke deler av inntektspåslaget til å beholde økt bemanning på tjenestekontoret i 2022 og 2023, slik prosjektet er rigget, og i tillegg en ressurs fra økonomi. SIO må også sees i nær sammenheng med prosjektet knyttet til bærekraftig helse- og omsorgstjenester.

Endring i demografikostnader

Kostnadene for kommunen vil endre seg fremover basert på en endring i sammensetningen av befolkningen i kommunen. Modellen under er utarbeidet av KS og gir et beregnet anslag for hva befolkningsframskrivninger vil kunne komme til å bety for kommunens brutto utgiftsbehov til sentrale velferdstjenester som grunnskole, barnehage og pleie og omsorgstjenester. I beregningene benyttes landsgjennomsnittets utgifter pr. innbygger og 2021-kroner. Endringer i brutto utgiftsbehov som framkommer i modellen vil måtte finansieres av både frie inntekter, øremerkede tilskudd og brukerbetalingar etc.

KS understreker at modellen primært er laget for å vise forventede utviklingstrekk for brutto utgiftsbehov fremover. Ved bruk av modellen må man være varsom med å legge for stor vekt på utviklingen i det enkelte år, da framskrivninger for enkelt år i tillegg til å være usikre også er svært følsomme for avvik mellom befolkningsframskrivingene og faktisk befolkningsutvikling.

Modellen bruker SSBs middelalternativ for befolkningsframskriving (MMMM). Modellen illustrerer hvordan demografiendringer skaper endringer i kostnadsbildet i handlingsplanperioden, særlig tydelig med økning i pleie og omsorg og reduksjon i skole og barnehage.

Demografikostnader i Arendal fordelt på tjenestegrupper - endring fra 2021 (i 1000 kroner)

Modellen gir ikke noe anslag for hvordan kommunens frie inntekter vil utvikle seg for å finansiere andel av endret utgiftsbehov.

Omfordelingsprosjektet

I løypemeldingen ble det lagt frem en oversikt som viser hvordan sektorens utgifter vil endre seg i fremtiden. I denne forbindelse ønsket kommunaldirektøren å utlyse en konkurranse knyttet til ekstern prosjektledelse med oppstart høsten 2021. Prosjektet skal ha fokus på å håndtere salderingsutfordringen i handlings- og økonomiplanen fra 2023 og fremover, ved å vurdere demografiutviklingen og en plan for å vri ressursbruken fra tjenester vi vil trenge mindre av til tjenester vi må levere mer av. Prosjektet har ikke startet, men vil med bystyrets godkjenning iverksettes og legges frem for bystyret innen juni 2022, og vil legge føringer for neste rullering.

Kommunens økonomi og KOSTRA

KOSTRA står for Kommune-Stat-Rapportering. KOSTRA er kommunens eksterntregnskap og gir viktig styringsinformasjon som er grunnlag for kommunens prioriteringer, og presenteres i vedlegg 6. KOSTRA oversiktene viser at Arendal har lavere frie inntekter enn kommunene/gruppene det er naturlig å sammenligne oss med. Kommunens gjeld er høy og høyere enn sammenligningsgruppene og det er svært lite på disposisjonsfond og mindre enn for sammenligningsgruppene. KOSTRA dataene synliggjør at kommunes økonomi er svært krevende ved inngangen til handlingsplanperioden. Det er i vedlegg også vist sammenligninger på tjenestene som viser hvordan kommunen prioriterer ressurser ift. sammenlignbare kommuner over tid. Og for tjenestene ser vi at Arendal kommune prioriterer ressursene noe ulikt og kostnadsbildet varierer også fra tjeneste til tjeneste.

3.3 Finansielle måltall

Bystyret har, som pålagt i ny kommunelov, vedtatt finansielle måltall for Arendal kommune. I dette ligger det også en forventning om at både politisk og administrativ ledelse vil legge disse til grunn for økonomisk og driftsmessig planlegging.

- Netto driftsresultat skal være positivt i hvert av årene i 4-års perioden. Kommunedirektøren og

formannskapet skal i den løpende økonomistyringen arbeide for å oppnå 1,75 % netto driftsresultat hvert enkelt år.

- Felles disposisjonsfond (ekskl. enhetenes disposisjonsfond) skal til enhver tid være over 100 mill. kroner.
- Investeringsgjeld dekket over driftsbudsjettet skal i planperioden ikke økes ut over et lånetak, 3 371 mill. kroner for 2022. Nivået justeres med 1,75 % årlig.

I forslag til handlings- og økonomiplan for 2022-2025 så vil ikke de finansielle måltallene nås. For videre drøfting av måloppnåelse vises det til kapittel 7 Driftsbudsjett og 8 Investeringsbudsjett.

3.4 Levekår, folkehelse og demografi

Utfordringene for kommunen fremover er spesielt knyttet til:

- levekår og folkehelse
- utenforskap
- store endringer i befolkningssammensetningen med færre barn og flere eldre
- svak vekst i arbeidsplasser og folketall

Det vises også til kommunens utviklingsnotat som ligger på kommunens nettside (www.arendal.kommune.no/statistikk). Dette gir en grundigere gjennomgang av kommunens utfordringsbilde knyttet til levekår, folkehelse og demografi.

Levekår og folkehelse

Kommunen scorer gjennomgående dårligere enn Agder og landet på levekårsindikatorer. Å få flere gjennom skoleløpet, flere i arbeid, sikre riktig kompetanse og skape gode møteplasser for utsatte grupper blir viktig for å løse levekårsutfordringene.

- Antall personer i aldersgruppe 15-24 år med psykiske plager øker, særlig blant unge kvinner. I aldersgruppen 45-74 år er det uendret fra året før når det gjelder begge kjønn samlet, men med en positiv utvikling for kvinnene i denne eldste aldersgruppen (Kommunehelsa statistikkbank 2018-2020).
- Økt overvekt og fedme ved sesjon 1 frem til 2018, men siste års gjennomsnitt viser en positiv utvikling for begge kjønn.
- Forventet levealder er 78,8 år for menn og 82,9 år for kvinner i Arendal. Dette er 9,6 måneder under landsgjennomsnittet for begge kjønn.
- Negativ utvikling rundt holdninger og tilgang på hasj og marihuana (2019).
- Flere drikker alkohol 2-3 ganger i uka, eller oftere (2019).
- Flere i Arendal enn landssnittet har blitt utsatt for trusler om vold.
- Andelen med relativ lavinntekt har økt hvert år siden 2010.
- Det er en fortsatt en større andel barn som vokser opp i lavinntektshusholdninger enn i landet for øvrig.
- Det er sosial ulikhet i kommunen, men statistikken viser noen positive tegn.
- Det er fortsatt stor og økende forskjell i forventet levealder mellom de med lav og høy utdanning (spesielt for menn). Andelen som bare har grunnskolenivå har blitt endret fra 33 % i 1995 til 25 % i 2020 (28,6 % til 26 % for menn), som er en positiv utvikling.
- Det er en økning i andel uføre.
- Personer med innvandrerbakgrunn er overrepresentert i gruppen med lav inntekt.

Levekårssonene - ulikheter internt i kommunen

Arendal kommune har valgt ut 16 indikatorer fra SSB som beskriver levekårene i Arendal. Arendal kommune er inndelt i 30 levekårssoner, og når statistikk presenteres pr. levekårssone gir det en oversikt

over lokale områder med grobunn for levekårsproblemer. Tabellen under viser 10 av 30 levekårssoner i Arendal kommune som samlet har en større opphopning av levekårsutfordringer sammenlignet med de andre sonene.

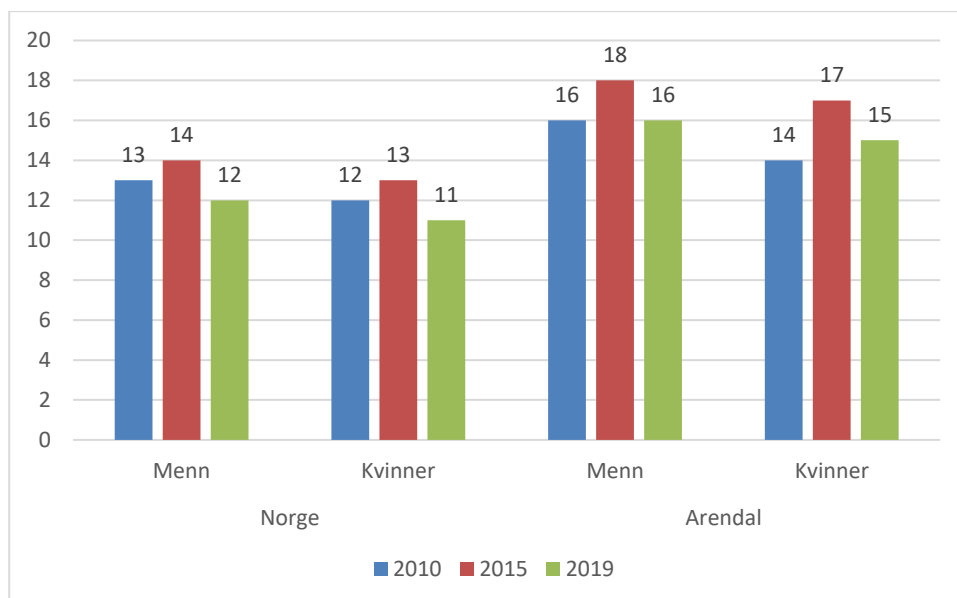
10 Levekårssoner med gjennomsnittlig høyest utfordring. Grunnlaget er summen av alle 16 levekårsindikatorne	Gjennomsnitt score 1-30 1 = ingen utfordringer, 30 = store utfordringer
21 Birkenlund_1	20,0
17 Sentrum_3	20,1
18 Stinta	20,6
24 Saltrød_1	20,6
29 Myra_2	21,0
25 Saltrød_2	23,1
15 Sentrum_1	24,2
19 Moltemyr_1	24,5
20 Moltemyr_2	26,4
16 Sentrum_2	28,6

Kilde: www.arendal.kommune.no/statistikk

Utenforskap

Sammenlignet med landsnittet har Arendal vesentlig flere i arbeidsfør alder som verken er i arbeid eller under utdanning.

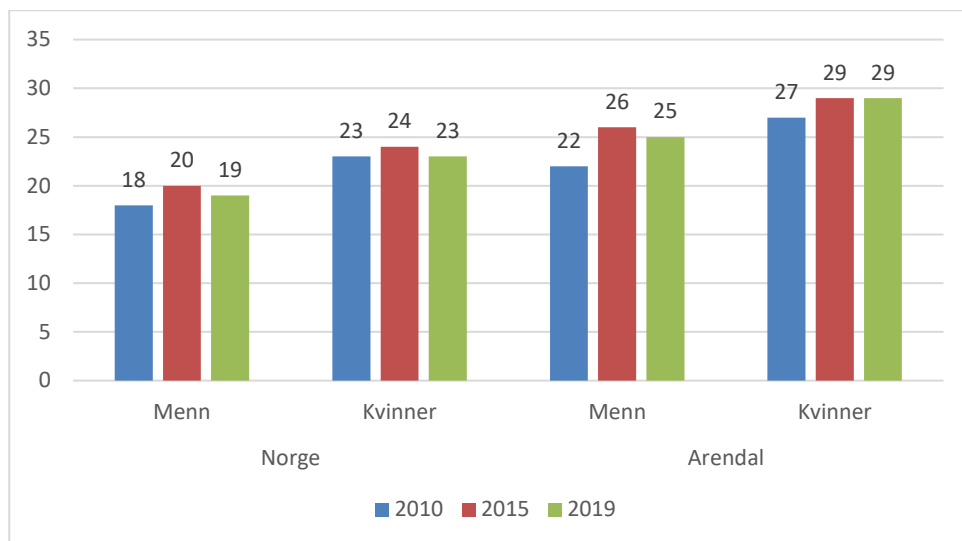
Det er færre i Arendal enn i landet og Agder som fullfører videregående skole på normert tid. Utdanningsnivået er lavere i Arendal enn snittet for landet. Lavt utdanningsnivå er den største risikofaktoren for å havne utenfor arbeid og utdanning.

Andel (%) av aldersgruppen 16-25 år som er uten tilknytning til arbeid eller utdanning

Kilde: kommunehelse statistikkbank

Det er noen flere menn i aldersgruppen 16-25 år som ikke er i arbeid eller utdanning enn kvinner. Det er tydelig flere i Arendal enn i landet som står utenfor arbeid og utdanning.

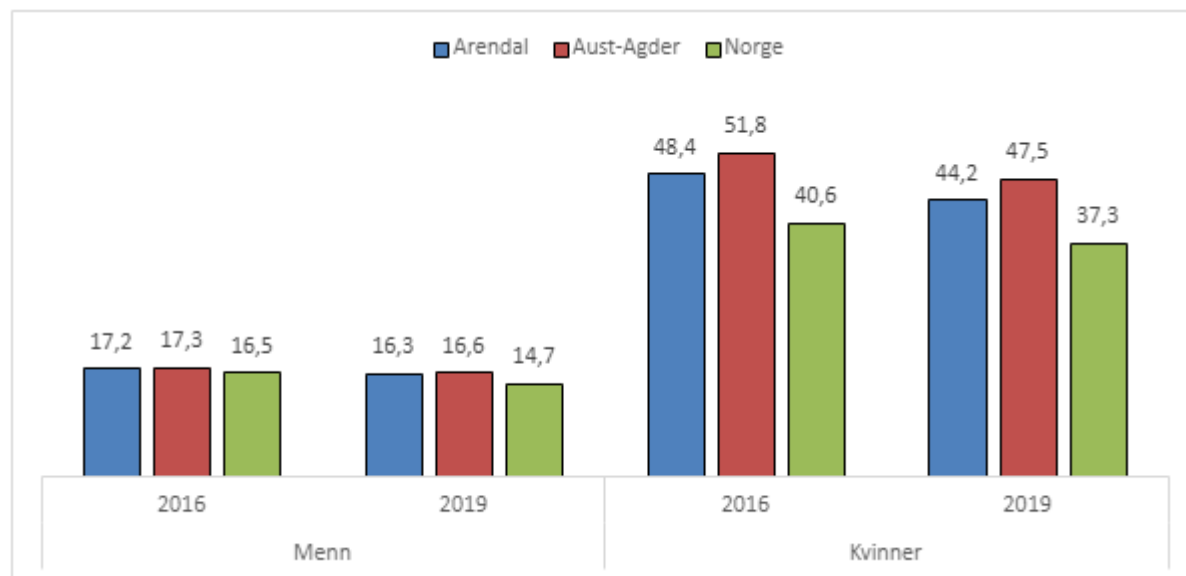
Andel (%) av aldersgruppen 26-66 år som ikke er tilknyttet arbeid eller utdanning
Kilde: kommunehelse statistikkbank

Andelen i arbeidsfør alder som står utenfor arbeid og utdanning er tydelig høyere i Arendal enn for landet. Det er en høyere andel kvinner enn menn som står utenfor i Arendal.

Arendal og resten av Agder har mange unge uføretrygdede (18-44 år). I denne aldersgruppen er over 1 000 personer i Arendal uføretrygdet. Antall uføretrygde har økt de siste årene.

Sysselsettingsgraden er lavere i Arendal sammenliknet med landssnittet. Det er også en tydelig kjønnsforskjell der langt flere kvinner enn menn står utenfor arbeid eller utdanning.

I Arendal er det flere kvinner som jobber deltid enn landssnittet. Arendal har imidlertid færre i deltidsstillinger enn Aust-Agder samlet. Det er et stort potensial å få flere til å arbeide i større stillingsprosjenter, særlig kvinner.

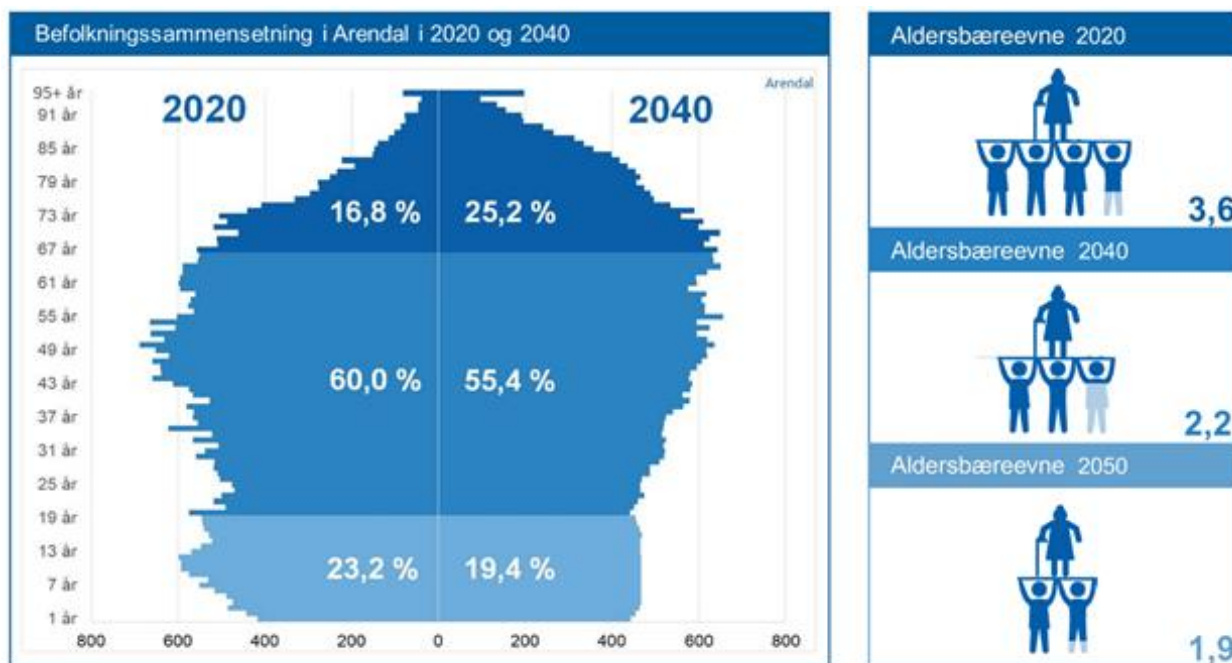
Andel menn og kvinner som jobber deltid

Kilde: SSB tabell 09293

Det er en sammenheng mellom leid bolig og levekårsutfordringer. Sammenhengen mellom levekårsutfordring og leid bolig er dokumentert gjennom levekårsundersøkelsen. Det er i år 2020 6012 personer som bor i leid bolig (13,6 %), for innvandrere fra den 3 verden er tallet hele 38,3 %.

Demografi

Prognosene viser at kommunens folketall vil øke fremover, men at økningen i stor grad kommer i de eldre aldersgruppene. Forsørgelsesbyrden er forholdet mellom de som må forsørges og dem som er yrkesaktive, og denne utfordres ved at det stadig blir færre mennesker i arbeidsfør alder i forhold til personer i alderen 67+. Dette vises i figuren under, der Arendal i 2020 har 3,6 personer i arbeidsfør alder pr. person over 66 år. Dette er lavere enn nasjonale verdier (4.0). Dette er basert på befolkningsprognosene til SSB, middelalternativet med lav innvandring (MMML). Fremover vil dette forholdet endre seg.

Grafen under viser SSBs framskriving og det de kaller middelalternativet (MMMM) for de som er 80 år eller eldre, fordelt på kjønn.

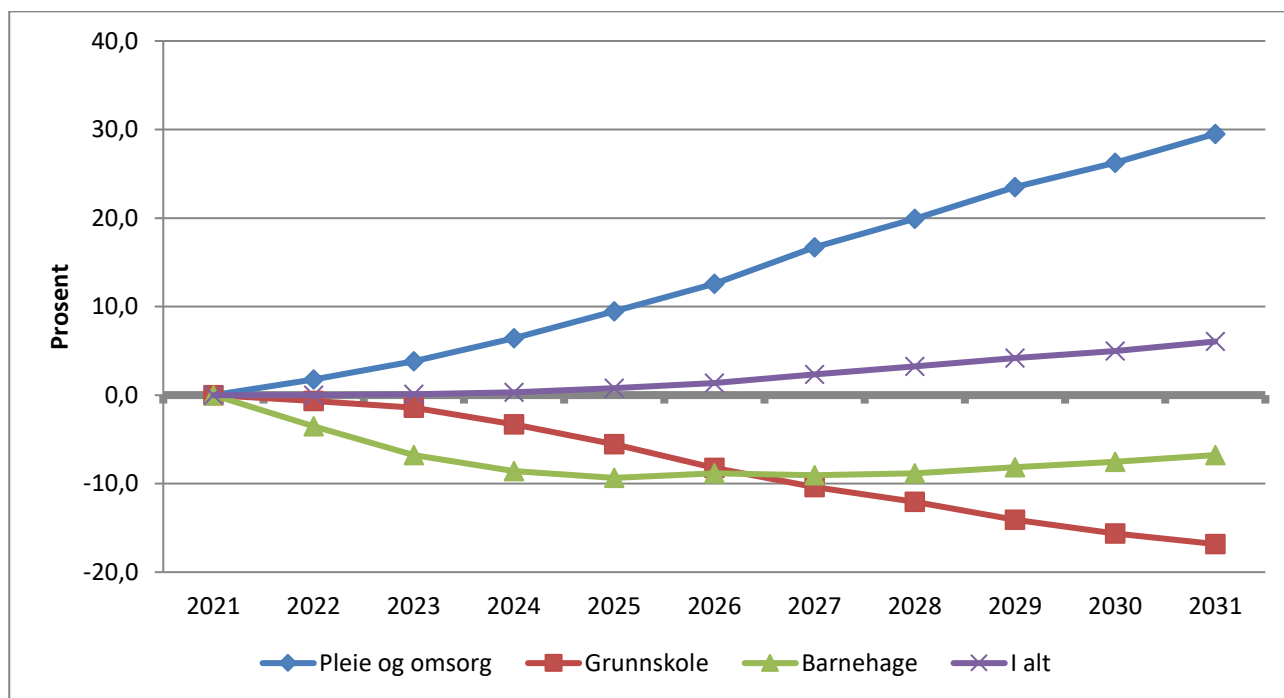

80 år+, Kilde SSB, MMMM

Det blir færre yrkesaktive pr. hjelpetrengende fremover. For å gi gode og forsvarlige tjenester må vi organisere arbeidet annerledes.

Kompensasjon for demografikostnader i inntektssystemet

Kostnadene for kommunen vil endre seg fremover fordi sammensetningen av befolkningen endres. Det blir færre barn og flere gamle. Grafen under viser hvordan kostnadene for kommunen fremover vil endres på grunn av endret befolkningssammensetning. Kostnadene øker innen pleie og omsorg og går ned i grunnskole og barnehage. Dette illustreres under.

Endret utgiftsbehov demografi - kommunen - 2021 – 2031 (målt ved inngangen til det enkelte år).

Modellen er utarbeidet av KS og illustrerer endring i brutto kostnadsnivå gitt endring i befolkning, alt annet likt. Det er middelalternativet som er lagt til grunn i befolkningsprognosen.

Kommunen må selv vurdere befolkningsendringene. Når barnetallene går ned og antall eldre øker bør budsjettmidlene følge utviklingen i kommunen. Den lilla linjen illustrerer sum endring i utgiftsbehov for kommunen, og det er den som ligger til grunn for økt rammetilskudd til kommunen. For å dekke forventede merkostnader til pleie og omsorg må kommunen over tid omdisponere budsjettmidler fra grunnskole og barnehage.

Vekst

Det har de siste årene vært en svak vekst i antall arbeidsplasser og i folketall i kommunen. Det har likevel vært en høyere vekst i antall arbeidsplasser enn i folketall i perioden 2015-2019. Denne trenden ble påvirket av koronapandemien, som medførte en nedgang i antall arbeidsplasser i privat sektor spesielt i år 2020.

Utviklingen i 2021 ser hittil ut til å være positiv, spesielt i privat sektor. Positiv utvikling i arbeidsplasser er viktig for kommunen for å sikre befolkningsvekst og at barnefamilier flytter til kommunen. Med fremtidige planer om etablering batterifabrikk og andre aktører forventer kommunen også en økt vekst i antall arbeidsplasser og sysselsetting.

4 Prosess HØP 2022-2025

I desember 2020 fattet bystyret et vedtak i den økonomiske prioriteringen for 2021-2024. Dette vedtaket inneholdt flere kraftige tiltak som nedbemanning og kostnadsreduksjoner. Etter vedtaket har administrasjonen jobbet aktivt med å implementere løsningene, og vi ser nå at vi er bedre rustet for neste rullering av handlingsplanperioden enn vi var for ett år siden.

Det økonomiske utfordringsbildet ble nøye gjennomgått våren 2021 og presentert for bystyret i juni med en løypemelding. Denne tar utgangspunkt i enhetenes drift, kommuneøkonomiproposisjonen, samt andre økonomiske utviklingstrekk i kommunen.

Utfordringsbildet som ble lagt frem viste fortsatt et behov for bedring av driftsbalansen fra 88 til 172 mill. kroner i perioden 2022-25. Bystyret sluttet seg til utfordringsbildet, og også behovet for å se på mulige forbedringsområder for å få en mer bærekraftig økonomi. For å kunne ha et sterkere grunnlag for å foreslå endringer ble det lagt til grunn et omfordelingsprosjekt med ekstern kompetanse. Dette for å sikre at hele kommunens virksomhet med dyptgående analyser skal gi ny kunnskap om egen drift og mulige løsninger fremover. Tiltakene som framkommer her skal gi grunnlag for gode politiske drøftinger i den etterfølgende beslutningsprosess og neste rullering av HØP.

Samtidig har administrasjonen jobbet videre med tiltak og endringer i tjenestene for å forberede neste års budsjett. Det er lagt til grunn en beskjeden vekst i enkelte tjenester, og det er også vurdert enkelte nye tiltak.

Med de rammer som framkommer etter statsbudsjettet så har det ikke vært mulig å finne en balanse uten å legge til grunn en forventning knyttet til omfordelingsprosjektet og økte frie inntekter. Ny regjering skal legge frem en tilleggsproposisjon, og det forventes at denne vil styrke økonomien til kommunene. Det er derfor lagt til grunn at det vil bli et økt rammetilskudd på inntil 30 mill. kroner fra og med år 2022. Kommunedirektøren vil så snart det er kjent hvilke økonomiske endringer som legges frem, utarbeide et tillegg til saken som omhandler dette. Om nivået ikke møtes vil det bli lagt til grunn at avviket dekkes av disposisjonsfond for 2022, og med nye tiltak fra 2023 og videre.

4.1 Kommunedirektørens saldering

For å møte kommunelovens krav om balanse i kommunedirektørens forslag til årsbudsjett og økonomiplan har det vært en omfattende prosess som ligger til grunn. Det er tatt hensyn til økte behov og endringer, samtidig som at tiltak iverksatt i 2021 videreføres til neste budsjettår.

Enhetenes rammer er i budsjettprosessen justert for nødvendige endringer knyttet til lønn og pensjon, inngåtte avtaler og vedtak. I tillegg er rammene justert i forhold til planlagte og vedtatte økninger i tjenestetilbudet. Det er avsatt midler sentralt for å kompensere enhetene for lønnsoppgjør i 2022. Som tidligere er det ikke lagt til grunn prisjustering av rammene utover kompensasjon på lønn og indeksreguleringer av inngåtte avtaler. Dette innebærer at generell prisvekst må løses med effektiviseringstiltak i den enkelte tjenesten.

For å få balanse i kommende økonomiplanperiode har det vært nødvendig med innsparingstiltak allerede fra 2022. Det er likevel først i 2023 og videre at kommunedirektøren ser at det er behov for større innsparinger. Omfordelingsprosjektet vil være et viktig element i forhold til å se muligheter og prioriteringer opp mot dagens ressursbruk.

For årene 2023-2025 legges det til grunn at omfordelingsprosjektet skal bidra med tiltak som forbedrer driften med 20 mill. kroner i 2023, 40 mill. kroner i 2024 og 60 mill. kroner i 2025.

Det er ikke lagt opp til å bruke felles disposisjonsfond i 2022 og 2023 for å oppnå balanse. I 2024 og 2025 er det lagt inn bruk av fond for å møte ønske fra Arendal havnevesen KF om avdragsfrihet disse to årene.

5 Satsingsområder

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene. Målene forplikter medlemslandene og er derfor et naturlig utgangspunkt for å utvikle nasjonale, regionale og lokale strategier for bærekraftig utvikling:

Kommuneplanens samfunnsdel i Arendal kommune bygger på ti av FNs bærekraftsmål:

- God helse
- God utdanning
- Likestilling mellom kjønnene
- Anstendig arbeid og økonomisk vekst
- Mindre ulikhet
- Bærekraftige byer og samfunn
- Stoppe klimaendringene
- Livet under vann
- Fred og rettferdighet
- Samarbeid for å nå målene

Når kommunen skal arbeide med handlings- og økonomiplan og oppfølging i organisasjonen, deles målene fra samfunnsdelen i tre satsingsområder. Det er viktig å arbeide med satsingsområdene på tvers av alle tjenester.

Kommuneplanens mål, kommunens demografi, levekår, folkehelse og økonomiske situasjon danner grunnlaget for prioriteringer under hvert satsingsområde.

Kommunens satsingsområder:

- **Godt liv for alle**
 - Dekker bærekraftsmål: god helse, god utdanning, mindre ulikhet, likestilling mellom kjønnene, fred og rettferdighet.
- **Grønt samfunn**
 - Dekker bærekraftsmål: stoppe klimaendringene, livet under vann.
- **Regional vekst**
 - Dekker bærekraftsmål: bærekraftig byer og samfunn, anstendig arbeid og økonomisk vekst.

Bærekraftsmål 17 – Samarbeid for å nå målene er helt avgjørende for alle de tre satsingsområdene og er et viktig virkemiddel for å oppnå kommunens mål.

Sammenheng mellom satsingsområder og bærekraftsmål:

Strategiske satsingsområder og prioriteringer

Gode tjenester til Arendals innbyggere, hvor alle lovpålagte oppgaver blir løst på en god måte, er grunnmuren i kommunens drift. Befolkningsvekst og vekst i næringsliv er viktig for kommunen.

Arendal kommune er i en krevende økonomisk situasjon. En stor del av kommunens midler er bundet til lovpålagte oppgaver. Innenfor disse oppgavene har kommunen handlingsrom for å levere gode tjenester. For å ha en bærekraftig kommuneøkonomi er det nødvendig med tydelige prioriteringer. Alle prioriteringer gjøres for å nå kommunens satsingsområder.

I dette kapittelet er det en samlet oversikt over de strategiske prioriteringene for Arendal kommune. Prioriteringene blir beskrevet nærmere under hvert tjenesteområde.

5.1 Godt liv for alle

Arendal kommune har som mål at alle innbyggere har et godt og aktivt liv tilpasset den enkeltes forutsetninger. Opplevelse av mestring i eget liv og av å tilhøre et fellesskap er grunnleggende for å leve et godt liv. Innbyggere i Arendal skal motta tjenester og tilbud som bidrar til god helse, god utdanning, tilhørighet, livslang læring, et trygt og godt bomiljø og et aktivt og likestilt arbeidsliv.

I 2022-2025 arbeider kommunen med å:

- innføre en helhetlig innsatstrapp med god vurdering, tildeling og utføring av tjenestene - gjøre de rette tingene. Denne må sees i sammenheng med BTI-arbeidet og det skal i løpet av 2022 utarbeides en strategi for dette arbeidet.
- bidra til gode boliger for barnefamilier, enslige, eldre og innbyggere med spesielle behov gjennom arbeidet med helhetlig boligpolitikk og ny boligstrategi.
- sikre alle innbyggere deltakelse og aktive liv og at man kan bo i eget hjem så lenge som mulig.
- videreutvikle og fortsette implementering av BTI i alle tjenester for barn og unge.
- bidra til at alle barn og unge blir i stand til å mestre eget liv og få utnyttet sitt fulle potensiale.

- øke andelen som gjennomfører påbegynt utdanning eller annen nødvendig kvalifisering og som kommer ut i heltidsarbeid.

5.2 Grønt samfunn

Arendal kommune skal være en nasjonalt ledende klima- og miljøkommune med ambisiøse klimamål. Grønn mobilitet skal gi bedre kollektivtilbud, redusere utslipp fra transport og gjøre fritidsaktiviteter mer tilgjengelige.

I 2022 – 2025 arbeider kommunen med:

- å realisere målsettinger i kommunens klima- og energiplan, herunder styrke arbeidet med kommunens klimabudsjett.
- kunnskapsformidling om bærekraftig utvikling blant barn og unge gjennom barnehager og skoler.
- å utvikle og tilgjengeliggjøre digitale tjenester, samt å stimulere til utbygging av bredbånd i områder hvor det ikke er kommersielt lønnsomt å bygge digital infrastruktur.
- kortreiste kultur- og fritidstilbud, herunder bidra til tilgjengeliggjøring av Raet nasjonalpark gjennom besøkssenteret.
- at Arendal Havn og Arendal eiendom skal stå for en bærekraftig klima- og miljøpolitikk på foretakenes områder
- konkrete tiltak i ulike enheter som for eksempel miljøfyrtårnsertifisering, livsgledesertifisering, økologisk mat og redusert matsvinn, hjertesoner rundt skolene og bærekraftige anskaffelser.

5.3 Regional vekst

Å skape økonomisk vekst og nye arbeidsplasser er en forutsetning for bærekraftig utvikling. Arendal kommune skal være en attraktiv kommune for ny næringsvirksomhet.

I 2022 – 2025 arbeider kommune med:

- å stimulere til arbeidsplassutviklingen, blant annet gjennom tilrettelegging for batterifabrikk og tilstøtende næring.
- å bidra til at Agder og kommunen skal være et godt sted å lokalisere ulike typer bedrifter, organisasjoner og offentlige virksomheter blant annet gjennom revidering av næringsarealstrategien.
- å belyse innovasjons og forretningsmuligheter for næringslivet i blå vekst.
- å videreutvikle Arendal havn Eydehavn som et regionalt knutepunkt for vareeiere og fremtidens verdiskapere og å oppnå status som stamnetthavn
- å bidra til å utarbeide strategiplan for innsatstrappa
- å tilrettelegge for boligbygging som gjør Arendal til et attraktivt sted å bosette seg
- å sikre likestilling og mangfold i arbeidslivet, samt å sikre HMS og læringskultur i egen virksomhet
- å videreutvikle Arendal som kultur- og arrangementsby

5.4 Samarbeid for å nå målene

For å lykkes med bærekraftsmålene trenger vi nye og sterke partnerskap. Arendal kommune jobber i tett samspill med offentlige aktører, nærings- og organisasjonslivet for å oppnå en bærekraftig utvikling. Det er avgjørende for god samfunnsutvikling at kommunen lykkes med tverrfaglig samarbeid på tvers av sektorer og kommunale foretak.

Kommunen har forpliktet seg til å samarbeide åpent med befolkningen gjennom strategien Samskaping i Arendal og kommunens innovasjonsstrategi. Med hjerte for Arendal er en viktig arena som samler aktører fra organisasjons- og næringsliv i hele kommunen.

6 Klimabudsjett

Arendal kommune presenterer i denne handlings- og økonomiplanen sitt andre klimabudsjett for perioden 2022-2025. Arendal kommune viderefører sin posisjon som klimakommune og setter mål om å være fossilfri innen 2030 og gjøre Arendal til en 1,5 graders by innen 2040. Arendal skal prioritere tiltakene som bidrar til å gjøre det godt å bo i Arendal.

Det er utfordrende å oppnå Arendals mål innen 2030. Dette vil kreve at kommunen og lokalsamfunnet finner gode samhandlingsarenaer og iverksetter egnede tiltak som gir utslippsreduksjon. Det er avgjørende at regional og statlig politikk forsterkes. Kommunen kan bidra til reduksjon i utslippet av klimagasser gjennom sin rolle som lokal planmyndighet, eier av bygg og anlegg, grunneier, innkjøper, tjenesteleverandør, politisk aktør og samfunnsutvikler. Kommunen har også en viktig pådriverrolle for å få gjennomført klimatiltak i Arendalssamfunnet, og er sentral når det gjelder å formidle kunnskap, drive holdningsskapende arbeid og motivere til handling, blant annet ved å fremheve gode eksempler. De valgene den enkelte innbygger tar hver dag er avgjørende for Arendals samlede klimafotavtrykk.

Klimabudsjettet er et styringsverktøy med konkrete og effektive tiltak som er forankret i kommunens tjenesteområder. Budsjettet viser anslått reduksjon av klimagassutslipp og økonomisk kostnad for de enkelte tiltakene, der dette er mulig å estimere.

Arendal kommunes klimabudsjett for 2022 inneholder klimaregnskap og tiltak på både kommune- og organisasjonsnivå. På kommunenivå inkluderes kun direkte utslippene for Arendals geografiske grenser. På organisasjonsnivå inkluderes også noe indirekte utslipp.

Årets klimabudsjett bygger på følgende planer:
Kommuneplanen for Arendal 2020-2030
Kommunedelplan for klima og energi 2019-2023
Handlingsplan for klima og energi 2019-2023

Klimabudsjettet vil følges opp med konkrete tiltak i kommunens tjenesteområder og virksomheter. Det legges opp til årlig rapportering på status som en del av årsrapporten.

6.1 Arendal kommunes klimamål

Arendals klimamål

Gjennom kommunedelplan for klima og energi 2019-2023 er følgende mål vedtatt:

1. Arendal skal være fossilfri innen 2030.
2. Arendal skal være 1,5 graders by innen 2040, med kun 1 tonn utslipp av CO₂ pr innbygger.

2017 er valgt som referanseår. Oppdaterte utslippsfaktorer har gitt en endringer i utslippstallene. For 2017 er det en endring fra 116 416 til 130 706 tCO₂. Det er størst endring for kategorien Avløp og avfall.

Reduksjonen i Arendal beregnes til minst 32 000 tCO₂ innen 2030 og 79 000 tCO₂ innen 2040. Tabellen er oppdatert med faktiske tall for 2017 og 2018.

År	2017	2018	2020	2024	2030	2040
Folketall	44635	44926	45594	47007	48995	51556
totalt tonn CO ₂	130706	138740	121738	108340	97990	51556
Tonn CO ₂ pr innbygger	2,9	3	2,7	2,3	2	1

Arendal kommunes klimamål på organisasjonsnivå

Arendal kommune benytter Miljøsertifiseringer Miljøfyrtårn på organisasjonsnivå og virksomhetene som er Miljøfyrtårnsertifisert setter årlige mål innenfor temaene, energi, avfall, innkjøp og transport og rapporterer på måloppnåelse i årlig klima- og miljørapport.

Det utarbeides årlig klimaregnskap for Arendal kommunes drift.

Klimagassutslippene hadde følgende fordeling i 2020:

Scope 1: 819,5 tCO₂e (26,7%)

Scope 2: 2 034,2 tCO₂e (66,4%)

Scope 3: 211,9 tCO₂e (6,9%)

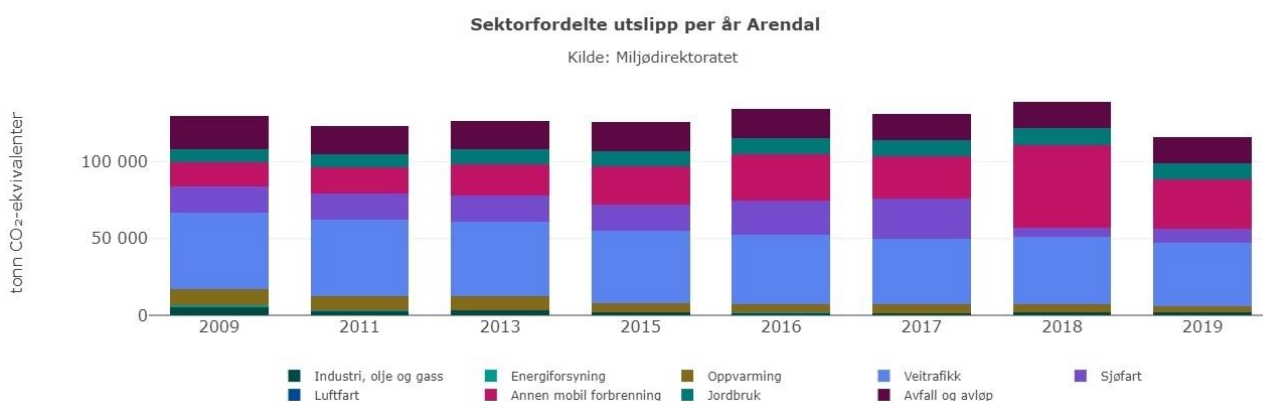
Det har vært en reduksjon i utslipp fra alle Scope i 2020. Totalt har Arendal kommune redusert sine utslipp med 7,1% i perioden 2019 - 2020.

Klimabudsjettet sammen med miljøsertifiseringer Miljøfyrtårn vil bidra til klima- og miljøledelse i hele organisasjonen.

6.2 Status klimagassutslipp i Arendal kommune (Klimastatistikk)

Utslipp av klimagasser per år i Arendal.

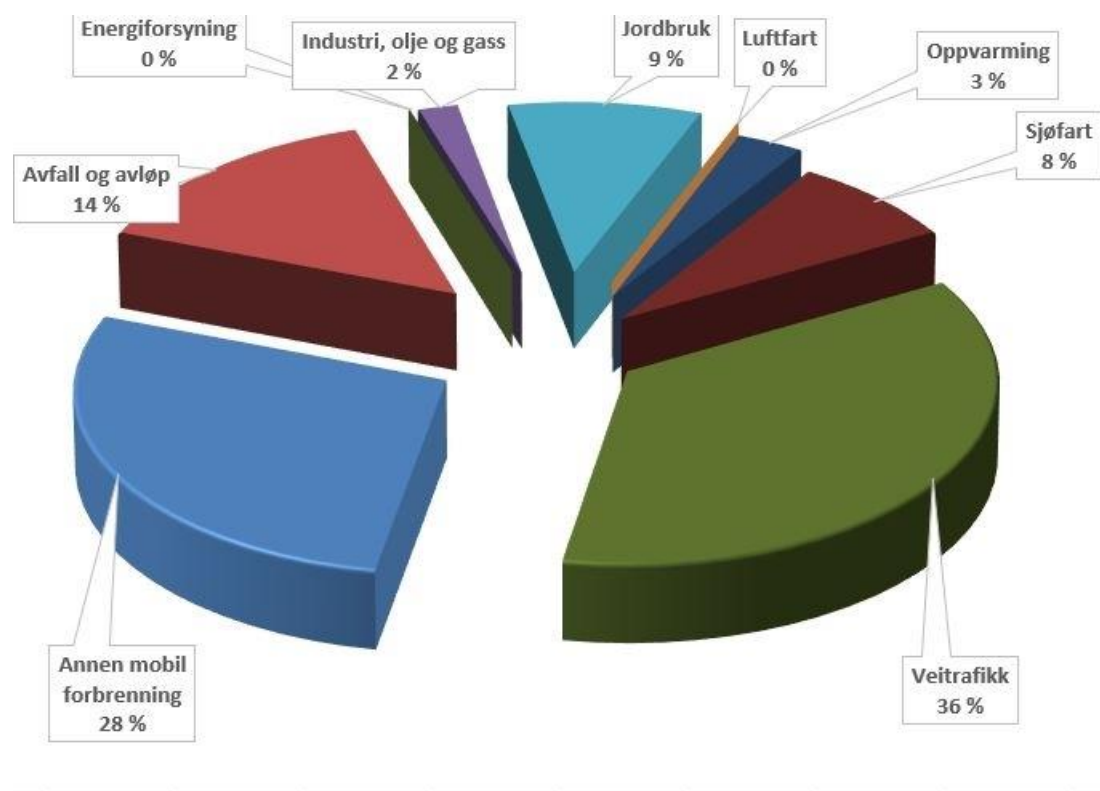
Figuren viser utviklingen i utslipp av klimagasser i tonn CO₂-ekvivalenter 2009 - 2019.

Direkte utslipp

Miljødirektoratets statistikk for utslipp viser de viktigste kildene til direkte klimagassutslipp, både nasjonalt og for kommuner. Statistikken dekker årene 2009-2019. Diagrammet over viser utviklingen av direkte klimagassutslipp i Arendal kommune, målt i tonn CO₂-ekvivalenter (forkortet tCO₂e). Ved å omregne utslipp av klimagasser som karbondioksid, metan og lystgass til CO₂e, kan vi sammenligne de ulike klimagassene. For å kunne vurdere om vi når målene, bør referanseåret være basert på valide tall fra Miljødirektoratet. Sammen med Agder fylkeskommune har Arendal kommune satt referanseåret i klimabudsjettet til 2017.

Figuren under viser direkte klimagassutslipp i 2019 fra aktiviteter i Arendal, sortert på sektor.

Figur 1. Utslipp av klimagasser i Arendal i 2019 fordelt på sektorer. Tonn CO₂e og prosentandel av totale utslipp. Kilde: Miljødirektoratet

Miljødirektoratet publiserer klimaregnskap hvert år med to års forsinkelse. Derfor rapporteres det på klimastatistikken for 2019 i 2021. Miljødirektoratet har en ambisjon om å levere årlig klimastatistikk med kun ett års forsinkelse.

Utvikling av direkte utslipp i Arendal

Utslippene i Arendal fra 2018 til 2019 gikk ned med 16,6 %. Nedgangen skyldes i hovedsak redusert utslipp fra kategoriene Annen mobilforbrenning (anleggsmaskiner) med 21 000 tCO₂, og forklares med bl.a. avsluttet anleggsarbeid med ny E-18. Det er reduserte utslipp fra Veitrafikk (personbiler) med 2 000 tCO₂. Det er registrert økt andel elbiler fra 2018-2019.

Utslippene i Arendal for 2019 var 115 772 tCO₂e. Veitrafikk (personbil og tunge kjøretøy) og Annen mobil forbrenning (Anleggsmaskiner) utgjør 64% av utslippene og er de klart største direkte utslippskildene i Arendalssamfunnet.

Direkte eller indirekte utslipp

De direkte utslippene er de som fysisk finner sted innenfor et geografisk område. De indirekte utslippene omfatter utslipp forbundet med produksjon og distribusjon av de samme energivarene. Kommunen måles på direkte utslipp opp mot nasjonale og internasjonale avtaler om reduksjon av klimagassutslipp. Miljødirektoratets utslippsstatistikk for kommuner inkluderer kun de direkte utslippene. Likevel er indirekte utslipp viktig, spesielt i kommunens egen virksomhet, da det er her kommunen har størst påvirkningskraft, og fordi utslippene utgjør en vesentlig del av det samlede klimafotavtrykket i virksomheten.

For at Arendal kommune skal lykkes i klimaarbeidet, er det en forutsetning at innbyggere, næringsliv og ansatte i kommunen endrer sin adferd til å bli mer klimavennlig. Kommunikasjon er et viktig virkemiddel for å oppnå dette. Gjennom dialog og medvirkning tilrettelegger kommunen for at innbyggere, næringsliv og medarbeidere kan bidra i kommunens klimaarbeid. Tydelige krav i kommunens anskaffelser understreker også at pådriverrollen er viktig for å oppnå utslippsreduksjoner og omstilling til lavutslippssamfunnet.

6.3 Prioriteringer i handlings- og økonomiplanperioden

Hovedprinsipper for klimabudsjett 2022

Klimabudsjettet gir en oversikt over klimatiltak, kostnader for 2022 og forventet utslippsreduksjon som følge av tiltakene for perioden 2022-2025. Tiltakene refererer til vedtatt Handlingsplan for klima og energi.

Alle tiltakene i kommunedelplan for klima og energi henger sammen med delmålene i kommuneplanens samfunnsdel. Alle klimatiltak skal gjøre Arendal til et enda bedre sted å bo - for alle.

Effektberegningene av tiltakene som presenteres i klimabudsjettet er basert på best tilgjengelig informasjon og metodikk. Det må imidlertid påpekes at det er usikkerhet knyttet til både størrelsen på utslippsreduksjoner og tidspunktet de vil realiseres. Klimabudsjettet vil forbedres over tid, i takt med kunnskapsutvikling og kapasitetsstyrking.

6.4 Klimatiltak 2022-2025

Tiltak i klimabudsjettet 2022

For klimabudsjettet i 2022 prioriteres tiltak som er under gjennomføring. Klimabudsjettet synliggjør også tiltak som bør prioriteres frem i tid. Dette for å gi et signal om fremtidige kostnader.

Hvert av tiltakene i klimabudsjettet har blitt beregnet med tanke på forventet utslippsreduksjon og kostnader knyttet til gjennomføringen av tiltaket. Disse er sortert sektorvis, som vist i tabellen under.

N r.	Prioriterte klimatiltak	Finansi- ng	Kostnader MNOK				Redusert utslipp i tonn CO2 ek.		
			202 1	202 2	202 3	202 4	2021	2024	2030
Tabell direkte utslipp									
1	Gjennomføre tiltak for økt sykling og gåing med utgangspunkt i mulighetsstudier	Drift	2,8	2,8	2,8	2,8	ikke beregnet		
2	Gradvis elektrifisering bybusser i Arendalsregionen. Potensial for utslippskutt.	Eksterne midler	0	0	0	0	200	750	2 000
3	Utslippskrav drosjenæring.	Eksterne midler	0	0,3	0	0	180	900	2 450
4	Fossilfri byggeplass utredes	Drift	0				ikke beregnet		
5	Utskiftningsplan egne tyngre kjøretøy og maskinpark	Drift	0	0	0	0	ikke beregnet		
6	Utskifting til fossilfrie kjøretøy, leasede	Drift					150	150	150
7	Omlægging til nullutslippsferjer.	Investerin g	0		7,7	7,7		180	180
8	Lindstrøm alle skip	Drift	0				ikke beregnet		
Sum kostnader (MNOK) og direkte utslippsreduksjon tonn CO2 ekv.			3,2	3,1	10,5	10,5	569	2 019	4 819
Tabell energitiltak (indirekte utslipp)				Kostnader MNOK				Redusert utslipp i tonn CO2 ekv	
9	Energieffektivisering vei. LED veilys	Investerin g	3,25	3,25	3,25	3,25	ikke beregnet		
Sum kostnader (MNOK) og indirekte utslippsreduksjon tonn CO2 ekv.			3,25	3,25	3,25	3,25			
Tabell indirekte utslipp				Kostnader MNOK			Redusert utslipp i tonn CO2 ekv		

N r.	Prioriterte klimatiltak	Finansiering	Kostnader MNOK				Redusert utslipp i tonn CO2 ekv.		
10	Klimafordelaktig materialbruk bygg	Investering					Ikke beregnet.		
11	Halvere matsvinn Arendal kjøkken	Drift	0,4				10	20	40
Sum kostnader (MNOK) og indirekte utslippsreduksjon tonn CO2 ekv.		0,4	0,4				10	20	40
Tabell andre aktiviteter og verktøy som understøtter utslippsreduksjoner			Kostnader MNOK				Redusert utslipp i tonn CO2 ekv		
12	Klima og energiprosjekter	Drift	0,5	0,5	0,5	0,5	Ikke beregnet.		
13	Klimapartnere,	Drift	0,05	0,05	0,05	0,05	Ikke beregnet.		
14	Miljøfyrtårn	Drift	0,5	0,5	0,5	0,5	ikke beregnet		
15	Klimakommunikasjon	Drift	0,5	0,5	0,5	0,5	ikke beregnet		
Sum kostnader (MNOK) andre aktivitet og verktøy som understøtter utslippsred.			1,55	1,55	1,55	1,55			

Beskrivelse av tiltak i klimabudsjett 2022.

Nr.	Tiltak	Beskrivelse av klimatiltak
Direkte utslipp		
1	Gjennomføre tiltak for økt sykling og gåing med utgangspunkt i mulighetsstudier.	Helårsdrift av hovedløyper for sykkel og gange, skilting, merking m.m. Sykkelparkering på skoler. Kampanjer for økt sykkel og gange, trafikksikkerhetstiltak, hjertesoner på skoler m.m.
2	Gradvis innføring av nullutslippskrav for bussanbud i Arendalsregionen	I 2020 ble det satt inn tre el-busser til erstatning for dieselbusser på bylinjer i Arendal. Årlig CO2-reduksjon som følge av dette tiltaket (kjørelenge) er beregnet til 200 tonn CO2e.Reduksjonspotensialene i klimabudsjettet legger til grunn at en ved inngåelse av nye avtaler for ruteområder forutsetter at de linjene som kan bli elektrifisert blir elektrifisert. Kontrakten i Arendalsområdet utløper 30.06.2024, og anbudsprosessen starter opp våren 2022.
3	Utslippskrav til drosjenæringen. Tilskudd til hurtigladere for eldrosjer i Arendal.	Agder FK utreder, legger til rette og stille utslippskrav til drosjenæringen. I 2021 legges det til rette for eldrosjer i Arendal. Det er her definert hvor mange drosjer som skal bli fossilfrie i Arendal (37) innen 2024.Vi antar en innfasing av på 5 % eldrosjer (180 tonn CO2) i 2021, 25 % (900 tonn CO2) innen 2024 og resterende 70 % i 2030 (2450 tonn CO2).
4	Fossilfri byggeplass	Stille krav om fossilfri byggeplass og premiering av mest mulig utslippsfri byggeplass i konkurransegrunnlaget. Gode løsninger og innsikt i temaet premieres i evalueringen. Valgt løsning kan innebære bruk av tung hybrid gravemaskin, el-gravemaskin og hjullaster til gartnerarbeid (små), el-tårnkraner, el-byggetørk, redusert energiforbruk, redusert massetransport, redusert tørkebehov, samt bruk av biodiesel på nødvendige forbrenningsmotorer. Takbelegg som ikke trenger sveising med propan.
5	Utskiftningsplan egne tyngre kjøretøy og maskinpark	Arendal kommune skal systematisk arbeide for å redusere utslipp fra transport i egen drift. Det utarbeides en utskiftningsplan for tyngre kjøretøy. Når vi har denne oversikten kan utslippsreduksjon beregnes basert på utskiftningsplan og rapportert årlig kjørelenge og drivstofforbruk.
6	Utskifting til fossilfrie kjøretøy, leasede	Arendal kommune har mål om at alle leasede tjenestekjøretøy skal være fossilfrie fra anbudsperioden 2021-2024. Det blir en gradvis innføring i perioden. Totalt antall 140 leasede biler med fossilt drivstoff utgjør 300 tCO2. Antatt innfasing på 50% elbiler i 2021(150 tCO2), 50 % i 2024 (150 tCO2).

Nr.	Tiltak	Beskrivelse av klimatiltak
7	Omlægging til nullutslippsferjer.	Agder fylkeskommune og Arendal kommune har vedtatt omlægging til nullutslippsferjer i Arendal indre havn.
8	Landstrøm alle skip	Utskiftingstakten blant fartøy gjør at effekten er noe begrenset frem til 2030. Stor usikkerhet å beregne.
Energitiltak (indirekte utslipp)		
9	Energieffektivisering vei	Skifte til LED veglys.
Indirekte utslipp		
10	Klimafordelaktig materialbruk bygg.	Stille krav og føringer for valg av klimavennlige materialer i bygg.
11	Halvere matsvinn Arendal kjøkken	Arendal kjøkken har mål om å halvere matsvinnet, og har fått støtte fra Klimasats til gjennomføring. Matavfallet var totalt på 750 kg på 10 institusjoner. Dette tilsvarer 39000 kg pr år. Basert på beregninger fra Østfoldforskning og Matvett.no vil 39 tonn matavfall tilsvare omtrent 72 tonn CO2-ekvivalenter. Halvering av matsvinn vil få en gradvis effekt frem mot 2030.
Andre verktøy og aktiviteter		
12	Klima og energiprojekter	Bl.a. Innføring og oppfølging av klimabudsjett i Arendal kommune. Elektrifiseringsprosjekter. Klimasatssøknader til finansiering av tiltak. Sykkelbyen Arendal. Rådgivningstjeneste energi og transport.
13	Klimapartnere	Klimapartnere Agder er et nettverk som støtter og stimulerer til grønn verdiskaping hos sentrale og utviklingsdrivende aktører innen både privat og offentlig sektor.
14	Miljøfyrtårn (MFT)	MFT er en sertifiseringsordning som sikrer en god standard på virksomhetens påvirkninger på indre og ytre miljø, og systematisk forbedringsarbeid. Alle kommunale enheter sertifiseres. Kommunen legger til rette for at private bedrifter sertifiseres.
15	Klimakommunikasjon	Klimakommunikasjon er et av de viktigste verktøyene vi har for å stimulere både egne arbeidstakere og innbyggere til mer klimavennlig adferd. Økt fokus på klimakommunikasjon både internt fra ledelsen i egen organisasjon og ut mot næringsliv, kommuner og innbyggere.

7 Driftsbudsjett

Driftsbudsjettet skal stilles opp og vedtas iht. til forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner mv. og skal vise årsbudsjett for neste år og økonomiplan for kommende 4-årsperiode. Økonomiplanen utgjør handlingsdelen i kommuneplanens samfunnsdel. Driftsbudsjett skal legges frem og vedtas for Arendal kommune, Arendal eiendom KF og Arendal havnevesen KF hver for seg og samlet (konsolidert budsjett).

De obligatoriske oversiktene iht. forskrift er:

- Bevilgningsoversikt drift som viser kommunens og foretakenes samlede inntekter og hvordan anvendelsen av midlene planlegges i kommende periode. Oversikten viser også driftsmessige konsekvenser av foreslått investeringsplan og gjelds- og finansforvaltning.
- Netto bevilgninger til drift som skal stilles opp og vedtas pr. enhet i egen oversikt.

Forskriftsmessige oversikter følger som vedlegg i dokumentet.

Kommunedirektøren viderefører rammebudsjettering til enhetene som tidligere. Enhetene forholder seg til, og rapporterer sin økonomiske status på, en ramme som inkluderer flere poster enn den forskriftsmessige rammen. I vedtak om rammen er enhetenes bruk/avsetning til fond og overføring til investering inkludert. Bystyret vedtar enhetenes økonomiske rammer i tillegg til de obligatoriske oversiktene. Vurderinger og tabeller videre i handlings- og økonomiplanen tar derfor utgangspunkt i de justerte økonomiske rammene til enhetene. Både enhetenes økonomiske rammer og de obligatoriske oversiktene følger som vedlegg til dokumentet.

7.1 Hovedtrekkene i driftsbudsjettet for Arendal kommune

7.1.1 Sentrale inntekter

Beløp i 1000	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Opprinnelig budsjett 2021	Regnskap 2020
Rammetilskudd	-1 415 638	-1 424 638	-1 429 638	-1 434 638	-1 279 758	-1 388 626
Inntekts- og formuesskatt	-1 298 913	-1 298 913	-1 298 913	-1 298 913	-1 259 743	-1 167 063
Eiendomsskatt	-148 500	-152 500	-156 500	-160 500	-144 000	-97 014
Andre generelle driftsinntekter	-34 199	-32 406	-30 990	-31 422	-72 572	-83 492
Sum sentrale inntekter	-2 897 250	-2 908 457	-2 916 041	-2 925 473	-2 756 073	-2 736 195

Frie inntekter fra skatt og rammetilskudd

For planlegging av den økonomiske rammen for tjenesteproduksjonen er forventede frie inntekter sentralt. Kommunenes sentralforbund (KS) har utarbeidet en modell for beregning av inntekter pr. kommune og denne legges til grunn for Arendals inntektsbudsjett.

Frie inntekter består av forventet skatteinntekter basert på nasjonale prognoser for skattenivå. Kommunedirektøren legger regjeringens anslag til grunn. I tillegg er det et rammetilskudd som fremkommer etter objektive nøkler for demografi og innbyggerforhold. Kommuner med lav skatteinntekt får en delvis kompensasjon for dette i rammetilskuddet. Det siste elementet i frie inntekter er skjønnstilskudd som den aktuelle Statsforvalter fordeler til sine kommuner. Frie inntekter er en fast sum kommunen ikke kan påvirke, gitt kriteriene skissert over.

Frie inntekter er inntekter som kommunen kan disponere fritt, uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover og regelverk. I vedlegg til statsbudsjettet (grønt hefte) fremkommer det at Arendal kommunes vekst i frie inntekter fra 2021 til 2022 er på 2,2 %, korrigert for oppgaveendringer. Deflator (pris- og lønnsjustering) er på 2,5%. Årsaken til lavere vekst enn deflator skyldes den kraftige skatteøkningen i 2021, utover RNB-

anslaget, som ikke videreføres.

Kommunens skatteinntekter for 2022 er i henhold til prognosen på 1 299 mill. kroner. Rammetilskuddet inkludert skjønnsmidler er beregnet til 1 416 mill. kroner. Kommunedirektøren har lagt inn en forventning om at ny regjering i sitt alternative budsjett vil øke inntekten til kommunen med 30 mill. kroner utover avgått regjerings forslag til statsbudsjett. Dette er et høyt anslag og må evt. sees mot bruk av fond i 2022.

Arendal har fått en reduksjon i ordinære skjønnsmidler som følge av at kommunen fra 2022 skulle gått inn prosjektet Statlig finansiering av omsorg (SIO). Kommunedirektøren forventer at dersom prosjektet avvikles vil Statsforvalter kompensere for dette via skjønnsmidler. I tillegg er det lagt inn en forventning om økt rammetilskudd i perioden som følge av endret demografi i handlingsplanperioden.

Eiendomsskatt

Høyeste skattesats er 4 promille for bolig og fritidseiendommer, og 7 promille for øvrige objekter. Arendal kommune har en reduksjonsfaktor på 30 % for boliger og fritidsboliger.

Kommunedirektøren har lagt til grunn en inntekt fra eiendomsskatt på 148,5 mill. kroner i 2022 og foreslår videreføring av dagens satser i hele perioden.

- Bolig- og fritidseiendommer: Skattesats på 4 promille, samt et bunnfradrag på 225 000 kroner pr. boenhet.
- Næringseiendommer, ubebygde eiendommer og annet som ikke er bolig- og fritidseiendommer: Skattesats på 3,7 promille.
- For eiendommer med «Særskilt skattegrunnlag» fortsetter kommunen med skattesatsen på 7 promille. Skattegrunnlaget trappes her ned med 1/7 pr år. Dette er i samsvar med lovendring som gjelder f.o.m. 2018.

Kommunedirektøren har lagt til grunn en økning i antall objekter fremover og lagt inn en økning på nominelt 4 mill. kroner i inntekt hvert av årene i økonomiplanperioden.

Andre generelle driftsinntekter

Tabellen over viser en nedgang i generelle driftsinntekter fra 2021 til 2022 med ca. 38 mill. kroner. Utviklingen videre i økonomiplanperioden viser en svak reduksjon i inntekt. Det er i all hovedsak inntekter knyttet til flyktningeområdet som utgjør største andel i denne posten. Færre bosettinger i kommunen gjør at inntekten reduseres kraftig. Den andre inntekten som inngår her er reguleringsinntekt fra Nisservassdraget med 0,3 mill. kroner.

I sum utgjør sentrale inntekter til finansiering av kommunens drift 2 897 mill. kroner for 2022. Staten gir kun budsjettforutsetninger for ett år og nivået er derfor i all hovedsak videreført for perioden.

7.1.2 Finansinntekter og -utgifter

Beløp i 1000	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Opprinnelig budsjett 2021	Regnskap 2020
Renteinntekter	-63 070	-79 005	-84 266	-76 053	-59 603	-80 286
Utbytter	-29 800	-39 800	-39 800	-39 800	-23 640	-42 565
Renteutgifter	102 070	122 929	132 877	141 902	81 798	113 959
Avdrag på lån	181 048	190 851	203 880	217 189	166 784	154 558
Netto finansutgifter	190 248	194 975	212 691	243 238	165 339	145 666

I posten renteinntekter inngår renter av kontantbeholdning, startlån og utlån knyttet til Arendal havn og

Arendal eiendoms investeringer. Renteinntektene er stigende frem til og med 2024, men er ventet å falle noe i 2025. Økningen i renteinntekter er hovedsakelig knyttet til konserninterne utlån til Arendal havn og Arendal eiendom. Store investeringer i Arendal eiendom og Arendal havn sammen med en stigende rentekurve fører til at renteinntekter fra konserninterne utlån stiger betydelig i perioden. Investeringene er i stor grad finansiert med lån. Kommunedirektøren foreslår at det budsjetteres med renteinntekter på 63 mill. kroner i 2022 som topper seg med 79 og 84,3 mill. kroner i 2023 og 2024, før de avtar til 76,1 mill. kroner i 2025.

Kommunens utbytter knytter seg i all hovedsak til Agder Energi AS. Det er også lagt inn et forventet utbytte fra Agder Renovasjon, P-hus Vest AS og garantiprovisjon fra Returkraft. Totalt er det budsjettert med 29,8 mill. kroner i 2022, økende til 39,8 mill. kroner i perioden. Kommunedirektøren har lagt inn økt forventet utbytte fra Agder Energi fra 2023 basert på et godt foreløpig resultat i 2021.

I posten renteutgifter inngår renter på investerings- og startlån. Startlån er tilrettelagt for personer som ikke får lån i vanlig bank til kjøp av bolig, og som ikke har mulighet til å spare. Kommunens investeringsgjeld er for en stor del finansiert med lån. Posten viser en betydelig økning gjennom hele økonomiplanperioden, og økningen er hovedsakelig knyttet til investeringsgjelden. Kombinasjonen av et høyt investeringsnivå med tilhørende låneopptak og en stigende rentebane gir betydelige renteutgifter i økonomiplanperioden. Kommunedirektøren foreslår at det i 2022 budsjetteres med 102,1 mill. kroner, økende til 141,9 mill. kroner i 2025.

Avdrag på lån budsjetteres ut fra bestemmelsene om minimumsavdrag gitt i kommunelovens § 14-18. Store investeringer med høy grad av lånefinansiering gir en betydelig økning i minimumsavdraget. Minimumsavdraget i 2022 er anslått til å bli 14,5 mill. kroner høyere enn i 2021. Kommunedirektøren foreslår at det budsjetteres med 181 mill. kroner i 2022, økende til 217,2 mill. kroner i 2025.

7.1.3 Brutto og netto driftsresultat

Beløp i 1000	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Opprinnelig budsjett 2021	Regnskap 2020
Brutto driftsresultat	-96 924	-110 941	-116 198	-148 865	-67 993	-29 673
Netto driftsresultat	-7 436	-16 726	-4 267	-6 387	2 336	20 983

Brutto driftsresultat angir nettobeløpet av årets driftsinntekter fratrasket årets driftsutgifter. Her inngår ikke renter og avdrag, overføring fra/til fond og investering.

Kommunedirektørens forslag til budsjett 2022 viser et positivt brutto driftsresultat med 96,9 mill. kroner. Dette er 28,9 mill. kroner bedre enn brutto driftsresultat i budsjett 2021. Utover i perioden øker forventet brutto driftsresultat til 148,9 mill. kroner i 2025.

Netto driftsresultat er hovedindikatoren for økonomisk balanse i kommunesektoren. Netto driftsresultat viser hvor mye som kan disponeres til avsetninger og investeringer etter at driftsutgifter, renter og avdrag er betalt.

Netto driftsresultat i 2022 er positivt med 7,4 mill. kroner. Dette er en svak forbedring fra 2021 hvor resultatet var negativt med 2, 3 mill. kroner. Resultatet forbedres ytterligere fra 2022 til 2023, men svekkes igjen de to siste årene i perioden. Det er i økonomiplanen lagt til grunn redusert overføring fra Arendal havnevesen KF i 2024 og 2025 knyttet til betaling av avdrag. Dette påvirker også netto driftsresultat for kommunen.

Netto driftsresultat er årlig disponert til å finansiere investeringer og netto bruk/avsetninger til fond.

7.1.4 Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner

Beløp i 1000	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Opprinnelig budsjett 2021	Regnskap 2020
Overføring til investering	14 226	14 226	13 991	13 991	14 125	20 671
Netto avsetninger til eller bruk av bundne fond	-5 602	300	300	300	-994	1 407
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-1 188	2 200	-10 024	-7 904	-15 466	-42 827
Dekning av tidligere års merforbruk						
Sum disponering eller dekning av netto driftsresultat	7 436	16 726	4 267	6 387	-2 336	-20 983

I tabellen fremgår disponeringen av netto driftsresultat i økonomiplanperioden.

Overføring av driftsmidler til finansiering av investeringsutgifter utgjør ca. 14,2 mill. kroner i 2022, og det er kun mindre justeringer i resten av perioden. I beløpet inngår 1,4 mill. kroner i reklameinntekter til finansiering av Norac stadion, 0,2 mill. kroner til investeringer kultur (kun i år 2022 og 2023) og 1,0 mill. kroner til finansiering av startlån. I tillegg inngår overføring for å finansiere egenkapitalinnskudd til AKP og KLP, med hhv. 10 mill. kroner og 1,6 mill. kroner. Egenkaptialtilskudd skal føres i investeringsregnskapet og kan ikke lånefinansieres.

Som det fremgår av tabellen planlegges det å bruke midler fra bundet fond i 2022. Det er i hovedsak enhetene som henter inn bundet fond som er øremerket til bestemte formål. I netto bruk av bundet fond inngår også avsetning av reguleringsavgift Nisservassdraget med 0,3 mill. kroner hvert år i perioden.

I tillegg til bruk av bundne fond, planlegges det å hente inn 1,2 mill. kroner (netto) fra disposisjonsfond. I dette beløpet inngår planlagt bruk av frie fond på enhetene med 3,4 mill. kroner og årlig avsetning av konsesjonskraftsinntekter til konsesjonskraftfondet med 2,2 mill. kroner. Dette er midler som skal benyttes til næringsformål, og det er næringsutvikling som i hovedsak budsjetterer med bruk av midler fra konsesjonskraftfondet. I 2024 og 2025 økes bruk av disposisjonsfond med henholdsvis 12,2 mill. kroner og 10,1 mill. kroner, og dette henger sammen med redusert overføring fra Arendal havnevesen KF.

Kommunedirektørens forslag til handlings- og økonomiplan er saldert uten bruk av felles disposisjonsfond i 2022 og 2023. I 2024 og 2025 planlegges det å bruke felles disposisjonsfond for å oppnå budsjettbalanse.

Kommunen har ikke merforbruk fra tidligere år som må dekkes inn.

Sum disponering eller dekning av netto driftsresultat angir hvor stor del av netto driftsresultat som er disponert/dekket inn. Når netto driftsresultat er disponert/dekket inn fullt ut er budsjettet i balanse.

7.1.5 Driftsbudsjett fordelt etter hovedposter

Økonomisk oversikt drift etter art er ikke en obligatorisk oversikt, og vedtas ikke av bystyret. Oversikten er likevel nyttig da den viser hvordan budsjettet fordeler seg mellom de ulike utgifts- og inntektsartene (dvs. fordelingen på hovedposter). I tillegg fremkommer brutto og netto driftsresultat samt regnskapsresultatet i denne oversikten og disse sammenfaller forøvrig med resultatene i den obligatoriske oppstillingen bevilgningsoversikt drift. Fullstendig oversikt som viser hele økonomiplanperioden følger som eget vedlegg.

7.1.6 Utvikling finansielle måltall - drift

Netto driftsresultat

Måltallet netto driftsresultat er definert som netto driftsresultat i prosent av samlede driftsinntekter. Netto

driftsresultat skal være positivt i hvert av årene i 4-årsperioden. Kommunedirektøren og formannskapet skal i den løpende økonomistyringen arbeide for å oppnå netto driftsresultat på 1,75 % hvert enkelt år.

Kommunedirektørens forslag medfører et positivt netto driftsresultat for 2022 på 0,19 %. Det øker til 0,43 % i 2023, men pga. økt bruk av felles disposisjonsfond de to siste årene reduseres netto driftsresultat til hhv 0,11 % og 0,16 %.

For å oppnå et driftsresultat på 1,75 % må årlig resultat være positivt med ca. 67 mill. kroner.

Kommunedirektørens vurdering er at målet først og fremst er et årlig positivt netto driftsresultat. Dersom måltallet på 1,75 % skal nås vil dette kreve en ytterligere innstramming av rammene og et ytterligere kutt i tjenestene utover det som er foreslått i perioden. Dette anses ikke som realistisk for kommende periode.

Dersom kommunen oppnår et positivt regnskapsresultat skal dette ikke benyttes til økte tjenester, men må avsettes til fond og/eller overføres til investering for å styrke de finansielle måltallene. I kommende fireårsperiode er netto driftsresultat disponert i hovedsak som overføring til investering og innfrielse av avdragsfrihet til Arendal havnevesen i 2024 og 2025.

Oversikten under viser utviklingen av netto driftsresultat i planperioden. Selv om netto driftsresultat er positivt alle årene, har ikke kommunen oppnådd målet om 1,75 % pr. år.

Utvikling i netto driftsresultat	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Opprinnelig budsjett 2021	Regnskap 2020
Netto driftsresultat i % av driftsinntekter	0,19 %	0,43 %	0,11 %	0,16 %	-0,06 %	-0,54 %

Disposisjonsfond

Felles disposisjonsfond (ekskl. enhetenes disposisjonsfond) skal etter de vedtatte finansielle måltall til enhver tid være over 100 mill. kroner.

Disposisjonsfondets størrelse bør på kort sikt være tilstrekkelig til å håndtere uforutsett inntektsbortfall eller kostnadsøkninger. Kommunedirektørens vurdering er at disposisjonsfondet må være på minimum 100 mill. kroner, og på sikt bør det økes opp mot 300 mill. kroner som er det nivået KS indikerer er riktig for kommunen.

Disposisjonsfondet skal, så langt det er mulig, ikke brukes i salderingen av budsjettene, men være en reserve ved uforutsette utgifter og endringer av rammebetingelser på kort sikt.

Tabellen under viser utviklingen i saldo på disposisjonsfond i perioden. Saldo 2021 er forutsatt at det ikke brukes disposisjonsfond resten av året utover det som er foreslått i tertial 2. Det er lagt inn avsetning til felles disposisjonsfond med 2,2 mill. kroner hvert år i økonomiplanperioden. I tillegg er det budsjettert med bruk av enhetenes fond i 2022 med ca. 3,4 mill. kroner. Det er kun lagt opp til bruk av enhetenes fond første året i perioden. Bruk av fond utover dette må vurderes hvert år ved ny rullering.

Det har ikke vært rom for å øke felles disposisjonsfond til ønskelig nivå på 100 mill. kroner i kommende periode, men kommunedirektøren forutsetter at eventuelle merinntekter og positive regnskapsresultater sees i sammenheng med behov for avsetning til fond.

Utvikling i disposisjonsfond	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo felles disposisjonsfond pr 31.12.	-67 952	-70 152	-72 352	-62 328	-54 424
Saldo enhetenes disposisjonsfond pr 31.12.	-36 376	-32 988	-32 988	-32 988	-32 988
Sum	-104 328	-103 140	-105 340	-95 316	-87 412

7.1.7 Enhetenes driftsbudsjetter

Økonomiske rammer

Økonomiske rammer fordelt på enhetene er vist i eget vedlegg og skal vedtas av bystyret.

I tabellen under vises økonomiske rammer oppsummert på de ulike tjenesteområdene. I tallene inngår også fagstabene på sine respektive områder. Enheten Felles finansiering drift er medtatt for å gi et samlet bilde av hvordan alle inntekter og utgifter i kommunen er fordelt på enheter. I Felles finansiering drift ligger i hovedsak de store fellesinntektene (skatt og rammetilskudd) og finansposter som bidrar til finansiering av driften.

Beløp i 1000	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Opprinnelig budsjett 2021	Regnskap 2020
Kultur, infrastruktur og utvikling	254 133	256 187	255 868	257 088	269 410	232 604
Personrettede tjenester	1 946 254	1 948 357	1 951 974	1 959 974	1 868 536	1 926 396
Administrasjon, støttetjenester og Østre Agder	603 631	608 162	601 509	580 660	553 055	482 080
Felles finansiering drift	-2 804 018	-2 812 706	-2 809 351	-2 797 722	-2 691 001	-2 641 080
Sum	0	0	0	0	0	0

Hovedtrekk enhetenes økonomiske rammer

Tabellen viser utviklingen innen de ulike tjenesteområdene i kommende økonomiplanperiode sett i forhold til opprinnelig budsjett 2021. Ved rullering av økonomiplanen er det tatt utgangspunkt i år 2 i vedtatt HØP 2021-2024. I tillegg er innsparingstiltak vedtatt i fjor knyttet til nedbemanning, bedre innkjøp og heltid videreført i perioden.

Rammene er også korrigert for nødvendige justeringer knyttet til

- vedtak
- inngåtte avtaler
- konsekvenser av kjente lønnsoppgjør
- endringer i pensjonssatser
- organisatoriske endringer

Videre er rammene justert for nye tiltak.

Driftsbudsjettet legges frem i balanse, men for å oppnå dette har det vært nødvendig med innsparingstiltak på enhetene fra 2022. For å løse den økonomiske utfordringen i økonomiplanperioden er det lagt til grunn en forventet innsparing knyttet til omfordelingsprosjektet med 20 mill. kroner i 2023, 40 mill. kroner i 2024 og 60 mill. kroner i 2025.

Nye tiltak og innsparingstiltak for enhetene er vist i egne i oversikter og omtales nærmere innenfor hvert enkelt tjenesteområde.

Lønn og pensjon

Enhetenes rammer er justert for helårsvirkning av lønnsoppgjør 2020 og nye pensjonssatser for 2021. Lønnsoppgjøret for 2021 er ikke ferdig beregnet, og er derfor ikke kompensert i enhetenes rammer for 2022-2025. Det er avsatt midler sentralt til å kompensere enhetene når oppgjøret er ferdig beregnet. Avsetningen er basert på anslag for årets oppgjør. I tillegg til virkning av årets oppgjør er det også avsatt midler til å dekke neste års lønnsoppgjør. Ved beregning av lønnsavsetning for neste år er deflator for lønn for 2022 på 3,2 % lagt til grunn. Samlet er det avsatt ca. 85 mill. kroner til å kompensere for helårsvirkning av årets oppgjør og 8/12-dels virkning av lønnsoppgjør 2022.

Kompensasjon for lønnsoppgjør i enhetens rammer gjøres fortløpende når oppgjørene er kjent og beregnet.

Arendal kommune har medlemmer i tre pensjonskasser; Arendal kommunale pensjonskasse (AKP), Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og Statens pensjonskasse (SPK). I handlings- og økonomiplanen for 2022- 2025 legges det til grunn en samlet vurdering av pensjonspostene sett opp mot kommunens midler avsatt til premiefond i pensjonskassene som kan benyttes til å dekke pensjonspremier. AKP og KLP fikk i 2021 en frigjøring av premiereserver som følge av ny offentlig tjenstepensjon, og dette er blitt tilført de respektive premiefondene i pensjonskassene og disponeres av kommunen. I tillegg tilføres det årlig midler til premiefondene dersom resultatet i pensjonskassene tillater det.

Kommunedirektøren har justert budsjettet i kommende økonomiplanperiode innenfor den vedtatte strategien for bruk av premiefond som legger til grunn et 10-årsperspektiv for planlagt bruk av midlene. I tillegg er det også innarbeidet en forventning om økt avkastning i AKP, og dermed økt avsetning til premiefond. Dette med bakgrunn i etableringen av årlig egenkapitaltilskudd på 10 mill. kroner fra 2020, og effektiv forvaltning av pensjonsmidlene i AKP. Økt avkastning gir økt avsetning til premiefond som igjen gir økt handlingsrom for kommunen. Med bakgrunn i dette finner kommunedirektøren at det samlet er rom for å redusere budsjettet til pensjonsutgifter med 10 mill. kroner fra og med 2022. Dersom det blir store endringer i pensjonsutgiftene i 2021 enn det som er lagt til grunn i vurderingen i budsjettarbeidet, vil dette kunne påvirket budsjettet for pensjonsutgifter for 2022. Pensjonspostene vil derfor følges fortløpende og nødvendige justeringer vil meldes i tertialrapportene. Et eventuelt avvik vil bli sett mot disposisjonsfond.

Målet med strategisk bruk av premiefond i et langsiktig perspektiv, og se alle pensjonsutgiftene samlet over tid, er å skjerme tjenestetilbudet for store svingninger i pensjonspostene. Det er stor risiko knyttet til pensjonsutgiftene, og det er umulig å budsjettere dette da regnskapsbelastningen beregnes året etter. Det er derfor særdeles viktig at kommunen har tilstrekkelig disposisjonsfond til å håndtere endringer og å dempe svingningene knyttet til pensjon.

7.1.8 Kommunale betalingssatser og gebyrer

Kommunedirektørens forslag til endring i brukerbetaling (betalingssatser) for 2022 er bygget på:

- Generell prisvekst
- Lover og forskrifter
- Selvkostkalkyle
- Faglige vurderinger
- Tilsvarende satser i sammenlignbare kommuner

Enkelte av de kommunale prisene påvirkes av statsbudsjettet og forskrifter og kan endre seg etter at handlings- og økonomiplanen er vedtatt. Noen av satsene passer ikke inn i et årsløp og kan derfor bli justert i løpet av året, gjerne i et vedtak av tertialrapport. Oppdaterte priser vil bli lagt ut på kommunens hjemmesider fortløpende.

Barnehage

Betaling for barn i barnehager i Arendal kommune følger statens satser for makspris. Satsen for 2022 fastsettes i statsbudsjettet og ny foreslått makspris pr. 01.01.22 er kr 3315. Endring i sats varsles til barnehagene og foresatte etter vanlige prosedyrer. Satsene for redusert oppholdstid justeres forholdsmessig.

Hvis maksprisen er høyere enn 6 % av den samlede inntekten til familien eller husholdningen, kan det søkes om redusert pris. Ordningen gjelder for husholdninger som har samlet inntekt som er lavere enn sats vedtatt i statsbudsjettet.

Alle 2-, 3-, 4- og 5-åringer og barn med utsatt skolestart som bor i husholdninger med lav inntekt har rett til 20 timer gratis oppholdstid i barnehage pr. uke. Inntektsgrensen fastsettes i statsbudsjettet.

SFO

Prisene til SFO har blitt indeksregulerte for 2021. Prisene for SFO fra 01.08.2022 vil da være 3 000 kroner for full plass og 2 350 kroner for redusert plass. Prisen inkluderer enkel matservering. Det er 30 % søskenmoderasjon fra og med barn nummer 2 i søskenflokk.

SFO som ikke har egnede lokaler til matservering, koster 2 830 kroner for hel plass og 2 180 kroner for redusert plass. Ved SFO som har matservering, gjelder ordningen for alle barn (unntak vil kunne være barn med matallergier som SFO ikke kan ivareta).

Hvis maksprisen er høyere enn 6 % av den samlede inntekten til familien eller husholdningen, kan det søkes om redusert pris. Ordningen gjelder for husholdninger som har samlet inntekt som er lavere enn satsen.

Helse og Levekår

Betalingssatsene til helse og levekår er økt i forhold til generell prisvekst, faglige vurderinger og statsbudsjettet. Betalingssatsene til vaksinasjonskontoret blir løpende oppdatert i tråd med gjeldene innkjøpspriser.

Kultur

Kommunedirektøren anser det som viktig å holde betalingssatsene for kulturtilbud på lavest mulig nivå, slik at færrest mulig blir utestengt pga. økonomi. Derfor foreslås mindre endring i betalingssatsene for 2022. Kulturskolen ligger fortsatt noe høyt i pris, sammenliknet med andre kommuner.

Bygg og reguleringsplaner

Fra og med 2020 er bygg- og reguleringsplaner underlagt regelverk for beregning av selvkost, hjemlet kommuneloven §15-1 og selvkostforskriften. Denne omleggingen påvirker gebyrene, da deler av tjenestene tidligere har vært finansiert av kommunen. For byggesak ble det foretatt større justeringer de foregående årene, slik at endringene for 2022 er moderat. For plan gjøres det en større korleksjon også i 2021, for å få gebyrer som samsvarer bedre med underliggende kostnader.

Betalingssatser vann, avløp og renovasjon (VAR) 2022-2025

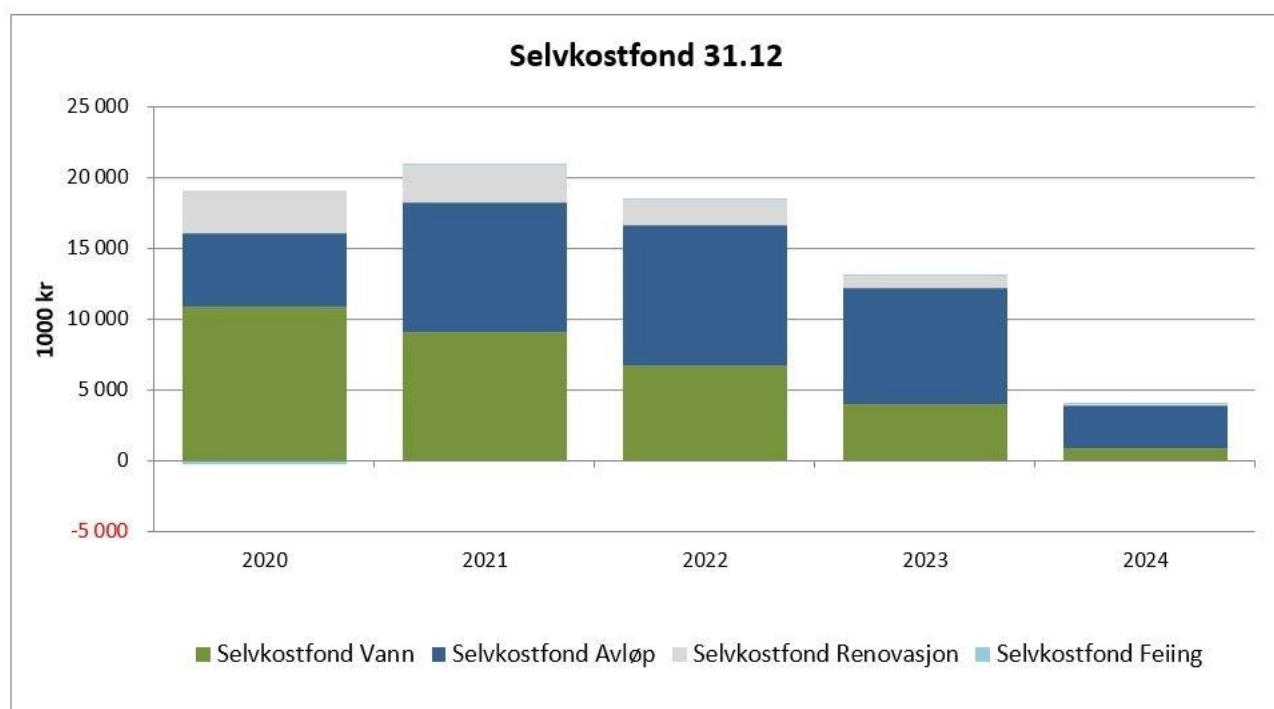
Gjennom de siste årene har det vært stor aktivitet innenfor utbedringer av ledningsnettet og vedlikehold. Denne aktiviteten vil holdes høyt også de neste 10 årene, hvor det er lagt opp store investeringer på vann- og avløpsområdet.

Videre utrulling av vannmålere forventes i 2022, som gir endring i andel som blir fakturert ut fra faktisk kontra stipulert vannforbruk. Ved at en større andel abonnenter faktureres for faktisk forbruk defineres kostnaden på en mer korrekt måte. Innføring av vannmålere gir utslag på avløpsberegningen, da avløp står for en stor andel av det totale vannforbruket i kommunen.

For 2022 er det et uendret avløpsgebyr sammenlignet med året før, mens vanngebyret settes opp med ca. 9 %. Det henger sammen med en dreining i investeringene mot vann, hvor de store prosjektene som kjøres er ny hovedvannledning fra Rore og ny reservevannløsning fra Longum. I tillegg er rentene igjen på vei opp og endringen gir stor effekt for rentebelastningen, spesielt for vannprosjektene i 2022.

Renovasjon håndteres fullt og helt av Agder Renovasjon IKS (ARIKS) fra 2021 og fremover, hvor gebyr også beregnes av dem på vegne av kommunen. For 2022 ser vi en normal utvikling i gebyrene, med en økning på 2 % for en normal husholdning.

Fra 2020 viser alle områder positive selvkostfond, bortsett fra feiing som sitter med et lite underskudd til fremføring. Vann sitter på den største fondsbeholdningen. Målet er en fornuftig utvikling i gebyrene fremover, hvor fondene vil benyttes for å balansere dette ut. Forventet fondsutvikling for de neste årene sees i figuren nedenfor.

Figur: Estimert utvikling av selvkostfond (VARs) fra 2020 – 2024

Kommunedirektøren anbefaler at gebyrene for 2022 og fremover settes på et nivå slik at tjenesten går i balanse, og for 2022 legges det opp til en belastning hvor gebyrene er i tråd med dette. Vanngebyr økes med ca. 9 % for 2022, mens for avløp holdes gebyret flatt. For renovasjon og feiing justeres gebyrene litt opp, men en relativt moderat økning. Kommunedirektøren legger opp til gebyrendringer årlig, i tråd med aktivitets- og kostnadsutvikling i tjenestene.

Gebyr normalhusholdning (inkl. MVA)	2021	2022	2023	2024	2025
Årsgebyr vann (120m2/150m3)	3 046	3 311	3 522	3 867	4 291
Årsgebyr avløp (120m2/150m3)	5 450	5 450	5 450	5 450	5 698
Standardabonnement renovasjon (140L)	4 347	4 434	4 522	4 613	4 613
Feiegebyr	320	350	360	385	394

Tabell: Estimert gebyrutvikling per år i kroner

Basert på tekniske vurderinger og samfunnssikkerhet er det behov for store investeringer fremover (vann og avløp). Investeringene har lang avskrivningstid, og gir dermed ikke store økninger i gebyrnivået fra år til år, men over tid vil nivået måtte økes.

Dersom vi ser på tiden bak oss har det i perioden 2015-2021 vært behov for økninger i gebyrene for å ta unna vedlikeholdsetterslepet på vann og avløp. Gebyrendringen har i denne perioden vært som vist i tabellen under.

Vann	Avløp	Renovasjon	Feiing	Totalt	Årlig endring
23,5 %	39,3 %	13,1 %	6,7 %	25,1 %	4,2 %

Tabell: Historisk gebyrutvikling i perioden 2015-2021.

Tabellen under viser en skisse på sum avgifter for en standard bolig på 120 m2, omregnet til forbruk på 150 m3. For renovasjon legges det til grunn en normal husholdning (140L). Dette er kun for å illustrere utviklingen, da hver bolig vil bli fakturert ift. faktisk størrelse og forbruk.

Kommunale eiendomsgebyr inkl. MVA	Standard bolig 120m2			
Beskrivelse	2020	2021	2022	% endr.

Kommunale eiendomsgebyr inkl. MVA	Standard bolig 120m2			
Vann (120m2/150m3)				
Abonnementsgebyr	1 140	1 156	1 256	
Forbruksgebyr	1 907	1 890	2 055	
Sum årsgebyr vann	3 047	3 046	3 311	9 %
Avløp (120m2/150m3)				
Abonnementsgebyr	2 435	2 375	2 375	
Forbruksgebyr	3 126	3 075	3 075	
Sum årsgebyr avløp	5 561	5 450	5 450	0 %
Renovasjon (140L)				
Fast renovasjonsgebyr	1 066	1 304	1 330	
Variabelt restavfallsgebyr (140L)	3 135	3 043	3 104	
SUM standard renovasjonsgebyr	4 201	4 347	4 434	2 %
Feiegebyr	305	320	350	9 %
Samlede eiendomsgebyrer (ekskl. eiendomsskatt)	13 114	13 163	13 545	3 %
Eiendomsskatt*	2 948	5 040	5 148	2 %
Samlede eiendomsgebyrer	16 062	18 203	18 693	3 %

Figur: Kommunale eiendomsgebyr og eiendomsskatt 2020 – 2022.

*Eiendomsskatt - estimat på tidspunkt for utarbeidelse av HØP.

7.1.9 Tilskudd og overføringer til andre

Frivillig innsats er viktig for kommunen og for et levende lokalsamfunn. For å gi gode rammevilkår til frivillig aktivitet yter kommunen økonomisk støtte til lag, foreninger og andre organisasjoner.

Kommunen yter ulike tilskudd:

- Driftstilskudd lag og foreninger – ble gjenstand for begrenset kutt i 2021 og foreslås kuttet i sin helhet fra 2022.
- Prosjekt/arrangementsstøtte/produksjonsstøtte lag/foreninger: Søknader behandles fortløpende. Vanligvis gis støtte i form av underskuddsgaranti. Utbetaling foretas normalt etter at rapport og regnskap med kopi av bilag er levert.
- Driftstilskudd kulturinstitusjoner: De fleste er hjemlet i egne politiske vedtak. Årsmelding med regnskap leveres hvert år.
- Diverse driftstilskudd: De fleste tilskuddene er enten hjemlet i egne politiske vedtak, administrative vedtak eller avtaler. Rapport/regnskap må leveres.

For fullstendig oversikt se tilskuddslisten. Listen inkluderer ikke driftstilskudd, eksempelvis overføring til IKT Agder og AKST. Listen over tilskudd og overføringer til andre følger som vedlegg og vedtas av bystyret.

7.2 Hovedtrekkene i driftsbudsjettet for de kommunale foretakene

7.2.1 Økonomiske rammer for Arendal eiendom KF

Tall i hele 1000	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Opprinnelig budsjett 2021	Regnskap 2020
Konserninterne renter utlån - Arendal eiendom KF	-47 355	-59 600	-63 079	-54 623	-39 501	-54 709
Konserninterne avdrag utlån - Arendal eiendom KF	-77 255	-85 430	-97 213	-105 013	-73 354	-69 294
Sum	-124 610	-145 030	-160 292	-159 636	-112 855	-124 003
Overføring strøm	13 079	13 683	13 723	13 723	12 965	29 545
Husleier (FDV, RA og innleide bygg AKP)	277 735	303 609	319 476	318 910	260 921	266 693
Konsernbidrag	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000
Sum ramme	160 204	166 262	166 907	166 907	155 031	166 235

Kommunen overfører midler til Arendal eiendom KF i form av husleier knyttet til forvaltning, drift, vedlikehold (FDV), innleide bygg, og renter og avdrag. Utover dette overføres midler til dekning av strømutgifter. Arendal eiendom KF overfører til kommunen renter og avdrag på lån knyttet til investeringene som er budsjettet i handlings- og økonomiplanperioden.

Overføringer til Arendal eiendom KF er fra 2021 til 2022 justert med følgende:

- Husleier FDV er justert med deflator med ca. 3,3 mill. kroner
- Husleier innleide bygg fra AKP er indeksregulert med ca. 1,3 mill. kroner
- Husleie FDV er netto redusert med 61 000 kroner (reduert FDV barnehagelokaler, økning FDV Lassens hus, Røed avlastning og klasserom Nedenes skole)
- Ladestasjoner til el-biler 250 000 kroner
- Drift av heis Fløyheia 330 000

Husleie knyttet til renter og avdrag er justert mot investeringsnivået det enkelte år og samsvarer med renter og avdrag som foretaket betaler til kommunen. Konsernbidrag på 6 mill. kroner fra Arendal eiendom KF er videreført fra 2021 i hele økonomiplanperioden.

Totalt utgjør rammen om lag 160,2 mill. kroner i 2022, deretter øker den til ca. 166,3 mill. kroner i 2023 og ca. 166,9 mill. kroner i resten av perioden. Økning i ramme i perioden henger sammen med økte husleier knyttet til ferdigstilling av KØH legevakt og Marisberg barnehage i hhv. 2023 og 2024.

7.2.2 Økonomiske rammer for Arendal havnevesen KF

Tall i hele 1000	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Opprinnelig budsjett 2021	Regnskap 2020
Konserninterne renter utlån – Arendal havnevesen KF	-5 062	-8 752	-10 534	-10 777	-2 503	-5 348
Konserninterne avdrag utlån – Arendal havnevesen KF	-10 592	-10 947	-15 316	-16 938	-7 504	-6 714
Avtale om avdragsfrihet			12 223	10 104		
Sum	-15 654	-19 699	-13 627	-17 611	-11 007	-12 662
Tilskudd til drift av fergeleier	200	200	200	200	200	200
Sum ramme	-15 454	-19 499	-13 427	-17 411	-10 807	-12 462

For drift av ferjeleiene overfører Arendal kommune 200 000 kroner årlig i økonomiplanperioden til Arendal havnevesen KF. Havnevesenet betaler renter og avdrag til kommunen for mottatte lånemidler til finansiering av investeringer. Det er lagt til grunn Kommunalbankens flytende p.t. rente, og for 2022 utgjør rentene 5,1 mill. kroner.

Det er ventet at renteinntektene fra Arendal havnevesen KF vil øke til 10,8 mill. kroner i 2025. Renter 2022 er om lag 2,6 mill. kroner høyere enn i 2021, og dette skyldes økt rentebane samt nye lånefinansierte investeringer. Økt utlån til Arendal havnevesen KF gir også økte avdrag i perioden. Avdragene øker med 3,1 mill. kroner til 10,6 mill. kroner i 2022, og avdragene øker betydelig utover i perioden til 16,9 mill. kroner i 2025.

Arendal havnevesen KF har i budsjettprosessen varslet om en krevende økonomisk situasjon for foretaket i 2024 og 2025. For å bedre situasjonen og oppnå budsjettbalanse for foretaket anbefaler kommunedirektøren å imøtekomme ønsket fra havnevesenet om avdragsfrihet i 2024 og 2025. Dette er innarbeidet i budsjettet til Arendal kommune og Arendal havnevesen KF. Arendal kommune vil bruke disposisjonsfond til å dekke opp redusert avdrag. Det forutsettes at det inngås en avtale mellom foretaket og kommunen om tilbakebetaling til fondet.

Konsernbidrag med 1 mill. kroner til kommunen er ikke innarbeidet i budsjettforslaget til Arendal havnevesen. Kommunedirektøren har for kommunens budsjett lagt til grunn at denne videreføres i handlingsplanperioden slik det ble vedtatt ved forrige rullering. Dersom denne ikke vedtas videreført må kommunen finne dekning for 1 mill. kroner.

7.3 Konsolidert driftsbudsjett

Bevilgningsoversikt drift

	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Opprinnelig budsjett 2021	Regnskap 2020
Sum generelle driftsinntekter	-2 897 250	-2 908 457	-2 916 041	-2 925 473	-2 756 073	-2 736 195
Sum netto driftsutgifter	2 830 376	2 816 053	2 808 697	2 793 675	2 726 611	2 726 491
Brutto driftsresultat	-66 874	-92 405	-107 345	-131 798	-29 462	-9 704
Netto finansutgifter, motpost avskrivninger	58 125	78 787	101 764	124 098	28 903	18 071
Netto driftsresultat	-8 749	-13 618	-5 581	-7 700	-559	8 367
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	8 749	13 618	5 581	7 700	559	-8 367
Fremført til inndekning i senere år/mindreforbruk	0	0	0	0	0	0

Utvikling i konsolidert budsjett

Det konsoliderte budsjettet viser et positivt brutto driftsresultat i 2022 med 66,9 mill. kroner. Dette øker til 131,8 mill. kroner i 2025. Samtidig viser tallene en tilsvarende økning innen netto finansutgifter. I 2022 er netto finansutgifter 58,1 mill. kroner og øker i perioden til 124,1 mill. kroner. Sunn kommuneøkonomi tilsier at brutto driftsresultat bør minst dekke minimumsavdraget på lån.

Netto driftsresultat er positivt i 2022 med 8,7 mill. kroner. Denne variere litt i perioden men ender på 7,7 mill. kroner i 2025 som er tilnærmet samme resultat som 2022. Dette tilsier at økningen i brutto driftsresultat spises opp av økte utgifter særlig på finansområdet slik at netto driftsresultat ikke endres vesentlig gjennom perioden.

Sammenlignet med 2021 er tallene noe forbedret.

Det er ikke funnet rom for å bygge opp reserver i disposisjonsfond i det konsoliderte budsjettet.

Saldering av konsolidert budsjett

For å komme i balanse i konsolidert budsjettet i hele økonomiplanperioden har det vært nødvendig med innsparingstiltak i kommunen og foretakene. Kommunedirektøren legger til grunn at konsernbidragene videreføres. Dette er innarbeidet med 6 mill. kroner i budsjettet til Arendal eiendom KF. Dette er ikke innarbeidet i Arendal havnevesen KF, og dersom dette besluttet ikke videreført må kommunen finne inndekning for denne, totalt 1 mill. kroner.

Kommunedirektøren anbefaler avdragsfrihet for Arendal havnevesen KF i 2024 og 2025 for å få balanse i foretakets økonomiplan. Det legges til grunn en tilbakebetalingsplan fra 2027 og videre.

Det er ikke lagt til grunn bruk av felles disposisjonsfond i salderingen.

Utvikling finansielle måltall for konsolidert budsjett

Tabellen under viser netto driftsresultat i % av driftsinntekter for det konsoliderte budsjettet.

Utvikling i netto driftsresultat konsolidert	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Opprinnelig budsjett 2021	Regnskap 2020
Netto driftsresultat i % av driftsinntekter	0,22 %	0,34 %	0,14 %	0,19 %	-0,01 %	-0,21 %

Anbefalt nivå for kommuner er et netto driftsresultat i % av driftsinntektene på 1,75 %. Sett i forhold til dette er det konsoliderte netto driftsresultatet betydelig lavere enn anbefalt.

8 Investeringsbudsjett

8.1 Forutsetninger og konsekvenser

Investeringsstrategi

10-års investeringsplan vedtatt 27 mai, BS21/105 er utgangspunktet for kommunedirektørens forslag til 4-årsplan.

Kommunedirektøren anbefaler å unngå flere store prosjekter samtidig. To eller flere store investeringsprosjekter på samme tid gir stor belastning både på prosjektorganisasjonen i kommunen, men også i forhold til finansielle måltall. Forslaget for neste 4-års periode er i utgangspunktet vedtatt 10 års investeringsplan med enkelte justeringer. I tillegg kommer andre investeringsvedtak etter 27 mai og tiltak i henhold til kommunedirektørens løypemelding.

Endringene som er foretatt siden juni er både en forskyvning i tid på enkelte prosjekter, og en justert vurdering av den økonomiske rammen for enkeltprosjekter. Samlet for perioden reduseres investeringene med 950 mill. kroner. Bystyret må være oppmerksom på at investeringsbudsjettene som er omtalt i planperioden 2022- 2025 ikke nødvendigvis er det enkelte prosjekts totale budsjett da de kan gå over flere år både i forkant og i etterkant av planperioden.

For Arendal kommune flyttes det vel 60 mill. kroner fra 2022 til senere i perioden. Den største endringen er for Kunnskapshavna del 3.

For Arendal Eiendom KF reduseres investeringsbudsjettet for perioden. Dette beror blant annet på at svømmehallprosjektet tas ut av planen da det jobbes for en leieavtale for bassengtid. Det er også endringer knyttet til Legevakt/KØH og Eyde energipark. Forklaringer til de største endringene fra 10 års investeringsplan til HØP 2022-2025 sees nedenfor.

For Arendal havn er det kun mindre endringer.

Kunnskapshavna del 3

Prosjektet er flyttet til 2023 og 2024, totalrammen er lik som tidligere.

Eyde Energipark

Eyde Energipark er tatt ut av investeringsplanen og flyttet til Arendal Næringsselskap AS.

Omsorgsbygg

Omsorgsbygg (tidl. Helsehus) har total budsjettramme som tidligere, men er skjøvet ut tid med hovedvekt i 2024 til 2026.

Legevakt/KØH

Budsjettramme for prosjektet er likt som tidligere på 285 mill. kroner, og endringen skyldes flytting av midler fra 2022 til 2021 for å få tall som samsvarer med vedtatt HØP for 2021-2024. Denne endringen var ikke oppdatert i forslag til 10-års investeringsplan, og er derfor rettet opp i forslag til HØP 2022-2025.

Nytt svømmeanlegg

Prosjektet er tatt helt ut av investeringsplanen. Dette beror blant annet på at svømmehallprosjektet tas ut av planen da det jobbes for en leieavtale for bassengtid.

Samlokalisering av hjemmetjenester

Prosjektet er tatt helt ut av investeringsplanen.

Tall i hele 1 000	2022	2023	2024	2025
Arendal kommune				
Kirkegårder	1 250	500	500	500
Kirker	-250	-250	-250	-250
Veg og gatelys, sammenkopling av lyskretser	1 000	1 000	600	0
Marin grunnkartlegging	0	250	250	0
Laserfotografering	400	0	0	0
Maskinkjøp park/idrett	0	-1 000	0	-1 000
Ny båt skjærgårdstjenesten	0	0	0	-3 000
Ny isprep.maskin	0	0	0	-2 000
Oppkjøp barnehage eller annen bærekraftig utvikling av barnehager	-7 000	0	0	0
Dagsturhytta	0	980	0	0
Østre Agder Brannvesen - Biler og utstyr	-2 500	0	0	2 500
Kunnskapshavna del 3	-54 500	34 500	20 000	0
Sum Arendal kommune	-61 600	35 980	21 100	-3 250
Arendal eiendom KF				
Asdal Idrettshall	-	-	35 000	-35 000
Barnehage sentrum	-2 000	-	-	-30 000
BOF kommunal II - 6 leiligheter	-	1 000	10 000	19 000
BOF Marisberg - privat - 7 leiligheter	10 000	24 000	-	-
BOF Moldfaret - kommunal - 6 leiligheter	15 800	10 000	-	-
BOF Natvig - privat - 6 leiligheter	1 000	5 000	25 000	-
BOF nytt privat I - 6 leiligheter	-	1 000	15 000	14 000
BOF nytt privat II Nyli - 4 leiligheter	-	1 000	10 000	9 000
BOF nytt privat III - 6 leiligheter	-	-	1 000	15 000
Bofellesskap (BOF) til yngre med nedsatt funksjonsevne	-30 000	-29 000	-15 800	-15 800
Eksisterende svømmebasseng	-	-	-	-1 000
Endring skolestruktur/demografi	-	-	-	-50 000
ENØK satsning	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Eyde Energipark	-150 000	-100 000	-90 000	-15 000
Felles vaskeri og produksjonskjøkken	1 000	26 000	-27 000	-
Fjellsikring	300	300	-	-
Forprosjekt til BOF yngre nedsatt funksjonsevne	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Forsterket boliger for rus psykisk helse med lav boevne	-	3 100	-	3 100
Omsorgsbygg	- 5 275	- 317 225	- 142 500	200 000
Hjelpemiddellager	1 000	22 000	-	-
Kjøp aksjer Kanalgården	74 000	-	-	-
Kjøp av boliger	- 2 000	- 500	- 3 000	- 7 000
Krisesenter menn	- 1 050	- 3 750	-	-
Lassens hus	- 8 000	-	-	-

Tall i hele 1 000	2022	2023	2024	2025
Legevakt/KØH	- 106 812	- 8 616	-	-
Marisberg, videre utvikling	3 000	-	-	10 000
Moltemyr idrettshall	-	-	10 000	- 10 000
Ny barnehage Marisberg	-	- 15 000	-	-
Nytt svømmeanlegg	- 81 000	- 100 000	-	-
Overgangsboliger rus/psyk	- 3 000	-	-	-
Samlokalisering hjemmeh. tj.	- 20 000	- 30 000	-	-
Universell utforming	-500	-500	-	-
Sum Arendal eiendom KF	-305 537	-519 391	-174 300	98 100
Arendal havnevesen KF	-	-	-	-
Kommunale kaianlegg og infrastruktur	-1 000	-2 500	-2 500	9 000
Teknisk utstyr/infrastruktur	-	-	-	-
Eydehavn Masterplan	-78 500	32 500	-	2 000
Sum Arendal havnevesen KF	-79 500	30 000	-2 500	11 000
SUM endringer totalt	-446 637	-453 411	-155 700	105 850
10 års inv.plan SUM - vedtak bystyret	1 024 332	1 144 748	862 430	468 325
Kommunedirektørens forslag inv.plan HØP 2022-2025	577 695	691 337	706 730	574 175
Sum endring fra vedtatt 10 års investeringsplan	446 637	453 411	155 700	-105 850

Figur: Budsjettendringer fra vedtatt 10 års investeringsplan 2022-2031

Lånegjeld

Tabellen nedenfor viser utviklingen i investeringsgjelden for perioden 2022 - 2025.

Tall i hele 1000	2022	2023	2024	2025
IB lånegjeld	4 709 264	5 023 315	5 343 285	5 682 200
Låneopptak	495 099	510 821	542 795	432 825
Avdrag	- 181 048	- 190 851	- 203 880	- 217 189
UB lånegjeld	5 023 315	5 343 285	5 682 200	5 897 836

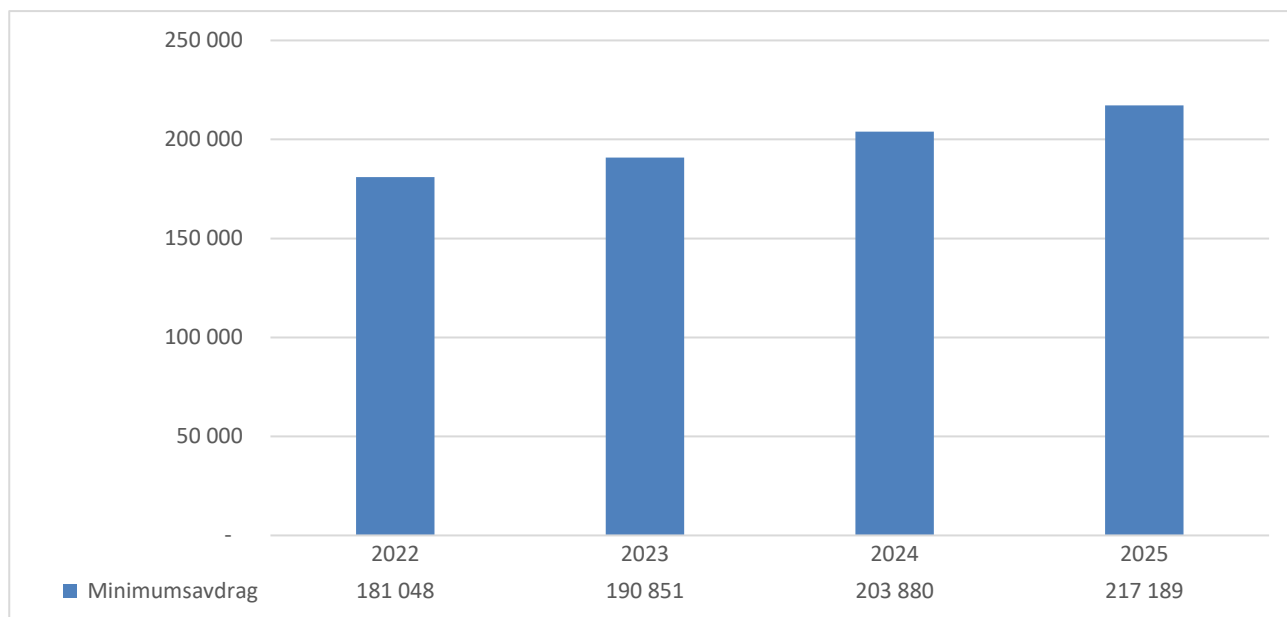
Tabell: Utvikling i investeringsgjeld 2022 - 2025.

For å unngå økning i lånegjelden, må nye låneopptak ikke være høyere enn det kommunen betaler i avdrag. I perioden er nye låneopptak beregnet til 1 981,5 mill. kroner. Totale avdrag i perioden beregnes til å bli 793 mill. kroner, noe som gir en økning i netto lånegjeld på 1 188,5 mill. kroner. Av dette utgjør VA-gjeld 605,2 mill. kroner.

Avdrag på investeringslån belaster driftsbudsjettet til kommunen. Ettersom Arendal kommune har et begrenset økonomisk handlingsrom, er størrelsen på avdragene er derfor begrenset til minimumsavdraget gitt i kommunelovens § 14-18. Minimumsavdraget sikrer at lån nedbetales i takt med verdireduksjonen på belånte investeringer.

Figuren nedenfor viser utviklingen av minimumsavdraget i perioden. Et høyt investeringsnivå med en svært

høy andel lånefinansiering medfører en betydelig økning i minimumsavdraget utover i perioden.

Figur: Minimumsavdrag 2022 - 2025 (tall i hele 1000).

Startlån

Forskrift for startlånsordningen er grunnlaget for de kommunale utlånene som forvaltes av Arendal kommune/NAV. Det er pr. medio oktober 772,3 mill. kroner som er videreutlånt som startlån. De senere årene har det vært en stor økning i innvilgede startlån. Kombinert med stadig høyere innvilgede lånebeløp og økte rentebaner, kan dette øke kommunens risiko for tap på videreutlån. Kommunedirektøren foreslår at det søkes startlån på 150 millioner pr. år i økonomiplanperioden for å møte behovet til de innbyggerne som har behov for å etablere seg i egen bolig.

Gjeldsforvaltning og rentestrategi

Kommunens finans- og gjeldsforvaltning skjer i samsvar med gjeldende kommunelov og tilhørende finansforskrift samt bystyrets vedtatte reglement for finans- og gjeldsforvaltning.

Kommunen har ingen finansielle aktiva i balansen pr. medio oktober 2021 ut over bankinnskudd. Det foreligger heller ingen planer om å foreta plasseringer av aktiva i økonomiplanperioden. Kommunens trekkrettighet på 150 mill. kroner hos hovedbankforbindelsen Sparebanken Sør har foreløpig ikke vært benyttet. Arendal kommune har på det jevne en tilfredsstillende likviditet, men for å begrense minimumsavdraget kan det i korte perioder bli aktuelt å skyve på låneopptak og heller bruke trekkrettigheten.

Gjeldsforvaltningen i kommunen gjennomføres med mål om å holde rentekostnadene lave og forutsigbare, men slik at det samtidig ikke tas en høy finansiell risiko i forvaltningen. All gjeldsforvaltning utføres i samsvar med gjeldende finansreglement. Låneopptakene foretas i henhold til vedtatte finansieringsplaner og investeringsbudsjetter. Det tas opp felles lån for kommunens og foretakenes finansieringsbehov, og dette sikrer en enhetlig strategi som reduserer finansiell risiko.

Gjeldsforvaltningen har til hensikt å påse en god spredning, ikke bare på ulike låneprodukter, men også på ulike aktører i markedet. Dette bidrar til å redusere finansiell risiko.

Tabellen nedenfor viser vedtatt rentestrategi i reglementet for finans- og gjeldsforvaltning.

	Tidsperiode	Hovedstrategi	Avvik +/-
Kort rentebinding	0 - 1 år	50 %	25 %
Mellomlang rentebinding	1 - 5 år	30 %	25 %
Lang rentebinding	5 - 10 år	20 %	20 %

Tabell: Vedtatt rentestrategi for Arendal kommune.

Finansreglementet ble revidert i 2021, og gir nå rom for en økt andel kort rentebinding. I tråd med bystyrets ønske har det vært gjennomført en strategi med høy andel sertifikatgjeld med svært korte løpetider. Dette har i periode med stadig lavere rente gitt store gevinster i form av lavere rentekostnader. Økende rente, redusert risikoappetitt i markedet samt en stor økning av kommunale lån med flytende rente har gitt en noe redusert etterspørsel i markedet etter svært korte løpetider. Å øke andelen korte sertifikatlån ytterligere vil kunne øke den finansielle risikoen betydelig. I løpet av høsten 2021 har også enkelte lån krysset terskelverdiene på resterende rentebinding, og de har dermed blitt omklassifisert i finansreglementet. Det må presiseres at den vedtatte rentestrategien ikke nødvendigvis gir et korrekt bilde av forholdet mellom fast og flytende rente i gjeldsporteføljen. Fastrenteavtaler som utløper om kort tid vil være kategorisert som kort rentebinding, mens en obligasjon som forfaller om tre år med flytende rente vil kategoriseres som mellomlang rentebinding.

Kommunedirektøren ser derfor at det i økonomiplanperioden vil være behov for at nye låneopptak foretas med mellomlange og lange rentebindinger. Dette er for å redusere finansiell risiko og øke forutsigbarheten på rentekostnadene. Kommunedirektøren har i renteprognosene lagt inn tiltak som går ut over vedtatt hovedstrategi, men som ligger innenfor tillatte avvik.

Renteforutsetninger

Norges Banks styringsrente var inntil september 2021 på null prosent, og både NIBOR 3M og NIBOR 1M oppnådde i løpet av året rekordlave noteringer. Kommunen hadde i 2021 flere refinansieringer av sertifikatlån hvor rentene var satt så lavt som fra 0,1 % til 0,15 %. Innhenting av økonomien etter korona-krisen skjer raskere enn tidligere forutsatt, og rentene har økt utover høsten 2021. Både Norges Bank og markedet forventer flere renteøkninger i løpet av kort tid, og dette fører til en renteprognose som gir betydelig høyere renter enn hva som ble lagt til grunn i HØP 2021 - 2024. Renteprognosen viser en raskt stigende markedsrente i 2022 og første del av 2023, før den etter dette stabiliserer seg på rundt 2 %. Raskere og/eller flere renteøkninger enn hva prognosen viser, vil kunne medføre en merkbar økning i kommunens rentekostnader.

Figuren nedenfor viser utviklingen i flytende og faste referanserenter.

Figur: Historiske og fremskrevne referanserenter (kilde: KBN Finans).

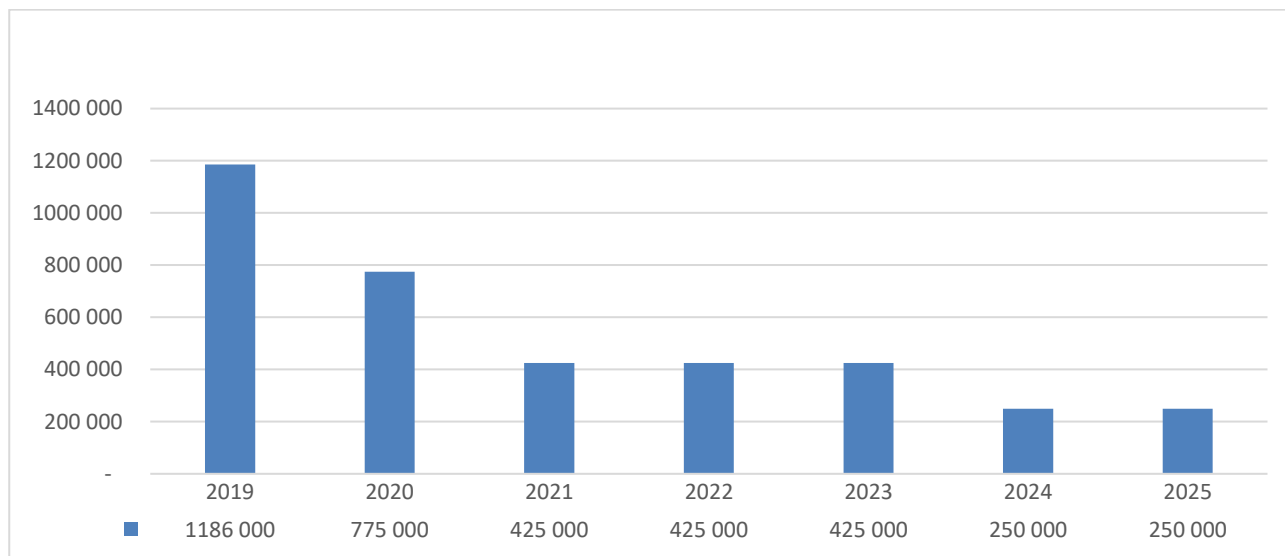
Tabellen nedenfor viser forventende snittrenter og rentekostnader på investeringsgjelden. Forutsetningene for å oppnå dette er at sertifikatgjelden refinansieres med korte løpetider, mens nye låneopptak fordeles på noe lengre løpetider. Dersom markedsutviklingen øker den finansielle risikoen ved å ha en høy andel

sertifikatlån, vil kommunen kunne se seg nødt til å refinansiere noen av disse som lån med lengre løpetider. Dette vil medføre økte renteutgifter.

	2022	2023	2024	2025
Forventet snittrente investeringsgjeld	2,00 %	2,29 %	2,37 %	2,42 %
Renteutgifter investeringsgjeld (1000 kr.)	95 147	116 006	125 954	134 979

Tabell: forventet gjennomsnittrente og renteutgifter.

I begynnelsen av 2021 utløp en rentebytteavtale, og dette var med på å senke gjennomsnittrenten betydelig. Figuren nedenfor viser volumet av rentebytteavtaler i perioden 2019-2025. Kommunedirektøren følger utviklingen i rentemarkedet, og det kan bli aktuelt å inngå fremtidige rentebytteavtaler som gjelder fra 2024 og 2025.

Figur: Rentebytteavtaler i perioden 2019 - 2025.

Finansiell risiko

Finansiell risiko er et sammensatt begrep, og tar opp i seg elementer som bl.a. renterisiko, refinansieringsrisiko og operasjonell risiko. Alt etter hvilken posisjon kommunen har i gjelds- og finansforvaltningen, vil ulike risikoelementer være av varierende betydning.

For kommunen vil usikkerhet med hensyn til likviditetsforvaltning være av mindre betydning. Selv om likviditeten er god nok til å dekke kommunens løpende forpliktelser, finnes det i praksis ikke ledige midler som kan plasseres i finansmarkedet på annet enn svært korte løpetider. Kommunens hovedbankavtale gir bedre rentebetingelser på bankinnskudd enn hva avkastningen ville vært på svært korte plasseringer i finansmarkedet, noe som fører til at også kortsiktige aktivaplasseringer er utelukket. For aktivaplasseringer er den finansielle risikoen først og fremst knyttet til innskuddsgarantien på maksimalt 2 mill. kroner som gjelder for norske banker.

Utviklingen i rentemarkedet, renterisikoen, representerer den største finansielle risikoen for Arendal kommune. Den store andelen lån med kort rentebinding eksponerer gjeldsporteføljen for endringen i rentemarkedet. En raskt stigende rentekurve vil kunne gi betydelige finansielle utfordringer, noe rentekostnadene for perioden 2022 – 2025 eksemplifiserer. Renteøkninger utover renteprognosen vil kunne medføre betydelige rentekostnader. Det er med utgangspunkt i denne situasjonen at finansreglementet har lagt til grunn en planmessig sikring av renter. All sikring har en kostnad, men med et begrenset økonomisk handlingsrom har det vært nødvendig å sikre kommunen en forutsigbar rentekostnad i perioden. Finansforskriften stiller også krav til at den kommunale finansforvaltningen skal skje slik at kommunen ivaretar balanse mellom kostnader, risiko og likviditet.

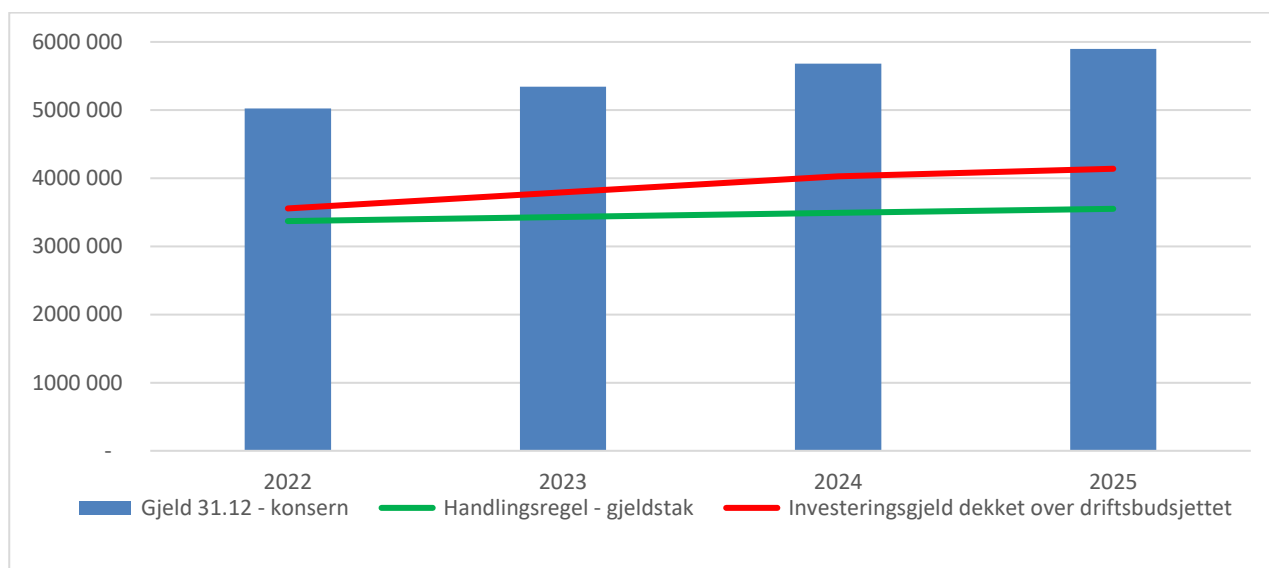
Rentestrategien til kommunen forteller i dag ingenting om forholdet mellom flytende og faste renter, den gir derimot uttrykk for når de forskjellige delene av gjeldsporteføljen kan omgjøres til/fra flytende og faste renter. Ved å trekke fra VA-gjeld, bankinnskudd og rentekompensert gjeld fra samlet investeringsgjeld, får man netto renteeksponert gjeld. Kommunen har i dag en høy andel fastrenter på denne delen av gjelden, og man risikerer en overdekning med flere fastrentelån. Kommunen vurderer derfor å inngå en fremtidig rentebytteavtale (FRA). Dette sikrer fastrenter lengre frem i tid, samtidig som det ikke øker dagens andel lån med fastrenter.

Kommunens høye andel sertifikatlån, og rulleringen av disse har medført økt refinansieringsrisiko. Utover høsten 2021 har det vært noe færre finansinstitusjoner enn tidligere som har gitt tilbud på svært korte løpetider. For å redusere refinansieringsrisikoen har kommunen begynt å samtidig be om tilbud på lengre løpetider, noe som har gitt flere budgivere. Den operasjonelle risikoen, som er tilstede i varierende grad i enhver organisasjon, er søkt redusert ved at det er tett samarbeid med AKST samt at det er påbegynt arbeid med rutinebeskrivelser.

Konsekvenser

Kommunedirektørens forslag medfører utsettelse av mange investeringsprosjekter som det ikke er plass til i den økonomiske situasjonen kommunen er i. Dette gjelder både for å innfri finansielle handlingsregler og for å holde utgiftene til renter og avdrag så lave som mulig.

Store investeringer i perioden gir en betydelig økning i investeringsgjelden. Kommunen er allerede i en situasjon hvor investeringsgjelden er høyere enn årlige brutto driftsinntekter, og i økonomiplanperioden vil investeringsgjelden øke med hele 24,7 %. Figuren nedenfor viser at forslaget til investeringsbudsjett og låneopptak går ut over lånetaket for den delen av investeringsgjelden som dekkes av driftsbudsjettet.

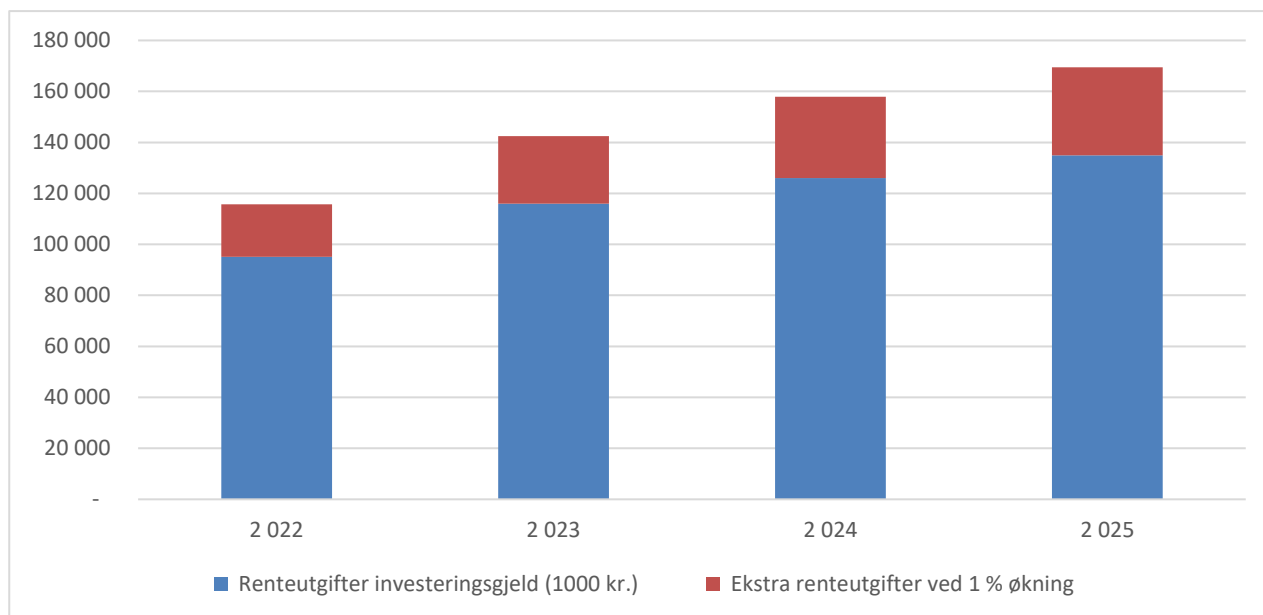

Figur: Utvikling av investeringsgjeld, lånetak og investeringsgjeld dekket over driftsbudsjettet 2022 - 2025 (1000 kr.).

Ved beregning av investeringsgjeld som dekkes over driftsbudsjettet trekkes det fra gjeld med rente- og avdragskompensasjon og selvkostprosjekter.

Utfordringen med stor gjeld er ikke gjelden som sådan, men kommunens evne til å betjene denne over tid. Det vil si evnen til å betale de årlige renter og avdrag, med de uforutsette endringer som kan komme over tid. Reglementet for finans- og gjeldsforvaltningen skal sørge for at kommunen har en mest mulig forutsigbar rentekostnad slik at kommunen har tid nok til å tilpasse seg plutselige endringer i underliggende markedsrente. Summen av renter og avdrag som belaster driftsbudsjettet til kommunen i økonomiplanperioden har økt betydelig siden forrige periode. Renteøkninger ut over det som ligger i renteprognosen vil derfor kunne føre til kutt i tjenestetilbudet. En renteøkning på 1 prosentpoeng utover renteprognosen vil medføre 113,6 mill. kroner i ekstra renteutgifter i økonomiplanperioden. Figuren nedenfor illustrerer effekten av en renteøkning på 1 prosentpoeng utover det som er lagt til grunn i

økonomiplanen.

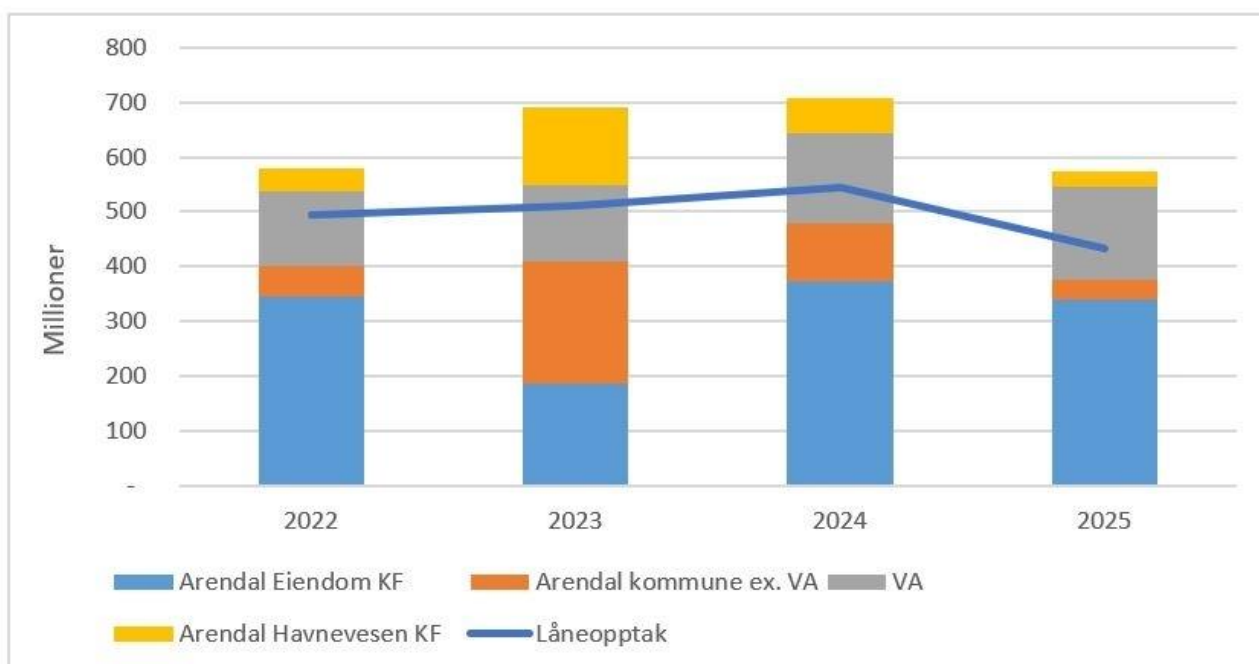

Figur: Renteutgifter og ekstra renteutgifter ved 1 % renteøkning 2022 - 2025.

For en kommune, som ikke har skattefradrag for renteutgifter slik enkeltpersoner og bedrifter har, er det finansielt ingen fordeler knyttet til å finansiere investeringer med lån. Ideelt sett burde derfor kommunens investeringer i større grad finansieres med tidligere års fondsavsetninger samt løpende overføringer fra driftsregnskapet. Arendal kommune har over tid hatt en lav egenfinansiering av investeringer og en meget høy lånegrad i prosjektene. Høy gjeld med tilhørende renter og avdrag betinger effektiv drift.

8.2 Totale investeringer

Figuren nedenfor viser brutto investeringer fordelt på kommunen, VA og foretakene samt årlig låneopptak.

Figur: Sum brutto investeringer Arendal kommune, selvkost, Arendal eiendom KF, Arendal havnevesen KF og låneopptak 2022-2025

Tabellen nedenfor viser brutto investeringer og finansiering fordelt på kommunen, VA og foretak.

Tall i 1000	2022	2023	2024	2025
Investeringer				
Arendal kommune ex. VA	55 415	224 203	105 630	35 975
Arendal Eiendom KF	345 780	184 434	372 100	339 500
VA	137 000	140 700	165 000	170 700
Arendal Havnevesen KF	39 500	142 000	64 000	28 000
Sum investeringer	577 695	691 337	706 730	574 175
Finansiering				
Momskompensasjon	54 169	51 437	76 326	65 425
Tilskudd/andre inntekter	9 202	104 853	63 384	36 700
Overføring fra drift	14 226	14 226	13 991	13 991
Salg eiendom	5 000	10 000	10 000	25 000
Lån	495 099	510 821	543 030	433 060
Sum finansering	577 695	691 337	706 730	574 175

Figur: Sum brutto investeringer Arendal kommune, VA, Arendal eiendom KF, Arendal havnevesen KF og låneopptak 2022-2025

8.3 Investeringer i Arendal kommune

Tabellen nedenfor viser totalt brutto investeringer i kommunen med finansering.

Tall i 1 000	2022	2023	2024	2025
Investeringer				
Totale investeringer	55 415	224 203	105 630	35 975
Finansiering				
Momskompensasjon	7 013	24 151	8 506	4 125
Tilskudd/andre inntekter	2 625	45 724	23 750	500
Overføring fra drift	14 226	14 226	13 991	13 991
Salg eiendom	-	-	-	-
Lån	31 552	140 103	59 384	17 360
Sum finansering	55 415	224 203	105 630	35 975

Figur: Sum brutto investeringer i Arendal kommunen med finansering 2022-2025 ekskl. VA

De største investeringene er:

- Eyde Energipark kjølevann, 138 mill. kroner
- Infrastruktur Kunnskapshavna del 3, 74,5 mill. kroner
- Kulturenheten - Rehabilitering underlag skøytebanen, 31 mill. kroner
- Rehabilitering gatelys, 19,7 mill. kroner
- Utstyr omsorgsenhetene, 16 mill. kroner

Tabellen nedenfor viser brutto investeringer og finansiering pr. tjenesteområde med unntak av VA. Prosjektoversikt med kommentarer er under avsnittene for hver av de aktuelle tjenesteområdene i tabellen.

Tall i 1 000	2022	2023	2024	2025
Investeringer				
11 ADMINISTRATIVE ENHETER	16 100	15 350	15 350	15 350
12 ENHETER KULTUR INFRASTRUKTUR OG UTVIKLING	31 575	202 393	85 200	15 825
13 ENHETER PERSONRETTEDE TJENESTER	7 740	6 460	5 080	4 800
Totale investeringer	55 415	224 203	105 630	35 975
Finansiering				
Momskompensasjon	7 013	24 151	8 506	4 125
Tilskudd/andre inntekter	2 625	45 724	23 750	500
Overføring fra drift	14 226	14 226	13 991	13 991
Salg eiendom	-	-	-	-
Lån	31 552	140 103	59 384	17 360
Sum finansering	55 415	224 203	105 630	35 975

Figur: Sum brutto investeringer pr. tjenesteområde ekskl. VA i Arendal kommunen med finansiering 2022-2025

Tabellen nedenfor viser brutto investeringer i VA med finansiering. Prosjektoversikt med kommentarer er under tjenesteområde kultur, infrastruktur og samfunnsutvikling.

Tall i 1 000	2022	2023	2024	2025
Investeringer				
Totale investeringer	137 000	140 700	165 000	170 700
Finansiering				
Momskompensasjon	-	-	-	-
Tilskudd/andre inntekter	-	-	-	-
Overføring fra drift	-	-	-	-
Salg eiendom	-	-	-	-
Lån	137 000	140 700	165 000	170 700
Sum finansering	137 000	140 700	165 000	170 700

Figur: Sum brutto investeringer VA i Arendal kommunen med finansiering 2022-2025

Oversikt over samtlige investeringsprosjekter for Arendal kommune finnes under obligatoriske oversikter.

8.4 Investeringer i Arendal eiendom KF

Tabellen nedenfor viser brutto investeringer og finansiering for Arendal eiendom KF.

Tall i 1 000	2022	2023	2024	2025
Investeringer				
Totale investeringer	345 780	184 434	372 100	339 500
Finansiering				
Momskompensasjon	47 156	27 287	67 820	61 300
Tilskudd/andre inntekter	6 577	59 129	39 634	36 200
Overføring fra drift	-	-	-	-
Salg eiendom	5 000	10 000	10 000	25 000
Lån	287 047	88 019	254 646	217 000
Sum finansiering	345 780	184 434	372 100	339 500

Figur: Sum brutto investeringer og finansiering for Arendal eiendom KF 2022-2025

De største investeringene er:

- Omsorgsbygg inkl. vaskeri og kjøkken, 470 mill. kroner - total budsjetttramme 722 mill. kroner
- Kjøp av aksjer Kanalgården, 74 mill. kroner
- Legevakt/KØH - inkl. korttidsplasser, 67,6 mill. kroner - total budsjetttramme 285 mill. kroner
- Bofellesskap privat og kommunalt, 186,8 mill. kroner - totalt 7 prosjekter
- Marisberg, videre utvikling, 68 mill. kroner
- Ny flerbrukshall Sør Amfi, 48 mill. kroner

Omsorgsbygg inkl. vaskeri og kjøkken

Prosjektgruppen har jobbet med å få på plass kostnadsanalyser for det nye omsorgssenteret på Saltrød (tidligere benevnt som Helsehus). Som kjent var det en visjon om å bygge 205 rom. Prosjektgruppen ser at mulighetsrommet for å holde seg innenfor den gitte budsjett rammen vil ligge på ca. 120 rom. De har i løpet av dette året jobbet med kostnadsanalyser for bygget og framskrivinger for å se på hvilket behov vi har for omsorgsplasser. Arbeidet er også vurdert i lys av et fokus på venstreforskyvning i tjenestetrappen.

Det er foreslått å bygge eksternt kjøkken og vaskeri etter industristandard noe som vil gi lavere byggekostnader. Romprogram blir mest sannsynlig vedtatt i bystyret 28/10-21.

Kjøp aksjer Kanalgården

Arendal bystyre vedtok å tiltre opsjonsavtalen og kjøpe aksjene i Kanalgården AS, ref. BS 181/2021.

Legevakt/KØH

Byggeprosjektet legevakt/KØH er igangsatt.

Enhet funksjonshemmede (BOF) - Nye boliger for yngre funksjonshemmede

Det planlegges 7 boliger med henholdsvis 7, 6, 6, 4, 6, 6 og 6 boenheter som ferdigstilles fra 2023 og utover. Det forutsettes at fem av byggene selges til private.

Marisberg, videre utvikling

Det planlegges å starte opp detaljregulering av neste byggetrinn på Marisberg dersom Arendal eiendom kommer til enighet med grunneier om videre utvikling av feltet. Utbygging av trinn 2 med ytterligere 250-300 boenheter kan først skje etter at detaljplanen er vedtatt.

Flerbrukshall Sør Amfi

Arendal eiendom KF har utarbeidet løsningsforslag for ombygging Sør Amfi. Det arbeides med å avklare

leieavtale med fylkeskommunen jf. bystyrevedtak.

Oversikt over samtlige investeringsprosjekter for Arendal eiendom KF finnes under obligatoriske oversikter.

8.5 Investeringer i Arendal havnevesen KF

Tabellen nedenfor viser brutto investeringer og finansiering for Arendal havnevesen KF.

Tall i 1 000	2022	2023	2024	2025
Investeringer				
Totale investeringer	39 500	142 000	64 000	28 000
Finansiering	-	-	-	-
Momskompensasjon	-	-	-	-
Tilskudd/andre inntekter	-	-	-	-
Overføring fra drift	-	-	-	-
Salg eiendom	-	-	-	-
Lån	39 500	142 000	64 000	28 000
Sum finansiering	39 500	142 000	64 000	28 000

Figur: Sum brutto investeringer og finansiering for Arendal havnevesen KF 2022-2025

De største investeringene er:

- Ny kai – Eydehavn, 80 mill. kroner
- Kran/convei/transportbelte, 60 mill. kroner
- Areal (tilrettelegging og kjøp), 24 mill. kroner

Eydehavn har kraftig trafikkvekst, og kapasiteten (kai, areal og utstyr) er i perioder sprengt. Havnen ønsker å ta imot flere skip samtidig og utføre parallelle operasjoner. Utvidelse av kai ca. 200 meter er planlagt i retning øst samt at tilrettelegging av tilstøtende havneområder og infrastruktur er viktig for å håndtere dagens trafikk og legge til rette for økte volumer og overføring fra vei til sjø.

Oversikt over samtlige investeringsprosjekter for Arendal havnevesen KF finnes under obligatoriske oversikter.

8.6 Utvikling finansielle måltall - investering

Lånegjeld

Det finansielle måltallet for investeringsgjeld ble vedtatt i sak BS 20/51:

"Investeringsgjeld dekket over driftsbudsjettet skal i planperioden ikke økes ut over et lånetak på 3 200 mill. kroner. Nivået justeres med 1,75 % årlig fra og med 2020."

Tabellen nedenfor viser avvik handlingsregelen for lånetak for planperioden 2022 - 2025. Gjeld med rente- og avdragskompensasjon og selvkostprosjekter trekkes fra ved beregning av investeringsgjeld som dekkes over driftsbudsjettet.

Tall i 1 000	2022	2023	2024	2025
Handlingsregel - gjeldstak	3 371 000	3 430 000	3 490 000	3 551 000
Investeringsgjeld dekket over driftsbudsjettet	3 557 000	3 794 000	4 029 000	4 140 000
Avvik handlingsregel	- 186 000	- 364 000	- 539 000	- 589 000

Figur: Avvik handlingsregel lånetak 2022-2025

Årsakene til at kommunedirektøren legger frem forslag til investeringsbudsjett som medfører avvik fra handlingsregelen er sammensatte. Flere av investeringene som skal belånes gir et betydelig tilskudd som først kommer etter at prosjektet er ferdig, og deler av avviket fra handlingsregelen har dermed kun en midlertidig effekt.

Hvis vi periodiserer tilskudd for de store investeringene tilknyttet kjølevann, omsorgsbygg, legevakt/KØH og BOF privat hvor tilskuddet settes ift. perioden hvor kostnaden er påløpt får vi et mer nyansert bilde av situasjonen, som kan sees i tabellen nedenfor. Likviditetsmessig må det likevel det tas opp lån for å finansiere investeringene før tilskuddene mottas.

Tall i 1 000	2022	2023	2024	2025
Avvik handlingsregel	- 186 000	- 364 000	- 539 000	- 589 000
Akkumulert periodisert tilskudd	74 000	136 000	261 000	331 000
Avvik handlingsregel justert for periodisert tilskudd	- 112 000	- 228 000	- 278 000	- 258 000

Figur: Avvik handlingsregel justert for periodisert tilskudd 2022-2025

9 Arbeidsgiverstrategi

Arbeidsgiverstrategien beskriver hvordan ledere og ansatte skal jobbe for å virkeliggjøre kommunens samfunnsoppdrag. Våre ansatte blir vist tillit og vet at gode resultater og utvikling ikke kommer av seg selv. Vi har forventninger til faglig utvikling, godt lederskap og et arbeidsmiljø preget av mangfold og arbeidsglede.

I samarbeid har hovedtillitsvalgte, avdelingsledere, enhetsledere, kommunalsjefer og kommunedirektør utarbeidet erklæring om ledelse som bygger på verdiene fra arbeidsgiverstrategien. Som leder i Arendal kommune er vi fellesskapets tjenere innenfor bystyrets prioriteringer og rammer, og innenfor gjeldende lovverk. Ledelse handler ikke om oss selv, men om å legge til rette for at våre ansatte kan utføre sine oppgaver med engasjement og kvalitet.

Gjennom godt lederskap og godt medarbeiderskap skal kommunen beholde og rekruttere kompetente medarbeidere.

9.1 Status

Satsingsområde	Status 2020	Kommentar
Læringesatsingen	94	Antall lærlinger
Heltidskultur	57 %	Andel heltidstidsansatte hele kommunen
	37,5 %	Andel heltidstidsansatte helse, omsorg og livsmestring
Sykefravær	8,6 %	Totalt hele kommunen
Likestilling og mangfold	77 %	Andel kvinner hele kommunen

- Læringesatsingen har gått som planlagt med en jevn opptrapping de 4 siste årene. Læreplassdekningen innenfor de store fagene kommunen kan tilby er god og alle søkere får plass. Dette gjelder barne- og ungdomsarbeiderfaget og helse- og omsorgsarbeiderfaget spesielt.
- Arbeidet med heltidskultur har hatt en god utvikling de siste årene, men veksten i andelen heltidstidsatte er lavere siste år enn tidligere år.
- Sykefraværet er omtrent på nasjonalt snitt sammenlignet med andre kommuner. I 2020 endte sykefraværet for kommunen totalt på 8,6 %. Av dette var 0,6 %-poeng direkte korona-relatert. Det vil si at det underliggende sykefraværet lå på 8 %. Dette er litt lavere enn i 2019 og 2018.
- Kommunen har en svært skjev kjønnsfordeling blant ansatte med vesentlig flere kvinner enn menn. Det er flest ansatte i aldersgruppen 40-50.
- Kommunen har et høyt antall avvik. Dette er ønskelig og resultatet av flere års arbeide med å få ansatte og ledere til å jobbe systematisk med avviksmeldinger. I 2020 skiftet kommunen avvikssystem og det er derfor ufullstendig statistikk på overordnet nivå for dette året. Per 2. tertial 2021 har kommunen 3 580 avvik.

9.2 Utfordringer

Utfordringer på kommunenivå:

- Læreplasser innenfor de mindre fagene er fremdeles et knapt gode. Her er det begrenset hvor mange plasser kommunen kan tilby, og kommunens viktigste oppgave blir å påvirke andre til å ta imot lærlinger. Dette gjelder for eksempel bygg- og mekanikerfag.
- Store og raske demografi-endringer medfører behov for omstillinger og nedbemanning innenfor oppvekst-tjenestene, samtidig som vi har rekrutteringsutfordringer innenfor helse- og omsorgstjenestene. Det er særlig sykepleiere og leger som det er vanskelig å rekruttere.
- Etableringen av batterifabrikk gjør det nødvendig å planlegge på nytt med nye forutsetninger.

- En stor andel deltidsansatte, spesielt innenfor helse og levekår.
- Sykefraværet er på gjennomsnittlig nasjonalt nivå, men det er potensiale for å få sykefraværet ytterligere ned. Det er stor variasjon mellom de ulike enhetene. Korona har direkte og indirekte påvirket sykefraværet kraftig i 2020 og 2021, og det ser ut som det vil ta litt tid å komme tilbake til det normale.
- Arbeidsstokken i Arendal kommune er ikke representativ for befolkningen med hensyn på mangfold i kjønn, alder, etnisk bakgrunn, religion, kultur, språk, kompetanse, seksuell legning og funksjonsnivå.
- Eksterne krav til effektivisering av tjenester, blant annet gjennom økt digitalisering.

9.3 Prioriteringer

For å møte utfordringene over er det viktig at kommunen er en attraktiv og konkurransedyktig arbeidsgiver. Særlige satsingsområder i handlingsplanperioden er:

- Opprettholde antall lærlinger i kommunen i henhold til vedtatt lærlingestrategi.
- Videreføre arbeidet med å iverksette de sentrale partenes intensjonserklæring om heltidskultur i helse- og omsorgstjenestene, men også i oppvekst-tjenestene.
- Å øke kommunens kompetanse på mangfoldsledelse.
- Utvikle og øke intensiteten i arbeidet med å nå sykefraværsmålene i alle tjenesteområder.
- Digitalisering av tjenester og prosesser gjennom IKT Agder-samarbeidet.
- Kvalitetssikring og effektivisering gjennom kontinuerlig læring og forbedring.

Godt liv for alle

Læringsatsingen

Periodemål arbeidsgiverstrategien	Status 31.12. 2020	Mål 2022	Mål 2023-25
Antall lærlinger	94	115	115

Tiltak: Opprettholde antallet lærlinger på 2021-nivå.

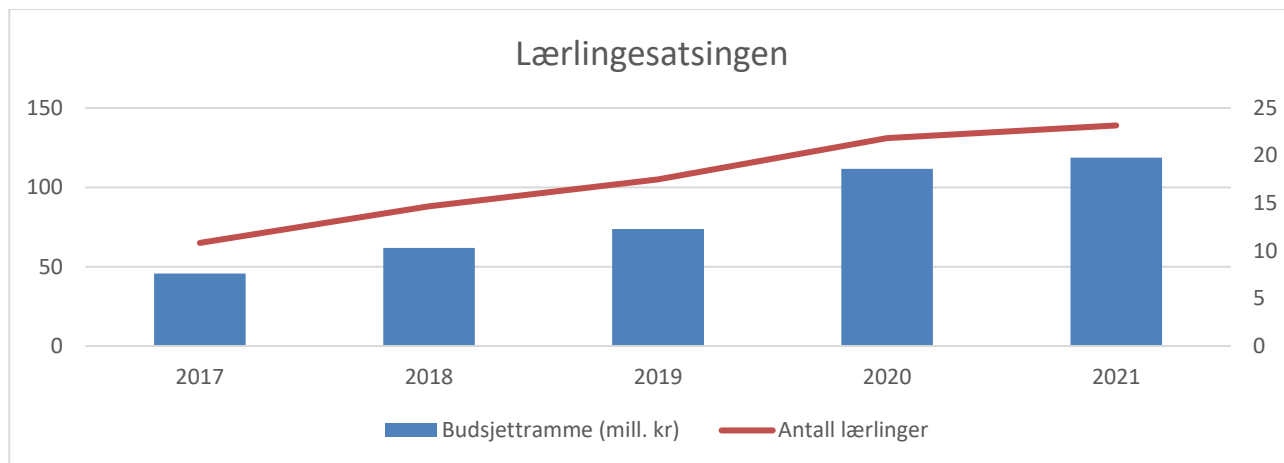
Arendal kommune er en av Agders største lærlingebedrifter. Som en sentral samfunnsaktør, og tjenesteleverandør for Arendals befolkning, må kommunen sikre kvalifisert arbeidskraft i kommunen i årene som kommer. Videre er det en del av kommunens samfunnsansvar å sikre at ungdommer som starter et utdanningsløp mot et fagbrev sikres muligheter til å fullføre med lærlingeplass. Mangel på lære-plass er den viktigste enkeltårsaken til at ungdom dropper ut av yrkesfag. På den annen side viser erfaringer at fagbrev for den enkelte nærmest er en garanti for jobb eller videre utdanning. I tillegg til økningen i kommunale lærlingeplasser, som satsingen legger opp til, vil kommunen i samarbeid med opplæringskontorene arbeide for å stimulere andre offentlige og private virksomheter til også å opprette tilstrekkelig antall lærlingeplasser.

2021 var det siste året for opptrappingen av læringsatsingen i Arendal kommune (2018 – 2021). Satsingen har vært både på antall og kvalitet. Vi vil fortsatt jobbe med kvaliteten, men fra 2022 vil det ikke være økning i de økonomiske rammene utover årlig lønnsjustering. Antallet lærlinger vil da, etter flere år med økning, flate ut.

Det opprinnelige målet fra opptrappingsplanen er justert ned fra 140 lærlinger (3 per 1 000 innbyggere) til 115. Dette skyldes ikke en nedprioritering av satsingen, men at andelen lærlinger i helse er større nå enn andelen da strategien ble vedtatt. På grunn av helge-, lørdags- og søndagstillegg er disse lærlingene dyrere enn øvrige lærlinger. I tillegg har vi noen "Menn i helse"-lærlinger som også er dyrere enn øvrige lærlinger.

Hele lærlingebudsjettet på 19,7 mill. kroner går til lærlingelønn som forutsatt, og budsjettet justeres årlig for lønnsvekst. Årlig inntak av nye lærlinger vil fra 2022 ligge på rundt 55 lærlinger, og antallet egenfinansierte lærlinger vil ligge stabilt på rundt 115 totalt. I tillegg kommer noen få lærlinger som er finansiert av NAV eller fylkeskommunen.

Opptappingsplanen 2017-2021:

Heltidskultur

Periodemål arbeidsgiverstrategien	Status 2020	Mål 2022	Mål 2023-25
Andel heltidstilsatte (hele kommunen)	53 %	60 %	62,5 %

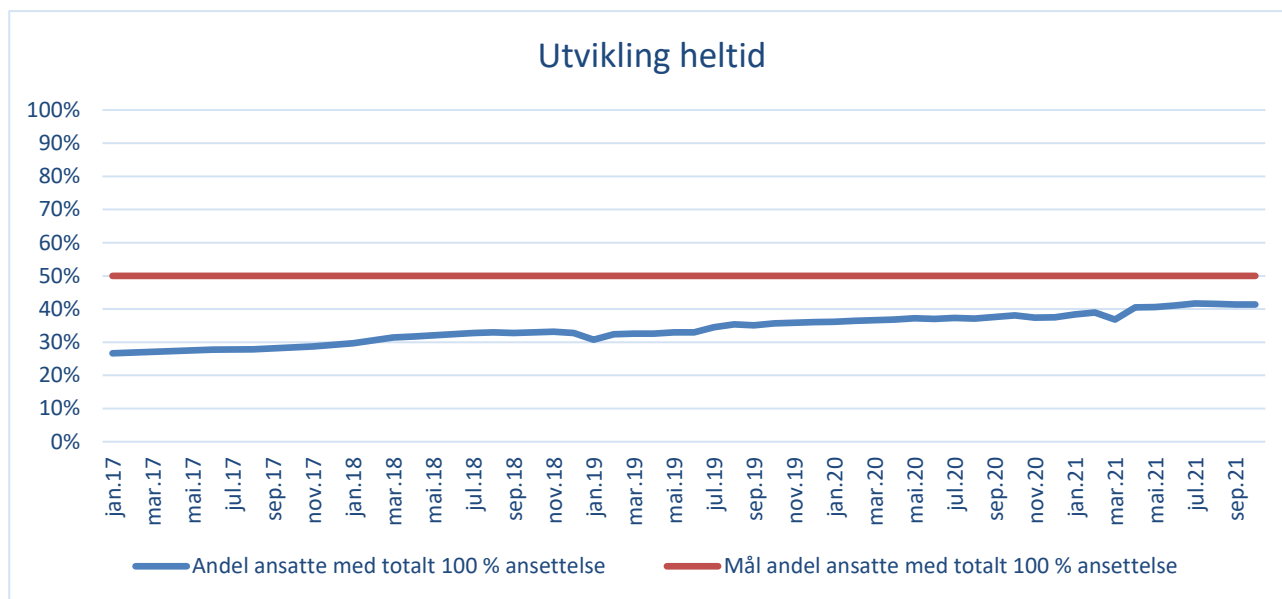
Status 2020 er hentet fra KS PAI-register (personaladministrativt informasjonssystem) per 1.12.2020. Målet om minst 50 % heltidstilsatte innenfor hvert tjenesteområde i 2022 står fast.

Deltidsstillinger, særlig innenfor helse- og omsorgs-sektoren, er en nasjonal utfordring. I Arendal forsterkes utfordringen ytterligere av levekårsproblematikken på Sørlandet.

Utfordringene med deltid er mange:

- Brukerne må forholde seg til mange hjelpere – jo flere som skal dele på jobben, jo flere mennesker må den enkelte bruker lære seg å kjenne.
- Forskning i forbindelse med korona-pandemien har vist at deltidstillinger gir økt smitterisiko fordi ansatte må kombinere flere små stillinger på ulike arbeidsplasser.
- Deltid gir dårlig utnyttelse av kompetent og knapp arbeidskraft som for eksempel sykepleiere og vernepleiere.
- Deltid gir unødvendig stort kontrollspenn og administrasjon for leder – mindre tid til fag og ledelse.
- Deltid er dårlig for likestilling og gir uforutsigbar inntekt, manglende tilgang på lån, uforutsigbar arbeidstid, uforutsigbar fritid og lav pensjon.

Heltidskultur innenfor helse, omsorg og livsmestring spesielt

Figuren over viser utviklingen innenfor tjenesteområdet helse, omsorg og livsmestring, andel heltidstilsatte. Vi startet på ca. 27 % i januar 2017 og lå på 41 % i oktober 2021. Målet er 50 % i løpet av 2022. Kommunen har hatt en meget god utvikling de siste 5 årene i arbeidet med å skape heltidskultur.

Arbeidet har vært ressurskrevende. Det har vært mye motstand mot å endre den kulturen som har vært i sektoren i over 30 år, og som de fleste ansatte har vært en del av i hele sin karriere.

Det er uten tvil helge-utfordringen som har skapt størst motstand i arbeidet med å skape heltidskultur. Utfordringen er todelt. En del handler om å formidle informasjon og kunnskap til ansatte og andre om den matematiske sammenhengen mellom helgearbeid og heltid slik at sammenhengen blir forstått og akseptert. Den andre delen handler om å endre selve kulturen knyttet til at det er oppfattet som naturlig å jobbe deltid for kvinner i omsorgsyrkene.

Aktuelle tiltak i perioden:

- Styrke ledelse og arbeidet med arbeidsgiverstrategien. Omstilling til heltidskultur stiller store krav til god ledelse og godt samarbeid.
- Gjennomgå oppgavefordeling mellom ulike ansatt-grupper, samtidig som vi unngår profesjonskamper.
- God informasjon, prosesser med rom for medvirkning og forutsigbarhet rundt turnus.
- Implementering og utprøving av nye turnus-ordninger i helse og levekår. De nye ordningene må ivareta behovet for økt antall helgetimer, for eksempel gjennom bruk av langvakter.
- HMS-samlinger og fagdager som berører ulike perspektiver på heltidskultur
- Vurdere grunnbemanningen på ulike avdelinger i lys av ny kunnskap fra SIO-prosjektet og ekstern gjennomgang.
- Prioritering av ressurser fra stab til å jobbe med å redusere sykefraværet, blant annet gjennom godt forebyggende arbeide på alle nivå og MOA-møter (mulighets- og avklaringsmøter).
- Evaluere og gjennomføre retningslinjer for heltidskultur. Dette gjelder hele kommunen.
- Kontinuerlig og tett samarbeid mellom ledere, hovedtillitsvalgte og hovedverneombud i egne overordnede arbeidsgrupper for helse, omsorg og oppvekst.
- Aktiv deltagelse i offentlig debatt og i regionale og nasjonale nettverk og konferanser.

Den viktigste innsatsen for å oppnå heltidskultur dreier seg om å øke kunnskap og bevissthet. Det er nødvendig å endre holdninger og normer for å skape den heltidskulturen vi ønsker. Pasient- og brukerperspektivet må være det viktigste i arbeidet med å endre arbeidskulturen, slik at vi får økt andelen heltidsansatte.

Lavere sykefravær

Periodemål arbeidsgiverstrategien	Status 2020	Mål 2022	Mål 2023-25
Totalt sykefravær	8,6 %	6,5 %	6,5 %

Mål for sykefraværet i 2022 er satt til 6,5 %. I praksis vil det si at Arendal kommune i så fall vil være blant de 20 beste kommunene i Norge.

I 2021 kommer vi ikke til å nå målet. 16 måneder med pandemi har påvirket sykefraværet direkte gjennom sykdoms- og karantenerelatert fravær, men også indirekte gjennom økt arbeidsmengde og stress i mange av våre tjenester, langvarig bruk av hjemmekontor for noen, store endringer i arbeidsoppgaver og arbeidsmåter for de fleste og en unntaksperiode for alle - både på jobb og privat. Det vil ta tid å komme tilbake til normale forutsetninger for arbeidet med å få ned fraværet til ønsket nivå. Målet for 2022 vurderes som mulig, men med høy risiko.

De viktigste tiltakene og arbeidsmåtene er:

- Et generelt godt forebyggende arbeide basert på de 10 faktorene fra KS sin medarbeiderundersøkelse. Mestringsledelse regnes for den mest sentrale faktoren.
- En god grunnmur av gode rutiner for rask og tett oppfølging av alt sykefravær generelt.
- Videreføre og utvikle det tette samarbeidet med Agder Arbeidsmiljø IKS som kommunens bedriftshelsetjeneste – både på systemnivå og i enkeltsaker.
- Videreføre samarbeidet med Falck helse om tiltaket «Raskere frisk».
- Sikre forsvarlig omplassering av ansatte med redusert arbeidsevne gjennom ukentlige møter i omplasseringsutvalget.
- Et særlig opplegg kalt MOA-samtaler (mulighets- og avklaringssamtaler) for de spesielle sykefraværssakene som enten er særlig langvarige, hyppige eller komplekse.
- Særlig identifisering og oppfølging av ansatte med syk-frisk-syk mønster over flere år. Ansatte som har mer enn 24 fraværsdager årlig de 3 siste årene blir fulgt opp spesielt.
- Særlig oppfølging av avdelinger/enheter med høyt sykefravær.
- Kontinuerlig innhenting av fakta, statistisk analyse og løpende gjennomgang av all informasjon og rutiner.

Grønt samfunn

Digitalisering og IKT

All drift og utvikling av IKT i Arendal kommune skjer i tett samarbeid med IKT Agder IKS.

IKT Agder IKS er Norges første interkommunale IKT-driftsselskap som leverer tjenester på to nivåer av offentlig forvaltning (kommune og fylke). Med en arbeidsstyrke på nærmere 90 ansatte leverer selskapet IKT tjenester til eiere og kunder. Tjenestene omfatter blant annet brukersupport, drift av utstyr, nettverk, systemforvaltning, prosjektledelse og IKT rådgivning.

IKT Agder eies av kommunene Arendal, Froland, Gjerstad, Grimstad, Risør, Tvedestrand, Vegårshei, Vennesla og Åmli, samt Agder fylkeskommune. Selskapet har ansvar for over 43 000 brukere. IKT Agder skal styrke eiernes kompetanse innen IKT, herunder bidra til større effektivitet og bedre kostnadskontroll, samt være eiernes IKT-organisasjon.

IKT Agder har kunder i kommunalt eide selskaper som Agder Arbeidsmiljø, Agder Kommunale Støttetjenester (AKST), Agder Renovasjon, Agder kollektivtrafikk, Arendal Kirkelige Fellesråd, Aust-Agder Museum og Arkiv, Agder-Agder Revisjon, Vest-Agder Krisesenter og Vest-Agder museet.

Offentlig støtte til bredbåndsutbygging

Offentlig støtte er et virkemiddel for å stimulere til utbygging av bredbånd i områder hvor det ikke er kommersielt lønnsomt å bygge ut slik digital infrastruktur.

Fylkeskommunen forvalter den statlige tilskuddsordningen med statlig støtte til bredbåndsutbygging. I praksis betyr dette at utbygging av bredbånd i områder med svak dekning kan skje gjennom et spleiselag som involverer fylkeskommunen, kommunen, kommersielle aktører og innbyggerne.

Søknad fra 2020 sammen med Froland kommune har i 2021 resultert i tilbud om bredbånd til 118 boliger og 4 virksomheter i området Messel-Rise.

I 2021 har Arendal fått søknad godkjent om midler for utbygging i området nord for Stoa, fra nord for Assæv-vannet mot Støle. Utbyggingen berører rundt 100 boliger og er planlagt med oppstart i 2022.

Etisk bevissthet og refleksjon

Etisk bevissthet er viktig i Arendal kommune. Ansatte, ledere og folkevalgte skal være seg bevisst at de danner grunnlaget for innbyggernes tillit og holdning til kommunen. Alle må kunne stå for egne handlinger og vurderinger. Arbeid som utføres skal være i samsvar med lover, regler, retningslinjer og vedtak. Arbeidet skal utføres slik at det tåler offentlig oppmerksomhet og slik at alle som blir berørt blir behandlet på en rimelig måte i en helhetlig sammenheng.

Kommunen har i henhold til arbeidsmiljøloven egne rutiner for varsling. Det er et mål for Arendal kommune at kritikkverdige forhold skal avdekkes og behandles. Kommunen er avhengig av at svikt i prosedyrer, rutiner og tjenestetilbud påpekes, meldes og om nødvendig varsles.

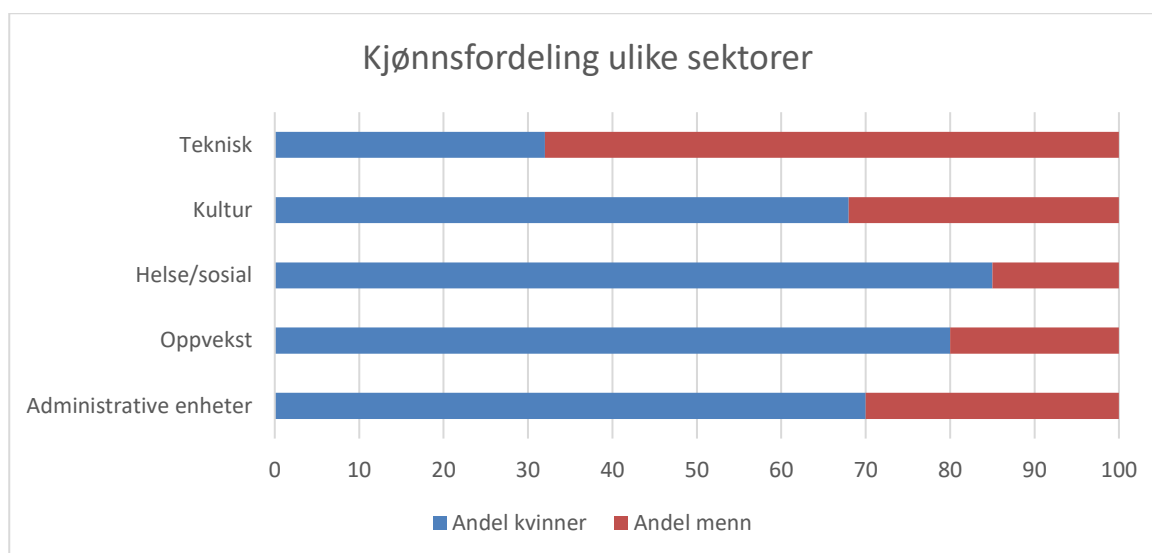
Arbeidsgiverpolitikken i Arendal kommune skal tilrettelegge for et trygt og åpent arbeidsmiljø og vi ønsker derfor åpenhet om kritikkverdige forhold. I tråd med arbeidsmiljøloven har alle ansatte i Arendal kommune rett til å varsle om kritikkverdige forhold i virksomheten, samtidig som bestemmelsene gir arbeidstakeren vern mot gjengjeldelse. Kommunen ønsker å ha en god ytringskultur, og legger forholdene til rette for intern varsling.

Regional vekst

Likestilling og mangfold

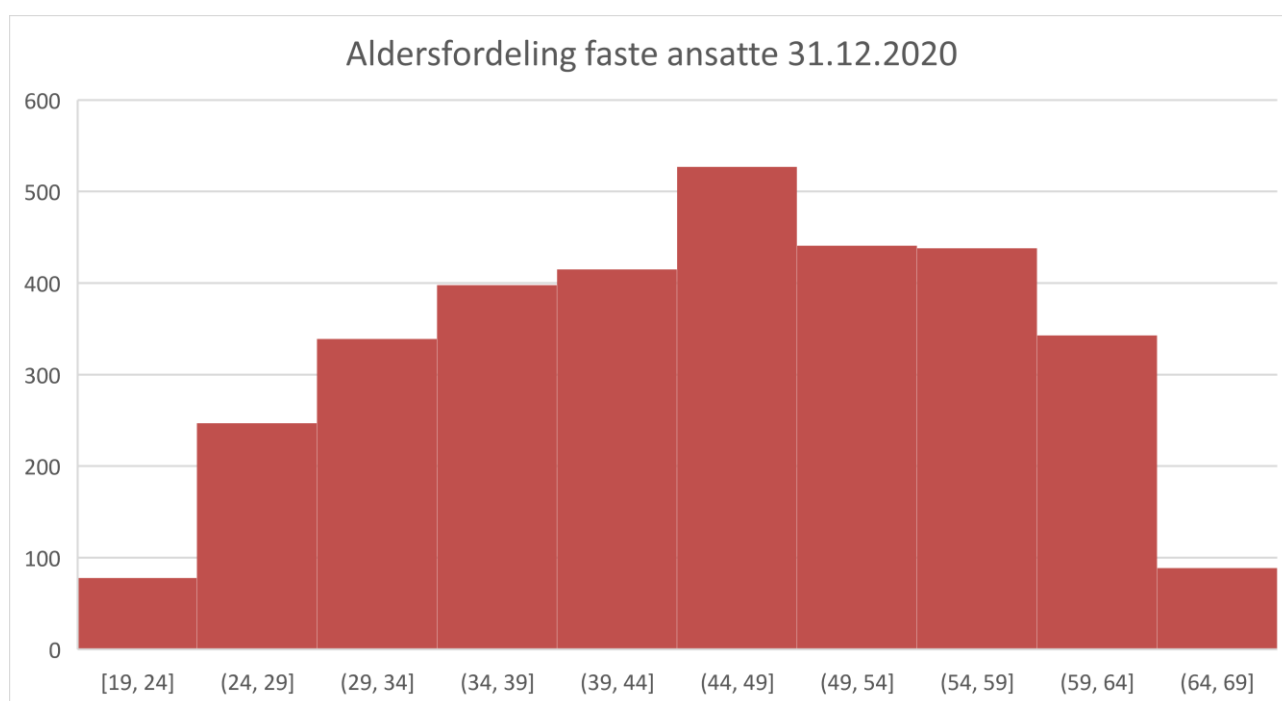
For å få regional vekst må kommunen gå foran for å få flere i arbeid. Selv om utviklingen er positiv er det fremdeles for mange som står utenfor arbeidslivet i Arendal. Arendal kommune skal føre en arbeidsgiverpolitikk som fremmer likeverdige arbeids-, lønns- og utviklingsmuligheter uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, alder, etnisitet og religion. Likestillingsloven, diskrimineringslovene og kommuneplanen setter overordnede rammer for likestillingsarbeidet i kommunen.

Status på noen indikatorer: Kommunen er en klart kvinnedominert arbeidsplass. Særlig innenfor helse, omsorg og oppvekst er det en stor overvekt av kvinner som er ansatt. Motsatt er det flest menn innenfor teknisk sektor.

Kilde: KS PAI-register per 1.12.2020

Kommunen har flest ansatte i aldersgruppen 44-49. Derneft følger gruppen 49-54.

Kilde: Kommunens HR-portal. Tall per 31.12.2020

Regionplan Agder 20230 vektlegger arbeid med likestilling, inkludering og mangfold. Satsingen her gjenspeiles i kommuneplanen.

Tiltak:

Agder fylkeskommune har etablert en sertifiseringsordning kalt «Likestilt arbeidsliv». «Likestilt arbeidsliv» består av syv innsatsområder hvor Arendal kommune har valgt ut forankring, rekruttering, heltid og livsfase som de første områdene for sertifisering. I løpet av november 2021 vil Arendal kommune med bistand fra fylkeskommunen gjennomføre en sertifiseringsprosess for å bli «Likestilt arbeidsliv»-kommune.

Helse, miljø, sikkerhet og læringskultur

Periodemål arbeidsgiverstrategien	Status 2. tertial 2020	Mål 2022	Mål 2023-25
Antall HMS-avvik	1505	3 000	3 000
Antall kvalitets-avvik	2075	4000	4 000

For å styrke læringskulturen i kommunen har det over flere år vært jobbet systematisk med å øke antallet avvik vesentlig. Arbeidet har vært svært vellykket og det oppfattes å være en generell forståelse i organisasjonen av at avvik handler om læring og forbedring. Enhetene er kommet langt i dette arbeidet og jobber både på systemnivå og med enkeltsaker som handler om forbedring. Det høye antallet avvik tilsier at ansatte opplever det som naturlig og trygt å melde avvik.

Et viktig prinsipp i Arendal kommune er at HMS-utfordringer skal løses på lavest mulig nivå i organisasjonen. Dette følger av den desentraliserte organiseringen og henger tett sammen med vår tro på at ledere og medarbeidere som gis tillit og myndighet løser problemene best.

Tiltak i perioden:

- Opprettholde og øke bruken av avvikssystemet i enhetene for å vedlikeholde læringskulturen som er skapt.
- Årlig revisjon av HMS-handlingsplanen for Arendal kommune.
- Grunnleggende HMS-opplæring for nye ledere og verneombud i samarbeid med Agder Arbeidsmiljø IKS
- Årlige HMS-samlinger for ledere, verneombud og tillitsvalgt

Samarbeid for å nå målene

Kommunen har et tett samarbeid med mange andre aktører for å nå målene innenfor arbeidsgiverstrategien. Samarbeidet videreføres i perioden og styrkes på enkelte områder, blant annet samarbeidet med UiA.

- Som en del av arbeidet med å oppnå en heltidskultur i Arendal kommune samarbeider vi med flere ulike aktører. Blant annet jobber vi på nasjonalt nivå tett med KS om konferanser og utvikling av KS sin politikk på området. Vi har vært med på å etablere et arbeidsgivernettsverk og bidrar aktivt med våre erfaringer fra heltidsarbeidet.
- Arendal kommune har også deltatt og bidratt til forskning gjennom #drømmejobben. Dette er et regionalt nettverk i regi av KS Agder med mål om å fremme kommunene på Agder som attraktive arbeidsplasser.
- Det er et godt samarbeid mellom Østre Agder-kommunene, og samarbeidet foregår innenfor flere områder og arenaer. Blant annet gjennom arbeidsgivernettsverk og gjennom forvaltningsgrupper i IKT-Agder samarbeidet.
- I arbeidet med å få ned sykefraværet er samarbeidet med fagforeningene og vernetjenesten sentralt. I tillegg bidrar Agder Arbeidsmiljø IKS, Falck Helse, NAV og KS. Kommunen har et tett og godt samarbeid med alle involverte.
- Samarbeidet om digitalisering og IKT-drift omfatter hele Østre Agder, Vennesla kommune og Agder fylkeskommune. Birkenes kommune er på vei inn i samarbeidet og flere andre kommuner har varslet interesse for å delta. Dette gjelder blant annet 3 av kommunene i Setesdalen.
- Ett digitalt Agder er et nettverkssamarbeid for digitalisering hvor alle kommunene på Agder inklusive fylkeskommunen deltar. Målet med nettverket er en bedre digital infrastruktur og gode løsninger for innbyggerne på Agder.
- Kommunen har et godt samarbeid med opplæringskontorene for de ulike yrkesfagene og med fylkeskommunen generelt om lærlinger. Kommunen jobber videre for å påvirke andre arbeidsgivere i Agder til å ta imot flere lærlinger. Det samarbeides godt med "Menn i helse" for å rekruttere flere menn til omsorgsyrkene.

- Arendal kommune er nå godt i gang med å bli sertifisert som "Likestilt Arbeidsliv"-arbeidsplass, og skal etter planen være sertifisert i løpet av november 2021. En del av dette arbeidet er å delta i nettverk med andre arbeidsgivere i Agder.

10 Administrative tjenester

Administrative tjenester er i hovedsak organisert i de to enhetene Kommunedirektøren m/stab (1101) og Felles overføringer og drift (1103).

Kommunedirektøren m/stab omfatter alle stabsfunksjonene og støttetjenester til enheter og er en enhet på lik linje med andre driftsenheter.

Felles overføringer og drift samler overordnede poster som enten gjelder hele kommunen (forsikring, sentrale pensjonsposter, lønnsavsetning mv.) eller utbetalinger til andre (overføring til kommunale foretak, tilskudd til private barnehager, skoleskyss og overføring til AKST og IKT Agder mv.). Enheten har ingen ansatte.

Noen funksjoner, som ikke naturlig hører inn under andre tjenesteområder er også medtatt i disse enhetene.

Østre Agder ble fra 2021 flyttet fra Kultur, infrastruktur og utvikling til organisatorisk å bli direkte underlagt kommunedirektøren. Enheten er derfor inkludert i administrative tjenester og omtales her.

10.1 Beskrivelse av området

10.1.1 Kommunedirektøren m/stab

I enheten inngår kommunedirektørens stabsfunksjoner og støtte til enhetene/tjenesteproduksjon. I tillegg ivaretar enheten overordnede oppgaver. Enheten budsjetterer med 124 faste årsverk (ekskl. lærlinger). Enheten kan deles inn følgende områder:

Kommunedirektør m/lederlag

- Kommunedirektør og 4 kommunalsjefer
- Juridiske tjenester

Kommunalsjef for samfunnsutvikling har en assisterende kommunalsjef. Under kommunalsjef for personrettede tjenester er det 4 tjenesteledere, hvorav en også er assisterende kommunalsjef. Disse inngår i sine tjenesteområdene.

Organisasjon

- Strategisk HR og støtte til enhetene knyttet til rekruttering, utvikling, omstilling og nedbemanning
- Heltidskultur og sykefraværsoppfølging på systemnivå og i enkeltsaker
- Forhandlinger om lønn, arbeidstid og andre arbeidsvilkår
- Ansvar for frikjøpte tillitsvalgtressurser og tilrettelegging for samarbeid etter hovedavtalen
- Læringsatsingen
- Politisk administrasjon, folkevalgtprogrammet og innbyggerkontakt
- Samhandling og planlegging med IKT Agder IKS om IKT-drift og digitalisering

Økonomi

- Overordnet økonomistyring og styringsdokumenter
- Finans- og gjeldsforvaltning
- Økonomirådgivning til enhetene
- Anskaffelser og innkjøp
- Innfordring
- Fakturering

Samfunnsutvikling

- Arealplanavdelingen: Utarbeiding av kommunale arealplaner, kommuneplanens arealdel og arealbaserte kommunedelplaner, saksbehandling av innsendte arealplaner og planendringer.
- Byggesaksavdelingen: Forvalter plan- og bygningsloven, herunder statlig gitte bestemmelser som er

vedtatt av stortinget (plan- og bygningsloven), og de lokale bestemmelsene vedtatt av bystyret (kommuneplan, områdeplaner, reguleringsplaner).

- Næringsavdelingen: Tilrettelegging for batterifabrikken, oppfølging av Næringspolitisk handlingsplan, TEDx Arendal, Fremtidens kommuner, og utvikling av besøksnæringene/reiseliv.
- Kommunikasjon: Produksjon og oppfølging av informasjon på kommunens nettside og sosiale medier, informasjonsberedskap, utvikling av digitale tjenester, kommunikasjonsrådgivning.
- Arendalsuka: Planlegging og gjennomføring av arrangementet.
- Landbruk: Oppfølging av landbruksplanen, fradelingssaker, saksbehandling og rådgivning knyttet til produksjonstillegg, jord og konsesjonslov, skogbruksforvaltning og øvrig tilskuddsforvaltning.
- Klima og miljø: Oppfølging av klima og energiplanens handlingsplan.
- Beredskap: Utarbeidelse og oppfølging av ROS-analyser og beredskapsplaner, Sekretær for kriseledelsen.
- Med Hjerter For Arendal: Koordinering og initiering av samskaping mellom sivilsamfunn (organisasjoner og ildsjeler) og offentlig sektor. Det er Samarbeidsrådet i MHFA som er oppdragsgiver for daglig leder.

Personrettede tjenester

Kommunedirektørens stab oppvekst er en del av tjenesteområdet for personrettede tjenester.

- Overordnet fagansvar og oppfølging av kommunale skoler samt kommunale og private barnehager
- Overordnet administrasjon skole og barnehage herunder rapportering, tilsyn og internkontroll.
- Barnehagemyndighet
- Kompetanseheving for tjenesteområdet
- Vedtak knyttet til redusert betaling barnehage og SFO
- Politiske saker og utredninger til bystyret og komite for oppvekst
- Leirskolelærere ved Hove leirskole

Kommunedirektørens stab helse og levekår er en del av tjenesteområdet for personrettede tjenester.

- Overordnet fagansvar og oppfølging av enhetene i Helse og levekår
- Overordnet administrasjon av enhetene
- Kommunelegetjeneste
- Folkehelse og levekår
- Smittevern
- Miljørettet helsevern
- Oppfølging fastlegeordningen
- Investeringer i sektoren, boliger og institusjoner
- Kompetanseheving for tjenesteområdet
- Bedre tverrfaglig innsats (BTI)

10.1.2 Felles overføringer og drift

Enheten inneholder overordnede poster som enten gjelder hele kommunen eller er utbetalinger til andre. Oppgavene/budsjettpostene på enheten er nært knyttet til enheten Kommunedirektøren m/stab og enheten følges opp av aktuelle kommunalsjefer, tjenesteledere og staber. De største budsjettpostene på enheten er knyttet til:

- IKT
- Forsikring
- Overføringer til foretakene (Arendal eiendom KF og Arendal havnevesen KF)
- Overføringer til AKST, Kirkelig fellesråd, Agder Arbeidsmiljø
- VTA-plasser
- Overføringer til privatpraktiserende leger
- Overføringer/tilskudd til private barnehager og overføringer til private skoler

- Gjestebarn og gjesteelever
- Sentrale pensjonsposter
- Sentral lønnsavsetning

10.1.3 Østre Agder-samarbeidet IPR (Interkommunalt Politisk Råd)

Østre Agder-samarbeidet IPR er et interkommunalt samarbeidsforum for kommuner i regionen. Deltakende kommuner er Arendal, Froland, Gjerstad, Grimstad, Risør, Tvedestrand, Vegårshei og Åmli.

Østre Agder ledes av et representantskap som består av ordførere i alle kommunene, samt opposisjonsleder i Arendal kommune. I tillegg til representantskapet har Østre Agder et kommunedirektørutvalg og fire forum på kommunalsjefsnivå i sitt styringssystem. Sekretariatet har 6 ansatte som jobber innenfor feltene helse og omsorg, oppvekst, teknisk og næring/samfunnsutvikling.

10.1.4 Østre Agder (enhet)

Sentrale innsatsfelt innen helse er prosjektet Agder helseklynge der kommunene felles utvikler en fremtidsrettet innsatstrapp basert på kunnskap om kommunenes drift i dag. Østre Agder har sekretariatsfunksjonen for OSS – samarbeidsforumet mot sykehuset. Det er et omfattende arbeid i gang for å legge til rette for økt forskning innenfor kommunal helse- og omsorgssektor basert på en felles strategi som er forankret i bystyre og kommunestyre. Innen e-helse pågår det nå en stor offentlig utlysning av Innovasjonspartnerskap på Agder som kommunene i Østre Agder-samarbeidet deltar i. Videre jobbes det med ulike prosjekter som Nasjonalt velferdsteknologiprogram og DigiHelse. Arbeidet skjer i tett samarbeid med IKT Agder.

I oppvekstsektoren vil samarbeidet om etterutdanning med UiA om DEKOMP (grunnskole) og REKOMP (barnehage) videreføres. For grunnskolene i regionen handler samarbeidet om innføring av ny læreplan og pedagogisk bruk av digitale verktøy. I REKOMP settes søkelyset på fire emner. Alle barnehager får kompetanseheving inne prosess- og utviklingsledelse. Videre gjøres lokale prioriteringer i valget mellom følgende tre satsingsområder, flerkulturelle barn, barnehagens digitale praksis eller bærekraftig utvikling. Samtidig starter arbeidet med ny statlig tilskuddsordning for kompetansehevende tilbud rettet mot spesialpedagogikk og inkludering.

I teknisk sektor starter fellesprosjektet for overgang til LED i alt veilys. Intensjonen er at dette skal være fullført i handlingsplanperioden. Intensjonen er å oppnå betydelige reduksjoner i strømforbruk og forenklinger knyttet til drift og vedlikehold. LED gir helt nye muligheter for å kunne styre lysbruk i ulike deler av døgnet for eksempel gjennom redusert lysnivå i boligområder på natt. For å kunne evaluere effekten av overgang til LED så må det foreligge data for dagens strømforbruk på gatelys, slik at kommunene skal kunne dokumentere at forventet nedgang i strømforbruk oppnås.

Arendal kommune har invitert samarbeidskommunene til å tenke sammen om arealforvaltning med sikte på nærings- og samfunnsutvikling. I dette arbeidet ønsker også representantskapet i samarbeidet å involvere Agder fylkeskommune.

10.2 Driftsbudsjett med endringer

I dette kapittelet inngår konsekvensjusteringer, nye tiltak og innsparingstiltak som ikke hører inn under tjenesteområdene Personrettede tjenester og Kultur, infrastruktur og utvikling. Det vil si at dette er endringer som hører inn under ansvarsområdet til kommunedirektøren med lederlag, juridiske tjenester, HR, og økonomi. Utover ordinær drift av disse områdene inngår bl.a. endringer knyttet til læringer, IKT, overføringer til foretakene, overføringer til AKST og Kirkelig fellesråd, sentrale pensjonsposter og lønnsavsetning.

Fra 2021 er også Østre Agder enheten inkludert i tallene i dette kapittelet.

Administrasjon, støttetjenester og Østre Agder - tall i 1 000 kr	2022	2023	2024	2025
Vedtatt budsjett 2021 videreført	553 070	553 070	553 070	553 070
Konsekvensjusteringer	51 821	76 202	89 749	89 100
Nye tiltak				
Ny stilling controller prosjekter	210	210	210	210
Ladestasjoner til el-biler	250	250	250	250
Drift av heis Fløyheia	330	330	330	330
Reversering redusert stilling i stab organisasjon	350	700	700	700
Innsparingstiltak				
IKT	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
AKST	-400	-600	-800	-1 000
Omfordelingsprosjekt 2023	0	-20 000	-40 000	-60 000
Forslag til budsjett for tjenesteområdet	603 631	608 162	601 509	580 660

10.2.1 Konsekvensjusteringer

Omfatter endringer vedtatt i tidligere HØP som påvirker økonomiplanperioden og justeringer på bakgrunn av inngåtte avtaler (bl.a. indeksreguleringer) og andre vedtak. I beløpet inngår også kompensasjon for lønnsoppgjør 2020 og justering mot pensjonssatser 2021, samt flytting av budsjettposter mellom tjenesteområdene (bl.a. som følge av organisasjonsendringer).

10.2.2 Nye tiltak

Ny stilling controller prosjekter

Det etableres en ny stilling som controller som i hovedsak vil følge opp prosjekter knyttet til VA. Stillingen finansieres 80 % gjennom selvkostregnskapet og 20 % med nye midler.

Ladestasjoner til el-biler

Det er Arendal Eiendom KF som har ansvar for å etablere ladestasjoner til el-biler for kommunen. Tiltaket medfører derfor økt overføring til foretaket.

Drift av heis Fløyheia

Tiltaket medfører økt overføring til Arendal eiendom KF som har ansvar for drift av ny heis.

Reversering redusert stilling i stab organisasjon

I HØP 2021-2024 ble det vedtatt å nedbemanne med over 70 årsverk i 4-årsperioden. Nedbemanningen har vært krevende å håndtere for de enhetene som har måttet kutte, og flere har gitt tilbakemelding i budsjettprosessen om at de ikke klarer å håndtere alle oppgavene de tidligere har hatt ansvaret for. Ved å samle ulike oppgaver i stab organisasjon, herunder blant annet samlet oppfølging av Ungdommens bystyre

og administrasjon av pensjoner i KLP, kan enhetene avlastes og den planlagte nedbemanningen gjennomføres. Stab organisasjon har allerede kuttet 1 årsverk i 2021, og en forutsetning for å kunne overføre nye oppgaver fra enhetene til stab organisasjon er at den planlagte nedbemanningen i 2022 reverseres.

10.2.3 Innsparingstiltak

IKT

Stordriftsfordelene ved å være en del av IKT Agder har allerede gitt kommunen vesentlige besparelser sammenlignet med hva kommunens IKT-kostnader ville vært om vi hadde stått utenfor dette samarbeidet. IKT Agder forventes å vokse videre med nye deltagere i perioden og det legges inn en forventning om ytterligere stordriftsfordeler, i tillegg til en generell forventning om gevinster knyttet til digitalisering.

AKST

Tiltaket innebærer en forventning om ytterligere effektivisering av driften, og at AKST får flere kunder.

Omfordelingsprosjekt 2023

Tiltaket er foreløpig ikke fordelt på tjenesteområdene og fremgår derfor som et tiltak hos kommunedirektøren. Ved neste rullering vil tiltaket bli fordelt på tjenesteområdene. Tiltaket er omtalt under kapittelet om kommunens økonomiske rammebetingelser.

10.3 Investeringsbudsjett

Tabellen nedenfor viser brutto investeringer for tjenesteområde 11, administrative tjenester.

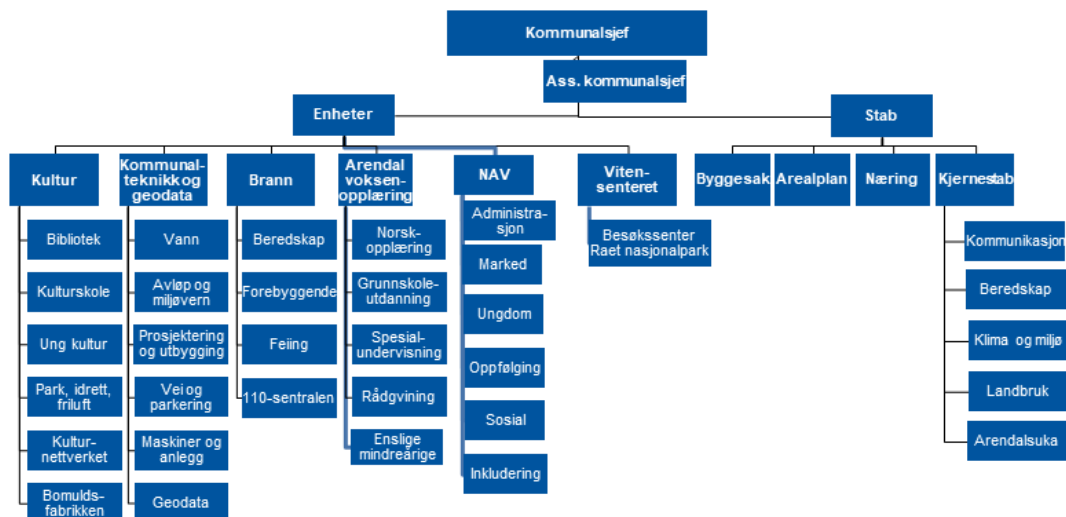
Investeringer (tall i 1 000)	2022	2023	2024	2025
Kirkegårder	2 250	1 500	1 500	1 500
Kirker	1 250	1 250	1 250	1 250
Egenkapitaltilskudd AKP	10 000	10 000	10 000	10 000
Egenkapitaltilskudd KLP	1 600	1 600	1 600	1 600
Avsetning tap startlån	1 000	1 000	1 000	1 000
Sum investeringer	16 100	15 350	15 350	15 350

Figur: Investeringsprosjekter tjenesteområde 11, administrative tjenester 2022-2025

11 Kultur, infrastruktur og samfunnsutvikling

11.1 Beskrivelse av området

Kultur, infrastruktur og samfunnsutvikling omfatter Kulturenheten, Kommunalteknikk og geodata, Østre Agder brannvesen, Arendal voksenopplæring, Vitensenteret Sørlandet, NAV Arendal og Kommundirektørens stab samfunnsutvikling.

Tjenesteområdet skal bidra til at kommunen utvikler seg i samsvar med FNs bærekraftsmål. De enkelte enhetene presenterer sine tjenester gjennom egen virksomhetsplan. Overordnet leverer alle tjenestene på kommunens visjon om at alle innbyggere skal ha:

- en funksjonell og trygg bolig med håndterbar husleie
- en jobb, aktivitet eller skole-/studieplass hvor de opplever mestring og arbeidsglede
- en fysisk eller mental aktiv og meningsfull fritid tilpasset den enkeltes forutsetninger
- et sosialt og inkluderende fellesskap rundt seg i hverdagen.

Tjenesteområdet omfatter ca. 303 årsverk (eks. deltid i ØABV og statlig ansatte i NAV Arendal.)

Kulturenheten består av seks avdelinger: Kulturnettverket, Ung kultur, Kulturskolen, Biblioteket, Bomuldsfabriken kunsthall og Park, idrett og friluft. Kulturenheten har 76 fast ansatte i 57 årsverk.

Kommunalteknikk og geodata består av følgende seks avdelinger: Vann, Avløp og miljøvern, Prosjektering og utbygging, Vei og parkering, Maskiner og anlegg og Geodata. Enheten har 104,6 årsverk.

Østre Agder Brannvesen har ansvar for brannvernarbeidet i de 7 kommunene: Åmli, Vegårshei, Tvedestrand, Risør, Gjerstad, Froland og Arendal. Avdelingene i enheten består av Agder 110 sentral, beredskapsavdelingen (inkludert det interkommunale redningsdykkersamarbeidet), forebyggende avdeling, feieravdelingen og Interkommunalt utvalg mot akutt forurensing (IUA). Enheten har 72 årsverk og 190 ansatte.

Arendal Voksenopplæring er et fremtidsrettet ressursenter preget av mangfold i brukergruppene og arbeidsmetoder. Enheten består av voksenopplæring og bosetting av enslige mindreårige. Enheten har 49 årsverk og 53 ansatte.

Vitensenteret Sørlandet er et av 13 regionale vitensentre i Norge. Enheten har 13 fast ansatte.

NAV Arendal består av 6 avdelinger: administrasjon, marked, ungdom, oppfølging, sosial og inkludering. Enheten har ca. 150 ansatte, inkludert prosjekter. NAV består av et partnerskap mellom stat og kommune og medarbeiderne er fordelt ganske likt imellom disse.

Stab Samfunnsutvikling omfatter følgende fagområder:

- Arealplanavdelingen: Utarbeiding av kommunale arealplaner, kommuneplanens arealdel og arealbaserte kommunedelplaner, Saksbehandling av innsendte arealplaner og planendringer.
- Byggesaksavdelingen: forvalter plan- og bygningsloven, herunder statlig gitte bestemmelser som er vedtatt av stortinget (plan- og bygningsloven), og de lokale bestemmelsene vedtatt av bystyret (kommuneplan, områdeplaner, reguleringsplaner).
- Næringsavdelingen: Tilrettelegging for batterifabrikken, oppfølging av Næringspolitisk handlingsplan, TEDx Arendal, Fremtidens kommuner, og utvikling av besøksnæringene/reiseliv.
- Kommunikasjon: Produksjon og oppfølging av informasjon på kommunens nettside og sosiale medier, informasjonsberedskap, utvikling av digitale tjenester, kommunikasjonsrådgivning.
- Arendalsuka: Planlegging og gjennomføring av arrangementet.
- Landbruk: Oppfølging av landbruksplanen, fradelingssaker, saksbehandling og rådgivning knyttet til produksjonstillegg, jord og konsesjonslov, skogbruksforvaltning og øvrig tilskuddsforvaltning.
- Klima og miljø: Oppfølging av klima og energiplanens handlingsplan.
- Beredskap: Utarbeidelse og oppfølging av ROS-analyser og beredskapsplaner, Sekretær for kriseledelsen.
- Med Hjerter For Arendal: Koordinering og initiering av samskaping mellom sivilsamfunn (organisasjoner og ildsjeler) og offentlig sektor. Det er Samarbeidsrådet i MHFA som er oppdragsgiver for daglig leder.

Til sammen 40 årsverk.

11.2 Status

Kulturenheten

Kulturenheten har som hovedoppgave å tilrettelegge for og utvikle kulturtilbudet for alle innbyggere i kommunen. Det innebærer et utstrakt samarbeid med lag, foreninger, organisasjoner, institusjoner, kunstnere, frivillige, næringsliv og andre fagområder internt i administrasjonen og eksternt i lokalsamfunnet, med andre kommuner, samt regionale og nasjonale samarbeidspartnere. Kulturlivet har stor betydning for trivsel, tilhørighet og livskvalitet for innbyggerne, og for om nye mennesker velger å flytte hit eller besøke kommunen. Kultur har vært og er med på å forme Arendals identitet både som by og kommune. Kultur har en kraft som virker samfunnsbyggende gjennom å skape møteplasser, fellesskapsopplevelser og engasjement.

Kommunalteknikk og geodata

Vann: Avdelingen har ansvar for drift og vedlikehold av Arendal vannverk, samt ansvar for og oppgaver innen eiendomsgebyrer, vannmåler og tilkoblinger vann/ avløp.

Avløp og miljøvern: Avdelingen har ansvar for drift og vedlikehold av Arendal avløpsanlegg, samt ansvar for og oppgaver innen forurensning, slam og utslipp.

Prosjektering og utbygging: Avdelingen har ansvar for prosjektering av VA anlegg som utføres i kommunal regi og prosjektledelse som omfatter VA anlegg som utføres eksternt. Tiltakene følger hovedsakelig hovedplan for vann og avløp supplert med tiltak som er initiert av kommunen selv.

Vei og parkering: Avdelingen har ansvar for drift av det kommunale veinettet inkl. broer og veilys, renhold av sentrum, samt forvaltning og trafiksikkerhetsprosjekter. Håndheving, drift og vedlikehold av offentlig regulerte parkeringsplasser i kommunen, samt Torvet p-hus, P-hus Vest, Pollen p-hus, Tyholmen p-hus og parkeringsområdene ved SSA.

Maskiner og anlegg: Avdelingen har ansvar og oppgaver fordelt på aktiviteter knyttet til driftsstasjonen på Solborg med verksted drift, vedlikehold på vei-, vann- og avløpssektoren og anleggsvirksomhet på VA-sektoren.

Geodata: Avdelingen har ansvaret for forvaltning og utvikling av geografiske informasjonssystemer (GIS) i Arendal kommune. Avdelingen har ansvar for å gjennomføre oppgaver etter matrikkel- og eierseksjonsloven. Avdelingen har også ansvar for forvaltning av eiendomsskattarbeidet.

Østre Agder brannvesen

ØABV skal forebygge og begrense konsekvenser av uønskede hendelser i 7 kommuner. Enheten legger stor vekt på forebyggende brannvern, men har også kompetanse på annen ulykkesforebygging og støtter alle kommunene i det generelle samfunnsikkerhetsarbeidet.

I 2021 har det vært en utredning om å innlemme Grimstad brann og redning i Østre Agder brannvesen, og den politiske behandlingen er forventet avklart før årsskiftet 2022.

Arendal voksenopplæring

Voksenopplæringen tilbyr deltagere tilpassede opplæringstilbud som tar utgangspunkt i den enkeltes faglige forutsetninger og overordnede mål om overgang til arbeid eller videre utdanning gjennom innsatsområdene *kvalifisering, utdanning, arbeid og hverdagsintegrering*. Skolens hovedoppgaver er opplæring i norsk- og samfunnskunnskap, grunnskoleopplæring, - og spesialundervisning for voksne. Skolen er prøvested for gjennomføring av obligatoriske norskprøver, samfunnskunnskap, - og statsborgerprøver. Gjennom interkommunalt samarbeid tilbyr Arendal voksenopplæring skoletilbud for innvandrere og flyktninger fra Froland og Tvedestrand kommune. Gjennom bosettingsarbeidet av enslige mindreårige arbeidere Uteteamet for tett sosialfaglig oppfølging av enslige mindreårige og deres familier.

Vitensenteret Sørlandet

Formålet med de regionale vitensentrene er å skape interesse hos barn og unge for realfag og teknologi. Vitensenteret Sørlandet er et av 13 regionale vitensentre i Norge, med ansvar for Agder. Innholdet skapes gjennom interaktive aktiviteter, utstillinger, formidlingsprogram, kurs og arrangementer. Vitensenteret legger alltid bærekraftsmålene til grunn for det som utvikles. Det stille krav til kontinuerlig fornyelse. Enheten er en attraktiv arbeidsplass for mange unge arbeidstakere. De statlige bevilgningene har økt, på bakgrunn av kvalitet i våre leveranser og hvordan vi ivaretar vår regionale rolle.

Det skal arbeides aktivt med å skape et heltårstilbud i regi av Besøkssenteret Raet nasjonalpark som ble et autorisert senter i desember 2020.

Vi skal være en dynamisk organisasjon som kan være en del av løsningen i samfunnsaktuelle satsninger i vår kommune, region og nasjonalt, for utdanningsinstitusjoner og for allmennheten.

NAV Arendal

NAV Arendal er en enhet med et stort spekter av tjenester og prosjekter. Mye av det NAV utfører kan tilknyttes flere av FNs bærekraftsmål og denne sammenhengen vil tydeliggjøres i enhetens virksomhetsplan for 2022.

Brukerne kommer alltid i første rekke i en tjenestebasert virksomhet som NAV. All utvikling tar derfor utgangspunkt i brukernes behov og de rammene som er tilgjengelige. NAV sin brukerdrevene tjenesteutvikling baserer seg på å lytte til brukerne. Dette kan være via brukerundersøkelser eller via brukerutvalg som ble etablert i ny form i 2021 i samarbeid med NAV Grimstad. Brukernære relasjonelle metoder (SE-Supported Employment) med tett oppfølging er en av hovedsatsingsområdene i NAV Arendal. Nå er det ca. 25 veiledere som jobbet etter denne metoden. Digitalisering og effektiv brukeroppfølgning fikk en boost under pandemien og medførte at man måtte bruke digitale verktøy i oppfølgingen mer enn tidligere. NAV Arendal var godt forberedt siden digitalisering har vært en hovedsatsing de siste årene. Mennesker lever helhetlige liv og for å kunne gi god veiledning og rådgivning er det viktig å se bruker i denne konteksten. Både, helse, arbeidsliv, utdanning og frivillig sektor utgjør rammene for et godt liv i full jobb. God, relasjonell og helhetlig tilnærming vil bli utviklet videre i 2022.

Arbeidsgivere i privat og offentlig virksomhet er også NAV sine brukere, i forhold til rekruttering, nedbemanning etc. Å skaffe arbeid, spesielt til de som står et stykke fra arbeidslivet er NAV sin hovedmålsetning. Får å få til dette, samarbeider NAV tett med arbeidsgivere. Dette blir ikke mindre viktig når det kommer store bedriftsetableringer som batterifabrikk med tilgrensende virksomheter. NAV samarbeider med næringslivet direkte via sine veiledere og jobbspesialister, samt utvikler en mer helhetlig kontakt med større virksomheter via en KAM rolle (Key Account Manager). Det er også overordnet samarbeid med Næringsforeningen, NHO, og andre arbeidsgiverorganisasjoner. I 2022 vil det etableres et Næringsutvalg mot NAV på lik linje med brukerutvalget for NAV sine personbrukere.

Stab samfunnsutvikling

Morrow Batteries beslutning om å etablere seg i Arendal kommune berører Stab samfunnsutvikling på en rekke områder. For å sikre best mulig utgangspunkt for handlings- og økonomiplanen er det i 2021 utarbeidet en kommuneplanmelding som skal gi anbefalinger og råd som følge av konsekvenser av fabrikketableringen. Kommuneplanmeldingen skal revideres i mai hvert år.

Det er satt i gang et arbeid med å rullere kommuneplanens arealdel og å utvikle plan for biologisk mangfold, ny boligstrategi og ny næringsarealstrategi. Det jobbes med løsninger for bærekraftig person- og godstransport.

Fabrikketableringen kan gi enorme ringvirkninger for næringslivet og vil bety svært mye for arbeidsmarkedet og levekår. Fabrikken skal levere bærekraftig grønn industri, men utfordrer også hensynet til natur og miljø lokalt.

Stab samfunnsutvikling støtter opp det tverrfaglige arbeidet med helhetlig innsatstrapp og er bevisst betydningen av et godt tjenestetilbud på de laveste nivåene i trappa. Trappa er kommentert i mer detalj under kapittel for Personrettede tjenester.

11.3 Utfordringer

Kulturenheten

Økonomi - manglende samsvar mellom forventet aktivitet og økonomi. Enheten opplever at det er større vilje til å påta seg ansvar for store investeringer enn å følge opp med nødvendige driftsmidler. Det søkes prosjektmidler i alle avdelinger, men dette løser ikke utfordringene. Frivillig innsats er viktig for kommunen og for et levende lokalsamfunn. For å gi gode rammevilkår til frivillig aktivitet yter kommunen økonomisk støtte til lag, foreninger og andre organisasjoner. Driftstilskudd til lag og foreninger ble gjenstand for begrenset kutt i 2021 og foreslås kuttet i sin helhet fra 2022. Dette er meget uheldig, men vi ser ingen alternative kutt som monner innenfor kulturenhetens rammer.

Den kulturelle grunnmuren bygges ned. Grunnmuren består først og fremst av folkebibliotekene, kulturskolene og fritidsklubbene og de åpne ungdomstilbudene. Dette er tilbud alle bør ha tilgang på, men manglende økonomiske prioriteringer gjør kvaliteten dårligere og dermed vinner kommersielle krefter i kampen om barn og unges oppmerksomhet.

Kvalitet. Enheten ansetter folk med kompetanse, fordi vi ønsker å levere kvalitet. Vi klarer ikke levere forventet kvalitet når driftsmidlene forsvinner. På biblioteket blir det stadig lengre køer på nye bøker, og vi mangler nødvendig faglitteratur og magasiner/tidsskrifter som folk forventer å finne på et moderne folkebibliotek - med den selvforsterkende konsekvensen med nedgang i utlån og besøk.

Kommunikasjon og synliggjøring. Kulturenheten opplever stadig at mange ikke kjenner til alle tilbud og muligheter som finnes i kommunen. Dette gjelder både eksternt og internt.

Samarbeid på tvers av sektorer. Utdanning, helse og samfunnsutvikling henger sammen. Kultur er en naturlig og viktig del av denne sammenhengen og kan være et aktivum på alle områder, men det er vanskelig å få innpass og krevende å finne strukturer som varer over tid.

Kommunalteknikk og geodata

Avdeling Vei og parkering er underfinansiert. Tjenestene som skal leveres innenfor avdelingen er underfinansiert og underbemannet. Det er utfordrende å holde kvaliteten i tjenestene på et ønsket nivå. Nivå på sommerdrift vei avgjøres av resultat etter endt vintersesong. Det er lagd modeller for kostnader ved vinterdrift der vinteren katalogiseres som "lav", "normal" og "høy". Ved "lav" eller "normal" kategori vil det være lite midler til sommerdrift, og pengene må prioriteres til å gjelde veier med stor trafikkmengde og på trafiksikkerhetstiltak. Ved "høy" kategori må sommerdriften reduseres ytterligere. Redusert sommerdrift som kantklipp, feiing, grøfting, krattrydding, asfaltlapping og sluktømming vil over tid gi oss et enda større etterslep på vedlikehold. Noe som vil være ressurskrevende å ta inn igjen senere. Ved utarbeidelse og vedtak av nye reguleringsplaner må det vurderes at kravene for kommunal vei skjerpes, i

forhold til hvilke veier som skal være kommunale kontra hvilke veier som skal være private. Kommunen sin totale veilengde øker jevnlig uten tilhørende finansieringen av drift. Det må vurderes hvilket kvalitetsnivå tjenestene knyttet til kommunal vei skal ligge på fremover. Som en konsekvens av bygging av ny E-18 og tilstøtende fylkesveier er det en forventning fra fylkeskommunen at mindre trafikkerte fylkesveier overtas til kommunal drift. Dette er ikke mulig innenfor dagens økonomiske rammer.

Samfunnet er avhengig av gode vann- og avløps-tjenester. Det er behov for store investeringer fremover, for å kunne sikre fortsatt rent vann i springen og i naturen.

Klimatilpasning og overvann er en utfordring både på kort og lang sikt. Det er mange hensyn som skal veies når kommunen skal planlegge for en helhetlig overvannshåndtering. Det er vesentlig at det her jobbes tverrfaglig.

Østre Agder Brannvesen

Utviklingen av brannvesenet går stadig i større retning av en brann- og redningstjeneste. På sikt må kommunen regne med at dette krever økende ressurser i årene som kommer.

Arendal voksenopplæring

Kompetansegap. Mange innvandrere og flyktninger mangler den kompetansen som det norske arbeidslivet etterspør. Det er et kompetansegap mellom det som forventes i det norske høykompetansesamfunnet og den kompetansen innvandrere har. Særlig blant flyktninger er mangel på formell kompetanse og grunnleggende ferdigheter en utfordring for å komme inn på arbeidsmarkedet. Innvandrere har dårligere levekår og lavere sosial og demokratisk deltagelse enn befolkningen for øvrig.

Vitensenteret Sørlandet

Arendal kommunes rammetilskudd er avgjørende for det nasjonale tilskuddet og fra fylkeskommunen. Det ligger i føringer for å opprettholde status som regionalt vitensenter at tilskudd fra kommuner/fylkeskommune i regionen ikke må være mindre enn 30%. Fra 2014 til 2021 har Vitensenteret gjennom sine leveranser og vekst, fått 47,1 millioner av statlige tildelinger for å utvikle og drive Agders regionale Vitensenter. Flere millioner i prosjektmidler som har gitt mange gode mestringsopplevelser, fått flere arbeidsplasser i Arendal, gratis utstyr til skolene og flere tilreisende. For å lykkes i det videre arbeidet er det helt sentralt at Arendal kommunes rammetilskudd opprettholdes. Vitensenteret vil utvikle Besøksenteret til å bli et nytt positivt tilskudd i Arendal, men et attraktivt årshjul med aktiviteter. Det er ikke tilført kommunalt tilskudd til denne etableringen, slik at samskaping internt i kommunen er sentralt i dette arbeidet. Vitensenteret har fått stadig større oppdrag. Det å utvikle sentrene med god tilgang til aktuell kompetanse, som har stor variasjon, er utfordrende.

NAV Arendal

Enheten har hatt innsparinger de siste 7 årene med mellom 1 million og opp til 5 millioner årlig. Konsekvensen av dette er at mye av handlingsrommet for å justere driften for å komme i balanse, utvikle og effektivisere er betydelig redusert. Det gjør at det har vært nødvendig med en rekke innsparinger. Dette gjør det vanskeligere å nå målet om flere i arbeid, og å forebygge sosiale utfordringer.

Bemanningen er redusert, i 2021 med 7 årsverk, dette får konsekvenser, spesielt for sosialfaglig oppfølging. Tiltak mot tiltaksleverandører som AS3, Podium, Jobbklar, Kirkens Bymisjon etc. er avsluttet. Det siste eksterne tiltaket som er igjen er Ressursenter for ungdom på Proflex, samt at vi samarbeider med sosiale entreprenører som Wood & Food og Jobbklar om aktiviteter som ikke koster noe. Dette kompenserer ikke for ramme reduksjonen. NAV Arendal tar et stort ansvar for at kommunen skal få en bærekraftig økonomi, men det får dessverre konsekvenser. Å spare på et område som har stor forebyggende effekt både mot sosiale problemer og uførhet kan over tid ha en høyere kostnad enn innsparingseffekten.

Stab Samfunnsutvikling

Attraktive boligområder for barnefamilier. I likhet med de fleste kommuner i landet opplever Arendal synkende barnetall. Boligmelding for Arendal har pekt på at kommunen gjennom arealplanlegging i større grad må legge til rette for attraktive boligområder for barnefamilier nær barneskolene.

Boliger i knutepunktene. Blant annet med tanke på at flest mulig eldre kan bo lengst mulig i egen bolig uten kommunal bistand har både ATP-plan for Arendal-Grimstadregionen og Kommuneplanens arealdel vedtatt

en arealpolitikk som legger opp til bygging av flere boliger i knutepunkt langs hovedkollektivaksene. Dette fordrer en betydelig kommunal arealplaninnsats med et sterkt fokus på gjennomføring og samarbeid med eiendomsutviklere og befolkning.

Deltagelse i samfunnsutviklingen. Innbyggere, næringsliv og organisasjoner er viktige samarbeidspartnere for kommunen. God dialog og godt samarbeidsklima kan bidra til mer demokratisk deltagelse og styring, legitimitet og nærhet. Nye modeller for samarbeid kjennetegnes i flere kommuner av at frivillige foreninger, offentlige organisasjoner og private virksomheter arbeider sammen på langt mer likeverdige måter enn hva som har vært vanlig. Dette fordrer at kommunen "inviterer inn" og fasiliteter ulike former for samskappingsprosesser i samfunnsutvikling og planlegging.

Klimautslipp fra transport. Arendal Bystyre har vedtatt mål om at vi i 2040 skal ha nådd målet om at innbyggerne i Arendal bare bidrar med et klimagassutslipp som kloden kan tåle - 1 tonn utslipp av klimagasser pr innbygger. Dette innebærer at transportsektoren må være fossilfri i 2030. For å nå dette målet må alt drivstoff være fornybart i 2025. Frem til dette må omfanget av transport med klimagassutslipp reduseres.

Landbruk

- Dårlig lønnsomhet i næringa kombinert med god tilgang på annet arbeid, gjør jordbruksproduksjon mindre interessant. Kommunen opplever stort press på utbygging av jordbruksareal.
- Gjengroing av små og tungdrevne areal.
- Krav om lausdrift i melke-/storfekjøttproduksjon fra 2034, vil kreve store investeringer.
- Ny teknologi og strengere miljøkrav, vil kreve investeringer og ny kompetanse.
- Mer ekstremvær medfører økt erosjon og avrenning av næringsstoffer fra jordbruksareal.
- Avtakende kunnskap og interesse for skog og skogbruk blant skogeiere, medfører lavere skogbruksaktivitet.
- Uforutsigbare vinterforhold, mer ekstremvær samt lavere samfunnsaksept, skaper utfordringer for skogbruk.
- Små bygdenæringsaktører er sårbare pga. liten administrativ kapasitet og kapital.

11.4 Prioriteringer

Godt liv for alle

Attraktive boligområder

Arendal kommune ønsker flere gode og fremtidsrettede boliger for barnefamilier, eldre og innbyggere med særlige boligbehov. Det er derfor satt i gang et arbeid for å utarbeide en helhetlig boligstrategi for kommunen i samarbeid med Husbanken, NAV Arendal og Arendal Eiendom. I tillegg vil en rekke ulike aktører inviteres inn i arbeidet. Arbeidet vil bli forankret i arealprinsippene i kommuneplanens arealdel og ATP-plan for Arendalsregionen.

Kulturplan

Kulturplanen skal rulleres og høst 2021/vår 2022 vil det bli holdt arbeidsverksted og innspillmøter for å få et godt og bredt grunnlag for kommunens kultur- og kunststrategi. Komite for samfunnsutvikling vil involveres i arbeidet.

Kulturkammeret

Kulturkammeret åpnet offisielt dørene september 2020, men det er først fra august i år at vi virkelig har fått mulighet til å invitere åpent inn. Det er stor interesse og engasjement for å bruke huset, både fra kulturliv, kommunalt ansatte og eksterne samarbeidspartnere. Det er etablert flere nye tilbud til ungdom, og det planlegges for en rekke arrangementer og aktiviteter i samarbeid med ungdomsgruppene på huset.

Kulturenheten og BTI

Kulturenheten har mange av sine kjernetilbud i forebyggende arbeid. Alle avdelinger har fokus på å videreutvikle arbeidet rettet mot barn, unge og sårbare grupper som en del av BTI-innsatsen, men de aller

fleste tilbudene er åpne for alle og dermed favner vi mange ulike målgrupper med gode lavterskeltilbud. Høy kvalitet, kompetente kulturarbeidere og bredt samarbeid er utviklingsmål også i fremtiden.

Deltakelse og aktive liv

Kulturenheten vil gi innbyggere i Arendal tilgang på kulturtilbud og aktiviteter, også for de som har behov for ulik grad av tilrettelegging for å kunne delta. Fritidskort er nå godt etablert og vi vil i siste fase av pilotordningen rette mer fokus mot å få enda flere barn med i aktivitet. Digital betalingsløsning gjennom Friskus er nå etablert og krever mindre oppfølging. De uorganiserte, åpne tilbudene på f. eks Kulturkammeret er åpne for alle ungdommer uten noen kostnader.

Biblioteket vil fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet, gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og andre medier gratis til disposisjon for alle som bor i kommunen.

Møteplasser for kultur

Kulturarenaer og kulturaktiviteter er gode møteplasser, og behovet for slike møteplasser er økende. Spesielt gjelder det å skape møteplasser som fører til at folk kan møtes på tvers av alder, kultur, religion og sosioøkonomisk bakgrunn. I Arendal er både biblioteket, Kulturkammeret og Bomuldsfabriken offentlige bygg med gratis inngang og tilbud, hvor man vil invitere til debatt, samtale eller opplevelser, for den enkelte og i grupper. I tillegg er idrettsanlegg og skoler tilgjengelige for lag, foreninger og grupper som gir tilbud til alle aldre, f.eks. idrett, korps mm.

Fra flyktning til innbygger

Gjennom ulike differensierte opplæringsløp skal innvandrere og flyktninger få språkkunnskaper på et godt nivå slik at de lettere og raskere skal komme ut i lønnet arbeid. Flest mulig skal bli kvalifisert til videregående opplæring og deltagere med mangelfull grunnskole skal i størst mulig grad gjennomføre et grunnskoleløp. Skolen skal også tilrettelegge for tilbud som fanger opp de med særlig svak faglig bakgrunn og sikre at de får grunnleggende ferdigheter. Uteteamet skal jobbe for tett sosialfaglig oppfølging av enslige mindreårige og deres familier. Skolen skal fremme felles møteplasser og forståelse for grunnleggende verdier og normer i det norske samfunnet gjennom hverdagsintegrering og retten til å leve frie liv. Innvandreres muligheter til å oppleve økt tilhørighet og deltagelse i samfunnet skal styrkes.

Vitensenteret - nasjonale virkemidler gir lokale tiltak

Vitensenteret Sørlandet er aktivt med på nasjonale satsninger som gir innbyggere og ansatte i utdanningssektoren nye tilbud og mulighet til å være med å påvirke innholdet i nasjonale og regionale satsninger. Vitensenteret skal gi tilbud som er i tiden sånn at våre unge innbyggere kan få ny kompetanse som gir mestring, gode opplevelser og tilgang på det som er samfunnsaktuelt.

Ungdomsloser og jobbspesialister

NAV Arendal har et stort fokus på å fange opp grupper med lav, eller ikke fullført utdanning. For unge samarbeider vi tett med fylkeskommunens karrieresenter i Arendal om et team med ungdomsloser, samt at jobbspesialister er knyttet tett opp mot Oppfølgingstjenesten som jobber med «Drop out» utfordringen. Det beste er å fullføre en ordinær utdanning, og til dette finnes det forskjellige støtteordninger. For en enklere kvalifisering så har NAV en rekke tilbud via arbeidsmarkedskurs som kan dreie seg om sertifikater, stillasbygging eller forberedelse til utdanning.

Forebyggende arbeid i risikogrupper

Det forebyggende fokuset mot risikogruppene vil bli spisset og forsterket i handlingsplanperioden i samarbeid med kommunenes helse og omsorgstjenester. ØABV vil tilby kommunene bistand med opplæring, oppfølging og ikke minst brannsikringsutstyr inn mot de utsatte gruppene. Samarbeid og bruk av beredskapsavdelingen er også en del av dette arbeidet som har gått fra prosjekt til ordinær drift.

Forebygging mot fallulykker

Det er planlagt et samarbeid med helsesektoren i kommunene hvor primært feieravdelingen skal kartlegge og veilede eldre om fallulykker i hjemmet. Statistisk er det 80 hoftebrudd i Arendal kommune årlig. Hvis brannvesenet kan være med å forebygge bare noen få av disse vil både være økonomisk lønnsomt for samfunnet/kommunen og den enkelte vil slippe redusert livskvalitet. Mange fall medfører alvorlige mén og fremskyndet institusjonsplassering.

Digitalisering

Det er nedsatt en tverrfaglig gruppe som skal ha dialog med IKT-Agder om kommunens digitaliseringsstrategi. Digitalisering skal bidra til mer tilgjengelige tjenester i alle sektorer.

Grønt samfunn

Miljøfyrtårn

Det jobbes kontinuerlig med miljøfyrtårnsertifisering av alle kommunens enheter. Miljøfyrtårnsarbeid hjelper enhetene til å få en mer miljøvennlig og lønnsom drift. Tiltak som tosidig utskrift, miljøkrav i innkjøp, skifte fra fossile kjøretøy til el-biler, etablering av flere ladepunkter for el-biler og oppgradering av bygningsmassen for energieffektivisering er allerede iverksatt, i tillegg til mange andre tiltak. Kommunen legger til rette for at privat næringsliv også sertifiserer seg som Miljøfyrtårn.

Redusere klimagassutslipp

Arendal Bystyre har vedtatt mål om at vi i 2040 skal ha nådd målet om at innbyggerne i Arendal bare bidrar med et klimagassutslipp som kloden kan tåle - 1 tonn utslipp av klimagasser pr. innbygger. Dette innebærer at transportsektoren må være fossilfri i 2030. For å nå dette målet må alt drivstoff være fornybart i 2025. Frem til dette må omfanget av transport med klimagassutslipp reduseres.

Kommunens leasede kjøretøy skiftes fra fossilt drivstoff til el i perioden 2020-2024.

Med midler fra den statlige ordningen Klimasats, gjennomfører Arendal flere tiltak for å redusere klimagassutslipp, som «Ladeplan for elbåter», «Prøv en elbåt», Mulighetsstudie for autonom elektrisk transport fra Arendal havn til Morrow batterifabrikk, Mester på rester – halvering av matsvinn.

Kortreiste kulturtilbud

Kortreiste kulturtilbud bidrar til at folk kan søke opplevelser i nærområdet eller egen region. Kunst- og kulturopplevelser som konserter, kunstutstillinger, teater og litteratur kan ha et minimalt klimafotavtrykk, men dette krever også bevisste valg i produksjonen. Kulturenheten vil arbeide videre med dette.

Friluftsliv blir stadig mer populært og bidrar til bedre folkehelse. Kulturenheten vil prioritere å tilrettelegge områder for uorganisert utendørs aktivitet, som kommer alle innbyggere til gode. Dette skal gjøres i form av åpne utendørs idrettsanlegg, turveier i skog og mark og parker med ulike aktivitetsmuligheter.

Forsterke vannforsyningen

Det jobbes med å forsterke hovedvannforsyning fra Rorevann til Arendal, etablere et nytt krisevannsuttak i Longumvann og implementere av nyutviklet Veiforvaltningssystem i HØP-perioden.

Besøkssenter for Raet nasjonalpark

Arendal kommune er nasjonalparkkommune, og har fått et autorisert Besøkssenter for Raet nasjonalpark. Det skal utvikles aktiviteter og tilbud som ivaretar mange bærekraftsmål. Det arbeides aktivt med nettverksbygging med mål om å skape et bredt tilbud, og kunne være en arena for mange. Sentralt er også samarbeidet med Flødevigen og UiA, i forhold til relevant forskning, utviklingsprosjekter, innovasjon og formidlingssamarbeid.

Elektrisk drift av kjøretøy - Østre Agder brannvesen

Det legges om til elektrisk drift på alle kjøretøy hvor det er praktisk mulig. Fremdeles er det ikke elektrisk drivlinje på store brannbiler, men de er på vei inn i markedet.

Regional vekst

Arbeidsplassutviklingen

Arendal kommune har i Næringspolitisk handlingsplan som målsetting at veksten i antall arbeidsplasser skal være over gjennomsnittet for kommuner i Norge. Konkret betyr dette at netto økning i nye arbeidsplasser må økes med 500 pr. år. Etableringen av Morrow batterifabrikk har gjort Arendal mer attraktiv, og det meldes nå om økt tilflytting og nye arbeidsplasser i regionen. Morrow Batteries AS har signalisert et bemanningsbehov på mellom 2500 og 3000 personer frem mot 2028. Veksten i arbeidsplasser vil primært

skje i tilknytning til Morrow og deres underleverandører, men etableringen vil også ha store ringvirkninger i andre bransjer.

Blå vekst

Næringsavdelingen vil aktivt legge til rette for å belyse innovasjons- og forretningsmuligheter for næringslivet rundt kunnskapen Havforskningsinstituttet, Grid Arendal, UiA og de maritime bedriftene i Arendal har. Næringsavdelingen vil aktivt motivere og veilede gründere til utvikling og innovasjon for større utnyttelse av marine ressurser på en måte som reduserer risiko for negative miljøkonsekvenser. Det vil bli arbeidet for en utvidelse av Havforskningsinstituttets forskningsstasjon på Flødevigen, og etablering av ett coworkingmiljø for marine og maritime næringer.

Næringspolitisk handlingsplan og næringsarealer

Arendal kommune vil prioritere arbeidet med næringsutvikling på Agder og kommunen skal være et godt lokaliseringssted for ulike typer bedrifter, organisasjoner og offentlige virksomheter. Eyde Energipark og områdene rundt har tilgang på kraft, vann og er nær vei og havn. Det vil være hensiktsmessig å sette av areal til underleverandører til batterifabrikken i nærheten av denne, slik at man kan minimere transportbehovet inn og ut av gigafabrikken.

Eyde Energipark kan dermed inngå i en klynge for kraftkrevende industri, med fokus på verdikjeden knyttet til batteriproduksjon. Samarbeid med foretakene og Arendal Næringsforening vil stå sentralt i dette arbeidet. Det er igangsatt arbeid med regulering av nye næringsområder, og revisjon av den vedtatte næringsarealstrategien fra 2017.

Arendal havn

Arendal havn Eydehavn vil stå sentralt i kommunens arbeid med næringsutvikling slik at mer gods kan overføres fra vei til sjø. Vegforbindelse til E18 vil ha stor prioritet både politisk og administrativt.

Med økonomiske midler fra Klimasats gjennomføres en mulighetsstudie for Autonom elektrisk transport, fra Arendal Havn til batterifabrikken.

Reiseliv

Reiselivsnæringen er nå definert som en ordinær del av næringslivet i Arendal, og ansvaret for den strategiske utvikling er lagt til Næringsavdelingen. Næringsavdelingen har på bystyrets bestilling ledet arbeidet med en egen reiselivsstrategi, som etter planen skal fremlegges for bystyret senhøsten 2021. Denne strategien vil danne grunnlaget for videre prioriteringer innen reiselivet.

Vitensenteret Sørlandet

Vitensenteret Sørlandet er i kontinuerlig regional vekst. Det etableres hele tiden nye samarbeidsprosjekter med aktører i vår region, og vi har Besøkssenteret som er nyetablert og den marine satsningen på Vitensenteret i Arendal, videreutviklingen av vitensenteret i Kristiansand i tett samarbeid med Universitetet i Agder, og nyetablering av avdeling i Kvinesdal kommune for Lister regionen. Rammetilskuddet fra Arendal kommune har ikke hatt noen større økning siden 2012, men det statlige tilskuddet har mer enn doblet seg, og vi har gjennom satsninger i regionen og langsiktige prosjekter kunnet utvide organisasjonen med flere ansatte. Vitensenteret får stadig flere oppdrag i regionen som en regionalutviklingsaktør. Det er viktig for næringslivet at innbyggere har en opplevde positiv bostedsattraktivitet.

Østre Agder brannvesen

Østre Agder brannvesen er i prosess med å slå oss sammen med Grimstad brann og redning. Hvis det skjer vil det bli et mer slagkraftig og kompetent brannvesen som vil komme både den enkelte innbygger og næringslivet til gode i hele regionen.

Det forventes både bedre forebygging og beredskap på grunn av større, mer innovative og mer robuste fagmiljøer.

NAV Arendal

NAV Arendal er vertskontor for det interkommunale ressurscenteret for økonomi og gjeldsrådgivning. Her gis det tjenester over hele Agder og det er 14 kommuner som er medlemmer.

NAV Arendal tar også på seg rekrutteringsoppdrag utover egen kommune, ved at kvalifisert personell må hentes andre steder i Norge eller i utlandet.

NAV Arendal er best i landet på å tilrettelegge for etableringer for brukere som går på dagpenger eller på arbeidsavklaringspenger.

NAV Arendal posisjoner seg til å være en aktiv partner i arbeidet med å etablere ny batterifabrikk og de ringvirkningene dette vil medføre for blant annet anleggsbransjen og Arendal havn. Spesielt på områdene rekruttering og kvalifisering har NAV mye å bidra med, men tilnærmingen til dette må stå i en regional kontekst.

Arendal som kulturby

Kulturenheten vil arbeide for at Arendal markerer seg som kulturby i en ny region. Det blir viktig å sørge for at kommunen ikke mister viktige institusjoner, kulturarbeidere og kunstnere i en tid hvor regionen endres. Dette er utfordrende når kommunens tilskudd til regionale kulturinstitusjoner reduseres eller kuttes. Tilgang på kulturopplevelser og fritidstilbud er viktig for tilflytting, turisme og for innbyggernes trivsel.

Kulturturisme

Kulturturisme har et stort potensial for regionen og kommunen. Reiseliv og kultur må knyttes tettere sammen, og må kobles opp mot satsingen på kulturell og kreativ næring. Agder og Arendal er områder hvor turister kan oppleve spennende kultur og historie, gode matopplevelser og spennende byopplevelser. Satsningen vil kreve samarbeid mellom kultursektor og næringsliv. Enheten bidrar i arbeidet med reiselivsstrategi og vil også følge opp tiltak når denne vedtas.

Plan for biologisk mangfold

I løpet av HØP-perioden vil Stab Samfunnsutviklinga utarbeide forslag til plan for biologisk mangfold for å avklare hvordan Arendal kommune lokalt kan håndtere de globale naturutfordringene FNs naturpanel har pekt på.

Arendal som arrangementsby

Arendals posisjon som arrangementsby er viktig. Arendalsuka, TEDx og Fremtidens kommuner videreutvikles. Det er et mål at Lydløs blir et årlig arrangement fremover. Satsingen på arrangementer i Arendal blir en del av ny reiselivsstrategi. Som følge av etableringen av Morrow Batteries i Arendal og kanskje spesielt Arendalsuka får kommunen mange henvendelser om å være samarbeidspartner i ulike arrangementer.

Mål 17 - samarbeid for å nå målene

Med hjerte for Arendal

Videreføre ressurser til Med Hjerte For Arendal. Samskaping skal ligge til grunn for alt plan- og utviklingsarbeid i kommunen.

Stedsledelse

For å sikre tilstedeværelse og helhetlig oppmerksomhet rundt utvikling av nærmiljøene vil Stab Samfunnsutvikling teste ut ulike former for stedsledelse i form av f.eks. nærmiljøutvalg, Pådrivmetoden og erfaringer fra samskappingsprosesser i ulike deler av kommunen.

Utvikle gode nabolag – samskaping i arealplanarbeidet.

Arrangementskompetanse

Arendal kommune har, sammen med private og frivillige aktører, opparbeidet solid kompetanse på gjennomføring av store arrangement. Den profesjonelle håndteringen av Arendalsuka, Fremtidens kommuner og TEDx Arendal bekrefter dette. Denne kompetansen bør i enda større grad nyttes til det beste for Arendal.

11.5 Driftsbudsjett med endringer

Kultur, infrastruktur og utvikling - tall i 1 000 kr	2022	2023	2024	2025
Vedtatt budsjett 2021 videreført	269 395	269 395	269 395	269 395
Konsekvensjusteringer	-13 231	-10 077	-8 196	-7 976
Nye tiltak				
Tilskudd Fair Play	46	46	46	46
Tilskudd til Kilden (Kr.sand)	500	500	500	500
Byjubileet 2023	1 300	3 200	0	0
Friluftslivets ferdselsårer/tilskudd lokale turstier	100	100	100	100
Sammen i Arendal	200	200	200	200
Innsparingstiltak				
Redusert ramme/drift EMÅ (tilpasning til lavere integreringstilskudd)	-4 447	-4 447	-4 447	-4 447
Redusert ramme NAV (tilpasning til lavere integreringstilskudd)	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Reduserte inntekter og økt driftsbehov voksenopplæring	7 270	7 270	7 270	7 270
Utsette el-ferjer	0	-3 000	-2 000	-1 000
Effektivisering kultur	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Effektivisering kommunalteknikk	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Forslag til budsjett for tjenesteområdet	254 133	256 187	255 868	257 088

11.5.1 Konsekvensjusteringer

Omfatter endringer vedtatt i tidligere HØP som påvirker økonomiplanperioden og justeringer på bakgrunn av inngåtte avtaler (bl.a. indeksreguleringer) og andre vedtak. I beløpet inngår også kompensasjon for lønnsoppgjør 2020 og justering mot pensjonssatser 2021, samt flytting av budsjettposter mellom tjenesteområdene (bl.a. som følge av organisasjonsendringer).

11.5.2 Nye tiltak

Tilskudd Fair Play

Arendal kommune er medlem av Fair Play Agder. Fair Play Agder har søkt om økt støtte. Det er foreslått å øke tilskuddet til Fair Play Agder til en krone pr. innbygger.

Tilskudd til Kilden (Kr.sand)

Agder fylkeskommune bidrar med støtte til Kilden. Når Arendal kommune reduserer støtte til Kilden er Agder fylkeskommune forpliktet til å øke sin støtte. Dette var ikke en ønsket intensjon og det foreslås derfor å legge tilbake et begrenset tilskudd til Kilden.

Byjubileet 2023

Det er byjubileum i 2023. Jubileumskomiteen er nedsatt. Prosjektet er i gang fra 2021.

Friluftslivets ferdselsårer/tilskudd lokale turstier

Midlene går til kartlegging av stier/turløyper/ferdselsårer i kommunen. Viktig grunnlag for å jobbe videre med handlingsplan for tilrettelegging av ferdselsårer/turstier.

Sammen i Arendal

Initiativet Sammen i Arendal ble positivt mottatt av bystyret og er forankret i handlingsplan mot rasisme og diskriminering. Midlene skal gå til en begrenset oppstart med videreføring i forbindelse med byjubileet i 2023.

11.5.3 Innsparingstiltak

Redusert ramme/drift EMÅ (tilpasning til lavere integreringstilskudd)

Reduksjon i ramme som følge av redusert antall personer i ordningen i tilskuddsperioden.

Redusert ramme NAV (tilpasning til lavere integreringstilskudd)

Redusert driftsnivå som følge av færre personer i introduksjonsprogrammet.

Reduserte inntekter og økt driftsbehov voksenopplæring

Mange som ble bosatt i perioden 2017/2018 hadde svært liten skolebakgrunn. Dette gjør at mange fortsatt har krav på opplæring til tross for reduksjon i tilskudd. Inntektsnivået reduseres som følge av få nye bosatte.

Utsette el-ferjer

Reduserte utgifter som følge av at innføring utsettes.

Effektivisering kultur

Driftstilskudd til lag og foreninger ble gjenstand for begrenset kutt i 2021 og foreslås kuttet i sin helhet fra 2022.

Effektivisering kommunalteknikk

Enheten er primært selvkostfinansiert. Effektiviseringskutt må derfor gjennomføres innenfor midler som er satt av til drift og vedlikehold av veier.

11.6 Investeringsbudsjett

Tabellen nedenfor viser brutto investeringer for tjenesteområde 12, enheter kultur, infrastruktur og utvikling med unntak av selvkost (VA) som vises i egen tabell.

Tall i 1 000	Prosjekt	2022	2023	2024	2025
ØABV	Østre Agder Brannvesen - Biler og utstyr	1 625	5 513	2 450	4 375
Kultur	Maskinkjøp park/idrett	1 000	-	1 000	-
Kultur	Lekeplassutstyr	500	-	500	-
Kultur	Kanalgården/Kilden - teknisk utstyr	200	150	150	150
Kultur	Musikkbinger	-	750	750	-
Kultur	Kulturenheten - Turstier nærområder	300	300	300	300
Kultur	Kulturenheten - Rehabilitering underlag skøytebanen	1 000	30 000	-	-
Kultur	Tilrettelegging friområder	500	500	500	500
Kultur	By- og sentrumsutvikling - kunstprosjekt levende lokaler	300	300	300	300
Kultur	Arendal by - og regionhistorie - bind 3	1 250	100	-	-
Kultur	Skilting og nytt kart turveier/stier og byløyper Arendal	200	200	200	200
Kultur	Biblioteket - teknisk utstyr	100	150	200	250
Kultur	Biblioteket - biblioteksystem	600	-	-	-
Kultur	Bomuldsfabriken kunsthall	600	300	-	-
Kultur	Aktivitets- og frivillighetsverktøy	200	-	-	-

Tall i 1 000	Prosjekt	2022	2023	2024	2025
Kultur	Rehabilitering turløype Asdal	750	-	-	-
Kultur	Dagsturhytte - Agder prosjekt	-	1 280	-	-
Kultur	Kulturskolen - fornying instrumenter og teknisk utstyr	200	-	150	-
Kultur	Bomuldsfabriken - mulighetsstudie parkområde	300	-	-	-
Kommunalteknikk	Infrastruktur/Geodata: biler og maskiner	2 000	2 000	2 000	2 000
Kommunalteknikk	Reasfaltering	2 500	2 500	2 500	2 500
Kommunalteknikk	Asfaltering grusveger	500	500	500	500
Kommunalteknikk	Trafikksikkerhetstiltak	1 000	3 000	1 500	1 500
Kommunalteknikk	Parkeringsautomater	200	-	-	-
Kommunalteknikk	Rehabilitering gatelys	8 000	8 000	2 700	1 000
Kommunalteknikk	Opprustning av bruer	1 500	1 500	500	500
Kommunalteknikk	Forsterkning av veikroppen	500	500	500	500
Kommunalteknikk	Opprustning av murer og veisikring	1 500	750	750	750
Kommunalteknikk	Utskifting brøyteutstyr og sommerutstyr	500	500	500	500
Kommunalteknikk	Infrastruktur Kunnskapshavna del 3	-	54 500	20 000	-
Kommunalteknikk	Veidatabase	350	350	-	-
Kommunalteknikk	Etablering av snødepot	-	500	-	-
Kommunalteknikk	Marin grunnkartlegging	-	250	250	-
Kommunalteknikk	Laserfotografering	400	-	-	-
Andre	Eyde Energipark kjølevann	3 000	88 000	47 000	-
Sum investeringer		31 575	202 393	85 200	15 825

Figur: Investeringsprosjekter tjenestekområde 12, administrative tjenester ekskl. selvkost (VA) 2022-2025

Infrastruktur Kunnskapshavna del 3

Bygging av ny infrastruktur til skytebanen, samt opparbeidelse av næringsareal i området.

Østre Agder Brannvesen

Hovedprosjekt som viser årlige investeringsbehov i biler og utstyr i henhold til plan for utskifting og fornyelse hos alle lokasjoner for Østre Agder Brannvesen.

Eyde Energipark kjølevann

Bygging av kjølevannsledning fra sjøen og opp til Eyde Energipark.

Kommunalteknikk og kultur har mange løpende investeringsprosjekter som dekker behov i kommunen i henhold til planlagt fremdrift.

Tabellen nedenfor viser brutto investeringer på selvkost (VA).

Tall i 1 000	2022	2023	2024	2025
Fornyelse ledningsanlegg (VA)	48 000	52 000	55 000	45 000
Forsterkning hovedanlegg/forbedr renseprosesser (VA)	81 000	78 000	100 000	115 000
Utbygging nye utb.områder (VA)	8 000	10 000	10 000	10 000
Landmålerutstyr (Oppmåling)	-	700	-	700
Sum investeringer	137 000	140 700	165 000	170 700

Figur: Investeringsprosjekter tjenesteområde 12, selvkost (VA) 2022-2025

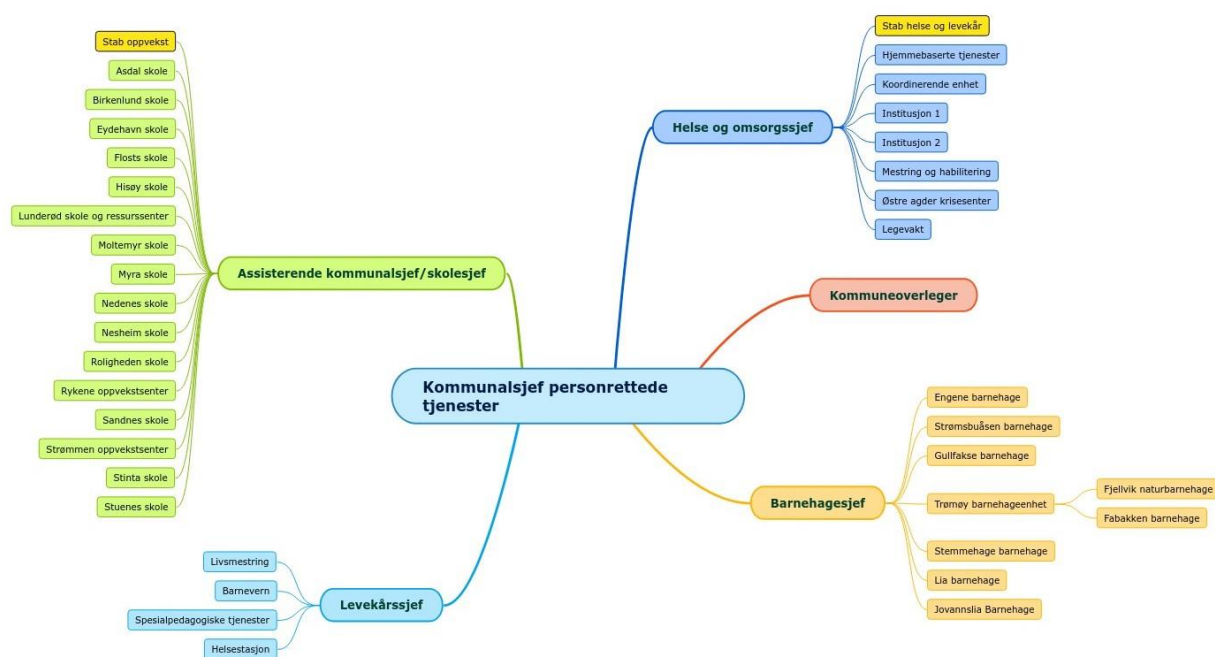
Brutto investeringer i vann og avløp utgjør 613,4 mill. kroner i planperioden. Den økte satsningen på VA videreføres som følge av den tidligere vedtatte hovedplanen for VA skal kunne realiseres. Fortsatt høy saneringstakt, store prosjekter tilknyttet ny hovedvannledning og reservevannsløsning, samt utbedringer på hovedanleggene, blant annet for å styrke leveringssikkerheten for vann, medfører store investeringer i årene som kommer.

Investeringene i selvkost er selvfinansierende investeringer som holdes utenfor beregning av lånetaket.

12 Personrettede tjenester

12.1 Beskrivelse av området

Personrettede tjenester ble opprettet 1. januar 2021 med formål om å samle alle personrettede tjenester under en kommunalsjef. Hensikten er å kunne se alle tjenesteområdene under ett, og kunne tilby mer helhetlige tjenester som er bedre samordnet og koordinert gjennom hele livsløpet. Personrettede tjenester er organisert med en kommunalsjef og fire tjenesteledere. Det er for tiden 34 enheter knyttet til personrettede tjenester som rapporterer til tjenesteleder for sitt tjenesteområde. To av stabene til kommunedirektøren er knyttet til personrettede tjenester. Dette er kommunedirektørens stab oppvekst som er underlagt assisterende kommunalsjef/skolesjef, og kommunedirektørens stab helse og levekår som er underlagt helse og omsorgssjef.

Personrettede tjenester i antall personer og antall årsverk per 01.10.2021 i faste stillinger:

Organisasjon hierarki	Personer	Kvinner	Menn	Ansattandel
PERSONRETTEDE TJENESTER	2 550	2 153	397	2 161,0
Helse og omsorg	1 382	1 231	151	1 085,1
Skole	744	571	173	684,8
Barnehage	135	123	12	128,9
Levekår	292	230	62	262,2

Det er 2550 personer ansatt i personrettede tjenester med til sammen 2161,0 årsverk. Det er høy andel kvinner som jobber innenfor tjenestene, og det er kun 15,6 % menn. Lavest andel menn er det i tjenesteområdet for barnehagene med kun 8,8 % andel, mens det i tjenesteområdet for skoler er flest med 23,3 %. Det er absolutt flest ansatte i helse og omsorg, noe som er naturlig da de fleste av enhetene har døgnbemanning.

I tillegg til tjenesteområdene har personrettede tjenester 4 kommuneoverleger fordelt på 2,05 årsverk. Kommuneoverlegene har en rådgivende og administrativ rolle innen helse- og legetjenester. De fire

kommuneoverlegene har blant annet ansvar for fastleger, helsestasjonsleger, fengselsleger, eldremedisin, kommunal øyeblikkelig hjelp, deltar i kriseledelse, smittevern og miljørettet helsevern. De samarbeider tett med kommunens enheter som ligger under personrettede tjenester.

Helse og omsorg

Helse og omsorg leverer tjenester hjemlet i lov om pasient- og brukerrettigheter, lov om kommunale helse- og omsorgstjenester, helsevernloven, lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsordningen og videre en rekke forskrifter som skal sikre innbyggernes rettigheter og plikter samt, innbyggernes rett til forsvarlige og koordinerte tjenester.

Skole

Skolen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet sette barnet i stand til å mestre eget liv og gi opplæring. Opplæringsloven regulerer skolene og deres tjenester.

Barnehage

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnets behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen er en pedagogisk virksomhet som skal planlegges og vurderes.

Barnehageloven regulerer barnehagene. Loven gjelder for både private og offentlige barnehager.

Levekår

Oppgavene i Levekår er sammensatt, og spenner seg fra å være en del av "laget rundt barnet" til oppfølging og boliger knyttet til psykisk helse og rus.

Helsestasjon

Helsestasjonens oppgave er å jobbe for å fremme helse, forebygge sykdom og bidra til livsmestring. Målgruppen er alle gravide med partnere, samt alle barn, unge og deres familie.

Livsmestring

Enhet livsmestring leverer lavterskeltilbud innen psykisk helse og rus i aldersgruppen 0-100. Enheten har også ansvar for boenheter psykisk helse og rus, feltsykepleien, og oppfølging av rusmisbrukere.

Barneverntjenesten

Barnevernet skal bidra til at barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår, gjennom forebygging, utredning, hjelpetiltak, plassering og oppfølging.

Spesialpedagogiske tjenester

Enheten har ansvar for PPT med logopedtjenester, pedagogisk fag-team, mobilt skoleteam og det alternative skoletilbudet ved Sandum og Hovetun.

12.2 Status

12.2.1 Helse og omsorg

Tjenesteområdet innen helse og omsorg har et potensiale for å videreutvikle et tjenestetilbud som treffer innbyggernes behov bedre enn i dag, og som videre vil møte økningen på etterspørsel av helse- og omsorgstjenester med tilnærmet lik ressursinnsats.

Arendal kommune har sammen med kommunene i Østre Agder deltatt i et regionalt prosjekt hvor målsettingen er å få et objektivt og sammenliknbart data og analysegrunnlag. Dette arbeidet skal gi kommunene et godt grunnlag for å kunne:

- gjøre riktige prioriteringer av ulike tilbud til pasient og brukere
- gjøre de riktige prioriteringer mellom tjenesteområder
- gi oss et bilde om tjenestene som leveres er kostnadseffektive
- synliggjøre kommunenes muligheter for kostnadsreduksjoner
- peke ut en retning for organisering og prioriteringer innenfor de omtalte tjenestene

I tillegg har helse, omsorg og levekår forberedt tjenestene til oppstart av statlig finansiering av omsorgstjenestene (SIO). Uavhengig av hva som besluttes rundt denne ordningen velger kommunedirektøren at dette forbedringsarbeidet skal fortsette i 2022 samt i tilknytning til prosjektet "Bærekraftige helse og omsorgstjenester". Arbeidet fremover vil kreve en god systematisk tilnærming og må beskrives i en egen strategisk plan.

Med bakgrunn i det analysearbeidet som pågår finner kommunedirektøren behov for å bruke noe mer tid på forarbeidet til nytt omsorgskompleks på Saltrød.

12.2.2 Barnehage

I Arendal har vi:

- 10 kommunale barnehager inkludert:
 - To oppvekstsentre (skole og barnehage)
- 45 private barnehager inkludert:
 - 40 ordinære barnehager, 3 familiebarnehager og 2 åpne barnehager

Antall barn i barnehagene:

Pr. september 2021 er det totalt 2052 barn i kommunale og private barnehager. Fordelingen er 23,9 % går i kommunale barnehager og 76,1% går i private barnehager. Fordeling pr. årskull i kommunale og private barnehager:

	Fødselstall	Barn i kommunale barnehager	Barn i private barnehager
2021	400	9	11
2020	395	73	219
2019	390	86	288
2018	424	82	343
2017	460	121	337
2016	490	120	369

Fødselstallet 2021 er estimert, og det ser ut som at fødselstallene øker noe igjen fra 2020. Veksten i arbeidsplasser i Arendal kan føre til at flere barnefamilier kommer til å bosette seg i Arendal, og vil da ha behov for barnehageplass.

Barnehagenes satsingsområder er:

- Psykisk helsefremmede barnehager
- Et trygt og godt læringsmiljø
- Samarbeid med foreldre/foresatt

For å sikre systematikk i arbeidet skal alle barnehagene bruke teoriboken "Barn er budbringere" og den digitale veiviseren, hvor systemet tar utgangspunkt i teori og praksis. Dette arbeidet er i startgropa og skal videreutvikles av barnehagene i fellesskap.

Det er mange oppgaver som skal ivaretas i en barnehage. Det handler om pedagogikk, administrasjon og personal, og det er barnehagelederens oppgave å drive gode prosesser hvor alle får medvirke.

Bemanningssituasjonen:

Rapportering september 2021 viser at alle barnehagene har riktig pedagog- og bemanningsnorm sett i forhold til antall barn. Det er ingen dispensasjoner på utdanningskrav for barnehagelærere i kommunale barnehager. For tiden er det tre dispensasjoner i private barnehager. Disse dispensasjonene er knyttet i stor grad til små barnehager som må kombinere stillingen for styrer og pedagogisk leder.

Andel barnehagelærere i kommunale og private barnehager:

Barnehagene i Arendal har i gjennomsnitt 46,5 % barnehagelærere.

I private barnehager er andelen 46,2 % barnehagelærere, og i kommunale barnehager er andelen barnehagelærere 47,3 %.

Det er nå lagt inn i statsbudsjettet en økning til 50 % andel barnehagelærere innen 2022.

Hvordan dette vil se ut for barnehagene i Arendal, og hva den enkelte barnehage mangler vil det gjøres en kartlegging på når statsbudsjettet blir vedtatt.

Foreldreundersøkelsen:

Resultatene av undersøkelsen brukes godt som en del av barnehagens vurdering av barnehagetilbudet gjennom året. Det har vært en fin utvikling og forbedring av resultatet i 2020, og gir barnehagen en indikasjon av foreldrene/foresattes opplevelse av barnehagetilbudet. Undersøkelsen gjennomføres hvert år i november og desember.

12.2.3 Skole

Vi har i Arendal:

- 16 kommunale skoler, inkludert:
 - To oppvekstsentre (skole og barnehage)
 - Lunderød skole og ressursenter
 - Sandum alternative skole på Hove
- 3 friskoler (Arendal internasjonale skole, St. Franciskus skole, Steinerskolen)

Det siste året har vært preget av korona-pandemien i skolene, men det har samtidig vært jobbet godt med læringsmiljø og fag. Det har vært et særskilt fokus på læringsmiljø og utenforskap. Vi bruker elevundersøkelsen som indikator på læringsmiljøet, og elevundersøkelsen for høsten 2020 viste fremgang på en rekke punkter på tross av korona-pandemien. Resultatene er stort sett på eller over landsgjennomsnittet, noe vi er fornøyd med. Et trygt og godt læringsmiljø er helt avgjørende, og Arendalsskolens kvalitetsplan for godt læringsmiljø er nå implementert i alle skoler. BTI i skolene har også fokus på læringsmiljøet og vi blir stadig bedre på kapittel 9A i opplæringsloven som skal sikre alle elever retten til et trygt og godt læringsmiljø. Tre av skolene våre deltar på den nasjonale satsingen for gode læringsmiljø.

Når vi skal gi status kommer vi ikke utenom digital kompetanse og utstyr. Det siste året har alle elever hatt sin egen digitale flate (PC eller IPAD). Det har vært stort fokus både på opplæring i og bruk av digitale verktøy. Perioden med korona var med på å tilføre ny kompetanse i skolene i bruk av digitale verktøy.

Ny læreplan i fag innføres nå også på 10. trinn. Dermed har vi fullført innføringen av ny læreplan på grunnskolen. I forbindelse med ny læreplan har det også vært behov for utskifting av en del læreverker. Flere skoler har investert i hovedsakelige digitale læreverker for elevene.

Arendal kommune har satsset mye på etter- og videreutdanning av lærere. Siden 2010 har 247 lærere tatt videreutdanning hovedsakelig i norsk, matematikk og engelsk, men også andre fag som skolene har hatt behov for. Satsing på videreutdanning ønsker kommunedirektøren å videreføre, og i skoleåret 2021/2022 tar ytterligere 25 lærere videreutdanning. Dette betyr at over halvparten av alle lærere har tatt minst 30 studiepoeng med videreutdanning siste 10 år.

Elevtallet totalt sett er relativt stabilt også 01.10.2021 med 5005 elever i de kommunale skolene i Arendal mot 5009 i 2020. Altså bare 4 færre, noe som høres lite ut når kommunedirektøren har sagt at vi har startet på en stor nedgang i antall elever. Dette skyldes at kullet med 10. trinns elever som gikk ut var lite og kullet som startet på 1. trinn også var lite samt noe tilflytting i løpet av sommeren. Men hvis vi ser på siste års utvikling på 1-7. trinn vil vi se at den varslede nedgangen er godt i gang og vil gjøre seg veldig tydelig også på de totale elevtallene de neste årene.

Elevtall 1-7. trinn, pr. 1. oktober:

2018 – 3 633 elever,

2019 – 3 589 elever,

2020 – 3 518 elever,

2021 – 3 458 elever.

Som tallene viser, er det på barnetrinnet en nedgang på 44 elever, 71 elever og 60 elever; til sammen 175

elever på 3 år (4,8 %). Nedgangen vil forsterkes ytterligere i de kommende årene.

12.2.4 Levekår

Bedre tverrfaglig innsats (BTI):

Enhetene i tjenesteområdet utgjør en viktig del av kommunens BTI-satsning, og har blant annet ansvaret for ledelse av de 4 BTI-teamene.

Implementeringen av BTI-modellen for aldersspennet 0-16 har kommet godt i gang og er i stadig utvikling.

Pandemien har imidlertid medført begrensede muligheter til å gjennomføre planlagte aktiviteter i tiden vi har bak oss. Det er lagt gode planer for å arbeide videre med implementering og utvikling i den kommende perioden.

Bedre tverrfaglig innsats som grunnholdning og målsetting er en forutsetning for å lykkes på det feltet tjenesteområdet levekår har ansvar for.

Arendalshjelpa:

Tjenesteområdet har videre ansvaret for drift og videreutvikling av Arendalshjelpa. Her er det tverrfaglige samarbeidet satt i system for å optimalisere tjenesteleveransen til innbyggere som har behov for oppfølging knyttet til psykisk helse og rus. Arendalshjelpa er «veien inn» som, sammen med innbyggeren, finner løsninger og eventuelt kopler på de aktuelle tjenestene.

Brukermedvirkning:

Enhetene i Levekår vektlegger brukermedvirkning i all samhandling med brukere. Som et verktøy for å sikre systematisk tilbakemelding anvendes FIT (feedback informerte tjenester). Det jobbes videre med implementering av dette, samt systematisering av resultater som fremkommer i tilbakemeldinger gjennom dette systemet.

Samarbeid/prosjekter:

Det er flere eksterne samarbeidsprosjekter i tjenesteområdet, med det felles formål å bidra til forsterkning av det tverrfaglige samarbeidet og tidlig innsats.

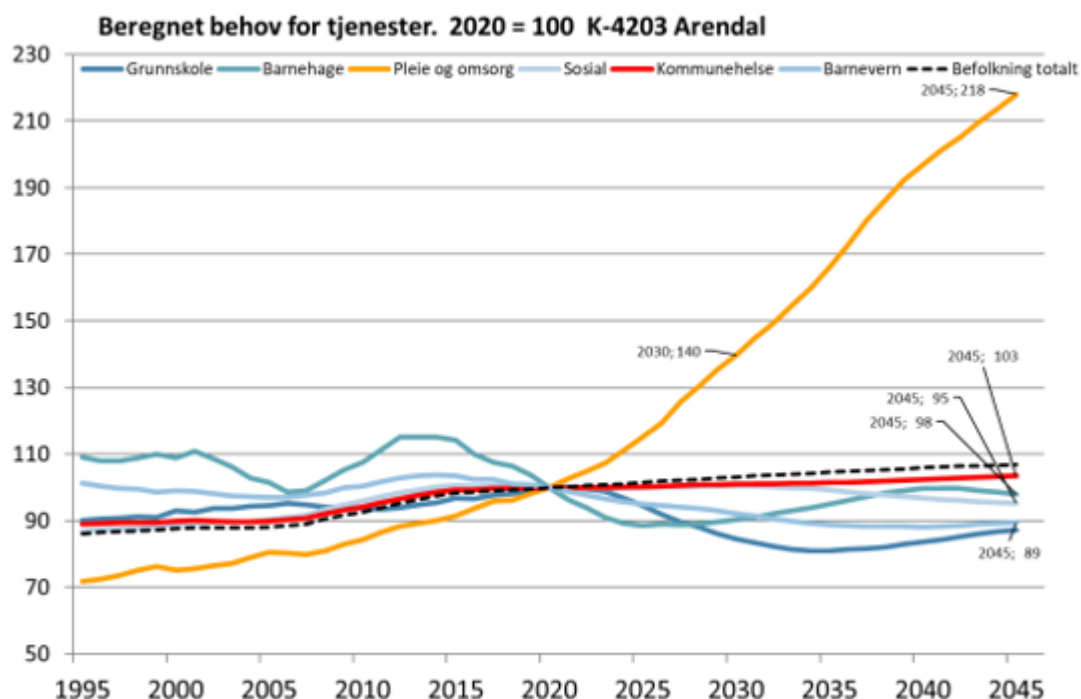
Eksempler er e-helsesykepleie (fylkeskommunen), etablering av FACT-team (SSHF), Familie for første gang (kommuner på Agder), og forsøk med gjennomføring av 4-årskontroll ute i barnehagens lokaler (2 barnehager).

12.3 Utfordringer

12.3.1 Helse og omsorg

Det er et økende gap mellom innbyggernes behov og tilgjengelige ressurser i de kommunale helse- og omsorgstjenestene, økning i antall brukere med sammensatte lidelser og i omfang av tjenester.

Utfordringer med å rekruttere nok personell til helse- og omsorgssektoren for å møte kommende eldrebølge vil kreve endring i arbeidsformer. Endringer i demografien tilsier at det vil være avgjørende at kommunen klarer å igangsette tiltak som medfører at en "vokser smartere". Om vi fortsetter som nå uten å gjennomføre strategiske og strukturelle grep, vil ressursbehovet mer enn doble seg de neste 30 årene.

Kilde: Agenda Kaupang basert på demografi-komponenten i statens inntektssystem og MMMM-alternativet til SSB, august 2020

«Å vokse smartere» vil kreve en helhetlig tilnærming, og et tett samarbeid mellom politikk, administrasjonen og kommunens innbyggere.

En fremtidsrettet tjeneste må ha et bærekraftig kostnadsnivå. Det medfører at i videreutviklingen av pleie- og omsorgstjenester må kommunene både tenke kvalitet og økonomi.

- Vi må sikre at innbyggere gis mulighet til å være **aktive og deltakende** i eget liv og fortsette å bo i eget hjem så lenge som mulig, til tross for funksjonsnedsettelse og hjelpebehov – **helhetlig boligpolitikk**
- **Vi må styrke de ambulante- og oppsøkende tjenester** slik at behovet for institusjon og heldøgns tilbud blir redusert
- Vi må styrke **pårørende og frivillighet** som en ressurs
- **Vi må utforske og ta i bruk teknologi** for å oppnå smartere helsetjenester
- **Vi må jobbe videre med god organisering og lokalisering** – mer samarbeid på tvers av sektorene.

Et av virkemidlene for å sikre rekruttering vil være å tilby hele stillinger. Videreføring av arbeidet med en heltidssatsing er nødvendig fordi det er behov for arbeidskraften og kompetansen. 100 % stillinger vil føre til kontinuitet, kvalitet, bedre utnyttelse av ressursene og bedre helse. Arbeidet må derfor intensiveres.

- Heltidsandel på minimum 60 %.
- Alle fast ansatte som ønsker 100 % stilling har fått tilbud om dette.
- Antall ansatte i forhold til antall årsverk i budsjett er redusert.
- Lederspenn og avdelingsstruktur
- Bemanningsenheten dekker «alle» avdelinger innen helse og omsorg med døgndrift.
- Bemanningsenheten dekker større andel av kortvarig fravær.

Bemanningsenheten skal videreutvikles med mål om å dekke større andel fravær med faste ansatte. Arbeidet er startet og målet er å intensivere arbeidet i 2022.

Fastlegetjenesten er en viktig del av kommunens helsetjeneste. I Arendal, som ellers i landet, går vi inn i en tid med økt antall eldre, høyere krav til helsetjenester generelt i befolkningen, og økt antall innbyggere. Arendal bystyre har derfor vedtatt igangsettelse av utredning av legetjenesten. Denne må sees i sammenheng med behovene til fastlegetjenesten, legevakten og kommunal øyeblikkelig hjelp.

Legetjenesten på helsestasjon ligger under i forhold til anbefalt bemanningsnorm. Kommunedirektøren har ikke funnet rom for å øke budsjettet for 2022. Det jobbes videre med dette i kommende budsjett.

12.3.2 Barnehage

Balanse mellom antall barnehageplasser og behov:

Barnehagesektorens utfordring er å få en balanse mellom barnehageplasser og behov. Kommunen har totalt for mange plasser. Både kommunen som eier og private barnehageeiere må sammen ta et ansvar for at kommunen leverer et barnehage tilbud av høy kvalitet og at konkurransen mellom barnehagene er sunn. Har vi ikke en god og effektiv drift i kommunale barnehager så skaper dette høyere kostnader i form av høye tilskudd til private barnehager.

Spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging i barnehagene:

Behovet for hjelp er større enn ressursene barnehagene har til barn som trenger hjelp og støtte.

Det forventes at mye skal håndteres innenfor det allmenpedagogiske arbeidet og innholdet i barnehagen, men der er fortsatt et økende behov for både tilrettelegging og spesialpedagogisk hjelp i barnehagene. Noen barn har det veldig vanskelig og det slår ofte ut i atferdsproblematikk. Det handler i veldig mange tilfeller at barnet får det vanskelig fordi familien har det vanskelig, og dette blir synlig i barnets hverdag i barnehagen. Får vi ikke satt inn hjelp tidlig nok for barnet og familien, så ender dette ofte ut i et spesialpedagogisk vedtak som handler om barnets utvikling og ikke barnets psykiske helse.

12.3.3 Skole

Kommunedirektøren vil peke på tre utfordringsområder som skiller seg særskilt ut for skolene i kommende handlings- og økonomiplanperiode.

1. Stor økning i antall vedtak om spesialundervisning
2. Elever med dårlig psykisk helse og sykdom
3. Nedgang i antall elever

Spesialundervisning

Hvert år registrerer skolene en rekke data i grunnskolenes informasjonssystem (GSI) som er en telling av det meste innenfor ressurser i skolen. Ved årets GSI kom det tydelig frem en stor økning i forhold til vedtak om spesialundervisning i våre kommunale skoler. Våre kommunale skoler får tildelt rammer av bystyret og må styre innenfor disse rammene i forhold til også å løse vedtak om spesialundervisning for elevene. Slik skolene er innrettet, vil en slik stor økning gå utover det ordinære tilbudet til elevene, noe også GSI-tallene viser. Tallene i GSI er ikke endelige, da de skal både kontrolleres av Statsforvalteren og Utdanningsdirektoratet, og årets tall vil derfor ikke være endelig klare før i desember 2021. Kommunedirektøren velger likevel å løfte dette frem som en hovedutfordring, da skolene melder dette tydelig i sin kommunikasjon med skolesefen.

Antall elever med spesialundervisning

2017 - 451 elever (9,2%)

2018 - 431 elever (8,6%)

2019 - 428 elever (8,5%)

2020 - 439 elever (8,8%)

2021 - 504 elever (10,1%)*

* Tallet for 2021 er foreløpig

Frem til 2020 har antall elever med spesialundervisning ligget forholdsvis stabilt, men har det siste året økt med 65 elever (14,8%). Samtidig har det økt betraktelig i størrelsen på vedtakene og også bruken av pedagogtimer.

Denne økningen utfordrer både skolenes økonomi, kompetanse og organisering. For å unngå en ytterligere negativ effekt vil kommunedirektøren derfor i årets budsjett prioritere denne utfordringen slik at det ordinære tilbudet ikke reduseres.

Det er litt for tidlig å si noe om årsakene til denne relativt store og brå økningen. En av hypotesene kan være at det henger sammen med koronapandemien, og at dette er en effekt av at flere tjenester og også foresatte over tid har vært tettere på, noe som igjen kan bety at flere får riktig hjelp og tiltak. Det er også godt mulig at problemstillingen er sammensatt og kan knyttes til den neste utfordringen som kommunedirektøren peker på.

Elever med dårlig psykisk helse og sykdom

Skolene i Arendal og også andre tjenester er bekymret for en økende grad av elever som sliter med uhelse og med å mestre egne liv. Gjennom 18 måneder med koronatiltak har mange elever kjent på ensomhet, angst og lite sosial omgang med andre barn, både på skolen og på fritiden. Mange fritidsaktiviteter har vært stengt ned og kontakt med annet enn kjernefamilien i hjemmet har for mange vært svært liten. For en del har også det å oppholde seg så mye i eget hjem, ikke vært til det beste, spesielt der hvor hjemmene ikke alltid fungerer til det beste for barna.

Kommunene har fått tilført ekstra midler for å iverksette tiltak ovenfor barn og unge på bakgrunn av dette gjennom 2021, og regjeringen varsler også i statsbudsjettet for 2022 at det vil komme noe midler også til dette.

Kommunedirektøren ser det likevel som en utfordring i forhold til å lykkes med BTI, og i forhold til tidlig og god innsats knyttet til dette. Kommunedirektøren er usikker på om vi har riktig og god nok kompetanse, samt nok kapasitet i 1. og 2. linjetjenestene knyttet til barn og unge på dette punktet. Kommunedirektøren er også usikker på om vi har nok kompetanse i forhold til hvordan koronatiltakene har påvirket våre barn og unge, og vi må ha et særskilt fokus på dette i arbeidet fremover.

Elevtallsnedgang

Heller ikke i årets handlings- og økonomiplan kan kommunedirektøren komme utenom elevtallsnedgangen. Denne er vi i, og vil forsterkes i perioden, noe som påvirker skolene våre på de laveste trinnene. Samtidig er det grunn til å være forsiktig optimist på at noen positive trender som vi har sett midtveis i 2021 kan fortsette. Det kan bli en positiv endring i forbindelse med etableringen av Morrow, og det som den bringer med seg i kjølvannet. På tross av det mener kommunedirektøren, at det er på sin plass å kommentere på at han mener skolestrukturen bør endres. Elevtallsnedgangen vil påvirke tjenestetilbudet i skolene i stor grad. Kommunedirektøren kjenner godt bystyrets holdning og uttalte syn på dette punktet. Det gjør ikke utfordringen mindre reell for skolene og enhetslederne. Kommunedirektøren legger ikke frem tiltak til strukturendringer, men finner heller ikke rom for økte bevilgninger for å utjevne de økonomiske utfordringene som nedgang i antall elever gir enhetene gjennom handlingsplanperioden. Utfordringen får dermed ikke prioritet i økonomiplanperioden, da det ikke er politisk vilje til å se på denne. Utfordringen er likevel stor og reell.

12.3.4 Levekår

Barnevernsreformen

Fra 01.01.2022 trer ny barnevernsreform i kraft. Reformen innebærer et større kommunalt ansvar for barnevern, både faglig og økonomisk. Kommunene får økt finansieringsansvar for barnevernstiltak og økt ansvar for fosterhjem.

Dette stiller krav til ledelse i barnevernet, til kommunens styring av barnevernet og til det samlede familiestøttende arbeidet. Reformen omtales også som en *oppvekstreform*, og et av målene med reformen er at kommunene skal styrke arbeidet med tidlig innsats og forebygging i hele oppvekstsektoren. Tidlig innsats, med tiltak som er godt tilpasset barnas og familienes behov, er først og fremst en investering i innbyggernes velferd, men må også ses på som en investering som kan spare kommunen for mer inngripende og kostbare tiltak senere.

Det solide arbeidet som er gjort med BTI i Arendal kommune vil ha stor betydning for at vi skal lykkes med å møte reformen på en god måte. Det vil være helt avgjørende at vi lykkes med å videreutvikle samarbeidet for på den måten å dreie innsatsen ytterligere i en forebyggende retning.

BTI sees også i sammenheng med Bærekraftige helse- og omsorgstjenester og prosjektet med helhetlig

innsatstrapp. Ved å ytterligere strukturere prioritering av tjenestetilbudet og i stadig større grad se tjenestene i sammenheng, vil forebygging som strategi styrkes.

Brukere med store hjelpebehov

I flere av tjenestene gis det tjenester til personer som har behov for stor oppfølging og mye hjelp. Dette kan til tider være krevende for kommunen å tilpasse, da behovene kan oppstå brått og det kan være noe uoversiktlig å planlegge for. Dette kan også gjøre at økonomiske rammer utfordres.

12.4 Prioriteringer

Figuren viser bærekraftmålene systematisert på en annen måte. Det som på figuren viser "Sosiale forhold" kaller vi i Arendal kommune for "Godt liv for alle", "Klima og Miljø" for "Grønt samfunn" og "Økonomi" for "Regional vekst". Personrettede tjenester er hovedleverandøren av kommunale tjenester til innbyggerne. Vårt hovedområde handler om å tilrettelegge tjenester slik at det blir et godt liv for alle, gjennom hele livsløpet. Samtidig er det i personrettede tjenester at de aller fleste arbeidstakerne i Arendal kommune befinner seg, og vi er også viktige bidragsyttere til Grønt samfunn og Regional vekst.

Godt liv for alle

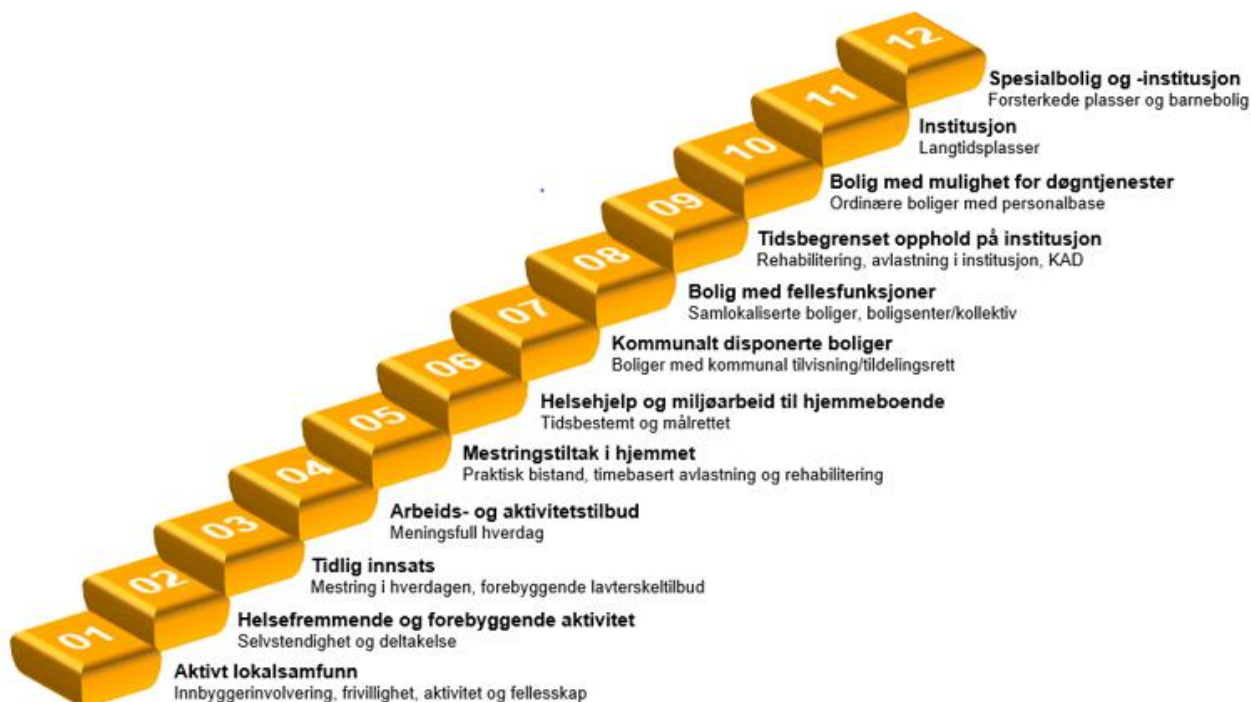
Personrettede tjenester skal være med på å legge til rette for at alle innbyggere mestrer egne liv, og gi tjenester som underbygger dette.

Fra en forestilling om at kommunen *kan* og *skal* løse offentlige oppgaver på egen hånd, må vi dreie fokus til mer holdningsskapende arbeid med forventninger til brukere og innbyggere. På denne måten kan kommunen best nå målene i samarbeid med innbyggere og lokalsamfunn, og dermed bevege seg mot kommune 3.0, også kalt samskapningskommunen.

Figuren viser prioriteringer i personrettede tjenester. Den er i utgangspunktet utarbeidet for helse og omsorg. Alle tjenestene kan relatere seg til punkter i denne, og gjennom en prosess vil vi kunne ha dette som utgangspunkt for en helhetlig strategi.

Gjennom det regionale samarbeidet med Østre Agder er det utviklet en felles innsatstrapp:

Figur - Forslag til foreløpig innsatstrapp. Agenda Kaupang og Østre Agder

Målet med innsatstrappen er å styre aktivitet og omfordele økonomi fra de høyeste trinnene i trappen til mer egenmestring og forebyggende tiltak på de nedre trinnene. En slik omfordeling skaper også handlingsrom for gode strategiske grep inn mot kultur, næring og oppvekst. Videre skal den gi konkrete tiltak som vil bli presentert som en del av kommunens strategiarbeid til politisk behandling.

Arbeidet som er påbegynt i Østre Agder og som Arendal kommune er en del av, vil være sentralt gjennom hele handlings- og økonomiplanperioden. Personrettede tjenester vil forsøke å se helhetlig på tjenesten, og benytte kunnskap både fra innsatstrappen og arbeidet der, samt kommunens arbeid med BTI. Det vil igjen henge sammen med kommuneplanens samfunnsdel.

God helse

At flest mulig kan leve friske og sunne liv er en forutsetning for å oppnå bærekraftig utvikling. Et godt liv gir bedre helse. Samtidig er god helse, basert på den enkeltes forutsetninger, viktig for å kunne leve gode liv. Opplevelse av mestring i eget liv og av å tilhøre et fellesskap er grunnleggende for god helse.

Vår visjon

At alle innbyggere har:

- en funksjonell og trygg bolig med håndterbar husleie.
- en jobb, aktivitet eller skole-/studieplass hvor de opplever mestring og arbeidsglede.
- en fysisk eller mental aktiv og meningsfull fritid tilpasset den enkeltes forutsetninger.
- et sosialt og inkluderende fellesskap rundt seg i hverdagen.

Alle barn og unge skal ha det bra hjemme, i barnehagen, på skolen og i fritiden. Innbyggere med helseproblemer har tilpasset oppfølging gjennom offentlige tilrettelagte tjenestetilbud. Innbyggerne bidrar aktivt til egen helse og velferd.

Kommunedirektøren prioriterer følgende innenfor personrettede tjenester under god helse:

- Det innføres en helhetlig innsatstrapp med god vurdering, tildeling og utføring av tjenestene - gjøre de rette tingene. Denne må sees i sammenheng med BTI-arbeidet og det skal i løpet av 2022 utarbeides en strategi for dette arbeidet.
- Brukermedvirkning skal styrkes i alle tjenester. Barnets og elevens rett til å bli hørt i alle saker skal styrkes og brukermedvirkningen i helse og omsorg og enhets livsmestring må styrkes.
- Det må arbeides for en helhetlig boligpolitikk så behov for heldøgns omsorgstjenester reduseres – nye boformer og oppsøkende/ ambulerende tjenester prioriteres.
- Styrke samarbeidet på alle arenaer og tjenesteområder. Sikre bedre samarbeid med hjemmene, og de foresatte til barn og unge samt styrke samarbeidet med de pårørende i helsetjenestene.
- Aktiv og meningsfull hverdag. Sikre at innbyggerne får mulighet til å være aktiv og deltagende i eget liv og fortsette å bo i eget hjem så lenge som mulig (på tross av funksjonsnedsettelse og hjelpebehov).
- Videreutvikle og fortsette implementeringen av BTI i alle tjenester for barn og unge.

God utdanning

God utdanning er grunnlaget for å forbedre innbyggernes livskvalitet. Alle skal ha mulighet til livslang læring gjennom barnehage, grunnskole, videregående skole, voksenopplæring, etter- og videreutdanning og læring på arbeidsplassen.

Vår visjon

- Gjennom tidlig innsats og god oppfølging sikrer vi at flest mulig fullfører utdanning og opplever mestring. Alle skal kvalifiseres slik at de kan bidra og delta i fellesskapet med sine ressurser.
- Alle barn og unge skal ha det bra hjemme, i barnehagen, på skolen og i fritiden.
- Sikre gode lese- og skriveferdigheter for alle barn, ungdom og voksne.
- Et supplerende tilbud til høyere utdanning i og for regionen i Arendal.

Kommunedirektøren prioriterer følgende innenfor personrettede tjenester under god utdanning:

- Implementering av temaplan for gode skoler og barnehager i Arendal kommune.
- Implementering av plan for dysleksivennlige skoler.

- Fortsette satsingen på lærlinger.
- Økt fokus på forebyggende arbeid med barn og unges psykiske helse og videreføre arbeidet med psykisk helsefremmende barnehager.
- Mer tilpasset opplæring og bedre spesialundervisning for dem som trenger det. Kompetanseheving og satsing gjennom den desentraliserte kompetansehevingsordningen og kompetanseløft for spesialpedagogikk og inkluderende praksis.

Hovedformålet for barnehager og skoler i Arendal kommune er å bidra til alle barn og unge er i stand til å mestre eget liv og få utnyttet sitt fulle potensiale.

Grønt samfunn

Bærekraftig utvikling inngår i rammeplan for barnehagen. Barna skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Bærekraftig utvikling omfatter natur, økonomi og sosiale forhold og er en forutsetning for å ta vare på livet på jorda. Barnehagen har derfor en viktig oppgave i å fremme verdier, holdninger og praksis for mer bærekraftige samfunn. Bærekraftig utvikling har også kommet inn som et av tre tverrfaglige temaer i de nye læreplanene i skolen fra høsten 2020, og står sentralt i fagfornyelsen. Elevene skal «utvikle kompetanse som gjør dem i stand til å ta ansvarlige valg og handle etisk og miljøbevisst». En bærekraftig utvikling bygger på forståelsen av sammenhengen mellom sosiale, økonomiske og miljømessige forhold. Bærekraftig utvikling som tverrfaglig tema i skolen skal legge til rette for at elevene kan forstå grunnleggende dilemmaer og utviklingstrekk i samfunnet, og hvordan de kan håndteres.

Ulike enheter i personrettede tjenester jobber med:

- Miljøfyrtårnsertifisering
- Livsgledesertifisering
- Økologisk mat, redusert matsvinn og kildesortering
- Hjertesoner rundt skolene
- Bærekraftige anskaffelser

Regional vekst

Arendal kommune deltar sammen med Østre Agder kommunene i et klyngesamarbeid med andre kommuner på Agder, Universitet i Agder og Sørlandet sykehus HF. Aktørene skal bidra til kunnskapsutvikling, nyskaping – og læringsprosesser ved hjelp av fremragende forskning, tjenesteutvikling og tverrfaglig samhandling. Det jobbes med å etablere et utvalg med representasjon fra alle kommunene og tverrfaglig kompetanse knyttet til plan, analyse, det helsefaglige perspektivet og økonomi. Østre Agder blir «en planleggingskommune» innenfor helse - omsorg og levekår, men alle beslutninger forblir i egen kommune.

- Utarbeide en strategiplan for innsatstrappa
- Fortsette arbeide med å forebygge "drop-out" i videregående skole

Mål 17 - samarbeid for å nå målene

For å lykkes med enhetenes, kommunens og Agders mål, trengs det sterke partnerskap. Det trengs en god delingskultur for å nå mål på alle plan. Det må være gode arenaer for samhandling.

BTI-arbeidet i Arendal krever godt samarbeid for mange og med mange. Våre barnehager, skoler og andre tjenester i personrettede tjenester, vil fremdeles prioritere samarbeid med Østre - Agderkommunene og andre kommuner i regionen. Dette for bedre å nå egne mål, men også for å nå regionale og nasjonale mål.

Arbeidet med innsatstrappa krever samhandling mellom alle i kommunen, næringslivet, en tydeligere innbygger- og pårørendestrategi og frivillighet for å kunne nå målsetningene. For å lykkes med dette må vi også samarbeide interkommunalt og på regionsnivå.

12.5 Driftsbudsjett med endringer

Personrettede tjenester - tall i 1 000 kr	2022	2023	2024	2025
Vedtatt budsjett 2021 videreført	1 868 536	1 868 536	1 868 536	1 868 536
Konsekvensjusteringer	56 980	58 593	65 160	60 160
Nye tiltak				
Stab skole ny stilling	860	860	860	860
Naturfagstime økning 1 time	460	1 100	1 100	1 100
Spesialpedagogiske tjenester skolene	10 000	8 000	6 000	4 000
Psykisk helse skole/barnehage/BTI	0	2 000	4 000	6 000
Spesialundervisning friskoler	5 000	5 000	5 000	5 000
Rammetiltak barnehagelovens Kapittel VII Spesialped. hjelp	5 500	5 500	5 500	5 500
Gratis prevensjon u/16 år	100	100	100	100
Drift kommunalt legesenter, foreløpig anslag	1 500	3 000	3 000	3 000
1 årsverk ergoterapeutstilling	750	750	750	750
Avlastning utenfor institusjon	230	230	230	230
Mestring og habilitering: Bemanning nye boliger	0	5 350	18 200	43 200
Legevakt: Økte kostnader daglege	350	350	350	350
Prosjekt inn på tunet	200	200	400	400
Implementering av rusreform	938	938	938	938
Responscenter (koordinerende enhet)	1 000	1 000	1 000	1 000
Voldsforebyggende koordinator (BS-sak)	350	350	350	350
Innsparingstiltak				
Effektivisering kommunale barnehager	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Tilskudd private bhg, effekt av reduksjon komm. bhg	0	0	-3 000	-3 000
Forbedre ressursstyring helse og levekår	-2 000	-8 000	-10 000	-15 000
Effektivisering spesialpedagogiske tjenester	0	-1 000	-2 000	-4 000
Effektivisering helsestasjon	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Effektivisering barnevern	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Effekter tidlig innsats	0	0	-10 000	-15 000
Forslag til budsjett for tjenesteområdet	1 946 254	1 948 357	1 951 974	1 959 974

12.5.1 Konsekvensjusteringer

Omfatter endringer vedtatt i tidligere HØP som påvirker økonomiplanperioden og justeringer på bakgrunn av inngåtte avtaler (bl.a. indeksreguleringer) og andre vedtak. I beløpet inngår også kompensasjon for lønnsoppgjør 2020 og justering mot pensjonssatser 2021, samt flytting av budsjettposter mellom tjenesteområdene (bl.a. som følge av organisasjonsendringer).

Lunderød skole og ressurscenter

Økt elevtall medfører behov for mer bemanning ved skolen.

Skolemodellen

Skolemodellen er justert for endringer i klassesall og elevtall samt sosiodemografiske endringer. Det er også

videreført reduksjon på 6,8 årsverk fra HØP 2021-2024.

Tilskudd private barnehager

Endring av tilskudd til private barnehager som en konsekvens av ny pensjonssats, kapitaltilskudd, effektivisering av kommunale barnehager og reduksjon av barn.

Ressurskrevende tjenester

Det er stor økning i antall brukere i mestring og habilitering, institusjon og livsmestring, og inkludert i konsekvensinnmeldinger ligger en økning.

Hjemmebaserte tjenester

Enhet hjemmebaserte tjenester er tilført 9,0 mill. kr. i rammen fra 2022. Enheten har de siste årene registrert tyngre brukere med svært sammensatte behov med flere vedtakstimer.

Barnevern

Ansvarsoverføring fra Stat til kommune (barnevernsreformen). Stillinger som tidligere har vært statlig finansiert er lagt inn som økning enhetens ramme, totalt er det tilført 21 mill. kroner.

Avklaringsavdeling oppstart 2023

Planlagt oppstart av avklaringsavdeling juni 2023.

12.5.2 Nye tiltak

Stilling stab skole

Etter omleggingen til personrettede tjenester og reduksjon av en kommunalsjef har kapasiteten til stab skole blir vesentlig redusert. Kommunedirektøren vurderer det derfor nødvendig å styrke stab skole med et årsverk for å kompensere noe for dette.

Naturfagstime på ungdomstrinnet

I årets statsbudsjett har regjeringen Solberg lagt inn en ny time med naturfag fra 01.08.2022. Denne er lagt inn i budsjettet med 5/12 virkning i 2022 og i sin helhet fra 2023.

Spesialpedagogiske tiltak skolene

Antallet elever med vedtak om spesialundervisning øker kraftig derfor prioriterer kommunedirektøren ekstra midler i skolemodellen rettet mot spesialpedagogiske tiltak for å sikre opprettholdelse av kvaliteten også på den ordinære undervisningen.

Psykisk helse barnehager/skoler/BTI

Kommunedirektøren ser at antall vedtak om spesialundervisning samt spesialpedagogisk hjelp øker i barnehager og skoler. Budsjettposten her sees i sammenheng med dette og kommunedirektørens ambisjon er at godt BTI arbeid skal redusere spesialundervisning og dreies til mer målrettet arbeid med psykisk helse og at det ikke utløser spesialundervisning.

Spesialundervisning friskoler

Kommunen refunderer utgifter til spesialundervisning i friskoler etter vedtak fattet i kommunen. Tidligere budsjett har vært underfinansiert og endringen gjenspeiler realistisk behov for budsjett.

Rammetiltak barnehagelovens Kapittel VII Spesialpedagogisk hjelp

Omhandler spesialpedagogisk hjelp i barnehage v/ pedagogisk fagteam, på bakgrunn av økende behov.

Gratis prevensjon u/16 år

Videreføring av tilbud ved helsestasjonen.

Drift kommunalt legesenter, foreløpig anslag

Arendal bystyre har vedtatt igangsettelse av utredning av legetjenesten. Denne må sees i sammenheng

med behovene til fastlegetjenesten, legevakten og kommunal øyeblikkelig hjelp.

1 årsverk ergoterapeutstilling

Arendal bystyre vedtok januar 2021 revidert Fysio- og ergoterapiplan 2020-2030 som inkluderer egen opptrappingsplan for faggruppene fysio- og ergoterapi.

Avlastning utenfor institusjon

Det vises til BS 21/17582 og innsatstrapp hvor det er behov for økt pårørendestøtte til foresatte med særlig tyngende omsorgsoppgaver.

Mestring og habilitering: Bemanning nye boliger (utover 7 mill. kroner)

Bygging av nye bofellesskap vil kreve økt behov for bemanning.

Legevakt: Økte kostnader daglege

På dagtid hverdager er legevakten nå bemannet med to leger som dekker Arendal kommune. Legevaktslegene rykker ut med legebilen, også på dagtid, på alle akutte, livstruende hendelser. Daglegevakten tar imot pasienter på legevakten som ikke har fastlege og hvor tilstanden ikke med rimelighet kan vente til neste dag.

Prosjekt inn på tunet

Kommunens andel av kostnader i et samarbeidsprosjekt med fylkeskommunen som skal gi naturbasert tilbud til unge vokse med utfordringer knyttet til psykisk helse og rus, samt etter-skoletilbud 5-10 kl.

Implementering av rusreform

Kommunen har fått økt overføring fra staten til implementering av rusreformen. Økningen legges til enhet livsmestring.

Responscenter (koordinerende enhet)

Kommunedirektørene i Østre Agder samarbeidet anbefaler kommunene å videreføre felles responscenterløsning på Agder.

Voldsforebyggende koordinator

I henhold til voldsforebyggende plan tilsettes voldsforebyggende koordinator i 50% stilling.

12.5.3 Innsparingstiltak

Tilskudd private barnehager, effekt av reduksjon i kommunale barnehager

Reduksjonen må ivaretas gjennom arbeidet med balanse mellom barn og bemanning i kommunale barnehager. Fyller opp ledige plasser gjennom året. Dette vil få en effekt på tilskuddet til private barnehager fra år 2024.

Forbedre ressursstyring helse og levekår

Gjennomføres ved systematisk arbeid med effektivisering og ressursstyring i tjenesteområdet.

Effektivisering spesialpedagogiske tjenester

Gjennomføres ved systematisk arbeid med effektivisering og ressursstyring på enheten, samt styrket samarbeid.

Effektivisering helsestasjon

Gjennomføres ved systematisk arbeid med effektivisering og ressursstyring på enheten, samt styrket samarbeid.

Effektivisering barnevern

Gjennomføres ved systematisk arbeid med effektivisering og ressursstyring på enheten, samt styrket

samarbeid.

Effekter tidlig innsats

Ved betydelig fokus på tidlig innsats, gjennom BTI og innsatstrapp, legges det til grunn besparelser på sikt.

12.6 Investeringsbudsjett

Tabellen nedenfor viser brutto investeringer for tjenesteområde 13, enheter personrettede tjenester.

Tall i 1 000	2022	2023	2024	2025
Oppvekst - inv. møbler/utstyr	740	760	780	800
Oppkjøp barnehage eller annen bærekraftig utvikling av barnehager	3 000	-	-	-
Utstyr omsorgsenhetene	4 000	4 000	4 000	4 000
Enhet funksjonshemmede - utskifting bil Ellengård	-	-	300	-
Koordinerende enhet - Utskifting biler	-	850	-	-
Transporttjenesten - buss	-	850	-	-
Sum investeringer	7 740	6 460	5 080	4 800

Figur: Investeringsprosjekter tjenesteområde 13, enheter personrettede tjenester 2022-2025

Utstyr omsorgsenhetene

Hovedprosjekt for årlige investeringsbehov for utskifting av medisinskteknisk utstyr, senger, madrasser ol. ved helse og omsorgsenhetene.

Oppvekst - inventar og møbler/utstyr

Hovedprosjekt som ligger under ansvar stab skole og fordeles til investeringsbehov for barnehager og skoler.

Investeringer i biler er i henhold til planlagte utskiftninger.

13 Arendal eiendom KF

Budsjettet er satt opp i samsvar med forskrift om særbudsjett, særregnskap og årsberetning for kommunale og fylkeskommunale foretak.

Budsjettet forutsetter en videreføring av hovedaktiviteter fra driften i 2021 budsjettet. Kommunens signaliserte budsjettutfordringer i perioden vil likevel prege både budsjettprosessen og driftsbudsjettet for Arendal eiendom.

13.1 Beskrivelse av området

Arendal eiendom er kommunens redskap for gjennomføring av kommunens eiendomspolitikk, og skal ivareta Arendal kommunes eieransvar av kommunal eiendom, herunder sikre og opprettholde verdiene i eiendommene og bygningsmassen, samt ivareta andre kommunale oppgaver som bystyret bestemmer.

Foretaket skal samarbeide med kommunale virksomheter og gjennom sine disposisjoner sikre gode fellesløsninger i tråd med kommunale planer og målsettinger.

Arendal eiendom skal sikre hensiktsmessige bygg for kommunens virksomhet og tjenesteyting, samt ivareta forvaltning, drift og vedlikehold av eiendom og bygningsmasse. Det skal utarbeides konkrete mål, strategier og tiltak for ytre- og indre vedlikehold på kommunale formålsbygg.

Arendal eiendom skal anskaffe og avhende eiendom etter fullmakter fra bystyret.

Arendal eiendom har ansvar for å tilføre kommunen tilstrekkelig antall utleieboliger i samsvar med behovet. Gjennom ansvar for og forvaltning av kommunens eiendomsmasse, har Arendal eiendom også ansvar for forvaltning av kommunale boliger.

Arendal eiendom har en sentral rolle når kommunen skal nå sine klima-, energi- og miljømål. Foretaket skal arbeide for at kommunens samlede energiforbruk reduseres.

Antall årsverk i foretaket pr 31.8.2021 er 130 fordelt på 150 personer.

Dette er fordelt på følgende grupper:

Eiendomsdrift	132 personer	85 kvinner	47 menn
Bolig og eiendomsutvikling	9 personer	5 kvinner	4 menn
Prosjektledere og administrasjon	9 personer	4 kvinner	5 menn
Hele AEKF	150 personer	94 kvinner	56 menn

Antall deltidsstillinger utgjør 38%

Gjennomsnittlig stillingsstørrelse er 85,72 %

Om lag hver tredje av våre ansatte har annet opprinnelsesland enn Norge

Gjennomsnittsalder i foretaket er 48 år

Det er felles lønns- og arbeidsgiverpolitikk med Arendal kommune

Vår personalpolitikk bygger på prinsippet om like muligheter uavhengig av kjønn, seksuell orientering, alder og etnisk tilhørighet

13.2 Status

Strategidokumentet er førende for aktiviteten i Arendal eiendom. Viktige fokusområder er:

- Foretaket skal ha et helsefremmende arbeidsmiljø. Trygghet for å unngå fysiske og psykiske skader
- Arendal eiendom skal stå for en bærekraftig miljøpolitikk på alle foretakets arbeidsområder
- Være en aktiv samfunnsaktør innenfor eget ansvarsområde

Det rapporteres på oppfølging av tiltak i tertialrapporter og i årsmeldingen.

13.3 Utfordringer

Høye strømpriser

Generelt for Arendal kommune, men også for Arendal eiendom, vil høye strømpriser være en utfordring. Dette må håndteres for kommunen samlet sett og dermed kompenseres ifm. budsjett i handlingsplanperioden. Arendal eiendom vil følge utviklingen og oppdatere tall og prognoser fortløpende. Arbeidet med tiltak for å redusere energiforbruket videreføres.

Effektiviseringstiltak videreføres

Dette både for å ha et fokus på effektiviseringer generelt, men også konkret for å møte kommunens økonomiske utfordringer og konsernbidraget som må forventes videreført og er innarbeidet i budsjettframlegget. Stillingsstoppen vil måtte lettes noe for å videreføre normal drift. Nye utlysninger av stillinger må godkjennes av daglig leder. Flere av de tiltakene som er igangsatt i 2021 har innslagspunkt i kommende budsjettår og må følges opp tett.

Arendal eiendom har igangsatt et eget benchmarkingprosjekt som det vil bli arbeidet med første del av 2022. Dette innebærer sammenlignende studier med andre tilsvarende virksomheter og med tjenester kjøpt i markedet. Rapport vil bli fremmet for styret i løpet av første halvår og tiltak foreslått i henhold til de funn som er registrert.

Vedlikeholdsetterslep

Vi rapporterer på vedlikeholdsetterslepet i årsberetninger til styret og til bystyret. Utvendig etterslep på vedlikehold er ved inngangen av budsjettperioden beregnet til kr 95 mill. for alle kommunale formålsbygg. Etterslepet er bygd ned fra om lag kr 125 mill. i 2013. Strategidokumentets målsetting om å redusere vedlikeholdsetterslepet til kr 90 mill. i løpet av 2023 blir utfordrende sett i forhold til tilgjengelige ressurser. Dette må likevel sees i sammenheng med mulige statlige tiltaksordninger som har bidradd til tidligere års redusert vedlikeholdsetterslep. Det arbeides intenst med å finne gode og kostnadseffektive løsninger.

Prosjektoppfølgning/kvalitetsoppfølging

Implementering av nye systemer og et kontinuerlig forbedringsarbeid videreføres i budsjettperioden.

Sykefravær

Målet er 6,0 %. Arbeidet med å redusere fraværet skal fortsatt ha et sterkt fokus i Arendal eiendom. Tallene ble noe redusert mot slutten av 2021 noe som er gledelig. Korona har vært en medvirkende årsak til et høyt fravær og har medført at tiltak knyttet til dette arbeidet har vært vanskelig å gjennomføre. Det settes mål for den enkelte gruppe/avdeling og den enkelte sykemeldte får individuell og rask oppfølging.

Tilrettelagte boliger

Det er fra NAV og kommunen meldt behov for flere tilrettelagte boliger for rus psykisk helse med lav boevne. Det må fremmes konkrete saker i løpet av budsjettperioden hvor dette er tema.

13.4 Prioriteringer

Strategidokument for Arendal eiendom KF

Strategi

Følge opp kommunens overordnede målsetninger ved å være en konkurransedyktig og serviceorientert virksomhet som er bevisst vårt samfunnsansvar.

Hovedmål

Bystyrets prioriterte mål om et godt liv for alle, et grønt samfunn og regional vekst skal være førende for mål og tiltak i Arendal eiendom KF. Arendal eiendom skal utføre en effektiv og god forvaltning av kommunale formålsbygg.

Godt liv for alle

- Ha et helsefremmende arbeidsmiljø. Trygghet for å unngå fysiske og psykiske skader
- Være en attraktiv og inkluderende arbeidsgiver
- Være en utviklingsorientert og lærende kompetansebedrift

Tilstedeværelse høyere enn 94 %

Jobbe for en heltidskultur og øke gjennomsnittlig stillingsstørrelse fra 86 % til 90% innen 2023

Bidra til å gi arbeidserfaring til personer med «hull i CVen» eller liknende utfordringer i samråd med NAV

Sertifisert etter HMS standard ISO 45001

Tilby gode kommunale boliger ut fra prioriterte mål

Tilrettelegge på alle foretakets arbeidsområder for at Arendal er en god kommune å bo i

Ha tydelig og tilstedeværende ledelse og korte beslutningslinjer

Formidle hvilke tiltak som iverksettes i foretaket og som kan gi bedre tjenester til kommunen

Gjennom avtaler og dialog, gi kunder og befolkningen forutsigbarhet

Følge seriøsitetsskravene til Arendal kommune

Grønt samfunn

- Stå for en bærekraftig klima- og miljøpolitikk på alle foretakets arbeidsområder
- Være en miljøbevisst energiforvalter for AK
- Alle nybygg skal ha et energiforbruk på minst 20 % bedre enn kravene i dagens tekniske forskrifter i plan- og bygningsloven. Det skal vurderes energiproduksjon i byggeprosjektene
- Det skal utarbeides prioriterte planer for energieffektivisering i eksisterende bygg
- Miljøkrav i BREEAM skal vurderes i alle nye byggeprosjekt (energi, miljø og kvalitet)
- Alle nye biler, kjøp eller leasing, bør være fossilfrie. 60 % av bilparken skal være fossilfri i løpet av 2023
- Miljøaspektet skal være prioritert ved alle anskaffelser
- Krav om fossilfrie byggeplasser og bruk av biodiesel

- Sertifisert etter miljøstandard i ISO 14001
- Massivtre skal vurderes ved byggeprosjekt
- Sørge for at verneverdige og fredede bygninger i foretakets eie blir tilfredsstillende vedlikeholdt
- Ved større byggeprosjekt skal miljøvalg være en del av saksbehandlingen til styret i Arendal eiendom KF.
- Alle nybygg skal bygges som minimum pluss hus, der det er mulig innen økonomiske og praktiske rammer. Fravikes dette skal det begrunnes. Det bør også alltid vurderes standarden ZEB-0 + 20 %

Regional vekst

- Være en aktiv samfunnsaktør innenfor eget ansvarsområde
- Være en aktiv og kompetent aktør i utvikling av kommunens arealplaner
- Ivareta etableringen av Arendal næringssselskap AS. Sikre god samhandling mellom selskapet og Arendal eiendom.

Ha en aktiv rolle og dialog med aktører i næringslivet.

Tilrettelegge for boligbygging i hele kommunen

Nulltoleranse for sosial dumping og øvrige brudd på arbeidslivets regler

God økonomistyring som gir økt handlingsrom til vedlikehold

Utøve god vedlikeholdsplanlegging og redusere vedlikeholds-etterslepet til kr 90 mill. i løpet av 2023

Sikre at byggeprosjekter underlagt Arendal eiendom KF leveres til rett kvalitet, tid og pris. Arendal eiendom KF skal ved salg følge KS sitt regelverk

Arendal eiendom KF skal følge KS sine retningslinjer for kommunale ASer og KFer. Dette med hensyn til anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll.

Videreutvikle rollen som leietaker og utleier av formålsbygg

Intensivere arbeidet med å selge eiendommer kommunen ikke har behov for

13.5 Driftsbudsjett med endringer

13.5.1 Konsekvensjusteringer

Omfatter endringer vedtatt i tidligere HØP som påvirker økonomiplanperioden og justeringer på bakgrunn av inngåtte avtaler (bl.a. indeksreguleringer) og andre vedtak.

- Konsernbidrag på kr 6 mill. til Arendal kommune er innarbeidet i budsjettforslaget.
- Forholdet mellom innkjøp av tjenester og egen utførelse må vurderes
- Mandat for gjennomføring av benchmarkingprosjektet, fremlegges for styret
- Etableringen av Arendal Næringssselskap AS og volum for kjøp av tjenester fra Arendal eiendom må gjennomgås og kapasitet justeres
- Det må foretas en gjennomgang av kommunens leieavtaler
- Arealbruk for kommunale enheter justeres i henhold til faktisk bruk

13.5.2 Nye tiltak

- Kjøp av aksjene i Kanalgården AS gjennomføres og det kommunale selskapet etableres
- Driftsform for hele Kulturkammeret etableres og iverksettes

Arendal Næringssselskap AS

Selskapet ble opprettet i 2021 etter vedtak i bystyret. Oppfølgingen i Arendal eiendom skjer ved at foretaket ivaretar daglig leder funksjonen for næringssselskapet og at aktiviteten på dette området flyttes ut i det nye selskapet. Det er forutsatt i bystyresaken at det skal være et nært samarbeid mellom selskapet og Arendal eiendom og at oppdrag knyttet til næringsutvikling kan utføres i foretaket etter bestillinger fra næringssselskapet.

Budsjettmessig betyding for Arendal eiendom ivaretas i dette budsjettet.

13.5.3 Innsparingstiltak

Effektiviseringstiltak igangsatt i 2021, som bla har medført reduserte årsverk i eiendomsdrift, videreføres. Stillingsstoppen vil måtte lettes noe for å videreføre normal drift. Nye utlysninger av stillinger må godkjennes av daglig leder. Flere av de tiltakene som igangsatt i 2021 har innslagspunkt i kommende budsjettår og må følges opp tett.

Arendal eiendom har igangsatt et eget benchmarkingprosjekt i 2021 ved egen sak til styret, Arbeidet er igangsatt og vil bli videreført inn i 2022. Dette innebærer sammenlignende studier med andre tilsvarende virksomheter og med tjenester kjøpt i markedet. Rapport vil bli fremmet for styret i løpet av første halvår og tiltak foreslått i henhold til de funn som er registrert.

Gjennomgang av virksomheten for ytterligere å justere nivå/kvalitet og frekvens på renholdet videreføres.

Salg av tjenester til det nye næringssselskapet vil medføre inntekter til Arendal eiendom.

14 Arendal havnevesen KF

14.1 Beskrivelse av området

Arendal havnevesen KF skal sørge for en effektiv, velfungerende og rasjonell drift av havneanlegg og tilhørende eiendommer, og fremstå som et konkurransedyktig havne- og transportknutepunkt for regionen. Arendal havn skal legge til rette for lokal og regional verdiskapning – og rapportere måloppnåelse til Bystyret. Foretaket skal utøve den myndighet og ivareta de oppgaver som er tillagt kommunen etter havne- og farvannsloven. Foretaket skal samarbeide med andre kommunale virksomheter og gjennom sine disposisjoner sikre gode fellesløsninger i tråd med kommunale planer og målsettinger. Foretaket skal ha en klar klima-, energi- og miljøprofil, tilpasset kommunens til enhver tid gjeldende strategi innenfor dette området.

Arendal havnevesen KF mottar ingen økonomisk støtte, overføringer eller andre former for tilskudd fra kommunen eller andre. Havnas regnskap er inndelt i 3 ansvarsområder: Havn (ordinær havnedrift) – Småbåthavner – Gjestehavn. Havn (ordinær havnedrift) er konkurranseutsatt (med unntak av fergeleier og fiskemottak). Havnas inntekter kommer fra næringslivet (77 %), leiebetaling for småbåtplasser (15 %) og betaling for tjenester i gjestehavna (8 %). Arendal havn har 16 faste ansatte. 4-5 personer er leid inn gjennom året. Havna leier også inn maskiner og førere i perioder med høy aktivitet.

14.2 Status

Etablering av batterifabrikk vil medføre betydelig økning i næringstransporter. I tråd med klimaforpliktelser og bærekraftsmål, må denne transporten føres over Arendal Havn. Havn står foran betydelige investeringer for å sikre at kapasiteten kan håndtere forventet økning. Havna må investere i egnede kaier, kraner og infrastruktur forutfor forventet økning i godsmengde. Finanskostnadene vil øke før økte godsmengde gir inntekter til å forrente dem.

14.3 Utfordringer

Arendal Havn er kommersielt, og inntekter avhenger av kundeaktivitet og markedsforhold.

Havna har stort press på dagens kaier og havneareal.

Arendal Havn går inn en periode med store investeringer, som vil utfordre havnens likviditet under oppbyggingsfasen. Havna vil påregnelig trenge en periode med avdragsfrihet for å håndtere utbyggingen inntil godsvolumet og inntektene dekker alle kostnader.

14.4 Prioriteringer

Godt liv for alle

Havnen er et verktøy for å sikre verdiskapning, arbeidsplasser, og bidrar til at bærekraftsmål kan nåes i denne regionen. Dette er et vesentlig bidrag til å sikre et godt liv for alle.

Havn er en vesentlig forutsetning for at batterifabrikken skal lykkes.

Havna skal tilrettelegge for at innbyggerne har tilgang til og kan benytte Arendals fremste attraktivitet; Skjærgården (til en pris de fleste kan klare). I oppdraget inngår småbåthavner, fergeleier, av/påstigningsbrygger og gamle offentlige brygger, som er viktige sluser til sjø for folk flest til bading, fiske og rekreasjon.

Småbåthavnkapasiteten er godt utbygget og det er mulig å få båtplass på dagen.

Havna skal tilrettelegge for lokalt fanget og kortreist sjømat gjennom fiskemottaket i Barbu.

Havna skal tilrettelegge for lokal verdiskaping fra besøk og reiseliv gjennom cruiseanløp og gjestehavn.

Grønt samfunn

All virksomhet i regi av Arendal havnevesen skal være fremtidsrettet og miljømessig bærekraftig.

Arendal havn er fullt utrustet på landstrøm på hele 3 avsnitt, og konverterer årlig ca. 4 mill. Kwh fra fossilt til grønn bærekraftig strøm. Sandvikodden benyttes til biodiesel distribusjon til hele landet. Foretaket deltar i en rekke prosjekter for å sikre en omlegging til nullutslipp innen alle havns virksomhetsområder.

Regional vekst

Arendal havn er et regionalt knutepunkt for vareeiere og fremtidens verdiskapere.

Arendal havn vil sikre:

- At mer gods flyttes fra vei til sjø i tråd med nasjonale og internasjonale miljøavtaler og forpliktelser.
- At næringslivet i regionen får konkurransemessige fortrinn gjennom effektiv sjøtransport, lager og lastehåndtering.
- Utvikling av innovative (autonome) og bærekraftige logistikkløsninger – helt frem til kunder i vårt nærrområde.
- Et totalansvar for bærekraftig mottak, lager og lastehåndtering.

Med båthavner, brygger og ferjeleier tilrettelegger vi også for bostedsattraktivitet gjennom god tilgang til sjø, attraktiv skjærgård og Raet nasjonalpark med fritidsbåt og lokalferge.

14.4.1 Mål 17 - samarbeid for å nå målene

Tett koordinasjon mellom havn og kommunens administrasjon, spesielt næringsavdelingen. Koordinasjon blant havnene på Agder - for å unngå intern konkurranse og overinvesteringer. Tett samarbeid med eiendomsforetaket på alle vekstprosjekt, næringsareal.

14.5 Driftsbudsjett med endringer

14.5.1 Konsekvensjusteringer

Omfatter endringer vedtatt i tidligere HØP som påvirker økonomiplanperioden og justeringer på bakgrunn av inngåtte avtaler (bl.a. indeksreguleringer) og andre vedtak.

14.5.2 Nye tiltak

Prioriterte tiltak drift:

Digitalisering, datafangst og autonomi skal prioriteres for økt konkurransekraft og reduserte kostnader.

Prioriterte Investeringer

1. Ro-Ro rampe

Tiltaket er en utvikling av havnens transporttilbud.

Økonomisk konsekvens: Økt godsvolum.

2. Ny Kai

Tiltaket er en utvikling av havnens transporttilbud.

Økonomisk konsekvens: Økt godsvolum

14.5.3 Innsparingstiltak

Finansutgiftene i perioden vil øke. Prioritering gis til prosjekter med fremtidig inntjening.

Fergekai lokalferger 8 mill. utsettes

Pollen oppgradering 0,5 mill. utsettes

Rådhusbrygga 1,5 mill. utsettes

Investering på Sandvikodden tas ned med 2,5 mill. i 2022, fokus er sikkert ved anlegget.

Vedlegg

Vedlegg 1: KOSTRA

KOSTRA står for Kommune-Stat-Rapportering. Dette er en pliktig rapportering som kommunene gjør til staten på tjeneste- og regnskapsdata. Hensikten med denne rapporteringen er å kunne få relevant, pålitelig og sammenlignbar styringsinformasjon fra hver enkelt kommune. Dette gir god styringsinformasjon for staten, og kommunene kan bruke data til vurdering av egenutvikling over tid. Arendal kommune bruker KOSTRA-indikatorene aktivt i planleggingen av egen drift. Dette gir, sammen med utvikling i demografitall fremover, viktig styringsinformasjon for planlegging av kommunens drift. KOSTRA danner også et godt grunnlag for å kunne sammenlikne driften til andre tilsvarende kommuner/kommunegrupper. Alle data er reviderte KOSTRA-tall publisert 15. juni 2021 dersom ikke annet er eksplisitt kommentert.

På bakgrunn av kommune- og regionreformen er det foretatt en revisjon av KOSTRA-gruppene. Det er fremdeles folketall, bundne kostnader og frie inntekter som brukes som kriterier for utvalget i KOSTRA-gruppene. I praksis betyr dette at Arendal er nå i gruppe 11 – sammen med 9 andre kommuner med folketall på mellom 45 000 og 74 999.

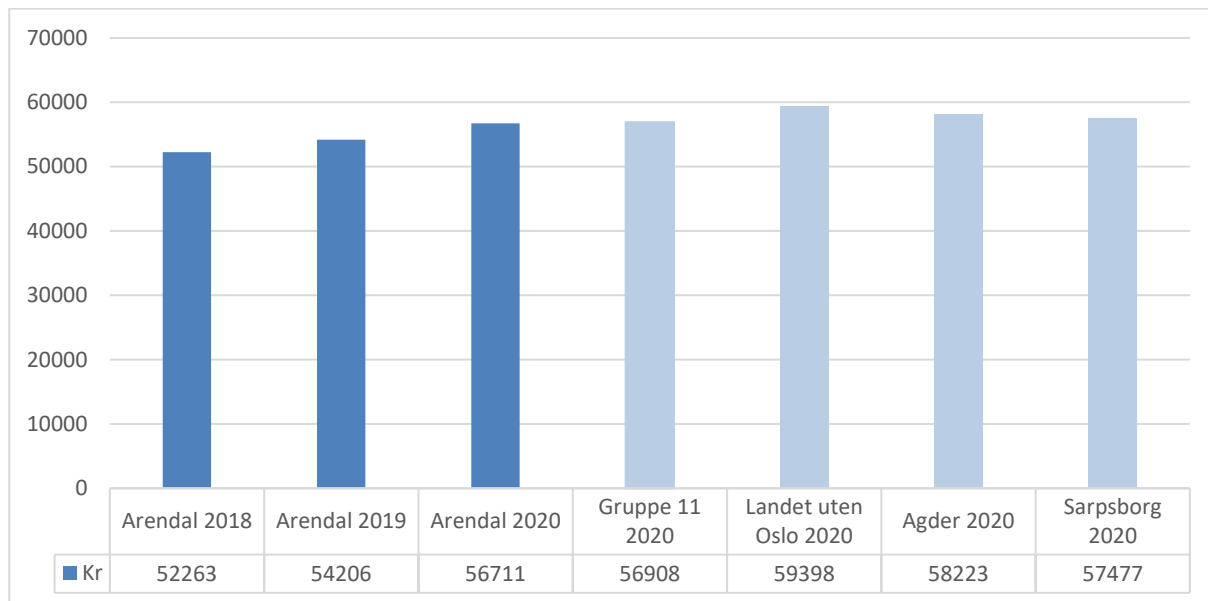
I KOSTRA-sammenheng sammenliknes Arendal med:

- KOSTRA-gruppe 11: Kommuner med folketall mellom 45 000 og 74 999.
- Agder.
- Landet uten Oslo.
- Sarpsborg, som er vår «tvilling». Dvs. at byen er sammenlignbar i størrelse etc. med Arendal.

Statistisk sentralbyrå har ikke publisert historiske data for hverken Agder eller gruppe 11. KOSTRA-tall for sammenligningsgruppene presenteres derfor bare for 2020, mens det for Arendal presenteres tall for perioden 2018-2020.

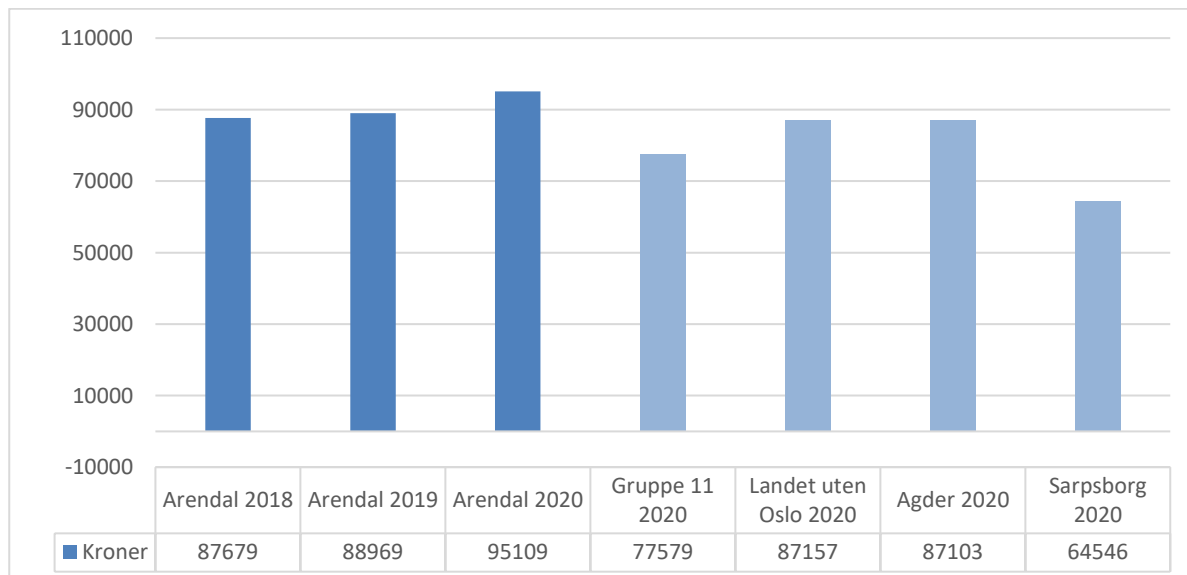
Finansielle nøkkeldata

Frie inntekter i kroner pr. innbygger

Kommunen har lavere frie inntekter enn samtlige av sammenligningsgruppene. Dette innebærer at kommunen må ha et lavere kostnadsnivå for å oppnå balanse. Dette er svært krevende, for innbyggerne i Arendal har minst like store forventninger til kommunale tjenester som innbyggere i gjennomsnittskommunen. For å levere gode tjenester og samtidig ha økonomisk balanse, må kommunen produsere tjenestene billigere enn gjennomsnittskommunen.

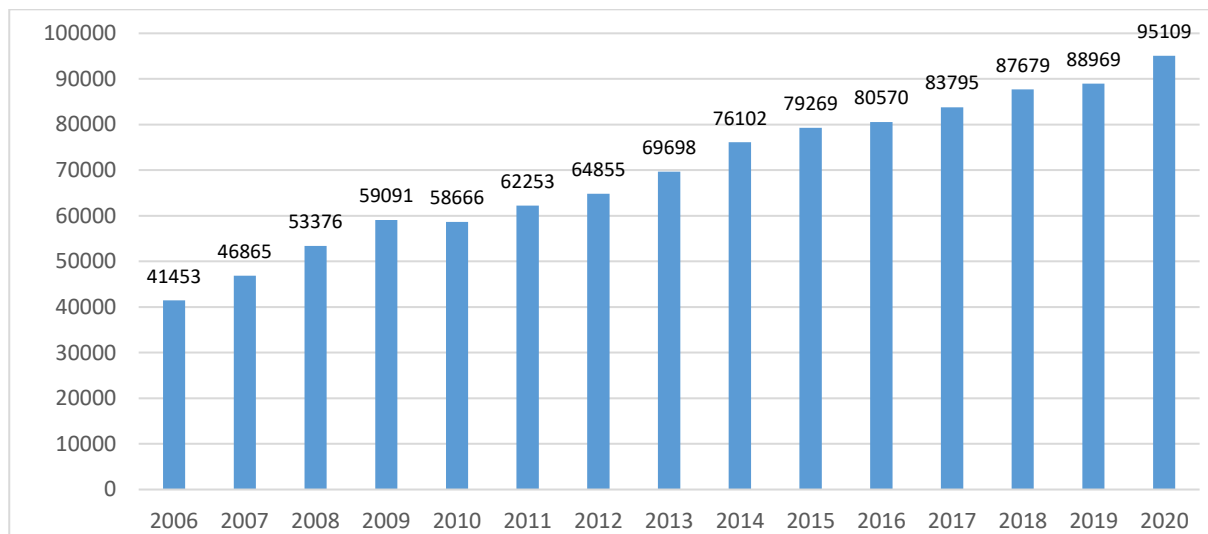
Netto lånegjeld i kroner pr. innbygger

Arendal har klart mer i gjeld pr. innbygger enn sammenligningsgruppene. Netto lånegjeld pr. innbygger økte med 6,9% i Arendal i 2020, mens frie inntekter pr. innbygger økte ca. 4,6%. I forhold til gruppe 11 har Arendal 22,6% høyere netto lånegjeld pr. innbygger. Dette påvirker driftsbudsjettet, fordi høyere lånegjeld

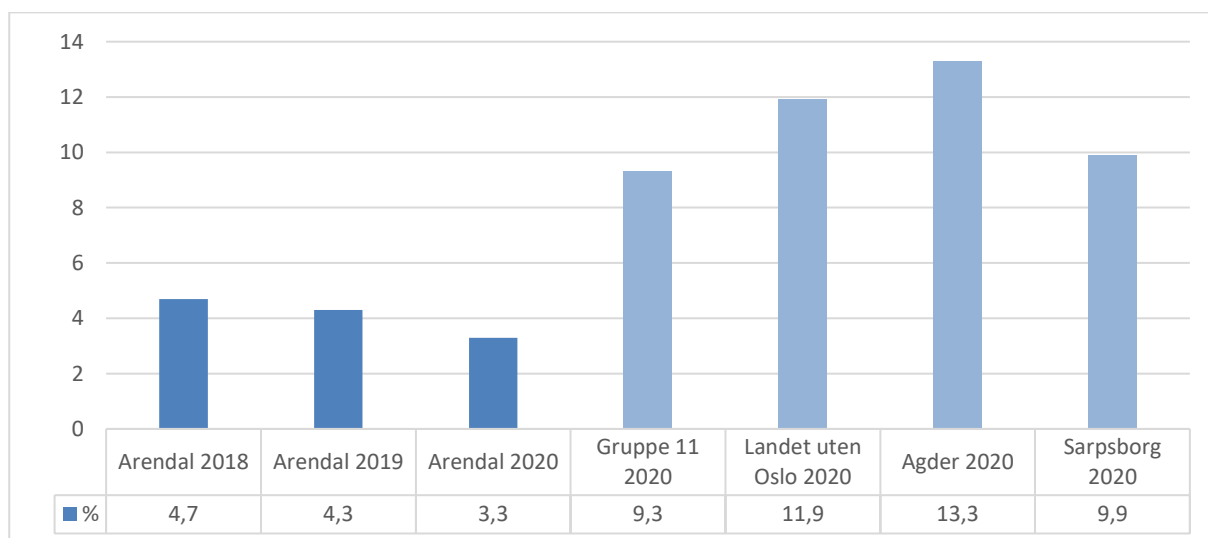
kan gi et høyere minimumsavdrag samt høyere rentekostnader. Kommunen får dermed mindre midler til rådighet til drift av tjenestene.

Netto lånegjeld i kroner pr. innbygger, Arendal 2006-2020

Kommunens gjeld har økt mye fra 2006. Det har vært store investeringsbehov i perioden og finansieringen har i stor grad vært dekket ved bruk av lån.

Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter

Disposisjonsfond er oppsparte midler som fritt kan benyttes til finansiering av både drifts- og investeringsregnskapet, og indikatoren kan si noe om hvor stor økonomisk buffer kommunekonsernet har for sin løpende drift. I indikatoren inngår enhetenes disposisjonsfond. Indikatoren viser negativ utvikling to år på rad, og Arendal ligger betydelig lavere enn samtlige av sammenligningsgruppene. Indikatoren synliggjør at den svært stramme økonomien forverret seg de siste to årene. Bystyret har vedtatt en handlingsregel som tilsier at det minimum skal være 100 mill. kroner på disposisjonsfond. Arendal oppfyller ikke denne regelen.

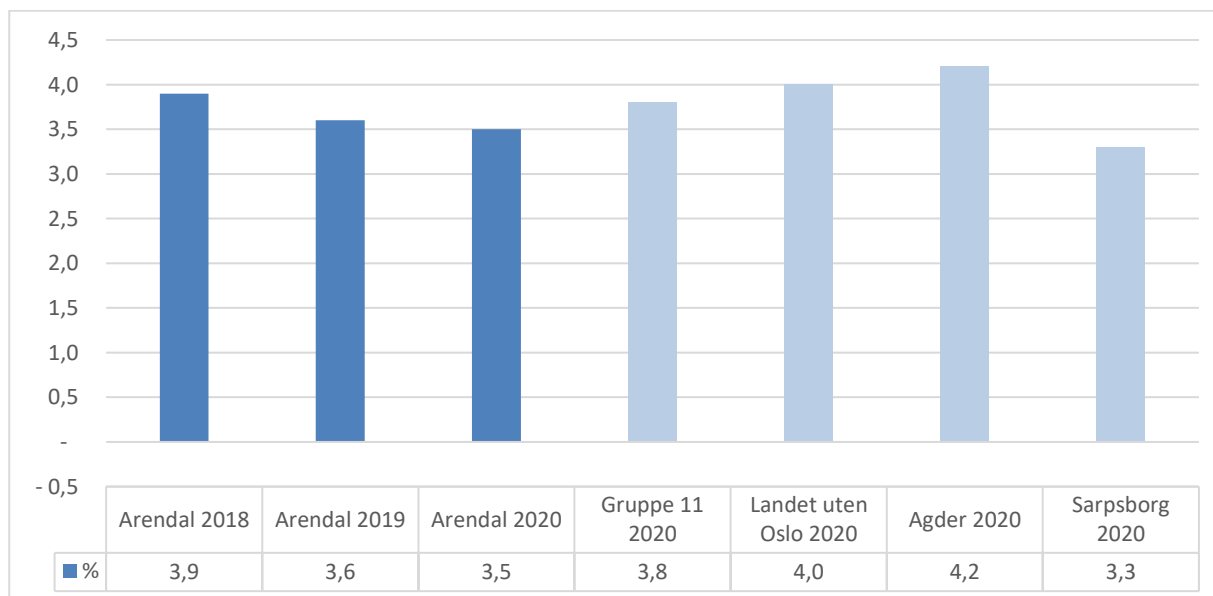
Effektivitetsanalyse

	Beregnet utgifts- behov 2020	Netto driftsutgifter 2020			Mer-/mindreutgift sammenlignet med		
		Arendal kommune	Lands- gjennom- snitt	Arendal "normert nivå"	Lands- gjennom- snittet	"Normert utgiftsnivå"	«Normert og inntektsjust. nivå»
		kr pr innb	kr pr innb	kr pr innb	Mill. kr	Mill. kr	Mill. kr
Barnehage	0,9377	9 065	9 136	8 567	-3,2	22,4	49,4
Administrasjon	0,9401	3 820	4 809	4 521	-44,6	-31,6	-18,3
Landbruk	0,3632	26	107	39	-3,7	-0,6	-0,3
Grunnskole*	1,0147	13 338	14 057	14 264	-32,4	13,8	55,6
Pleie og omsorg	1,0298	20 116	19 616	20 200	22,5	-3,8	52,7
Kommunehelse	0,9710	3 263	3 444	3 344	-8,1	-3,6	4,6
Barnevern	1,0530	2 445	2 131	2 244	14,2	9,1	16,3
Sosialtjeneste	1,1170	2 848	2 620	2 927	10,3	-3,6	5,9
Sum	1,0053				-45,0	2,2	165,9

Tabellen over er utarbeidet av Telemarksforskning på ureviderte 2020 KOSTRA-tall. Tabellen er noe komplisert, men er tidligere presentert av rådmannen til politikerne. Kortversjonen er at kommunen drifter på nivå med landssnittet når vi tar høyde for kommunens utgiftsnivå (nest siste kolonne). Kommunen har lavere inntekter enn landssnittet og må drifte rimeligere. Tabellen over viser et merforbruk, når inntektsnivå er hensyntatt, på 165,9 mill. kroner. Kommunen drifter høyere enn vi har økonomiske forutsetninger til. Tabellen forutsetter i siste kolonne at netto driftsresultat havner på anbefalt nivå, slik at det dermed kan avsettes midler til disposisjonsfond.

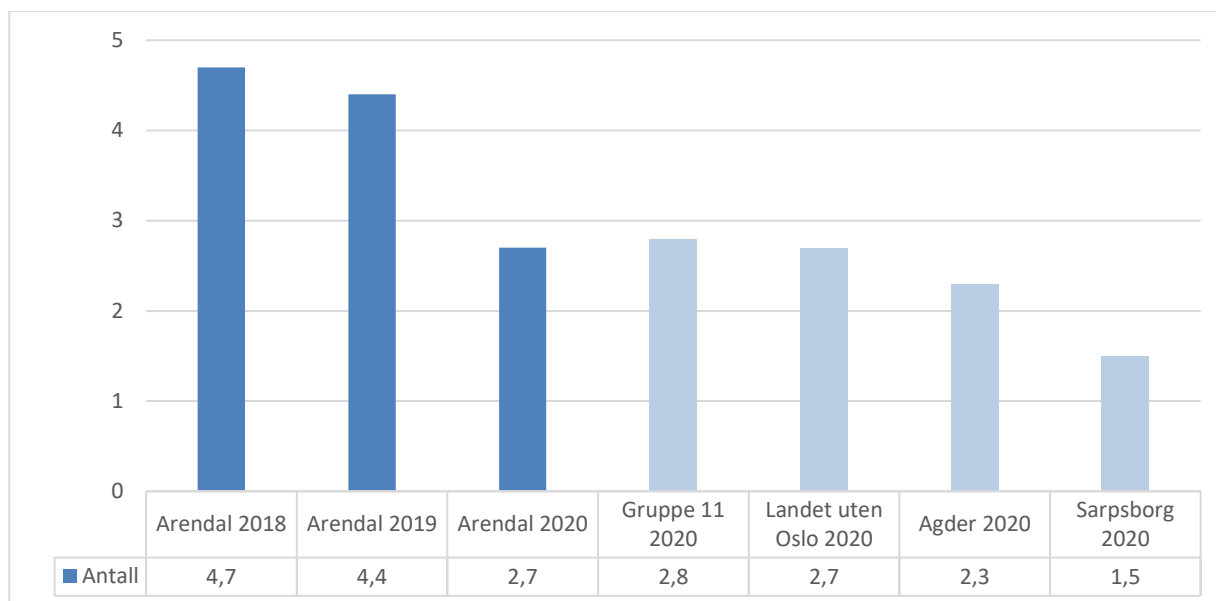
Kultur

Netto driftsutgifter til kultursektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter (prosent)

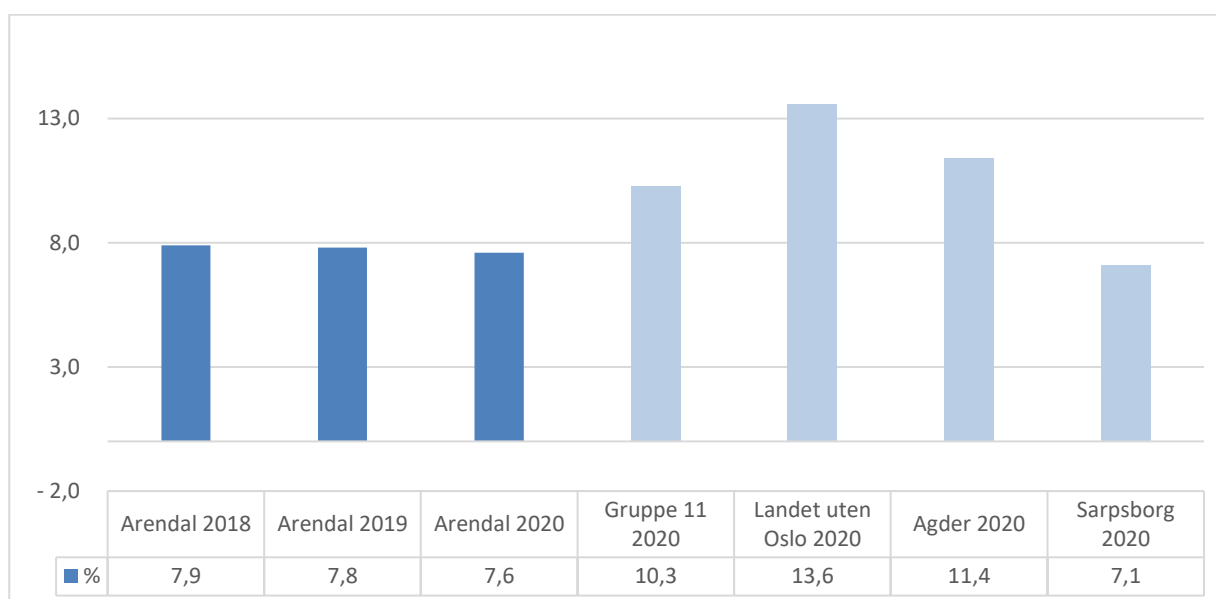
Arendal bruker en mindre andel av totale netto driftsutgifter til kultur enn gruppe 11, Agder og landet uten Oslo. Sarpsborg ligger lavere. Dette reflekterer at det har vært innsparinger på kultur i Arendal.

Besøk i folkebibliotek pr. innbygger (antall)

Utviklingen i antall besøk i biblioteket i Arendal går nedover. Arendal ligger likt, eller tilnærmet likt med både gruppe 11 og landet uten Oslo. Sarpsborg og Agder ligger lavere. Korona samt lavt innkjøp av bøker kan forklare nedgangen i besøk.

Barn 6-15 år i kommunens kulturskole (prosent)

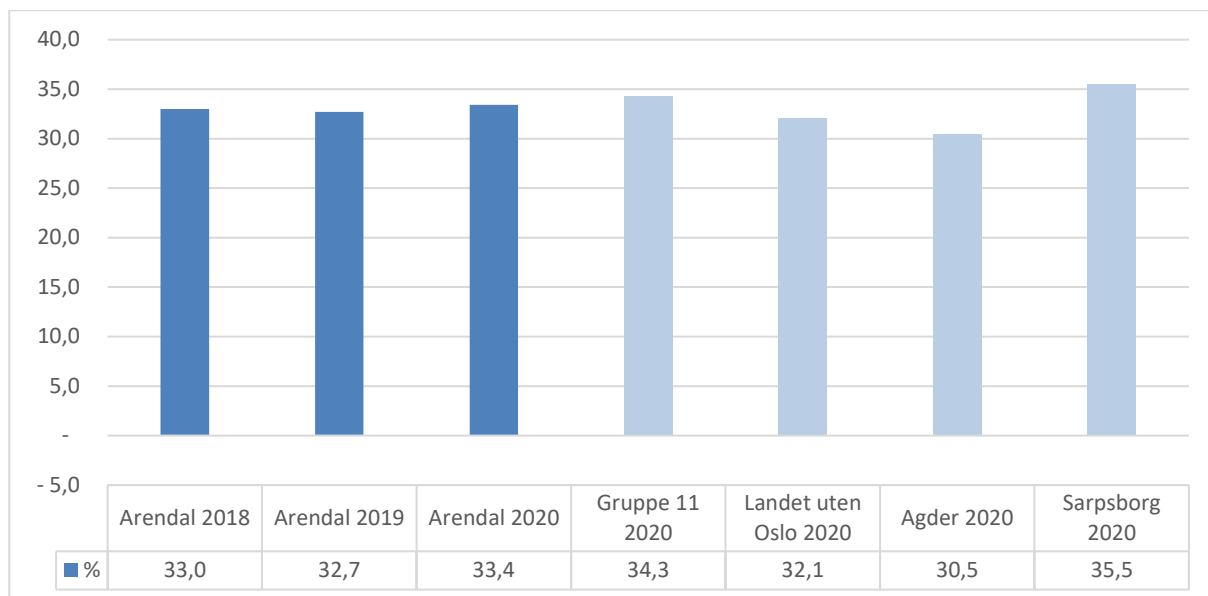
Arendal har lavere andel barn i kommunens kulturskole sammenlignet med de andre gruppene, bortsett fra Sarpsborg. Antall plasser i kulturskolen er høyere enn faktisk antall elever, dette er gjennomgående for alle sammenligningsgrupper.

Oppsummering kultur

2020 var et krevende år for kulturenheten, med lavere aktivitet enn planlagt. KOSTRA-tall for kultur sier lite om hva kommunen får ut av pengene som brukes.

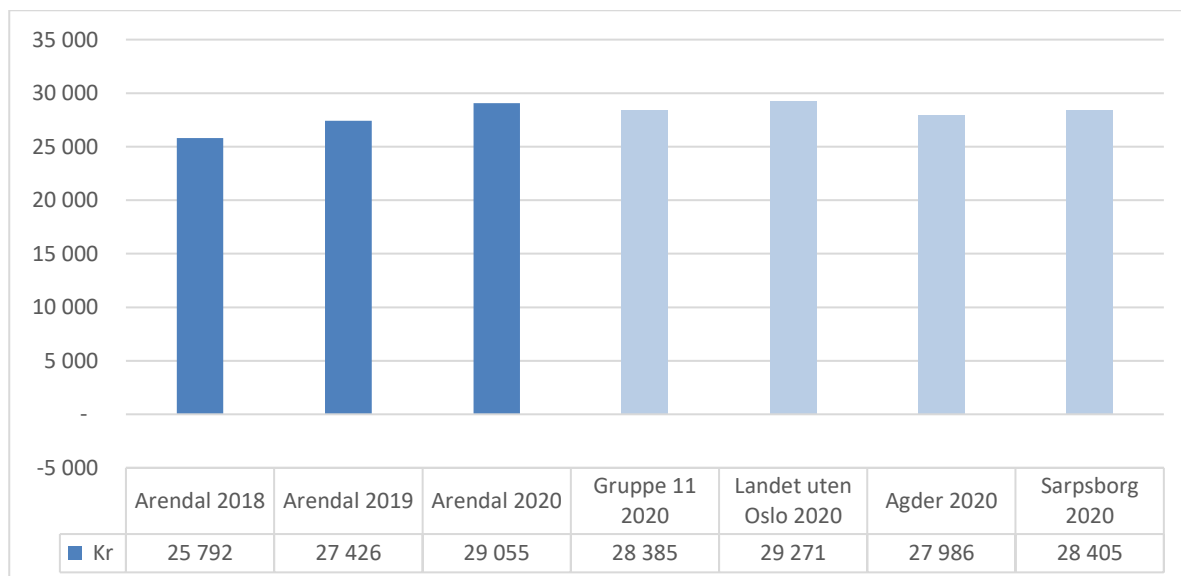
Helse og omsorg

Netto driftsutgifter til omsorgstjenesten i prosent av kommunens samlede netto driftsutgifter (prosent)

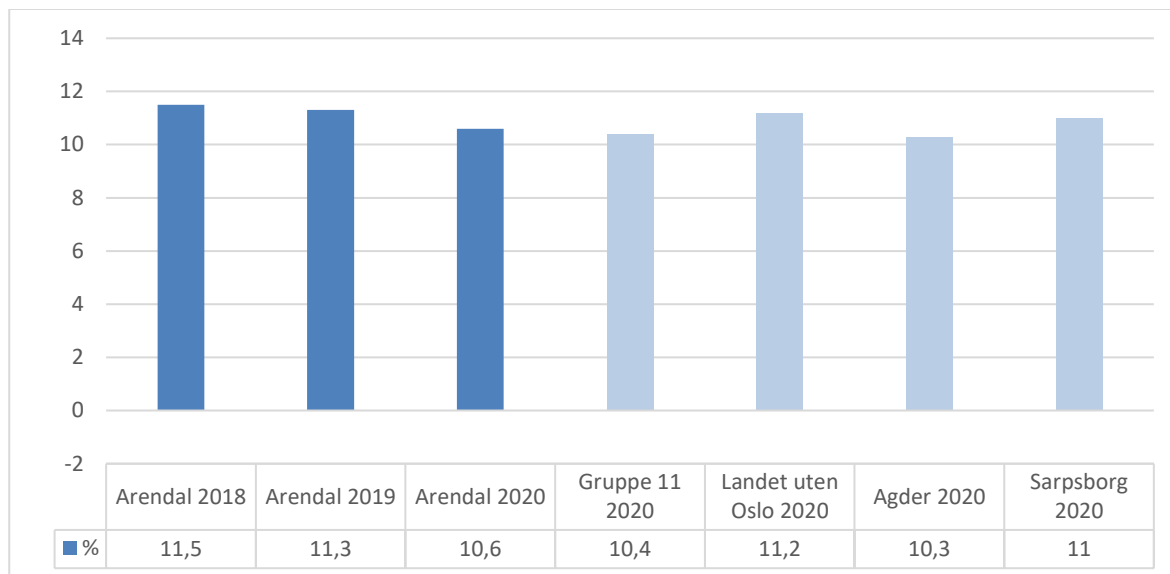
Andelen som brukes på helse- og omsorg er relativt stabil og det er mindre forskjeller sett mot sammenligningsgruppene. Arendal er lavere enn gruppe 11 og Sarpsborg, men høyere enn resten. Den demografiske utviklingen tilsier at ressursinnsatsen vil måtte dreies fra barn og unge mot de eldre i årene som kommer.

Utgifter kommunale helse- og omsorgstjenester pr. innbygger (kr)

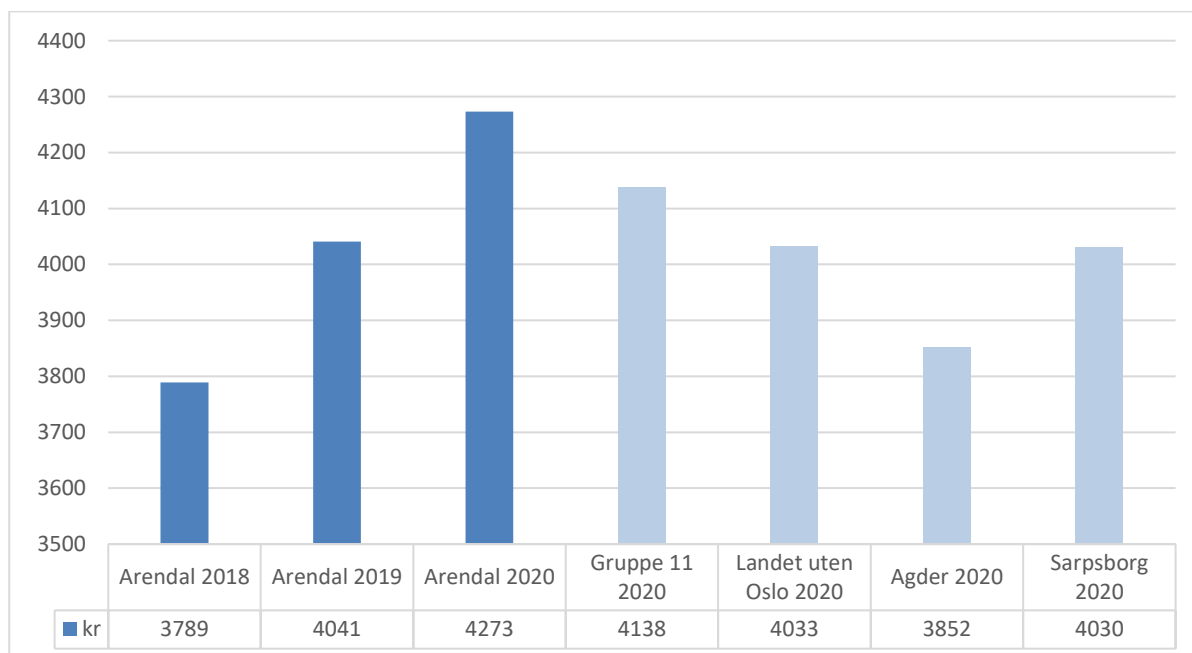
På utgifter til helse- og omsorgstjenester pr. innbygger ligger Arendal høyere enn sammenligningsgruppene, bortsett fra gruppe 11. Det er også en 6% økning fra 2019 til 2020 for Arendal. Kombinert med endringer i demografi kan dette gi store økonomiske utslag fremover.

Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på sykehjem (prosent)

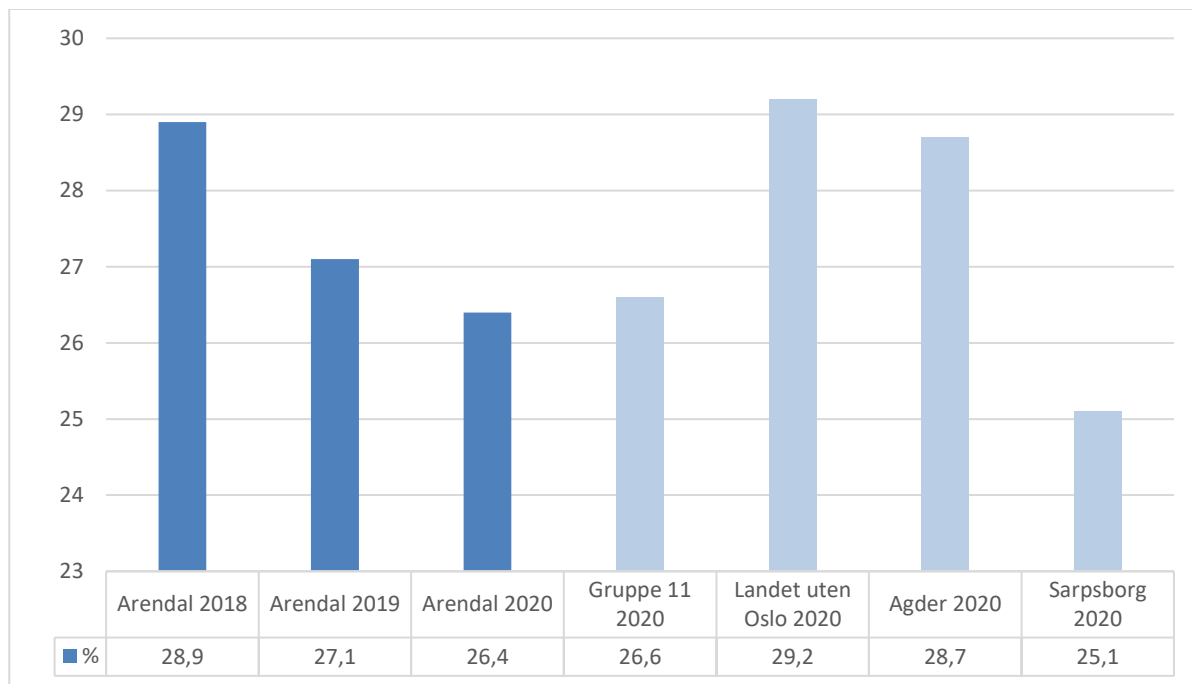
Det er nedgang i andel innbyggere over 80 år som er beboere på institusjon i Arendal. Dette kan forklares ved at antall innbyggere over 80 år har økt, ikke at antall beboere på sykehjem er redusert. Det var 545 over 80 år på sykehjem i 2020, mot 544 i 2019. Arendal ligger høyere enn gruppe 11 og Agder, men lavere enn landet uten Oslo og Sarpsborg.

Utgifter pr. oppholdsdøgn i institusjon (kr)

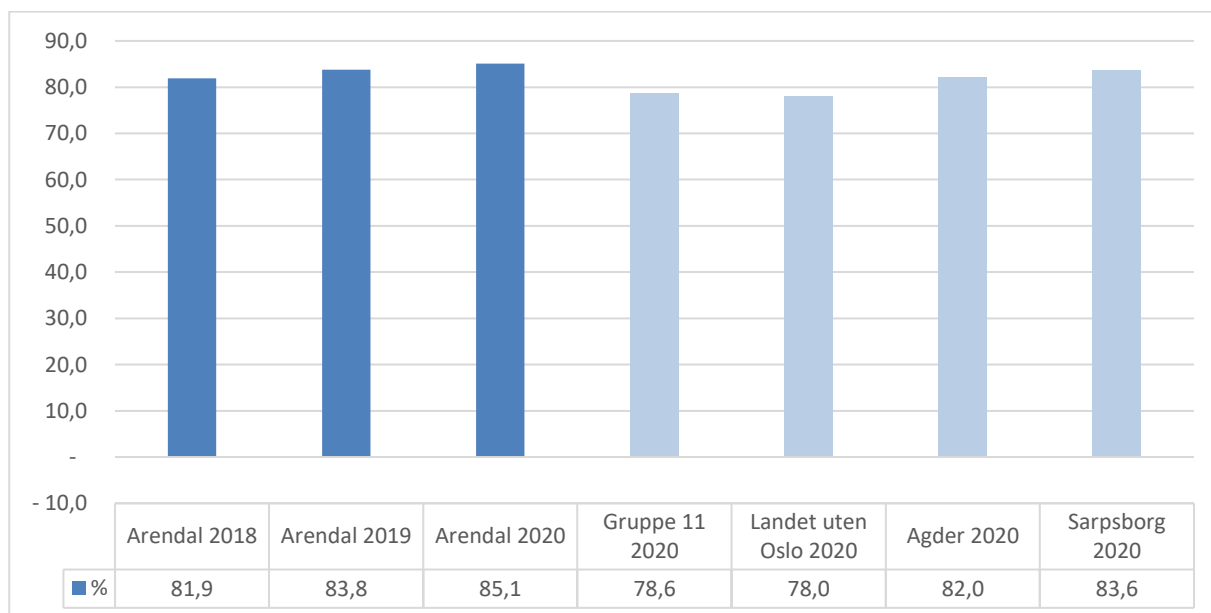
Arendal ligger vesentlig høyere enn sammenligningsgruppene. Forskjellen til sammenligningsgruppene har økt. Indikatoren forteller hvor dyrt/billig vi driver institusjonsplassene, og den er verdt å følge med på. Med en økende andel av befolkningen som vil trenge institusjonsplass som følge av demografiendringer, vil høye døgnpriser gi store økonomiske utslag.

Andel innbyggere 80 år og over som bruker hjemmetjenester (prosent)

Tabellen viser nedgang to år på rad, men det er flere eldre over 80 år fra 2019-2020. Kommunen har i tillegg mange brukere under 80 år som får hjemmetjenester, og arbeider i utgangspunktet for at flere skal få hjelp i eget hjem. Nedgangen i bruk av hjemmetjenester korresponderer ikke med at det er en lavere andel eldre over 80 år på sykehjem. Dette kan forklares med at mange ikke har ønsket hjemmetjenester på grunn av korona.

Andel brukerrettede årsverk i omsorgstjenesten m/ helseutdanning (prosent)

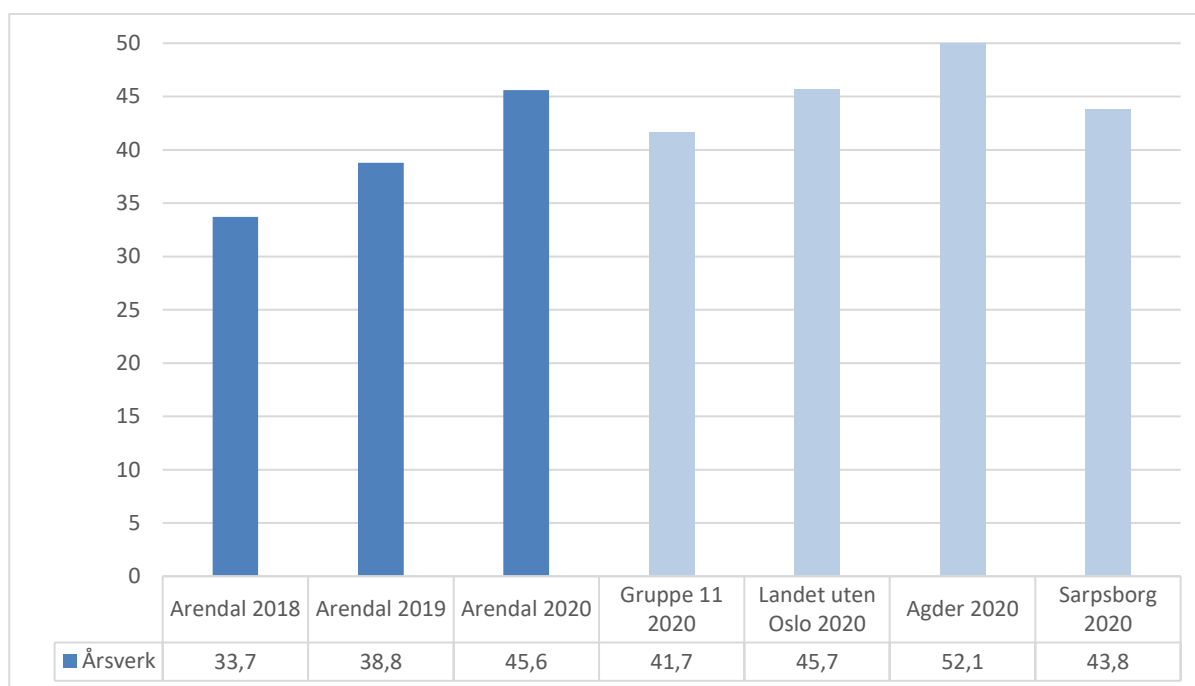
Arendal har en svak økning, og ligger over resten av gruppene. Dette sier noe om kvaliteten i tjenesten, men vil nødvendigvis også gjenspeiles i høyere lønnskostnader.

Oppsummering Helse og omsorg

Andelen som brukes på helse- og omsorg har vært stabil de siste årene. KOSTRA-indikatorene kan indikere at det ligger et potensial for å øke andelen som får hjelp i hjemmet mot de som er på institusjon. Med demografiutviklingen vil man kunne regne med en økning på driftsutgifter til helse og omsorg fremover.

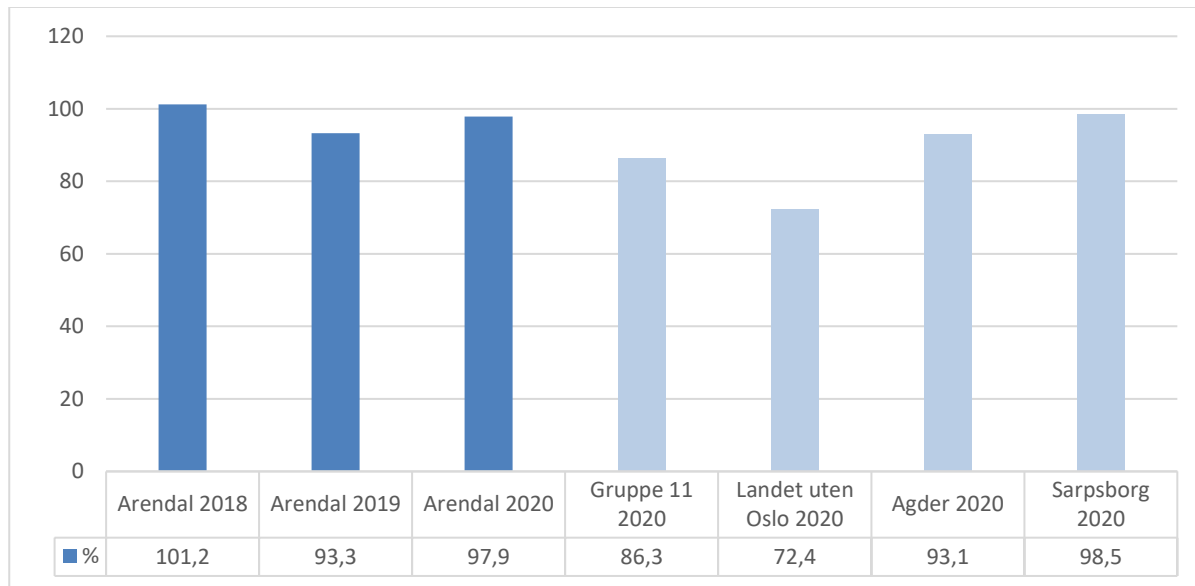
Helsestasjon

Avtalte årsverk i helsestasjons- og skolehelsetjenesten pr. 10 000 innbyggere 0-20 år (årsverk)

Avtalte årsverk har gått opp de siste årene, og i 2020 har helsestasjonen fått to nye helsesykepleierstillinger for nasjonale tilskuddsmidler. Arendal ligger over gruppe 11 og Sarpsborg, men er på nivå med landet uten Oslo, og ligger under Agder.

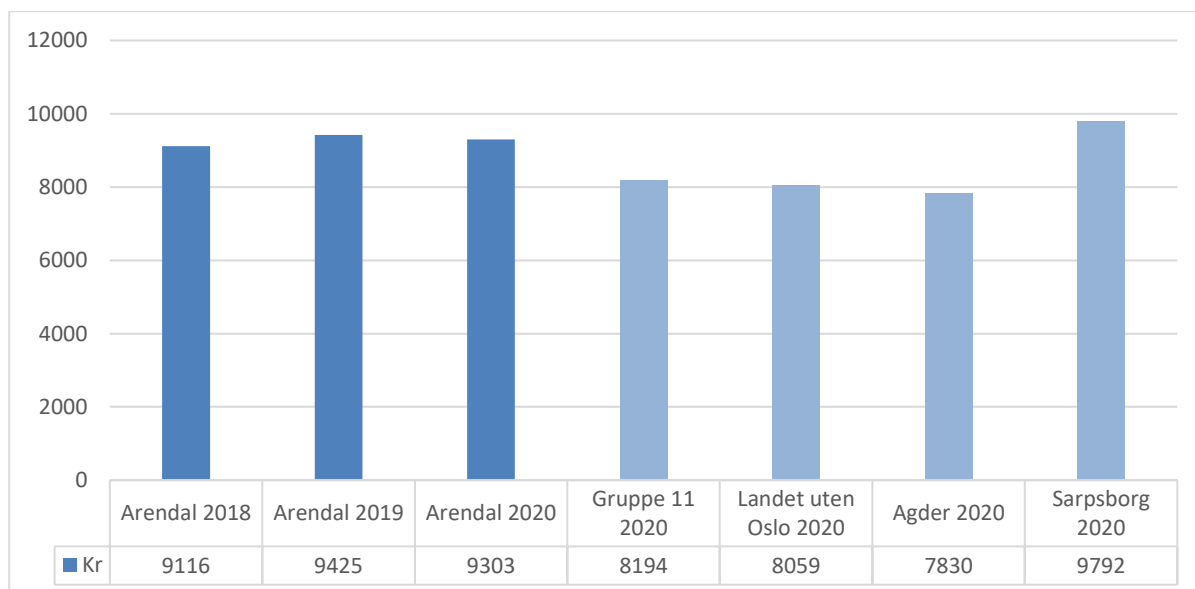
Andel nyfødte med hjemmebesøk innen to uker etter hjemkomst (prosent)

«Alle» i Arendal får besøk i hjemmet etter fødsel, og det er høyt prioritert. Årsaken til at det er litt under 100% kan skyldes forskjell mellom fødeår, og besøks-år (fødsler sent i desember). Alle får tilbud om hjemmebesøk, og nærmest alle takker ja til tilbudet.

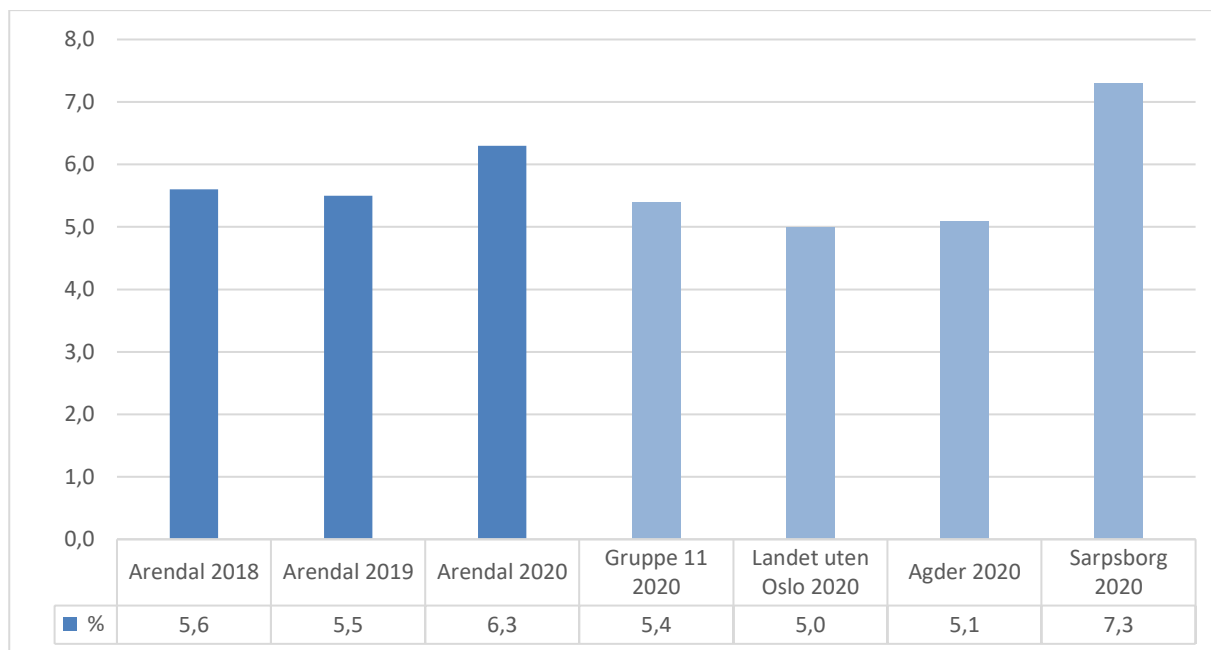
Barnevern

Netto driftsutgifter til barnevernstjenesten pr. innbygger 0-22 år (kr)

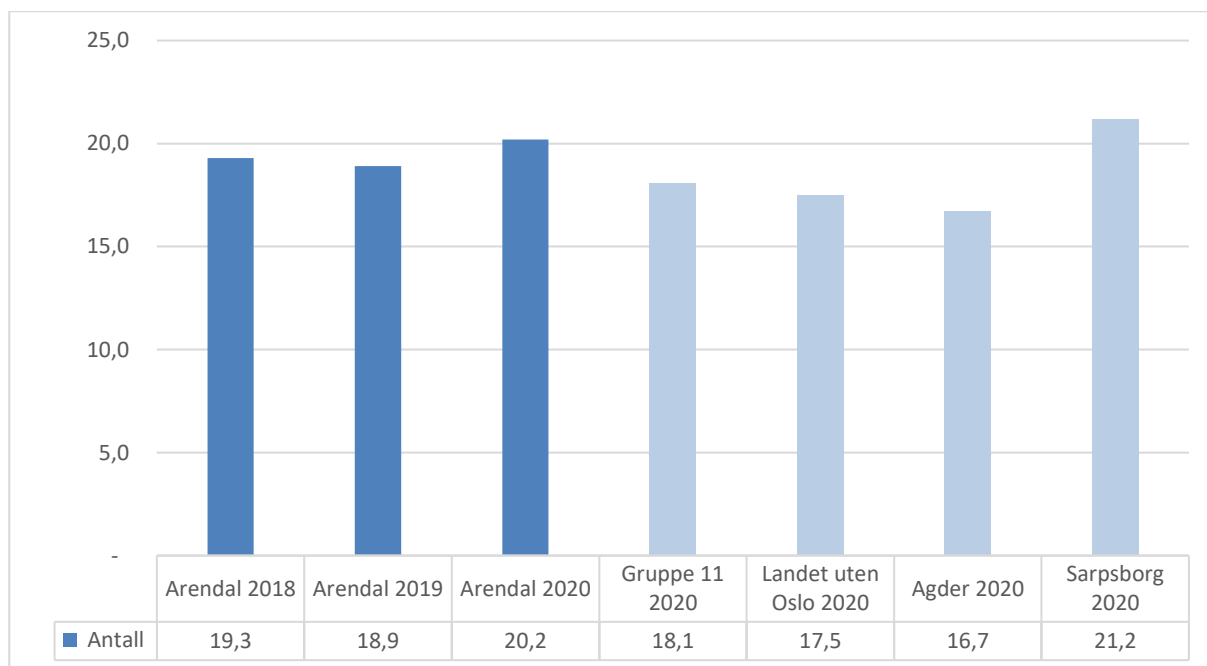
Utgiftene til barnevern pr. innbygger har gått noe ned, men ligger høyt i forhold til resten sammenligningsgruppene, eksklusiv Sarpsborg. Det er mange barnevernssaker som behandles årlig i Arendal, og det er en klar sammenheng mellom netto driftsutgifter, barn med melding, tiltak og undersøkelse.

Barn med melding ift. Innbyggere 0-17 år (prosent)

Barn med melding har gått opp i 2020. Arendal ligger over sammenligningsgruppene, bortsett fra Sarpsborg. Indikatoren forteller noe om omfanget av saker til barnevernet.

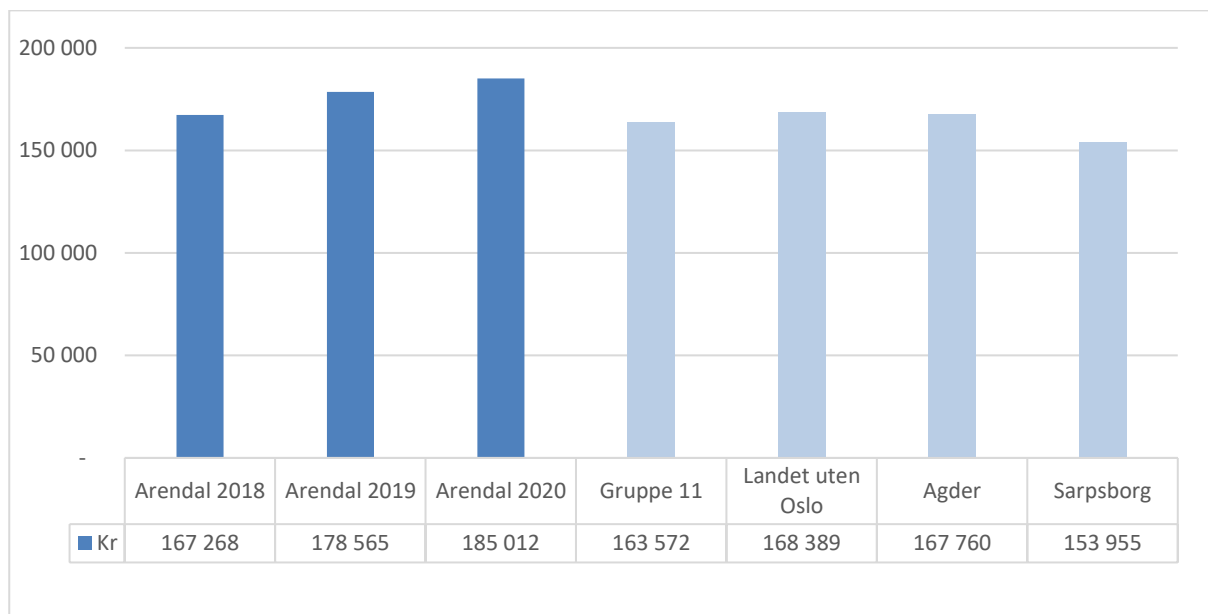
Barn med undersøkelse eller tiltak pr. årsverk (funksjon 244) (antall)

Det har vært en endring i innmeldte årsverk i 2020. Årsverk som er fullt ut finansiert med sykelønnsrefusjon er tatt ut. Dette fører til at antall saker pr. årsverk er økt i 2020. Hvert årsverk behandler flere barn enn sammenligningsgruppene, utenom Sarpsborg.

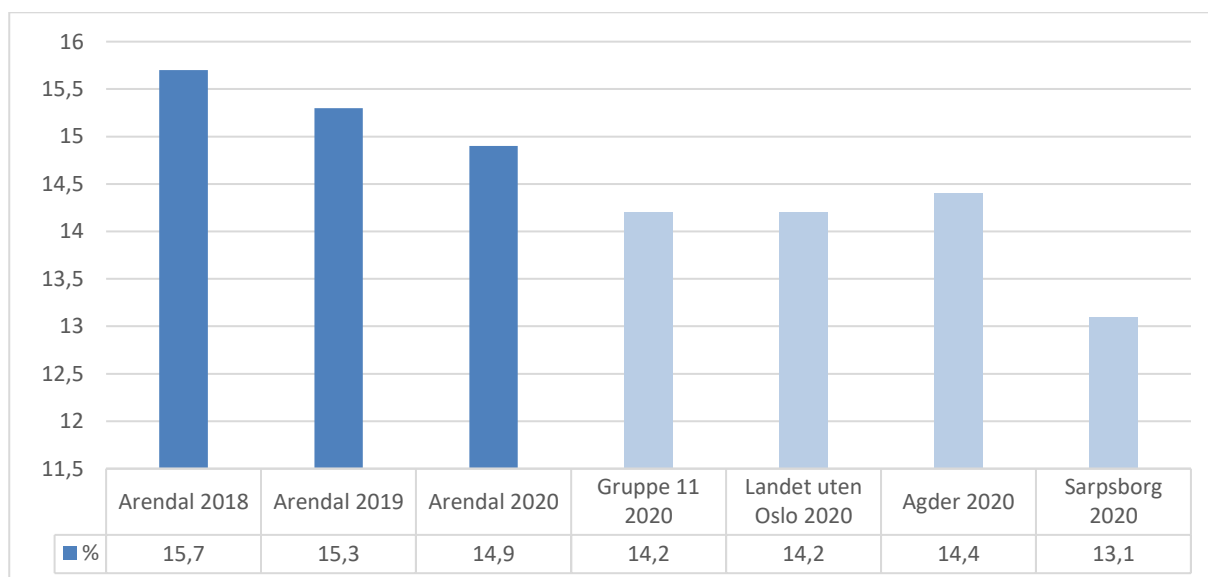
Barnehage

Netto driftsutgifter barnehager, pr. innbygger 1-5 år (kr)

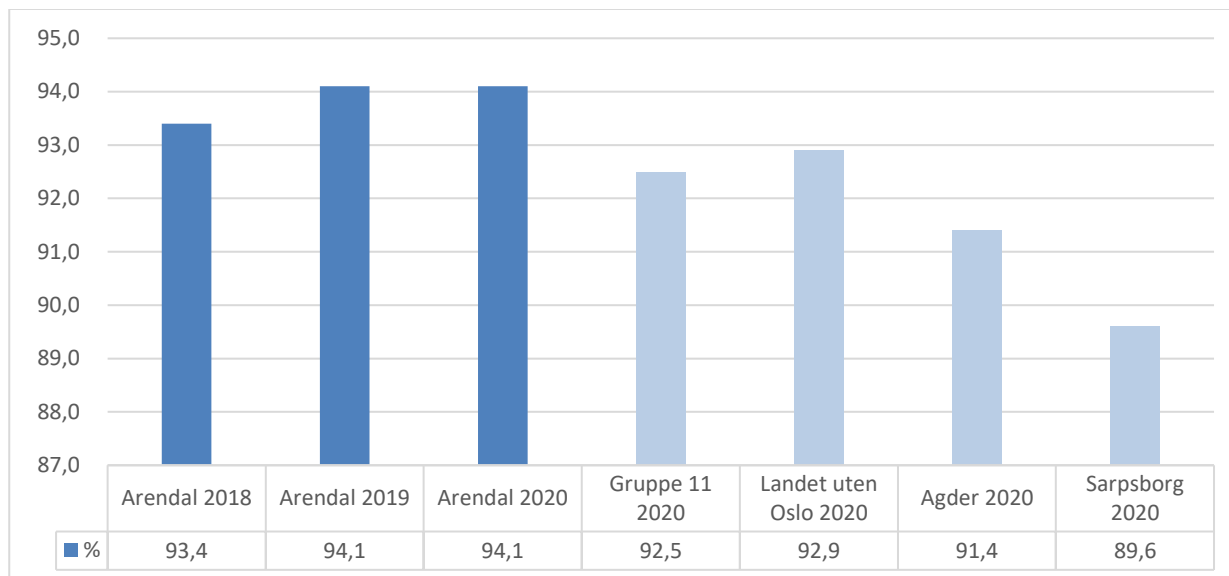
Arendal ligger høyt på netto driftsutgifter til barnehager sammenlignet med de andre gruppene. Tilskuddene til de private barnehagene inngår i dette tallet, og de er basert på 2018 regnskapet. I netto driftsutgifter inngår kostnader til barnehage, barnehagelokaler, skyss og styrket tilbud til førskolebarn.

Netto driftsutgifter barnehager i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter (prosent)

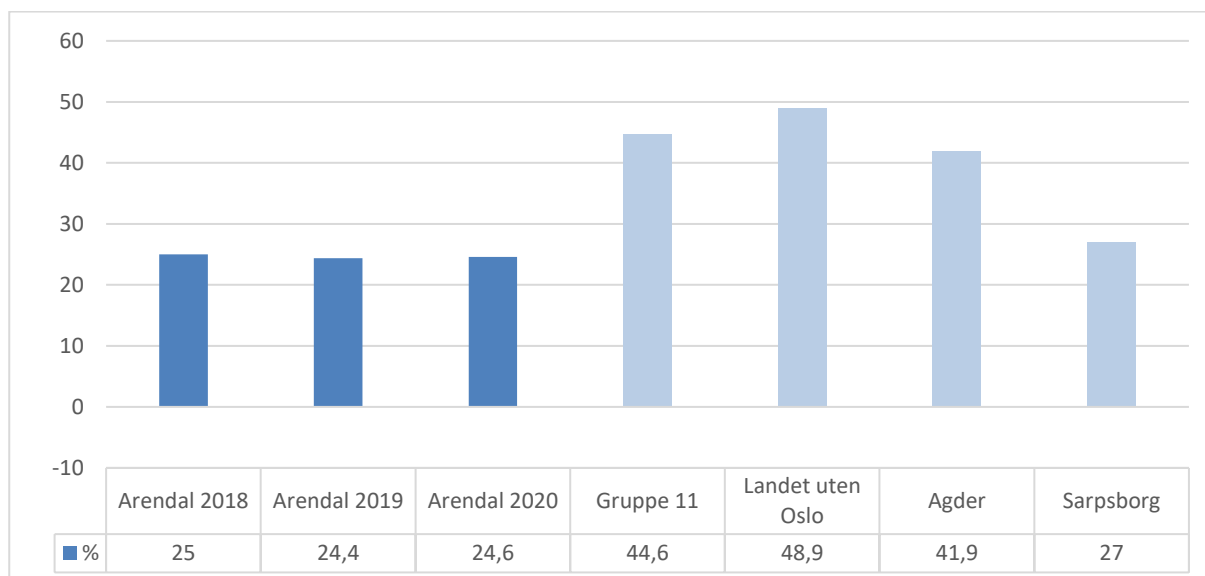
Arendal bruker en større andel av netto driftsutgifter på barnehage enn sammenligningsgruppene. Det underbygger at kommunen driver barnehager noe høyt. Andelen har gått ned to år på rad – dette skyldes bl.a. at barnetallene går nedover.

Andel barn 1-5 år i barnehage, i forhold til innbyggere 1-5 år (prosent)

Arendal har den høyeste andelen barn i barnehage sett mot sammenligningsgruppene, noe som er en ønsket politikk. Dette koster, og er en forklaring på at netto driftsutgifter til barnehage er høye. Arendal får et nedtrekk i kostnadsnøkkelen for barnehage i finansieringssystemet fordi det er få unge med høyere utdanning i Arendal. Få med høy utdanning betyr vanligvis en lavere andel i barnehage, men det ser vi ikke i Arendal.

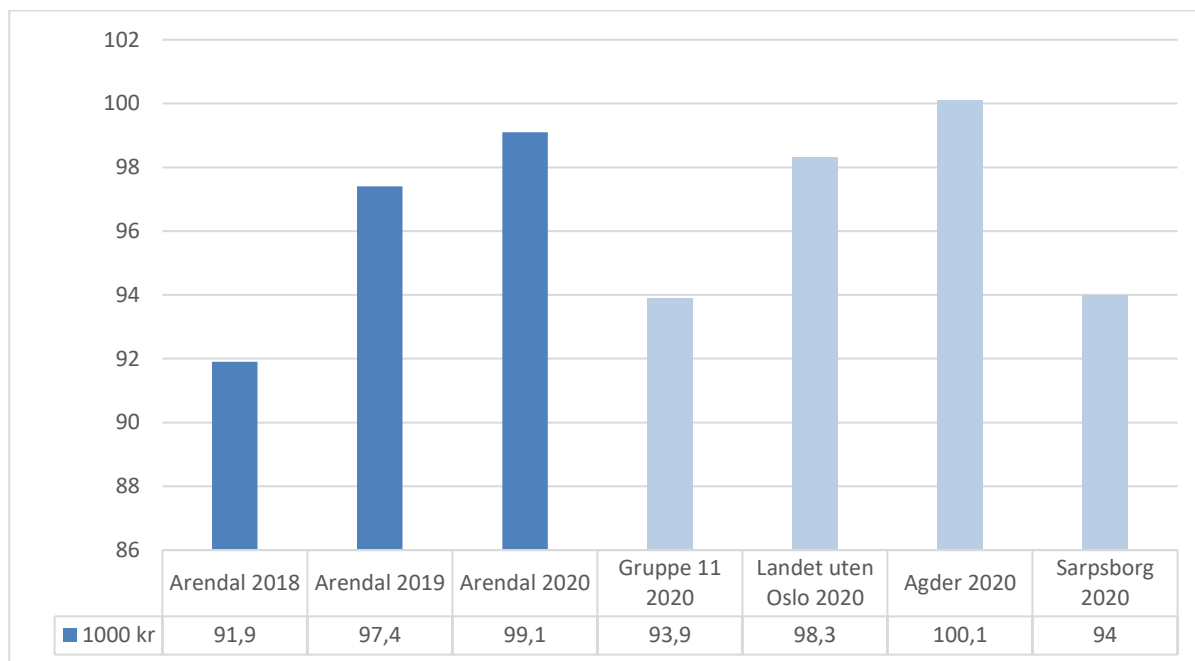
Andel barn i kommunale barnehager i forhold til alle barn i barnehage (prosent)

Andelen barn i kommunale barnehager har gått ned de siste årene, og Arendal ligger lavere enn alle sammenligningsgruppene. De kommunale barnehagene er få og noen er relativt små, og det gjør det mer utfordrende å drifte barnehagene mer effektivt. Tilskuddene til de private barnehagene bygger på regnskapstall for de kommunale barnehagene to år tilbake.

Skole

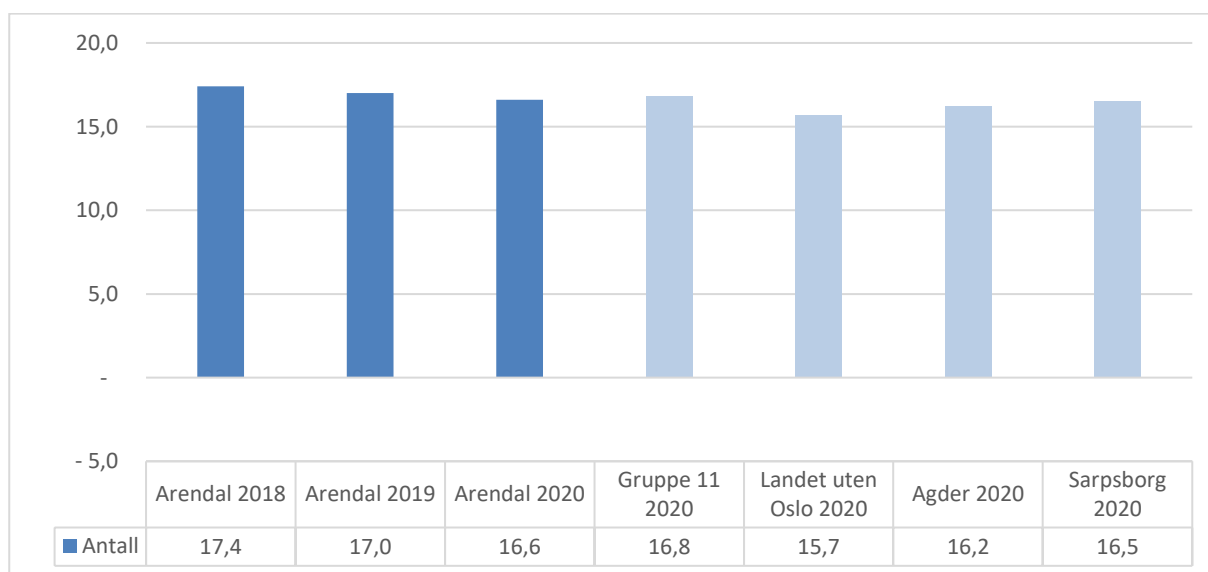
Netto driftsutgifter skole og SFO delt på antall elever i kommunal skole

Omtrent 10% av alle elever i Arendal kommune går på privatskole. Derfor vil det være misvisende å bare ta KOSTRA nøkkeltall for driftsutgifter til skole som deler på innbyggere 6-15 år. For å gjøre indikatoren så sammenliknbar som mulig er derfor netto driftsutgifter til skole og SFO delt på antall innbyggere som går i kommunal skole. Dette er gjort for alle gruppene for å få mest mulig sammenlignbare tall.

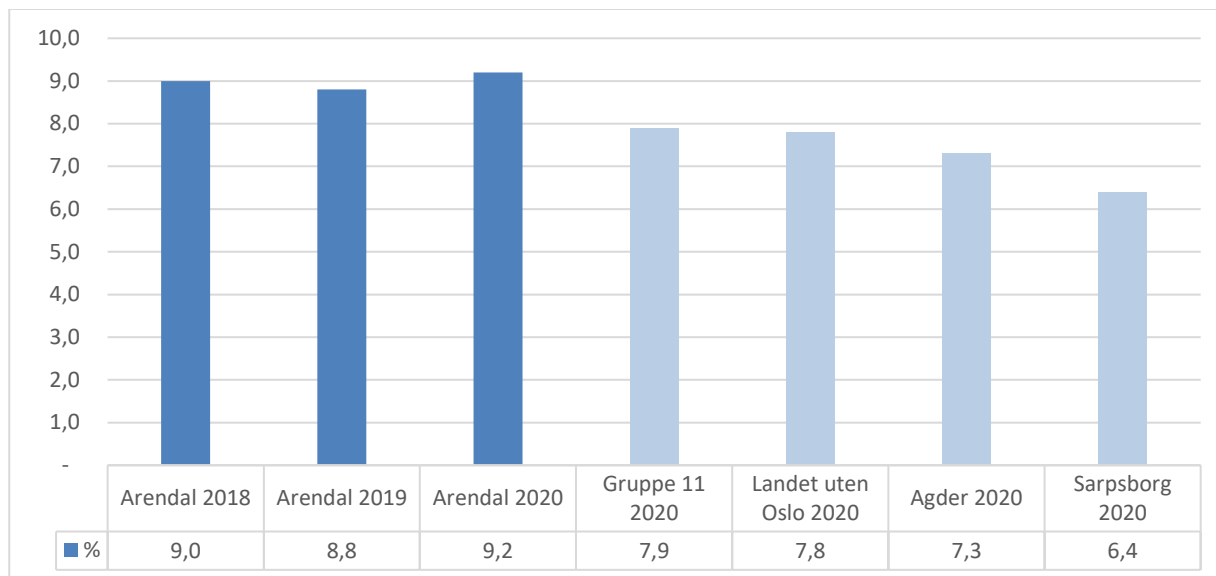
Spesialundervisning i de private skolene betales av kommunen, og dette føres på funksjon 202 og det er ikke mulig å korrigere for dette for alle sammenligningsgruppene. Arendal har høyest andel elever i private skoler i landet og dermed også sannsynligvis høyest kostnad til de private skolene. Indikatoren synliggjør at Arendal ligger over alle sammenligningsgruppene utenom Agder.

Gruppestørrelse 2

Høyere gruppestørrelser innebærer at det er flere elever pr. lærer i ordinær undervisning. Arendal har en nedgang to år på rad, og ligger lavere enn gruppe 11.

Elever i kommunale og private grunnskoler som får spesialundervisning (prosent)

Andelen elever i Arendal som får spesialundervisning i grunnskolen er høyere enn sammenligningsgruppene, og har økt det siste året. Det har vært fokusert på å redusere andelen som får spesialundervisning, noe som også har fokus fremover.

Oppsummering barn, unge og familier

Arendal ligger høyt når det gjelder unge arbeidsledige, unge sosialhjelpsmottakere og unge uføre.

Det er ikke unaturlig at dette påvirker noen andre statistikkvariabler, som f.eks. barnevernstall og spesialundervisningstall. KOSTRA viser at kommunen drifter kostnadmessig noe høyt på tjenester til barn og unge.

ARENDAL KOMMUNE